

**UNIVERSITATEA PENTRU ȘTIINȚELE VIETII
"ION IONESCU DE LA BRAD" DIN IAȘI
FACULTATEA DE AGRICULTURĂ
ȘCOALA DOCTORALĂ DE ȘTIINȚE INGINEREȘTI
DOMENIUL: INGINERIE ȘI MANAGEMENT ÎN
AGRICULTURĂ ȘI DEZVOLTARE RURALĂ
SPECIALIZAREA: ECONOMIE RURALĂ**

TEZĂ DE DOCTORAT

Conducător de doctorat,
Prof. univ. dr. Gavril ȘTEFAN

Doctorand,
Niculina POPA (ONESIFEREANU)

Iași, 2024

"ION IONESCU DE LA BRAD"
UNIVERSITY OF LIFE SCIENCES
FACULTY OF AGRICULTURE
DOCTORAL SCHOOL OF ENGINEERING SCIENCES
DOMAIN: ENGINEERING AND MANAGEMENT IN
AGRICULTURE AND RURAL DEVELOPMENT
SPECIALIZATION: RURAL ECONOMY

DOCTORAL THESIS

PhD Coordinator,
Univ. prof. PhD. Ștefan GAVRIL

PhD Student,
Niculina POPA (ONESIFEREANU)

Iași, 2024

**UNIVERSITATEA PENTRU ȘTIINȚELE VIEȚII
"ION IONESCU DE LA BRAD" DIN IAȘI
FACULTATEA DE AGRICULTURĂ
ȘCOALA DOCTORALĂ DE ȘTIINȚE INGINEREȘTI
DOMENIUL: INGINERIE ȘI MANAGEMENT ÎN
AGRICULTURĂ ȘI DEZVOLTARE RURALĂ
SPECIALIZAREA: ECONOMIE RURALĂ**

TEZĂ DE DOCTORAT

**MODEL DE DEZVOLTARE
A ȚĂRII DORNELOR**

Conducător de doctorat,
Prof. univ. dr. Gavril ȘTEFAN

Doctorand,
Niculina POPA (ONESIFEREANU)

Iași, 2024

"ION IONESCU DE LA BRAD"
UNIVERSITY OF LIFE SCIENCES
FACULTY OF AGRICULTURE
DOCTORAL SCHOOL OF ENGINEERING SCIENCES
DOMAIN: ENGINEERING AND MANAGEMENT IN
AGRICULTURE AND RURAL DEVELOPMENT
SPECIALIZATION: RURAL ECONOMY

DOCTORAL THESIS

DEVELOPMENT MODEL IN THE DORNA COUNTRY

PhD Coordinator,
Univ. prof. PhD. Ștefan GAVRIL

PhD Student,
Niculina POPA (ONESIFEREANU)

Iași, 2024

CUPRINS

REZUMAT	5
INTRODUCERE	17
PARTEA I – STADIUL CERCETĂRILOR	21
CAPITOLUL 1 - ABORDĂRI CONCEPTUALE PRIVIND DEZVOLTAREA RURALĂ	21
1.1. Dezvoltarea rurală	21
1.1.1 Dezvoltarea rurală în România	26
1.1.2 Exemple de dezvoltare rurală în România	28
1.2. Tendințe privind dezvoltarea rurală	31
1.2.1 Conceptul de "smart village"	33
1.2.2. Dezvoltare comunitară în ruralul românesc	34
1.2.3 Ce sunt inovațiile sociale?	36
1.2.4 Inovația socială în contextul dezvoltării locale a Țării Dornelor prin Programul LEADER	38
CAPITOLUL 2 - STADIUL CERCETĂRILOR PRIVIND DEZVOLTAREA RURALĂ	43
2.1 Cercetări privind dezvoltarea rurală în Uniunea Europeană	44
2.2. Cercetări privind dezvoltarea rurală în România	57
2.2.1 Exemple de modele de dezvoltare în România	60
PARTEA A II-A - COTRIBUȚII PROPRII	66
CAPITOLUL 3 - METODA DE CERCETARE ȘI BAZA DE INFORMAȚII	66
3.1. Scopul și obiectivele studiului	66
3.2 Metoda de cercetare	66
3.2.1 Observația directă de teren	66
3.2.2 Metoda de cercetare pe bază de chestionar	67
3.2.3 Analiza economico-socială a Țării Dornelor	68
3.3 Date statistice privind Țara Dornelor	70
3.3.1 Mediul geografic al Țării Dornelor	70
3.3.2 Aspecte demografice ale Țării Dornelor	77
3.3.3 Șomajul în Țara Dornelor	89
3.3.4 Învățământul în Țara Dornelor	93
CAPITOLUL 4 - STUDIU PRIVIND STRATEGIILE DE STIMULARE A CREȘTERII ECONOMICE ȘI A ÎMBUNĂTĂȚIRII CALITĂȚII VIEȚII ÎN ȚARA DORNELOR	96
4.1. Produsul Intern Brut (PIB) în județul Suceava	96
4.2 Analiza structurii sociale și a modelului cultural în Țara Dornelor	99

4.3 Analiza infrastructurii tehnice în Țara Dornelor	122
4.3.1 Infrastructura de transport în Țara Dornelor	122
4.3.2. Infrastructura de comunicații în Țara Dornelor	124
4.3.3 Infrastructura de servicii publice în Țara Dornelor	125
4.4 Analiza capitalului social în Țara Dornelor	128
4.5 Analiza capacității inovaționale în Țara Dornelor	130
4.6 Analiza dezvoltării sustenabile în Țara Dornelor	133
4.7 Analiza SWOT a Țării Dornelor	135
4.8 Modelul și particularitățile dezvoltării economice în Țara Dornelor	141
4.8.1 Rezultatele analizei socio-economice	141
4.8.2 Modele de dezvoltare în Țara Dornelor	166
4.8.2.1 Propunere de proiect de dezvoltare în Țara Dornelor	169
5. CONCLUZII	174
BIBLIOGRAFIE	187
ANEXE	195
LISTA ABREVIERILOR	195
LISTA FIGURILOR	196
LISTA TABELELOR	200

CONTENT

SUMMARY	5
INTRODUCTION	17
PART I – STAGE OF RESEARCH	21
CHAPTER 1 - CONCEPTUAL APPROACHES REGARDING RURAL DEVELOPMENT	21
1.1. Rural development	21
1.1.1 Rural development in Romania	26
1.1.2 Examples of rural development in Romania	28
1.2. Trends in rural development	31
1.2.1 The concept of "smart village"	33
1.2.2. Community development in the Romanian countryside	34
1.2.3 What are social innovations?	36
1.2.4 Social innovation in the context of the local development of Dorna Country through the LEADER Program	38
CHAPTER 2 - STAGE OF RESEARCH ON DEVELOPMENT	43
2.1 Research on rural development in the European Union	44
2.2. Research on rural development in Romania	57
2.2.1 Examples of development models in Romania	60
PART II - OWN CONTRIBUTIONS	66
CHAPTER 3 - RESEARCH METHOD AND INFORMATION BASE	66
3.1. Purpose and objectives of the study	66
3.2 Research method	66
3.2.1 Direct field observation	66
3.2.2 Questionnaire-based research method	67
3.2.3 Economic-social analysis of the Dorna Country	68
3.3 Statistical data regarding the Dorna Country	70
3.3.1 The geographical environment of the Dorna Country	70
3.3.2 Demographic aspects of the Dorna Country	77
3.3.3 Unemployment in the Dorna Country	89
3.3.4 Education in the Dorna Country	93
CHAPTER 4 - STUDY ON STIMULATION STRATEGIES A ECONOMIC GROWTH AND IMPROVED QUALITY OF LIFE IN THE LAND OF DESIRE	96
4.1. Gross Domestic Product (GDP) in Suceava county	96
4.2 Analysis of the social structure and the cultural model in the Dorna Country	99

4.3 Analysis of the technical infrastructure in Dorna Country	122
4.3.1 Transport infrastructure in Dorna Country	122
4.3.2. The communications infrastructure in Dorna Country	124
4.3.3 The infrastructure of public services in Dorna Country	125
4.4 Analysis of the social capital in Dorna Country	128
4.5 Analysis of the innovative capacity in the Dorna Country	130
4.6 Analysis of sustainable development in Dorna Country	133
4.7 SWOT analysis of Dorna Country	135
4.8 The model and particularities of economic development in the Dorna Country	141
4.8.1 The results of the socio-economic analysis	141
4.8.2 Development models in the Dorna Country	166
4.8.2.1 Development project proposal in Dorna Country	169
5. CONCLUSIONS	174
BIBLIOGRAPHY	187
ANNEXES	195
LIST OF ABBREVIATIONS	195
LIST OF FIGURES	196
LIST OF TABLES	200

REZUMAT

Prezenta teză este un studiu analitic al arealului montan "Țara Dornelor" din județul Suceava, cu mare potențial de dezvoltare economică și cu mari perspective, dar insuficient exploatat.

Prima parte a tezei, alcătuită din două capitole, stabilește fundamentul teoretic și contextul general al studiului. În primul capitol este dezvoltat conceptul dezvoltării rurale în general, apoi generalități privind dezvoltarea rurală în România, cu exemple de dezvoltare rurală și tendințele privind dezvoltarea rurală în spațiul românesc. De asemenea, este prezentat conceptul de "smart village" și dezvoltarea comunitară în ruralul românesc prin prezentarea rolului spațiului comunitar european în dezvoltarea mediului rural. Tot în primul capitol sunt prezentate câteva aspecte referitoare la inovațiile sociale, cu definiții și prezentarea rolului acestora în contextul dezvoltării rurale a Țării Dornelor prin programul LEADER. Al doilea capitol aprofundează conceptul dezvoltării rurale concentrându-se pe cercetări privind dezvoltarea rurală în Uniunea Europeană și în România și prezentarea unor modele de dezvoltare în spațiul rural atât din România cât și din spațiul comunitar european.

Primul capitol al tezei, **ABORDĂRI CONCEPTUALE PRIVIND DEZVOLTAREA RURALĂ**, aprofundează teoria conceptuală a dezvoltării rurale ca un proces complex, care necesită o abordare echilibrată și integrată, concentrându-se pe nevoile specifice ale fiecărei comunități și asigurându-se că beneficiile dezvoltării sunt distribuite în mod echitabil între toți membrii comunității, ca un proces complex și multifacetic de îmbunătățire a calității vieții în zonele rurale, incluzând aspecte sociale, culturale, economice și de mediu. Capitolul evidențiază cum dezvoltarea rurală este esențială pentru a aborda provocările specifice pe care le întâmpină comunitățile rurale, inclusiv izolarea geografică, accesul limitat la servicii și resurse, precum și vulnerabilitatea la schimbările economice și climatice. Este evidențiată importanța tuturor factorilor implicați în fenomenul dezvoltării rurale, dinamica și cauzalitatea determinării dezechilibrelor care blochează sau încetinesc determinarea dezvoltării rurale. În România, aceasta implică o serie de provocări și oportunități specifice contextului său socio-economic și geografic. Deși există progrese semnificative, dezvoltarea rurală în România continuă să întâmpine provocări, inclusiv fragmentarea terenurilor agricole, infrastructura inadecvată, accesul limitat la servicii și migrația tinerilor. Abordarea integrată și sustenabilă, împreună cu utilizarea eficientă a resurselor și a fondurilor disponibile, sunt esențiale pentru a asigura o dezvoltare rurală echitabilă și durabilă în România.

Cel de-al doilea capitol al tezei, **STADIUL CERCETĂRIILOR PRIVIND DEZVOLTAREA RURALĂ**, pune accent pe Dezvoltarea rurală în Uniunea Europeană (UE) și în România, ca o componentă esențială a politicii agricole comune (PAC) cu rol în îmbunătățirea competitivității agriculturii, gestionarea durabilă a

resurselor naturale și climatice, precum și dezvoltarea economică și socială echilibrată a zonelor rurale. PAC se bazează pe două piloni principali: plăți directe către fermieri și măsuri de dezvoltare rurală implementând obiectivele Uniunii Europene pentru dezvoltarea rurală: îmbunătățirea competitivității sectorului agricol prin modernizare, inovație și transfer de cunoștințe, gestionarea sustenabilă a resurselor naturale și acțiuni climatice pentru a combate schimbările climatice, gestionarea eficientă a apei, conservarea biodiversității și dezvoltarea energiilor regenerabile, dezvoltarea economică și socială în zonele rurale prin creșterea ocupării forței de muncă, sprijinirea antreprenoriatului și îmbunătățirea infrastructurii și a accesului la servicii de bază.

Capitolul pune în evidență importanța Fondului European Agricol pentru Dezvoltare Rurală (FEADR), care sprijină programele de dezvoltare rurală concepute la nivel național sau regional în conformitate cu prioritățile UE, acoperind o gamă largă de acțiuni, fără a se limita la acestea, respectiv: sprijin pentru investiții în ferme pentru modernizare și pentru creșterea eficienței energetice, programe de formare și inovație pentru fermieri și întreprinderi rurale, măsuri de protecție a mediului, inclusiv agro-mediu-climă și agricultură ecologică, sprijin pentru dezvoltarea locală LEADER, care încurajează abordările de jos în sus pentru dezvoltare rurală, implicând comunitățile locale în luarea deciziilor. Cercetările privind dezvoltarea rurală în Uniunea Europeană sunt extinse și diversificate, reflectând complexitatea și diversitatea zonelor rurale din diferitele state membre. Aceste cercetări sunt adesea susținute prin fonduri europene, inclusiv prin programul de cercetare și inovare Horizon Europe (anterior Horizon 2020) și alte inițiative.

Rolul cercetărilor este de a contribui la formularea politicilor UE, oferind date și analize care ajută la orientarea investițiilor și la elaborarea de strategii eficiente pentru abordarea provocărilor și oportunităților specifice zonelor rurale din Europa. Ele sprijină schimbul de bune practici și inovații între diferite regiuni și state membre, promovând astfel o dezvoltare rurală mai coerentă și sustenabilă în întreaga Uniune Europeană. Politica Agricolă Comună (PAC), ca principala politică a UE pentru dezvoltarea rurală, aceasta oferă sprijin financiar pentru agricultură, dezvoltarea rurală și gestionarea mediului în zonele rurale, concentrându-se pe obiectivele precum îmbunătățirea productivității agricole, protecția mediului, gestionarea resurselor naturale și promovarea diversificării economice în zonele rurale.

Programul de Dezvoltare Rurală (PDR), implementat de către statele membre ale UE pentru a promova dezvoltarea rurală la nivel național, acordă finanțare și sprijin pentru o varietate de inițiative și proiecte care vizează diversificarea economică, îmbunătățirea infrastructurii, protecția mediului, promovarea turismului rural, dezvoltarea comunităților și multe altele. Programul LEADER se bazează pe o abordare descentralizată și participativă, în care Grupurile de Acțiune Locală (GAL-uri) sunt implicate în identificarea și implementarea proiectelor de dezvoltare rurală.

Acest program promovează diversificarea economică, dezvoltarea resurselor umane, conservarea patrimoniului cultural și natural și îmbunătățirea calității vieții în zonele rurale. Tot în acest capitol este prezentată și inițiativa Euromontana, ca o inițiativă a UE care se concentrează pe dezvoltarea zonelor montane din Europa. Euromontana promovează dezvoltarea durabilă a comunităților montane, conservarea patrimoniului natural și cultural, diversificarea economică și promovarea cooperării între regiunile montane. De asemenea, sunt prezentate modele de proiecte, ca exemple de bune practici, atât din spațiul european cât și din România.

Partea a doua a tezei, constând în contribuțiile proprii, este formată din două capitole. În cel de-al treilea capitol este prezentată metoda de cercetare și baza de informații care au dus la rezultatele studiului, iar în capitolul patru este realizat studiul privind strategiile de stimulare a creșterii economice și a îmbunătățirii calității vieții în Țara Dornelor, concluzionând cu modelul de dezvoltare particularizat, adaptabil, specific Țării Dornelor.

Astfel, capitolul trei, METODA DE CERCETARE ȘI BAZA DE INFORMAȚII, abordează aspectele practice care în final fundamentează un model de dezvoltare în Țării Dornelor. Capitolul prezintă metodele de cercetare adaptabile cercetării realizate, apoi o analiză economico-socială a Țării Dornelor pentru diagnosticarea fenomenologică din punct de vedere economic și social a arealului, prezentarea datelor statistice prin evidențierea evoluției în timp a determinantilor, respectiv a aspectelor geografice, demografice, a sănătății și învățământului din Țara Dornelor.

Am utilizat observația directă pentru verificarea și completarea altor surse de informații, precum documentele din statistică. Acest lucru mi-a oferit sprijin pentru obținerea unei imagini mai complete și mai fiabile a arealului studiat. Este o metodă valoroasă de cercetare, care oferă cercetătorilor o perspectivă autentică și o înțelegere mai profundă a fenomenelor studiate în mediul lor natural. Pentru obținerea datelor cantitative în studiile realizate, am aplicat metoda de cercetare bazată pe chestionar. Este o tehnică des folosită în cercetarea socială, de piață, psihologică și în multe alte domenii pentru a colecta date de la un număr mare de persoane într-un mod relativ eficient și economic. Am apelat la această metodă în realizarea studiilor cantitative realizate în arealul Țării Dornelor, bazat pe întrebări standardizate adresate populației din acest teritoriu pentru a obține informații despre atitudini, comportamente, preferințe, opinii și alte variabile.

În capitolul patru, STUDIU PRIVIND STRATEGIILE DE STIMULARE A CREȘTERII ECONOMICE ȘI A ÎMBUNĂTĂȚIRII CALITĂȚII VIEȚII ÎN ȚARA DORNELOR evidențiază rezultatele studiilor, a analizelor și a cercetărilor cu privire la potențialul social, economic și cultural al ruralului Țării Dornelor (Bazinul Dornelor) din județul Suceava pentru o dezvoltare sustenabilă și identificarea și

propunerea de noi oportunități de dezvoltare economică a zonei rurale a Țării Dornelor cu aplicabilitate extinsă.

Capitolul prezintă o serie de analize la nivel macro a arealului Țării Dornelor, respectiv Produsul Intern Brut, analiza structurii sociale și a modelului cultural, analiza infrastructurii tehnice, respectiv a celei de transport, a comunicațiilor, infrastructura de servicii publice. Se prezintă apoi analiza capitalului social al Țării Dornelor, a capacității inovatoare, a dezvoltării sustenabile și analiza SWOT a Țării Dornelor. De asemenea, este dezvoltată abordarea LEADER (Programul LEADER), considerat drept o metodă de susținere a identității locale, utilizat pentru a construi și dezvolta "economii de cultură" prin vânzări de produse "locale" pe piețele naționale și internaționale, care apoi să contribuie la o aprofundare a identității în zona locală. Programul LEADER reprezintă un program de dezvoltare prin care se încearcă consolidarea imaginilor zonelor rurale printr-o "politică de identitate". În Țara Dornelor au fost realizate o serie de investiții prin Grupul de Acțiune Locală "Bazinul Dornelor", având astăzi funcționalitate și care au generat locuri de muncă.

Capitolul se încheie cu propunerea unui model de dezvoltare locală, pentru o dezvoltare integrată și eficientă a teritoriului rural din Țara Dornelor cu accent pe domeniile agricultură, industrie și turism concomitent cu crearea de noi locuri de muncă și implicit soluții pentru creșterea calității vieții și a ratei de menținere a tinerilor în localitățile rurale din Țara Dornelor.

Identificarea modelului de dezvoltare are ca fundament studiul pe bază de chestionar aplicat în localitățile din Țara Dornelor, materialele bibliografice referitoare la specificitatea localităților componente și informații și date statistice actualizate, prelucrate, obținute de la instituții abilitate precum: Institutul Național de Statistică, Oficiul Național al Registrului Comerțului, Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură, Agenția Națională a Zonei Montane, Grupul de Acțiune Locală "Bazinul Dornelor", Primăriile Unităților administrativ teritoriale componente.

Având în vedere specificul agricol al Țării Dornelor, bazat în special pe creșterea animalelor, un proiect ce poate asigura venituri populației, sustenabilitate economică și dezvoltare arealului ar putea fi înființarea unui lanț scurt de aprovizionare cu produse agricole procesate într-o unitate comună de procesare.

Proiectul poate avea impact pozitiv pentru toți locuitorii din UAT-urile aparținente "Țării Dornelor" atât din punct de vedere social prin crearea de noi locuri de muncă, cât și economic, prin asigurarea de venituri sigure membrilor cooperatori. Un astfel de proiect poate fi finanțat prin contribuția membrilor ce fac parte din entitatea economică nou constituită, dar și prin fonduri nerambursabile, accesând linii de finanțare acordate prin Planul Național Strategic 2023-2027, gestionat de Ministerul Agriculturii prin Agenția pentru Finanțarea Investițiilor Rurale.

Prin proiect, se va construi o unitate modernă de colectare, procesare, depozitare și comercializare a produselor lactate, care va constitui un pilon al dezvoltării

industriei laptelui în Țara Dornelor, județul Suceava. Astfel, va fi construită o hală de producere, procesare și comercializare a produselor lactate pentru creșterea eficienței cooperării între producătorii agricoli membri ai formei asociative, prin utilizarea în comun a infrastructurii nou înființate. Investiția va contribui la crearea de noi unități de procesare a produselor agricole locale și promovarea lanțurilor alimentare integrate, acțiuni ce vor avea ca efect direct, crearea de locuri de muncă contribuind astfel la promovarea ocupării forței de muncă.

Propunerea modelului de dezvoltare ar putea contribui la susținerea stimulării și protecției produsului prin aplicarea mecanismelor folosite în UE; creșterea consumului de produse alimentare autohtone în detrimentul produselor provenite din import; creșterea numărului de fermieri crescători de animale (vacii de lapte) din zona de impact a proiectului, ce furnizează materia primă necesară acestei fabrici de prelucrare a laptelui; dezvoltarea activității de prelucrare a laptelui în vederea obținerii de produse precum: telemea, cașcaval, brânză proaspătă de vaci, brânză topită, unt și smântână de consum, brânzeturi fermentate, produse proaspete (iaurt, sana, lapte bătut).

La nivelul pieței de desfacere proiectul va avea succes datorită faptului că orientarea preferințelor românilor spre lapte de consum autohton și spre produse obținute din prelucrarea laptelui este tot mai mare, de asemenea, la nivel național, a crescut cererea pentru lapte de consum și produse lactate, precum și prognoza de creștere a consumului la nivelul celui înregistrat în alte țări din Uniunea Europeană. Proiectul va contribui la dezvoltarea pieței locale și regionale de lapte și produse din lapte în același timp fiind satisfăcute cerințele stilului modern de viață al consumatorilor, aceasta fiind cheia competitivității pe piață.

Aducerea acestei investiții ar umple un gol existent pe piața locală, regională și chiar națională, respectiv nevoia de consum pentru produse lactate și brânzeturi (de producție autohtonă) obținute în condiții optime și care să asigure, cantitativ și calitativ, aportul optim de nutrienți necesari. Fermele de familie din Țara Dornelor sunt un factor care contribuie esențial la securitatea alimentară, iar diversitatea produselor ce au dobândit dreptul de utilizare a mențiunii de calitate facultative "produs montan" asigură necesarul de hrană pentru consumatorii deja obișnuiți și dependenți de gustul acestora.

UAT-urile componente Țării Dornelor se aseamănă ca forme de manifestare socio-economică, din punct de vedere gastronomic, diferențele constând în poziționarea geografică a acestora și tradițiile locale.

În concluzie, rezultatele studiului arată potențialul semnificativ al Țării Dornelor de dezvoltare socio-economică prin participarea activă a locuitorilor săi. Pentru asigurarea succesului și a rezultatelor efective este esențială colaborarea și implicarea factorilor decidenți de la nivel local, luarea de inițiative pentru a veni în sprijinul

operatorilor economici și a locuitorilor cu potențial de aducere plus valoare comunității în care locuiesc, pentru dezvoltarea economică și bunăstarea populației.

Lucrarea se finalizează cu un capitol de concluzii în care sunt sintetizate rezultatele studiului și sunt prezentate recomandări și direcții pentru un model strategic de dezvoltare a Țării Dornelor.

SUMMARY

The present thesis is an analytical study of the mountain area "Dorna Country" in Suceava county, with great perspective and great potential for economic development, that are insufficiently exploited.

The first part of the thesis, consisting of two chapters, establishes the theoretical foundation and the general context of the study. The first chapter outlines the concept of rural development in general, followed by a general overview of the rural development in Romania, with examples of rural development and rural development trends in our country. The concept of "smart village" and community development in the Romanian countryside is also presented through the description of the role of the European Community in the development of the rural environment. Furthermore in the first chapter, some aspects related to social innovations are presented, with definitions and presentation of their general aspects and their role in the context of the rural growth of the Dorna Country through the LEADER program. The second chapter delves into the concept of rural development focusing on research in Romania and the European Union, presenting models of rural development in both Romania and the European Community.

The first chapter of the thesis, **CONCEPTUAL APPROACHES TO RURAL DEVELOPMENT**, elaborates on the conceptual theory of rural development as a complex process, that requires a balanced and integrated approach, focusing on the specific needs of each community and ensuring the benefits of development are equitably distributed among all community members, as a complex and multifaceted process of improving the quality of life in rural areas, including social, cultural, economic and environmental aspects. The chapter highlights how rural development is essential to address the specific challenges rural communities face, including geographic isolation, limited access to services and resources, and vulnerability to economic and climate change. The importance of all the factors involved in the phenomenon of rural development, the dynamics and the causality determining the imbalances that block or slow down the rural development are also highlighted. In Romania, this involves a series of opportunities and challenges specific to its socio-economic and geographical context. Although there is significant progress, rural development in Romania continues to face difficulties, including fragmentation of agricultural land, inadequate infrastructure, limited access to services and youth migration. The integrated and sustainable approach, together with the efficient use of available resources and funds, are essential to ensure equitable and sustainable rural development in Romania

The second chapter of the thesis, **STATE OF RESEARCH ON RURAL DEVELOPMENT**, focuses on Rural Development in the European Union (EU) and

in Romania, as an essential component of the Common Agricultural Policy (CAP), with a role in improving the competitiveness of agriculture, sustainable management of natural and climate resources, as well as the balanced economic and social development of rural areas. The CAP is based on two main pillars: direct payments to farmers and rural development measures implementing the European Union's objectives: improving the competitiveness of the agricultural sector through modernisation, innovation and knowledge transfer, sustainable management of natural resources and climate action to combat climate change, efficient water management, conservation of biodiversity and development of renewable energies, economic and social development in rural areas through increased employment, support for entrepreneurship and improved infrastructure and access to basic services.

The chapter highlights the importance of the European Agricultural Fund for Rural Development (EAFRD), that supports rural development programs designed at national or regional level in accordance with EU priorities, covering, but not limited to, a wide range of actions, such as: support for investments in farms to modernize and increase energy efficiency, training and innovation programs for farmers and rural enterprises, environmental protection measures, including agri-environment-climate and ecological agriculture, support for LEADER local development, to encourage bottom-up approaches up for rural development, involving local communities in decision-making. Research on rural development in the European Union is extensive and diversified, reflecting the complexity and diversity of rural areas in the different Member States. This research is often supported by European funds, including the Horizon Europe (previously Horizon 2020) research and innovation, as well as other initiatives.

The role of the research is to contribute to EU policy-making by providing data and analysis that help guide investment and develop effective strategies to address the opportunities and challenges specific to rural areas in Europe. They support the exchange of best practices and innovations between different regions and Member States, thus promoting a more coherent and sustainable rural development throughout the European Union. The Common Agricultural Policy (CAP), as the EU's main policy for rural development, provides financial support for agriculture, rural development and environmental management in rural areas, focusing on objectives such as improving agricultural productivity, protecting the environment, managing natural resources and promoting economic diversity in rural areas.

The Rural Development Program (RDP), implemented by EU member states to promote rural development at national level, provides funding and support for a variety of initiatives and projects aimed at economic diversity, infrastructure improvement, environmental protection, promotion of rural tourism, community development and more. The LEADER program is based on a decentralized and participatory approach, in which Local Action Groups (LAGs) are involved in

identifying and implementing rural development projects. This program promotes economic diversity, development of human resources, preservation of cultural and natural heritage and improvement of the quality of life in rural areas. Also in this chapter, the Euromontana initiative is presented, as an EU initiative that focuses on the development of mountain areas in Europe. Euromontana promotes the sustainable development of mountain communities, the conservation of natural and cultural heritage, economic diversity and the cooperation between mountain regions. Also, there are project models presented, as examples of good practices, both from Romania and the European space.

The second part of the thesis, consisting of our own contributions, comprises two chapters. The third chapter presents the research method and the information base that led to the results of the study, while the fourth chapter presents the study on strategies for stimulating economic growth and improving the quality of life in the Dorna Country, ending with a customised, adaptable development model particular to the Dorna Country.

Therefore, the third chapter, RESEARCH METHOD AND INFORMATION BASE, addresses the practical aspects that determine the result of the study to project the development model of the Dorna Country. The chapter presents first the research methods adaptable to the research carried out, then an economic-social analysis of Dorna Country for the phenomenological diagnosis from the economic and social point of view of the area, the presentation of statistical data by highlighting the evolution over time of the determinants, namely the geography, demography, health and education in the Dorna Country.

We used direct observation to verify and complement other sources of information such as documents. This gave us support to reach a more complete and reliable view of the studied area. It is a valuable research method that provides researchers with authentic insight and a deeper understanding of the studied phenomena in their natural environment. In order to obtain quantitative data in the studies carried out, we applied the research method based on the questionnaires. It is a technique often used in social, marketing, psychological and many other fields to collect data from a large number of people in a relatively efficient and economical way. We used this method to conduct quantitative studies carried out in the area of Dorna Country, based on standardized questions addressed to the population of this territory, in order to obtain information about attitudes, behavior, preferences, opinions and other variables.

Chapter four, STUDY ON STRATEGIES TO STIMULATE ECONOMIC GROWTH AND IMPROVE THE QUALITY OF LIFE IN THE DORNA COUNTRY highlights the results of studies, analyzes and researches concerning the social, economic and cultural potential of the rural area of Dorna Country (Dornelor Basin) in Suceava county, for a sustainable development and the identification and

proposal of new opportunities for economic development of the rural area of Dorna Country with extended applicability.

The chapter presents a series of macro-level analyzes of the area of Dorna Country, respectively the Gross Domestic Product, the analysis of the social structure and the cultural model, the analysis of the technical infrastructure, respectively of the transport, communications and public service infrastructure. The analysis of the Dorna Country social capital, innovative capacity, sustainable development and the SWOT analysis of the Dorna Country is then presented. Also, the LEADER approach (the LEADER Program) is analyzed, considered as a method of supporting local identity, used to build and develop "cultural economies" through sales of "local" products on national and international markets, which then contribute to a deepening of identity in the local area. The LEADER program is a development program that aims to strengthen the image of rural areas through an "identity policy". In Dorna Country, a series of investments were made through the Local Action Group "Bazinul Dornelor", which are still functional today and generating new jobs.

The chapter draws to an end with the proposal of a local development model, for an integrated and efficient development of the rural territory of Dorna Country with an emphasis on the fields of agriculture, industry and tourism, simultaneously with the creation of new job opportunities and implicit solutions for increasing the quality of life and an increased rate of maintaining young people in the rural communities of the Dorna Country.

The identification of the development model is founded on the questionnaire-based study applied in the localities of the Dorna Country, on bibliographic materials related to the specificity of the component localities and on updated information and statistical data, processed statistical information and data obtained from qualified institutions such as: the National Institute of Statistics, the National Office of Trade Register, the Payments and Intervention Agency for Agriculture, the National Agency of the Mountain Area, the Local Action Group "Bazinul Dornelor", the Town Halls of the component territorial administrative units.

Considering the agricultural specifics of the Dorna Country, based in particular on animal husbandry, a project that can ensure income for the population, economic sustainability and development of the area could be the establishment of a short supply chain with agricultural products processed in a common processing unit.

The project can have a positive impact for all residents of the TAUs belonging to "Dorna Country", both from a social point of view by creating new jobs, and economically, by providing a secure income for the cooperating members. Such a project can be established through the contribution of the members who are part of the newly established economic unit, but also through non-reimbursable funds, accessing financing lines granted by the National Strategic Plan 2023-2027, managed

by the Ministry of Agriculture through the Agency for the Financing of Rural Investments.

Through this project, a modern unit for the collection, processing, storage and marketing of dairy products will be built, which will constitute a pillar of the development of the dairy industry in the Dorna Country, Suceava county. Thus, a unit for the production, processing and marketing of dairy products will be built to increase the efficiency of cooperation between agricultural producers, members of the associative form, through the joint use of the newly established infrastructure. The investment will contribute to the creation of new processing units for local agricultural products and the promotion of integrated food chains, actions that will have a direct effect, contributing to the creation of job opportunities, therefore promoting employment.

The proposal of this development model could contribute to support and stimulate the protection of the product, by applying the mechanisms used in the EU; increasing the consumption of domestic food products at the expense of imported products; the increase in the number of farmers raising animals (dairy cattle) in the impact area of the project, that will provide the raw material needed for this dairy processing factory; the development of the dairy processing activity in order to obtain products such as: fresh cheese, fermented cheese, cottage cheese, processed cheese, butter and cream for consumption, fresh products (yoghurt, kefir, buttermilk).

At retail market level, the project will be successful due to the fact that the Romanians' preferences towards domestic milk and dairy is increasing. Also, at national level, the demand for milk and dairy products has grown, as well as the consumption forecast at the level recorded in other European Union countries. The project will contribute to the development of the local and regional milk and dairy market, while meeting the demands of the modern consumer lifestyle, which is key to market competitiveness.

Bringing this investment in would fill an existing gap on the local, regional and even national market, namely the need for dairy products and cheeses (of domestic production) obtained in optimal conditions that ensure, quantitatively and qualitatively, the optimal intake of necessary nutrients. Family farms in Dorna Country are a factor that contributes essentially to food security, and the diversity of products that have acquired the right to use the optional quality term "mountain product" ensures the food requirements for consumers already accustomed and dependent on their taste.

The TAU components of the Dorna Country are similar as forms of socio-economic manifestation, from a gastronomic point of view, the differences being mainly their geographical position and local traditions.

In conclusion, the results of the study show the significant potential of the Dorna Country for socio-economic development through the active participation of its

inhabitants. To ensure success and effective results, it is essential to collaborate and involve local decision-makers, to take initiative in order to support economic operators and residents, with the potential to add value to the community in which they live, for the economic development and the well-being of the population.

The paper ends with a chapter of conclusions in which the results of the study are synthesized and possible recommendations and directions for future studies are specified to analyze the evolution of the development phenomenon in the mountainous area of the Dorna Country, in order to achieve the intended goal.

INTRODUCERE

Țara Dornelor are un potențial semnificativ pentru dezvoltare, echilibrând necesitățile economice cu conservarea bogatului său patrimoniu natural și cultural. O abordare strategică și sustenabilă este esențială pentru asigurarea unui viitor prosper pentru regiune. Această lucrare își propune să identifice un model de dezvoltare economico-socială în Țara Dornelor care să fie reprezentativ arealului și de urmat pentru toate unitățile administrativ-teritoriale dintre cele 12 existente.

Lucrarea începe cu o prezentare a aspectelor teoretice și conceptuale care au modelat în timp conceptul de dezvoltare rurală, cu particularitățile acestuia, exemple și tendințe. De asemenea, este abordată importanța accesării fondurilor prin Programele de finanțare destinate zonelor rurale precum este cel al Țării Dornelor, subliniind importanța parteneriatului și a colaborării între mediul privat și cel public.

Scopul lucrării este de a arăta că pentru dezvoltarea durabilă și echilibrată a unei zone este necesar un mediu favorabil. Modelul integrat de dezvoltare implică colaborarea între diferite sectoare și actori, cum ar fi mediul privat, autoritățile locale și comunitățile locale, pentru a identifica nevoile prioritare și a implementa proiecte și politici adecvate.

Lucrarea cuprinde studii, analize și cercetări realizate în arealul Țării Dornelor, cu privire la potențialul social, economic și cultural pentru o dezvoltare sustenabilă, identificarea și propunerea de noi oportunități de dezvoltare economică a zonei rurale a Țării Dornelor cu aplicabilitate extinsă și propunerea unui model de dezvoltare locală, pentru o dezvoltare integrată și eficientă a teritoriului rural din Țara Dornelor cu accent pe domeniile agricultură, industrie și turism concomitent cu crearea de noi locuri de muncă și implicit soluții pentru creșterea calității vieții și a ratei de menținere a tinerilor în localitățile rurale din acest areal.

Țara Dornelor prezintă un amestec de provocări și oportunități. Ca în multe zone rurale, Țara Dornelor se confruntă cu provocări cum ar fi depopularea, îmbătrânirea populației, migrația tinerilor către orașe în căutarea de oportunități, limitările infrastructurale și accesul limitat la unele servicii esențiale. Cu o strategie bine pusă la punct, care să combine valorificarea resurselor naturale și culturale cu investiții în infrastructură și servicii, regiunea poate atinge un nivel mai înalt de dezvoltare economică și socială. Principala resursă pentru dezvoltarea economico-socială a zonei Țării Dornelor o reprezintă produsul obținut ”de la munte”.

În Țara Dornelor pot fi dezvoltate oportunități precum: turismul sustenabil, valorificarea patrimoniului cultural și natural, promovarea agriculturii ecologice și susținerea inițiativelor antreprenoriale locale. Mediul curat, sigur și durabil reprezintă o garanție a calității vieții și a oportunităților de dezvoltare a diverselor forme de activitate economică, în special a agriculturii și a turismului, specifice Țării Dornelor.

Pentru abordarea provocărilor specifice și pentru promovarea și implementare unei dezvoltări sustenabile și incluzive, soluțiile adoptate trebuie să fie adaptate la particularitățile și nevoile zonei, pentru a fi eficiente și relevante.

În concluzie, modelul de dezvoltare propus în cadrul lucrării demonstrează importanța strânsei colaborări între comunitățile locale, autorități, sectorul privat și alte părți interesate pentru dezvoltare durabilă punând în valoare resursele naturale de care dispune și utilizarea oportunităților de finanțare disponibile, ce vin în sprijinul comunităților rurale.

INTRODUCTION

Dorna Country has significant potential for development, balancing economic needs with the preservation of its rich natural and cultural heritage. A strategic and sustainable approach is essential to ensure a prosperous future for the region. This work aims to identify an economic-social development model in Dorna Country that is representative of the area and to be followed by all 12 existing administrative-territorial units.

The paper begins with a presentation of the theoretical and conceptual aspects that shaped the concept of rural development over time, with its particularities, examples and trends. It also addresses the importance of accessing funds through the financing programs for rural areas such as those of Dorna Country, emphasizing the importance of partnership and collaboration between the private and public environment.

The purpose of the paper is to show that a favorable environment is necessary for the sustainable and balanced development of an area. The integrated development model involves collaboration between different sectors and actors, such as the private sector, local authorities and local communities, to identify priority needs and implement appropriate projects and policies.

The work includes studies, analyzes and research carried out in the area of Dorna Country, regarding the social, economic and cultural potential for sustainable development, the identification and proposal of new opportunities for economic development of the rural area of Dorna Country, with extended applicability, as well as the proposal of a model of local development, for an integrated and effective development of the rural territory of Dorna Country with an emphasis on the fields of agriculture, industry and tourism, together with the creation of new job opportunities and implicit solutions to increase the quality of life and the retention rate of young people in the rural localities of this area.

Dorna Country presents a mix of challenges and opportunities. As in many other rural areas, Dorna Country faces challenges such as depopulation, population aging, migration of young people to cities in search of opportunities, infrastructural limitations and limited access to some essential services. With a well-designed strategy that combines the exploitation of natural and cultural resources with investments in infrastructure and services, the region can achieve a higher level of economic and social development. The main resource for the economic-social development of the Dorna Country area is the product obtained "from the mountain".

Opportunities can be developed in Dorna Country such as: sustainable tourism, capitalizing on cultural and natural heritage, promoting ecological agriculture and supporting local entrepreneurial initiatives. The clean, safe and sustainable

environment is a guarantee for the quality of life and the opportunities for the development of various forms of economic activities, especially agriculture and tourism, that are specific to Dorna Country.

To address the specific challenges and to promote and implement a sustainable and inclusive development, the adopted solutions must be adapted to the particularities and needs of the area, in order to be effective and relevant.

In conclusion, the development model proposed in the work demonstrates the importance of close collaboration between local communities, authorities, the private sector and other interested parties in sustainable development, capitalizing on the existing natural resources and the use of available financing opportunities, in support of the rural communities .

PARTEA I: ABORDĂRI CONCEPTUALE

FIRST SECTION: CONCEPTUAL APPROACHES

1. ABORDĂRI CONCEPTUALE PRIVIND DEZVOLTAREA RURALĂ

1.CONCEPTUAL APPROACHES REGARDING RURAL DEVELOPMENT

1.1. DEZVOLTAREA RURALĂ

1.1. RURAL DEVELOPMENT

Conceptul de dezvoltare rurală se referă la procesul strategic și sustenabil de îmbunătățire a condițiilor de viață și a oportunităților economico-sociale în zonele rurale. (Bădescu, 2011) Obiectivul principal al acestui concept este de a aborda provocările specifice acestor zone, cum ar fi infrastructura limitată, accesul redus la educație și servicii de sănătate, sărăcia, migrația tinerilor și dependența de agricultură. Dezvoltarea rurală (Oțiman, 2006) este multidimensională și include mai multe aspecte: economic, prin sprijinirea diversificării economice respectiv promovarea antreprenoriatului, dezvoltarea agroturismului, îmbunătățirea accesului la piețe pentru produsele agricole și non-agricole și crearea de locuri de muncă sustenabile; social - îmbunătățirea calității vieții prin acces mai bun la educație, sănătate, locuințe decente și servicii sociale, precum și prin promovarea coeziunii sociale și a participării comunitare.(Popescu, 2002) În domeniul infrastructurii, dezvoltarea rurală se poate implementa prin modernizarea infrastructurii rurale, inclusiv drumuri, utilități (apă, canalizare, electricitate), și servicii digitale (internet de bandă largă) pentru a conecta zonele rurale cu piețele urbane și regionale, în ceea ce privește mediul, dezvoltarea rurală se poate realiza prin promovarea gestionării sustenabile a resurselor naturale, conservarea biodiversității și a peisajelor și adaptarea și atenuarea schimbărilor climatice. (Rusali, 2013) Inovația și tehnologia pot aduce aportul pentru dezvoltare prin încurajarea adoptării inovațiilor și tehnologiilor în agricultură, afaceri și administrație publică pentru a crește eficiența și competitivitatea. Îmbunătățirea capacității instituțiilor locale de a planifica, implementa și monitoriza inițiative de dezvoltare rurală și de a coopera cu diferite părți interesate (sector privat, ONG-uri, comunități locale) poate contribui la dezvoltarea rurală.(Gavrilescu, 2006) De asemenea, foarte importantă este și valorificarea patrimoniului cultural și natural ca resurse pentru dezvoltarea economică și consolidarea identității comunitare.

Dezvoltarea rurală este esențială pentru echilibrarea disparităților între zonele rurale și cele urbane și pentru asigurarea unei creșteri economice echitabile și incluzive. În acest proces, este crucială o abordare integrată și participativă, care să

implice toate părțile interesate și să țină cont de specificitățile și nevoile fiecărei comunități rurale. (Ciupagea, 2006)

Se cuvine să ne întrebăm: ce este dezvoltarea? Iată ce a răspuns o tânără cameruneză la această întrebare: "Nu știu ce este dezvoltarea. Dar știu cu certitudine în ce societate și în ce mediu mi-ar plăcea să trăiesc și unde aş dori să-mi cresc copiii." (Bold, 1996)

Dezvoltarea rurală se referă la procesul de îmbunătățire a condițiilor de viață și a infrastructurii în comunitățile rurale, cu scopul de a promova creșterea economică, sustenabilitatea, egalitatea și bunăstarea generală a populației rurale. Acest concept implică implementarea unor politici, programe și proiecte care să abordeze nevoile și provocările specifice ale zonelor rurale și să exploateze potențialul acestora. (Ciupagea, 2006)

Dezvoltarea rurală poate cuprinde o gamă largă de aspecte și obiective (Bădescu, 2011), inclusiv:

- Dezvoltarea economică: promovarea diversificării economice în zonele rurale prin stimularea agriculturii durabile, crearea de locuri de muncă non-agricole, susținerea întreprinderilor mici și mijlocii, dezvoltarea turismului rural și facilitarea accesului la finanțare și piețe;
- Infrastructură și servicii de bază: ameliorarea infrastructurii rurale, cum ar fi drumurile, rețelele de apă și canalizare, rețelele electrice și de comunicații, pentru a îmbunătăți accesibilitatea și calitatea vieții în comunitățile rurale. De asemenea, se poate acorda atenție asigurării accesului la servicii sociale esențiale, cum ar fi educația, sănătatea, serviciile de asistență socială și cultură;
- Dezvoltarea resurselor umane: furnizarea de educație și formare profesională, pentru a spori competențele și calificările locuitorilor din zonele rurale, promovând astfel șansele de angajare și dezvoltare personală;
- Conservarea mediului și gestionarea durabilă a resurselor naturale: promovarea practicilor agricole și forestiere durabile, conservarea biodiversității, protecția mediului înconjurător și gestionarea durabilă a resurselor naturale pentru a asigura sustenabilitatea și a proteja resursele pentru generațiile viitoare;
- Participarea comunitară și guvernare locală: implicarea activă a comunităților rurale în procesele de luare a deciziilor, planificare și implementare a proiectelor de dezvoltare, pentru a asigura luarea în considerare a nevoilor și aspirațiilor locale;
- Acces la tehnologie și inovare: promovarea utilizării tehnologiei și inovării în zonele rurale pentru a spori productivitatea, a îmbunătăți serviciile și a deschide noi oportunități de dezvoltare economică.

Dezvoltarea rurală implică o abordare integrată și coordonată (Burghelea, 2012), care implică colaborarea între guverne, comunități locale, sectorul privat, organizații neguvernamentale și alte părți interesate.

Dezvoltarea nu înseamnă doar creștere economică, neapărat autosuficiența alimentară, echipamente sau transfer de tehnologii. Dezvoltarea se referă la om. Omul, sub toate aspectele sale, își cucerește demnitatea și drepturile. În mediul său social și natural, omul cunoaște o dezvoltare a tuturor capacităților sale de a-și imagina, de a crea, de a alege, de a decide și de a-și asuma responsabilitățile... Tocmai însușirea sau redescoperirea acestor capacități și practicarea lor în sânul comunității ajung să reprezinte motorul progresului comun (Berca, 2003).

Dezvoltarea rurală este, prin urmare, un proces complex care necesită o viziune strategică, resurse adecvate și implicarea activă a tuturor părților interesate pentru a atinge obiectivele de îmbunătățire a vieții în comunitățile rurale.

Principiile dezvoltării rurale (Bădescu, 2011) includ o serie de concepte:

- Abordare Participativă: încurajarea participării comunităților locale în planificarea și implementarea proiectelor de dezvoltare pentru a asigura că acestea corespund nevoilor și dorințelor locuitorilor;
- Durabilitate: asigurarea că dezvoltarea rurală este economic viabilă, social echitabilă și ecologic sustenabilă;
- Integrare și Multisectorialitate: coordonarea între diferite sectoare (agricultură, industrie, servicii) și nivele de guvernare (local, regional, național) pentru a asigura o abordare integrată a dezvoltării rurale;
- Inovare: promovarea inovației ca mijloc de rezolvare a problemelor rurale și de exploatare a oportunităților emergente, fie că este vorba de noi modele de afaceri, tehnologii sau metode de organizare socială.

Conceptul de dezvoltare rurală se referă la procesul de îmbunătățire a calității vieții și a bunăstării economice a persoanelor care trăiesc în zonele rurale. Acesta nu se limitează doar la dezvoltarea agriculturii, ci include o gamă largă de aspecte, de la infrastructură și educație până la sănătate și servicii sociale. Principalele obiective și aspecte ale dezvoltării rurale includ (Oțiman, 2006):

- Modernizarea și dezvoltarea infrastructurii rurale, inclusiv drumuri, servicii de telecomunicații, acces la apă potabilă și la sisteme de canalizare;
- Sprijinirea și diversificarea activităților economice dincolo de agricultură. Acest lucru poate include turismul rural, micul antreprenariat, meșteșugurile tradiționale și industriile bazate pe resurse locale;
- Promovarea practicilor agricole sustenabile și eficiente, îmbunătățirea accesului la piețe și tehnologii moderne, și sprijinirea agriculturii ecologice;
- Asigurarea accesului la educație de calitate și la formare profesională pentru a crește competențele locuitorilor din mediul rural și a le oferi mai multe oportunități pe piața muncii;
- Îmbunătățirea accesului la servicii de sănătate și la asistență socială pentru a combate problemele precum sărăcia, excluziunea socială și migrația tinerilor;

- Gestionarea sustenabilă a resurselor naturale și a peisajului rural, protejarea biodiversității și adoptarea de practici ecologice;
- Încurajarea implicării comunităților locale în procesul de dezvoltare, oferindu-le oportunitatea de a participa la luarea deciziilor și la planificarea strategiilor de dezvoltare.
- Crearea de rețele și parteneriate între diferite grupuri de interese, inclusiv autorități locale, organizații non-profit, sectorul privat și comunități, pentru a mobiliza resurse și pentru a implementa proiecte de dezvoltare.

Dezvoltarea rurală este un proces complex, care necesită o abordare echilibrată și integrată, concentrându-se pe nevoile specifice ale fiecărei comunități și asigurându-se că beneficiile dezvoltării sunt distribuite în mod echitabil între toți membrii comunității.

Conceptul dezvoltării rurale se referă la procesul complex și multifacetic de îmbunătățire a calității vieții în zonele rurale. Nu se limitează doar la creșterea producției agricole sau a veniturilor, ci include și aspecte sociale, culturale, economice și de mediu. (Aubergines, 1990) Dezvoltarea rurală este esențială pentru a aborda provocările specifice pe care le întâmpină comunitățile rurale, inclusiv izolarea geografică, accesul limitat la servicii și resurse, precum și vulnerabilitatea la schimbările economice și climatice.

Scopul dezvoltării rurale este de a crea comunități rurale reziliente, sustenabile și inclusive, care să ofere locuitorilor săi un nivel de trai decent și acces la oportunități egal cu cele din zonele urbane. (Bădescu, 2011)

Dezvoltarea rurală este esențială pentru echilibrarea disparităților între zonele rurale și cele urbane și pentru asigurarea unei creșteri economice echitabile și inclusive. În acest proces, este crucială o abordare integrată și participativă, care să implice toate părțile interesate și să țină cont de specificitățile și nevoile fiecărei comunități rurale.

Dezvoltarea rurală este esențială pentru a contracara problemele specifice zonelor rurale, cum ar fi depopularea, îmbătrânirea populației, lipsa de infrastructură și servicii și sărăcia. (Oțiman, 2006) Ca elemente de dezvoltare economică (Petrescu, 2013), putem considera drept soluții diversificarea economică cu scopul de a reduce dependența de agricultură și promovarea diversificării activităților economice, inclusiv turism, mici întreprinzători și industrii artizanale, îmbunătățirea productivității și sustenabilității în agricultură prin adoptarea de tehnologii moderne, practici de agricultură durabilă și accesul la piețe pentru fermieri, îmbunătățirea infrastructurii rurale, inclusiv drumuri, electricitate, apă și canalizare și accesul la servicii digitale, cum ar fi internetul de bandă largă, asigurarea accesului la educație de calitate și la formare profesională pentru a oferi locuitorilor din zonele rurale competențele necesare pentru a profita de oportunitățile economice, îmbunătățirea accesului la servicii de sănătate și sociale pentru a combate probleme precum migrația

tinere și a sprijini o populație îmbătrânită, promovarea unui management sustenabil al resurselor naturale, inclusiv păduri, apă și biodiversitate, pentru a asigura că acestea pot continua să sprijine comunitățile locale și economiile în viitor, încurajarea implicării comunităților locale în procesul de dezvoltare prin inițiative de bottom-up și prin asigurarea că vocea lor este auzită în procesele de luare a deciziilor, implementarea de politici care să susțină dezvoltarea rurală și alocarea de fonduri adecvate, inclusiv accesul la credite și subvenții pentru a sprijini inițiativele locale.

Prin abordarea acestor aspecte, dezvoltarea rurală (Popescu, 2002) vizează nu doar creșterea economică, ci și îmbunătățirea calității vieții, reducerea disparităților între zonele rurale și cele urbane și promovarea unei dezvoltări durabile și incluzive.

Programele de dezvoltare au în vedere schimbarea condițiilor fundamentale (Cojanu, 2007), ceea ce necesită un timp îndelungat, iar problemele rurale sunt extrem de complexe și nu pot fi rezolvate prin acțiuni pe termen scurt. Sunt necesare programe succesive, cu efecte durabile.

Carta Europeană a Spațiului Rural – prevede, printre altele, că la elaborarea politicilor de dezvoltare trebuie să se țină seama de condițiile specifice ale regiunilor rurale, respectând o serie de principii care au fost sistematizate în cele zece puncte ale declarației de la Cork, elaborate în 1996, printre care și abordarea integrată a dezvoltării rurale.

Pentru aceasta, se propune o politică de dezvoltare naturală complexă, care să cuprindă toate activitățile sociale, economice și culturale, pornind de la realitatea că și omul aparține sistemelor naturale și că acela îi este locul.

Dezvoltarea rurală a devenit o prioritate a programelor Uniunii Europene ca și a altor țări dezvoltate și tinde să devină un principiu, un factor primar al dezvoltării globale. Dezvoltarea rurală trebuie cuprinsă într-un cadru juridic și politic unitar cu delimitare teritorială clară.

Un element crucial în dezvoltarea rurală este dezvoltarea infrastructurii. Aceasta include construirea și modernizarea drumurilor, a sistemelor de alimentare cu apă și canalizare, a rețelelor electrice și de comunicații, precum și a facilităților pentru sănătate și educație.

Dezvoltarea economică a zonelor rurale (Dolțu, 2011) este strâns legată de sectorul agricol. Sprijinirea agriculturii prin investiții în tehnologii moderne, formare profesională, acces la credite și piețe de desfacere poate îmbunătăți substanțial veniturile agricultorilor și poate promova creșterea economică în zonele rurale.

Pentru a reduce dependența de agricultură, este important să se promoveze diversificarea economiei rurale prin dezvoltarea industriei locale, a turismului, a serviciilor și a altor sectoare non-agricole. Acest lucru poate crea noi oportunități de angajare și poate îmbunătăți nivelul de trai în comunitățile rurale.

Asigurarea accesului la servicii sociale de bază, cum ar fi asistență medicală, educație de calitate, apă potabilă și igienă, este esențială pentru dezvoltarea durabilă

a zonelor rurale. Structurile decizionale și organizațiile trebuie să lucreze împreună pentru a asigura furnizarea acestor servicii esențiale în toate comunitățile rurale.

Dezvoltarea rurală trebuie să fie durabilă și să țină cont de protecția mediului. Promovarea practicilor agricole durabile, conservarea resurselor naturale, gestionarea adecvată a deșeurilor și protejarea biodiversității sunt elemente cheie ale dezvoltării rurale durabile.

Dezvoltarea rurală eficientă necesită implicarea activă și participarea comunității locale. Consultarea și implicarea comunității în luarea deciziilor legate de dezvoltarea lor sunt esențiale pentru a asigura că proiectele și politicile dezvoltării rurale răspund nevoilor și cerințelor specifice ale comunității.

Noțiunea de dezvoltare rurală înglobează toate acțiunile care vizează îmbunătățirea calității vieții populației din mediul rural, cu o grijă deosebită în ceea ce privește păstrarea peisajului natural și cultural și asigurarea dezvoltării durabile a spațiilor rurale în conformitate cu condițiile și specificul spațiului vizat.

1.1.1 Dezvoltarea rurală în România

1.1.1 Rural development in Romania

Dezvoltarea rurală în România este un domeniu complex și prioritar, dată fiind ponderea mare a populației care trăiește în zone rurale și rolul semnificativ al agriculturii în economia țării. România se confruntă cu provocări specifice, dar și cu oportunități unice în cadrul procesului de dezvoltare rurală. În ultimii ani, s-au făcut eforturi consistente pentru a aborda aceste provocări și pentru a valorifica potențialul rural. Dezvoltarea rurală în România implică o serie de provocări și oportunități specifice contextului său socio-economic și geografic. (Oțiman, 2006) Deși există progrese semnificative, dezvoltarea rurală în România continuă să întâmpine provocări, inclusiv fragmentarea terenurilor agricole, infrastructura inadecvată, accesul limitat la servicii și migrația tinerilor. Abordarea integrată și sustenabilă, împreună cu utilizarea eficientă a resurselor și a fondurilor disponibile, sunt esențiale pentru a asigura o dezvoltare rurală echitabilă și durabilă în România.

Principalele aspecte ale dezvoltării rurale în România (Oțiman, 2006) includ:

- *Modernizarea Agriculturii* - Agricultura joacă un rol crucial în economia rurală a României. Eforturile de modernizare a sectorului agricol, inclusiv utilizarea tehnologiilor moderne, îmbunătățirea practicilor de agricultură sustenabilă și accesul la piețe, sunt esențiale pentru creșterea productivității și sustenabilității;
- *Diversificarea Economiei Rurale* - Reducerea dependenței de agricultură și sprijinirea diversificării economice prin turism rural, antreprenariat, artizanat și alte activități neagricole.

- *Accesul la Infrastructură și Servicii* - Îmbunătățirea accesului la infrastructură, cum ar fi drumuri, electricitate, apă potabilă, canalizare și servicii digitale, este esențială pentru îmbunătățirea calității vieții în zonele rurale;
- *Educație și Formare* - Asigurarea accesului la educație de calitate și la oportunități de formare profesională pentru a sprijini dezvoltarea de competențe și pentru a reduce rata de migrație a tinerilor către orașe;
- *Sănătate și Servicii Sociale* - Îmbunătățirea accesului la servicii de sănătate și sociale, inclusiv combaterea fenomenului de îmbătrânire a populației în zonele rurale;
- *Conservarea Patrimoniului și Dezvoltarea Durabilă* - Promovarea unui echilibru între utilizarea resurselor naturale și conservarea acestora, valorificând patrimoniul cultural și natural într-un mod care sprijină dezvoltarea durabilă;
- *Participarea Comunitară și Inițiative Locale* - Încurajarea implicării comunităților locale în procesul de dezvoltare prin inițiative de bottom-up și asigurarea că nevoile și prioritățile locale sunt reflectate în proiectele de dezvoltare;
- *Fonduri Europene și Guvernamentale* - Utilizarea eficientă a fondurilor europene, cum ar fi cele din cadrul Politicii Agricole Comune (PAC) și Programului Național de Dezvoltare Rurală (PNDR), precum și alocările bugetare naționale, pentru a susține dezvoltarea rurală.

În întâmpinarea provocărilor precum infrastructura slab dezvoltată, accesul limitat la servicii, emigrarea tinerilor și utilizarea ineficientă a resurselor, România a pus în aplicare mai multe strategii și programe pentru zonele rurale, cu sprijin național și european, pentru a stimula dezvoltarea rurală. România beneficiază de fonduri substanțiale prin Politica Agricolă Comună a UE și prin Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală (FEADR). Programul Național de Dezvoltare Rurală (PNDR) este principalul instrument prin care se canalizează aceste fonduri, sprijinind modernizarea agriculturii, diversificarea economiei rurale și îmbunătățirea calității vieții în comunitățile rurale.

Îmbunătățirea infrastructurii rurale, inclusiv drumuri, sistemul de apă și canalizare, precum și accesul la internet de bandă largă, reprezintă o prioritate pentru a reduce decalajul dintre zonele rurale și cele urbane și pentru a facilita accesul la diverse servicii și piețe, la fel și încurajarea diversificării activităților economice dincolo de agricultură, prin sprijinirea turismului rural, a micilor întreprinderi și a industriei artizanale cu scopul de a crea noi oportunități de venit și a reduce dependența de agricultură. În același timp este importantă promovarea unei agriculturi sustenabile și competitive, îmbunătățirea lanțurilor de aprovizionare și a procesării produselor agricole, precum și dezvoltarea agroturismului pentru a valorifica resursele naturale și culturale, îmbunătățirea accesului la educație și formare profesională în zonele rurale pentru a asigura că forța de muncă este calificată și capabilă să răspundă nevoilor pieței.

Pentru conservarea mediului și gestionarea sustenabilă a resurselor se implementează practici agricole care protejează mediul, conservarea biodiversității și gestionarea sustenabilă a resurselor naturale, inclusiv a pădurilor și apelor. De asemenea, prin implicarea comunităților locale în procesele de planificare și decizie, promovând dezvoltarea de la baza societății și asigurând că proiectele de dezvoltare corespund nevoilor reale ale comunităților și cu ajutorul fondurilor naționale și europene, România urmărește să creeze un mediu rural mai dinamic, diversificat și sustenabil, capabil să ofere calitate vieții pentru locuitorii săi și să contribuie în mod semnificativ la economia națională.

Toate aceste aspecte sunt abordate în cadrul politicilor și programelor de dezvoltare rurală implementate de Guvernul României și de instituțiile responsabile, cum ar fi Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale și Agenția pentru Finanțarea Investițiilor Rurale.

Parteneriatul local, managementul consolidat și implicarea comunității, dar în același timp și deschiderea comunității către ideile inovative sunt cheia dezvoltării durabile. În acest context entitățile de economie socială au rolul de a crea un model de dezvoltare locală. În același timp, deși rolul economiei sociale a fost localizat, la noi în țară, cu precădere în aria de acțiune a integrării sociale a grupurilor defavorizate, legarea de conceptul dezvoltării locale este soluția pe care economia socială o aduce în cazul creșterii capacităților la nivel comunitar.

1.1.2 Exemple de dezvoltare rurală în România

1.1.2 Examples of rural development in Romania

Exemplele de dezvoltare rurală în România ilustrează modul în care comunitățile și autoritățile locale, împreună cu sprijinul guvernamental și prin atragerea de fonduri europene, au reușit să aducă schimbări pozitive în zonele rurale. Aceste exemple acoperă o gamă largă de inițiative, de la îmbunătățirea infrastructurii și a serviciilor până la promovarea turismului și conservarea patrimoniului cultural. Proiectele variază de la cele care se concentrează pe modernizarea infrastructurii și agriculturii, până la cele care promovează turismul rural, conservarea patrimoniului cultural și natural, sau îmbunătățirea accesului la educație și sănătate. (Mihalache și colab, 2006) Putem vorbi aici despre:

- *Modernizarea infrastructurii* - Multe comunități rurale au beneficiat de proiecte de modernizare a infrastructurii, inclusiv construirea sau renovarea de drumuri, îmbunătățirea sistemelor de apă și canalizare, și extinderea accesului la internet de bandă largă. Aceste proiecte sunt vitale pentru conectarea comunităților rurale la piețele mai mari și pentru îmbunătățirea accesului la servicii. Aceste îmbunătățiri au contribuit la creșterea calității vieții și la deschiderea satelor către noi oportunități economice.

- *Dezvoltarea agroturismului* - în regiuni precum Transilvania, Maramureș sau Bucovina, agroturismul a înflorit, oferind oportunități pentru fermierii și antreprenorii locali de a-și diversifica și spori veniturile. Multe gospodării rurale oferă cazare, mâncare tradițională și experiențe culturale autentice, atrăgând turiști din țară și din străinătate. agroturismul s-a dezvoltat ca o sursă importantă de venit pentru localnici, oferind vizitatorilor experiențe culturale autentice în gospodării tradiționale și promovând în același timp conservarea patrimoniului cultural și natural.
- *Proiecte de conservare a patrimoniului* - în zonele cu bogat patrimoniu cultural, cum ar fi satele săsești din Transilvania, au fost implementate proiecte de restaurare a caselor tradiționale și a bisericilor fortificate, contribuind atât la conservarea patrimoniului, cât și la dezvoltarea turismului cultural.
- *Inițiative de agricultură durabilă* - fermierii din diverse regiuni au adoptat practici de agricultură durabilă, inclusiv agricultura ecologică și utilizarea tehnologiilor moderne pentru o gestionare mai eficientă a resurselor. Aceasta include proiecte de irigații, sisteme de agricultură de precizie și dezvoltarea de cooperative agricole pentru a sprijini micile ferme. În diferite regiuni, fermierii s-au asociat în cooperative pentru a-și îmbunătăți accesul la piețe, pentru a procesa și valorifica produsele agricole locale (de exemplu, producția de brânzeturi, vinuri, fructe de pădure) și pentru a-și îmbunătăți capacitatea de negociere.
- *Educație și formare profesională* - în unele zone rurale, au fost dezvoltate centre de formare profesională și educațională pentru a oferi tinerilor competențele necesare pentru a lucra în sectoarele emergente sau pentru a-și începe propria afacere. Astfel că s-au dezvoltat proiecte care vizează îmbunătățirea accesului la educație și formare profesională în mediul rural, asigurând că tinerii și adulții au competențele necesare pentru a profita de oportunitățile economice locale și pentru a contribui la dezvoltarea comunităților lor.
- *Energie regenerabilă și eficiență energetică* - în unele comunități rurale, au fost implementate proiecte de energie regenerabilă, cum ar fi panouri solare sau micro-hidrocentrale, pentru a reduce dependența de combustibili fosili și a promova sustenabilitatea energetică.
- *Dezvoltarea serviciilor comunitare* - îmbunătățirea accesului la servicii de sănătate, educație și alte servicii sociale esențiale în satele românești, adesea prin renovarea și dotarea centrelor comunitare și a școlilor.

Aceste exemple reflectă diversitatea și complexitatea inițiativelor de dezvoltare rurală în România, demonstrând cum intervenții bine gândite pot contribui la revitalizarea comunităților rurale și la îmbunătățirea condițiilor de viață pentru locuitorii acestora care nu se concentrează doar pe aspectele economice, ci și pe cele sociale, culturale și de mediu, urmărind o dezvoltare durabilă și inclusivă a comunităților rurale.

Investițiile din mediul rural în România vizează modernizarea infrastructurii agricole și rurale, (Dolțu, 2011) astfel că au fost implementate și se implementează proiecte finanțate prin Programul Național de Dezvoltare Rurală (PNDR) pentru modernizarea fermelor, introducerea tehnologiilor de irigații eficiente și construirea sau modernizarea drumurilor agricole și rurale pentru a facilita accesul la piețe, agricultura ecologică prin inițiative care promovează agricultura ecologică și dezvoltarea de cooperative agricole pentru a sprijini fermierii mici și mijlocii, încurajând producția și comercializarea produselor locale. Pentru dezvoltarea turismului rural s-au implementat proiecte care pun în valoare patrimoniul cultural și natural al regiunilor rurale, inclusiv prin crearea de pensiuni agroturistice, trasee de drumeții și ciclism, sau festivaluri locale care să atragă turiști și să promoveze tradițiile locale. Pentru conservarea patrimoniului și tradițiilor se implementează proiecte care se concentrează pe restaurarea monumentelor istorice, conservarea meșteșugurilor tradiționale și organizarea de evenimente culturale pentru a păstra și promova identitatea culturală a zonelor rurale. Inițiativele care îmbunătățesc accesul la educație de calitate în zonele rurale, inclusiv programe de formare profesională și tehnologică și care sprijină tinerii pentru a rămâne sau a se întoarce în comunitățile lor întăresc rezultatele în domeniile educație și formare. De asemenea, în sănătate și servicii sociale este vizată îmbunătățirea accesului la servicii medicale în zonele rurale, inclusiv prin clinici mobile, telemedicină sau centre comunitare de sănătate și asistență socială. Energia regenerabilă și eficiența energetică este un alt domeniu asupra căruia s-au adoptat inițiative care promovează utilizarea energiei regenerabile (de exemplu, panouri solare, micro-hidrocentrale) și eficiență energetică în gospodăriile și afacerile rurale.

Aceste exemple reflectă angajamentul României de a utiliza fondurile naționale și europene pentru a sprijini dezvoltarea rurală într-o manieră holistică și sustenabilă, abordând atât nevoile economice, cât și pe cele sociale, culturale și de mediu ale comunităților rurale.

Fermele mici reprezintă un mecanism de securitate economică și o modalitate de protecție în spațiul rural. Protecția economică, implicit socială, este împotriva sărăciei, asigurând un nivel minim de alimente și de câștiguri. În perioadele de criză economică, așa cum se întâmplă și acum, forța de muncă este resorbită de agricultură. În cazul României, fermele familiale sunt o plasă de siguranță economică deoarece mecanismele de securitate socială sunt deficitare și economia rurală non-agricolă nu este diversificată. Acest fapt s-a resimțit în arealul Țării Dornelor, în special în perioada pandemiei de COVID-19.

Mediul curat, sigur și durabil reprezintă o garanție a calității vieții și a oportunităților de dezvoltare a diverselor forme de activitate economică, în special a agriculturii și a turismului.

Perspectivile dezvoltării zonelor rurale trebuie privite în contextul stabilizării populației locale, al valorificării superioare a materiilor prime, identității culturale, protecției mediului, premise pentru a se asigura o evoluție favorabilă a comunităților.

1.2 Tendințe privind dezvoltarea rurală

1.2 Trends in rural development

Cu origini similare dezvoltării durabile, dar cu un istoric ceva mai bogat, dezvoltarea comunitară propunea, încă de la început, un model de dezvoltare ”de jos în sus”, vizând comunitățile sărace. Ambele concepte au participarea ca principiu fundamental și au ca finalitate bunăstarea. Diferența constă în faptul că dezvoltarea durabilă centrează atenția asupra unei viziuni și mai de perspectivă, mai precis, prospectivă pe termen nedefinit, astfel încât bunăstarea de azi sau de mai târziu (a indivizilor, grupurilor, comunităților sau națiunilor) să nu o pericliteze pe cea a generațiilor viitoare, pe un orizont de timp nedefinit.

Dezvoltarea rurală în România a fost subiectul multor inițiative și strategii în ultimii ani, reflectând eforturile de a îmbunătăți condițiile de viață, infrastructura și economia în zonele rurale. România a beneficiat în mod considerabil de fonduri europene, în special prin Programul Național de Dezvoltare Rurală (PNDR). Aceste fonduri sunt destinate îmbunătățirii infrastructurii, dezvoltării afacerilor locale și promovării practicilor agricole sustenabile. Există o tendință crescută către practici agricole durabile, inclusiv agricultura ecologică, utilizarea eficientă a resurselor și conservarea biodiversității. Acest lucru este motivat atât de cerințele pieței cât și de nevoia de a proteja mediul.

Pentru a reduce dependența de agricultură, comunitățile rurale sunt încurajate să diversifice activitățile economice. Turismul rural, artizanatul și micile întreprinderi sunt văzute ca mijloace importante de a genera venituri suplimentare. Îmbunătățirea accesului la internet și tehnologii digitale este crucială pentru dezvoltarea rurală. Aceasta poate facilita educația, accesul la servicii, dezvoltarea afacerilor și poate reduce izolarea comunităților rurale. Investițiile în educație și formare profesională sunt esențiale pentru a asigura că locuitorii zonelor rurale au competențele necesare pentru a profita de oportunitățile economice. Se pune accent de asemenea pe implicarea comunităților locale în procesul de dezvoltare rurală, recunoscând că localnicii sunt cei mai în măsură să identifice nevoile și oportunitățile din regiunile lor. Se acordă o atenție specială conservării patrimoniului cultural și natural, ceea ce atrage turismul rural și contribuie la economia locală. Guvernul României și autoritățile locale continuă să dezvolte politici și reglementări care să favorizeze investițiile în zonele rurale, inclusiv facilități fiscale și sprijin pentru inițiativele antreprenoriale.

Tendențele actuale în dezvoltarea rurală din România se concentrează pe abordarea problemelor economice și sociale generate de tranziția de la economia centralizată la economia de piață, în special în sectorul agricol. (Rusali, 2013) Problemele identificate includ liberalizarea prețurilor produselor agricole, creșterea prețurilor input-urilor agricole, diminuarea sau eliminarea subvențiilor pentru producătorii agricoli, și instabilitatea veniturilor agricultorilor. România urmărește implementarea modelului european de agricultură și dezvoltare rurală, cu scopul de a crește puterea de cumpărare, dezvolta economia rurală și a crea locuri de muncă.

Există o tendință crescută de a investi în infrastructura rurală pentru a facilita accesul la servicii digitale, cum ar fi internetul de bandă largă. Aceasta este esențială pentru dezvoltarea economică, accesul la educație și servicii de sănătate.

Se pune accent pe practici agricole durabile și ecologice. Agricultura ecologică este încurajată prin diverse programe și subvenții, având ca scop nu numai protejarea mediului, ci și crearea de produse cu valoare adăugată mare, atractive pe piețele interne și externe.

Turismul rural și, în special, ecoturismul, sunt văzute ca oportunități importante de dezvoltare economică în zonele rurale, contribuind la conservarea patrimoniului cultural și natural.

Investițiile în educație și formarea profesională sunt esențiale pentru a asigura că locuitorii din zonele rurale au competențele necesare pentru a profita de oportunitățile economice.

Se observă o tendință de a forma parteneriate între diferite sectoare și comunități, inclusiv cooperarea transfrontalieră, pentru a aborda problemele într-o manieră mai holistică și sustenabilă. Aceste tendințe reflectă o abordare mai integrată și sustenabilă a dezvoltării rurale, concentrându-se nu numai pe creșterea economică, ci și pe conservarea resurselor, pe coeziune socială și pe îmbunătățirea calității vieții în comunitățile rurale.

România beneficiază de fonduri europene substanțiale pentru dezvoltarea rurală, prin diverse programe cum ar fi PNDR (Programul Național de Dezvoltare Rurală). Aceste fonduri sunt esențiale pentru multe dintre inițiativele de dezvoltare rurală.

Practica a demonstrat că participarea la luarea deciziilor privind viitorul comunității este intensificată atunci când există și rezultate imediate ale căror beneficii să fie resimțite direct de către participanți. Existența în comunitate a unor structuri care fac ca puterea să fie relativ echilibrat distribuită între oficialități și cetățeni, prin activismul unor organizații civice și practica parteneriatului între acestea și autorități, poate duce la un tip de acțiune față de situația comunităților care prin tradiție sau necesitate, nu au aceste condiții de start.

1.2.1 Conceptul de "smart village"

1.2.1 The concept of "smart village"

Conceptul de „Smart Village” (Sat Inteligent) (Naldi, 2015) reprezintă o inițiativă inovatoare în cadrul dezvoltării rurale, care vizează transformarea comunităților rurale în zone mai sustenabile, eficiente și atractive pentru locuitorii săi. Scopul principal este de a valorifica tehnologiile digitale și inovațiile pentru a îmbunătăți calitatea vieții, a crește eficiența economică și a promova o dezvoltare durabilă la nivel local. Această abordare se concentrează pe integrarea tehnologiilor moderne în gestionarea resurselor, infrastructura, serviciile locale și economia satelor, cu scopul de a le face mai eficiente, durabile și adaptate nevoilor locuitorilor. Acest concept este în creștere în Europa și în alte părți ale lumii ca o modalitate de a revitaliza zonele rurale și de a le face mai atractive și viabile pentru generațiile viitoare.

Caracteristicile principale ale unui „Smart Village” includ: utilizarea tehnologiilor precum internetul de bandă largă, IoT (Internetul Lucrurilor), și datele mari pentru a îmbunătăți accesul la informații și servicii, implementarea de soluții pentru energia regenerabilă și eficiența energetică, reducând astfel dependența de combustibili fosili și minimizând impactul asupra mediului, utilizarea tehnologiilor avansate în agricultură pentru a crește eficiența și producția, minimizând în același timp impactul asupra mediului (acest lucru poate include tehnici de agricultură de precizie, sisteme de irigații inteligente și monitorizarea culturilor), stimularea creșterii economice prin inovație și tehnologie și oferirea de noi oportunități de angajare în sectoarele tehnologice și creative, implementarea de soluții pentru transportul ecologic și eficient, cum ar fi vehiculele electrice, sistemele de car-sharing și infrastructura pentru biciclete, modernizarea serviciilor de sănătate, educație și guvernare prin tehnologie, pentru a oferi acces mai bun și mai eficient la aceste servicii esențiale și încurajarea participării active a comunității în luarea deciziilor și în implementarea proiectelor, asigurând că aceste inițiative sunt bine aliniate cu nevoile și dorințele locuitorilor.

Smart Villages sunt despre a găsi soluții inovatoare și adaptate local pentru a îmbunătăți standardele de viață, a crea oportunități economice și a proteja mediul, punând tehnologia și inovația în slujba comunităților rurale.

Conceptul de Smart Village vizează nu numai creșterea economică și tehnologică, dar și îmbunătățirea coeziunii sociale, conservarea tradițiilor și culturii locale, și promovarea unui mod de viață sustenabil și inclusiv în comunitățile rurale. Satele inteligente adoptă soluții pentru eficiența energetică și pentru producția de energie regenerabilă, contribuind astfel la obiectivele de sustenabilitate și reducere a emisiilor de carbon. Se implementează tehnologii agricole inteligente (AgriTech) pentru a îmbunătăți productivitatea și sustenabilitatea, prin utilizarea senzorilor, a dronelor și a sistemelor de irigații inteligente, printre altele. Conceptul de Smart

Village nu este doar despre tehnologie, ci și despre folosirea inteligentă a tehnologiei pentru a aborda provocările specifice zonelor rurale, de la izolare și depopulare până la gestionarea resurselor și schimbările climatice. Prin aceasta, se urmărește crearea unor comunități rurale vibrante, reziliente și conectate

1.2.2. Dezvoltare comunitară în ruralul românesc

1.2.2. Community development in the Romanian countryside

Dezvoltarea comunitară în ruralul românesc este un proces complex, multidimensional, care implică îmbunătățirea condițiilor de viață, promovarea oportunităților economice și susținerea coeziunii sociale în comunitățile rurale. În ultimele decenii, au existat mai multe inițiative și abordări pentru a stimula dezvoltarea în zonele rurale din România, având în vedere particularitățile și provocările acestora.

Dezvoltarea infrastructurii rurale, inclusiv drumuri, acces la apă potabilă, sisteme de canalizare și electricitate, este crucială pentru îmbunătățirea calității vieții. În plus, accesul la internet și conectivitatea digitală sunt din ce în ce mai recunoscute ca fiind esențiale pentru integrarea comunităților rurale în economia mai largă.

Agricultura rămâne o componentă esențială a economiei rurale. (Ștefan, 2006) Sprijinirea fermierilor prin acces la finanțare, tehnologie și piețe, precum și promovarea practicilor agricole sustenabile sunt puncte cheie. Programul Național de Dezvoltare Rurală (PNDR) și alte inițiative UE oferă resurse semnificative pentru agricultură și dezvoltare rurală. Accesul la educație de calitate și la formare profesională este vital pentru a asigura că tinerii din mediul rural pot găsi oportunități de muncă locale și nu sunt nevoiți să migreze spre zone urbane sau în străinătate.

Îmbunătățirea accesului la servicii de sănătate și servicii sociale, inclusiv prin telemedicină și programe mobile, este esențială pentru a adresa nevoile specifice ale locuitorilor din zonele rurale.

Promovarea turismului rural și a agroturismului, valorificând patrimoniul cultural și natural unic al României, poate crea noi oportunități economice și poate contribui la conservarea tradițiilor și a stilului de viață rural.

Încurajarea și facilitarea participării active a locuitorilor în planificarea și implementarea proiectelor de dezvoltare este fundamentală. Inițiativele de dezvoltare comunitară, inclusiv cele conduse de ONG-uri sau grupuri de acțiune locală, pot juca un rol important în mobilizarea resurselor și energiei comunităților iar dezvoltarea parteneriatelor între sectorul public, cel privat și organizațiile neguvernamentale poate contribui la o abordare mai integrată și durabilă a dezvoltării rurale.

Principalele direcții în dezvoltarea comunitară rurală în România includ:

- *Dezvoltare economică locală:* Stimularea economiei locale prin susținerea micilor întreprinderi, agriculturii sustenabile, turismului rural și a altor inițiative antreprenoriale care pot crea locuri de muncă și pot genera venituri în comunitate.
- *Îmbunătățirea infrastructurii:* Modernizarea infrastructurii de bază, cum ar fi drumurile, sistemele de apă și canalizare și facilitățile de sănătate și educație, este crucială pentru îmbunătățirea standardelor de viață.
- *Educație și formare:* Îmbunătățirea accesului la educație de calitate și oferirea de programe de formare profesională pentru adulți, pentru a crește nivelul de calificare și pentru a deschide noi oportunități pe piața muncii.
- *Sănătate și servicii sociale:* Dezvoltarea serviciilor de sănătate și sociale, inclusiv accesul la îngrijire medicală de bază și programe de sprijin pentru persoanele vulnerabile.
- *Conservarea patrimoniului și dezvoltarea culturală:* Păstrarea și promovarea patrimoniului cultural și natural, sprijinirea inițiativelor culturale și a activităților comunitare care contribuie la coeziunea socială și la identitatea locală.
- *Participare civică și leadership local:* Încurajarea participării locuitorilor la procesele de luare a deciziilor, dezvoltarea capacității liderilor locali și a organizațiilor comunitare pentru a implementa și gestiona proiecte de dezvoltare.
- *Sustenabilitate și protecția mediului:* Promovarea practicilor de dezvoltare durabilă, gestionarea responsabilă a resurselor naturale și implementarea măsurilor de protecție a mediului.
- *Acces la finanțare și utilizarea fondurilor europene:* Accesarea fondurilor naționale și europene, cum ar fi cele oferite prin Programul Național de Dezvoltare Rurală (PNDR) și alte programe, pentru a finanța inițiative și proiecte de dezvoltare.

Dezvoltarea comunitară în ruralul românesc (Ciupagea, 2006) necesită un efort coordonat și colaborativ între comunități, autorități locale, organizații neguvernamentale, sectorul privat și alte părți interesate. Este important să se promoveze o abordare integrată și participativă, care să valorizeze resursele și potențialul comunităților rurale și să asigure dezvoltarea durabilă și prosperitatea acestora.

Pentru a fi durabilă, agricultura trebuie să fie productivă, profitabilă, ecologică și să-și conserve resursele.

Se pare că cea mai completă formulare este aceea că dezvoltarea reprezintă un proces lung de schimbări lente, care să permită folosirea pe termen lung a mediului, astfel ca dezvoltarea economică să corespundă cerințelor și nevoilor prezente ale oamenilor, fără a compromite posibilitatea generațiilor viitoare de a-și satisface propriile nevoi sociale (Berca, 2003).

Problemele de creștere economică și de dezvoltare sunt foarte complexe și dezvoltarea nu înseamnă doar creșterea economică, autosuficiența în produsele

alimentare, echipamente și transfer de tehnologie. Dezvoltarea se referă la pacea și fericirea omului. În societate, omul tinde să creeze, să aleagă, să decidă, să fie responsabil, să fie liber. Acestea reprezintă capacități umane. Toate aceste valori umane, capacități, contribuie la motorul dezvoltării.

1.2.3 Ce sunt inovațiile sociale?

1.2.3 *What are social innovations?*

Inovațiile sociale se referă la dezvoltarea și implementarea de soluții noi pentru a răspunde nevoilor și provocărilor sociale, economice, culturale sau de mediu. Aceste soluții pot fi produse, servicii, modele, procese sau abordări care vizează îmbunătățirea bunăstării și a calității vieții. (Adams și colab., 2008)

Inovațiile sociale sunt concentrate pe crearea de soluții eficiente pentru probleme sociale specifice, (Fromhold-Eisebith, 2004) spre deosebire de inovațiile tehnologice care sunt adesea orientate spre îmbunătățiri tehnice sau comerciale. Acestea implică adesea colaborarea între diferite părți interesate, inclusiv indivizi, comunități, întreprinderi, organizații non-profit și guverne. Scopul este de a co-crea și de a implementa soluții care sunt bine adaptate la contextul și nevoile specifice ale grupurilor țintă.

Scopul principal al inovațiilor sociale este de a genera un impact social pozitiv, abordând probleme precum sărăcia, excluziunea socială, sănătatea, educația, schimbările climatice sau sustenabilitatea. (Neumeier, 2011) Deși multe inovații sociale încep ca inițiative mici, ideea este ca acestea să fie sustenabile și să aibă potențialul de a fi scalate sau replicate în alte contexte, pentru a genera un impact mai larg.

Inovațiile sociale pot include, de asemenea, dezvoltarea de noi forme de organizații (de exemplu, întreprinderi sociale, cooperativă) sau noi moduri de interacțiune și colaborare între diferite sectoare și discipline. În multe cazuri, inovațiile sociale aduc abordări noi și creative la probleme vechi sau persistente, oferind soluții care nu au fost luate în considerare sau aplicate înainte.

Inovațiile sociale sunt recunoscute tot mai mult ca fiind esențiale pentru abordarea unor probleme complexe și interconectate cu care se confruntă societățile contemporane. Acestea sunt importante nu numai pentru capacitatea lor de a genera schimbări sociale pozitive, dar și pentru modul în care încurajează implicarea cetățenilor și promovează colaborarea între diferite sectoare și discipline.

În esență, inovațiile sociale sunt despre găsirea de noi căi de a lucra împreună și de a gândi diferit pentru a construi o societate mai echitabilă și sustenabilă.

Inovațiile sociale se referă la strategii, concepte, idei și organizații noi care răspund la nevoile sociale și creează noi relații sociale sau colaborări. (Mumford, 2002) Ele sunt menite să îmbunătățească bunăstarea societății, abordând în mod direct

probleme sociale precum sărăcia, excluziunea socială, lipsa educației sau problemele de sănătate. Inovațiile sociale pot apărea în diverse sectoare, precum educație, sănătate, mediu sau dezvoltare comunitară și pot lua forme diverse, de la produse, servicii și modele până la procese și tehnologii noi.

Exemple de inovații sociale includ platforme online care facilitează participarea civică, programe care integrează persoanele marginalizate în piața muncii, soluții de locuințe accesibile și sustenabile, sau servicii de sănătate care răspund nevoilor comunităților neservite. Inovațiile sociale pot avea un impact semnificativ, aducând schimbări pozitive și durabile în societate.

În esență, inovațiile sociale reprezintă răspunsuri creative și eficiente la provocările sociale, punând accent pe valorile umane, nevoile comunitare și pe un impact pozitiv durabil.

Spre deosebire de inovațiile tehnologice, care sunt adesea centrate pe dezvoltări materiale sau produse, inovațiile sociale se concentrează pe îmbunătățirea bunăstării și pe realizarea schimbărilor sociale pozitive. Inovațiile sociale sunt create și implementate cu o înțelegere profundă a nevoilor și comportamentelor umane. (Pot și colab., 2008) Ele sunt deseori dezvoltate prin implicarea directă a celor care sunt afectați de problema socială respectivă. Acestea oferă soluții noi sau semnificativ îmbunătățite pentru problemele sociale, spre deosebire de soluțiile tradiționale sau convenționale. Creează valoare socială, nu neapărat profit financiar. Aceste inovații pot fi implementate de organizații cu scop lucrativ, organizații non-profit sau sectorul public. Deși scopul primar este social, inovațiile sociale trebuie să aibă un model sustenabil pentru a-și asigura impactul pe termen lung. (Mumford, 2002) Ideile inovatoare sociale de succes sunt adesea scalabile și pot fi replicate în alte comunități sau contexte pentru a aborda aceleași probleme sociale.

Inovațiile sociale în rural sunt deseori orientate spre a oferi acces la servicii de bază, cum ar fi sănătatea, educația și internetul, din cauza distanței mari față de centrele urbane și a densității scăzute a populației. Deși este o provocare, dezvoltarea infrastructurii tehnologice și digitale este crucială în zonele rurale pentru a reduce decalajul digital și pentru a facilita accesul la diverse servicii și piețe.

Inovațiile în urban sunt adesea orientate spre îmbunătățirea mobilității urbane, reducerea poluării și gestionarea eficientă a deșeurilor, dat fiind densitatea mare a populației și impactul semnificativ asupra mediului. Proiectele urbane se concentrează adesea pe promovarea incluziunii sociale și gestionarea diversității culturale, având în vedere populația variată și problemele sociale complexe asociate cu urbanizarea.

În ambele contexte, inovațiile sociale sunt esențiale pentru abordarea provocărilor specifice și pentru promovarea unei dezvoltări sustenabile și incluzive. Cu toate acestea, strategiile și soluțiile adoptate trebuie să fie adaptate la particularitățile și nevoile fiecărui mediu pentru a fi eficiente și relevante.

Inovațiile sociale, atât în urban cât și în rural adresează provocări diferite, reflectând nevoile și dinamica specifică fiecărui mediu. Deși obiectivul fundamental este același - îmbunătățirea bunăstării comunităților și soluționarea problemelor sociale - modul în care inovațiile sunt concepute și implementate variază semnificativ între zonele rurale și cele urbane.

Zonele rurale adesea se confruntă cu acces limitat la servicii de bază cum ar fi sănătatea, educația, și transportul. Inovațiile sociale pot include clinici mobile, programe educaționale online și soluții de transport comunitar. Multe comunități rurale depind de agricultură, astfel inovațiile pot viza îmbunătățirea practicilor agricole, dezvoltarea agroturismului și încurajarea antreprenoriatului rural.

Diferențele cheie între rural și urban se observă în următoarele aspecte:

- *Resurse și accesibilitate:* Zonele urbane au adesea acces mai bun la resurse și infrastructură, în timp ce zonele rurale necesită soluții care să compenseze lipsa acestora.
- *Densitatea populației și diversitatea:* Densitatea mai mare și diversitatea în zonele urbane creează diferite tipuri de provocări sociale, spre deosebire de zonele rurale, unde comunitățile sunt adesea mai omogene și dispersate.
- *Economie și ocupare:* Economia urbană este diversă și orientată spre servicii, în timp ce în rural economia este adesea concentrată pe agricultură și resurse naturale.

În concluzie, inovațiile sociale trebuie să fie adaptate contextului specific în care sunt implementate, ținând cont de caracteristicile unice, nevoile și provocările fiecărui mediu, fie că este vorba de zone rurale sau urbane. În timp ce mediile rurale și urbane prezintă contexte diferite, ambele oferă oportunități unice pentru inovații sociale. În zonele rurale, accentul poate fi pus pe valorificarea resurselor locale și pe adaptarea la accesul limitat la anumite servicii, în timp ce în mediul urban, inovațiile pot viza gestionarea diversității, utilizarea tehnologiei și adresarea provocărilor specifice densității urbane. În ambele cazuri, înțelegerea profundă a contextului local și implicarea comunității sunt esențiale pentru succesul și sustenabilitatea inovațiilor sociale.

1.2.4 Inovația socială în contextul dezvoltării locale a Țării Dornelor prin Programul LEADER

1.2.4. Social innovation in the context of the local development of Dorna Country through the LEADER Program

Programul LEADER (Liaison Entre Actions de Développement de l'Économie Rurale) este un instrument important al politicii de dezvoltare rurală a Uniunii Europene, care vizează promovarea inițiativelor locale și a parteneriatelor între actorii din mediul rural. În contextul dezvoltării locale a Țării Dornelor, utilizarea

Programului LEADER pentru a stimula inovația socială poate avea un impact semnificativ, având în vedere potențialul natural și cultural al regiunii. (P.N.D.R.2014-2020) Țara Dornelor, o regiune pitorească situată în nordul României, cunoscută pentru peisajele sale naturale impresionante și pentru bogata sa cultură, prezintă un teren fertil pentru inovații sociale în contextul dezvoltării locale. Programul LEADER poate contribui la inovația socială în Țara Dornelor prin:

- *Parteneriate locale pentru inovație:* LEADER încurajează formarea parteneriatelor între diversele părți interesate - autorități locale, ONG-uri, întreprinderi, grupuri de acțiune locală etc. Aceste parteneriate pot identifica și implementa soluții inovative pentru problemele locale, cum ar fi dezvoltarea turismului sustenabil, promovarea produselor locale sau conservarea patrimoniului;
- *Promovarea Antreprenoriatului Rural:* Programul sprijină antreprenorii locali în crearea și dezvoltarea de afaceri care răspund nevoilor comunității și care valorifică resursele locale, cum ar fi agroturismul, artizanatul sau producția de alimente tradiționale;
- *Dezvoltarea infrastructurii și serviciilor:* LEADER finanțează proiecte care îmbunătățesc infrastructura și serviciile rurale, cum ar fi îmbunătățirea conectivității la internet, dezvoltarea centrelor comunitare sau modernizarea serviciilor de sănătate și educație;
- *Educație și formare:* Prin LEADER, se pot dezvolta programe de formare și educație pentru locuitorii din Țara Dornelor, îmbunătățind competențele necesare pentru gestionarea afacerilor locale, pentru promovarea turismului sau pentru practicile de agricultură sustenabilă;
- *Conservarea și valorificarea patrimoniului natural și cultural:* Inițiativele care vizează protecția mediului, conservarea biodiversității și promovarea patrimoniului cultural pot fi sprijinite prin LEADER, contribuind astfel la dezvoltarea durabilă și la atragerea de turiști;
- *Încurajarea participării comunitare:* LEADER promovează abordări bottom-up, încurajând locuitorii să participe activ în planificarea și implementarea proiectelor de dezvoltare locală, asigurând că acestea reflectă nevoile și aspirațiile comunității.

Prin promovarea inovației sociale în diverse domenii - de la economie și turism, la educație, cultură și mediu - Programul LEADER poate juca un rol crucial în dezvoltarea durabilă a Țării Dornelor, valorificând potențialul unic al regiunii și îmbunătățind calitatea vieții locuitorilor săi.

Integrarea inovațiilor sociale în dezvoltarea Țării Dornelor poate lua mai multe forme, având la bază resursele naturale, culturale și umane ale regiunii:

- Dezvoltarea de inițiative de turism sustenabil care valorifică peisajele naturale și biodiversitatea regiunii, oferind în același timp locuitorilor locali posibilități de

angajare și venituri. Acestea pot include trasee de drumeții ecologice, tururi culturale și ateliere de meșteșuguri tradiționale.

- Promovarea și conservarea culturii și tradițiilor locale prin centre culturale, festivaluri și evenimente care să atragă vizitatori și să consolideze identitatea comunității.
- Încurajarea practicilor de agricultură durabilă și dezvoltarea unor piețe pentru produsele locale, cum ar fi brânzeturile tradiționale, mierea sau fructele de pădure. Acest lucru poate include și crearea de branduri locale și inițiative de marketing pentru a promova produsele Țării Dornelor.
- Dezvoltarea de programe educaționale și de formare profesională centrate pe competențele necesare pentru economia locală, inclusiv turism, agricultură sustenabilă și managementul resurselor naturale.
- Implementarea de proiecte de energie regenerabilă (de exemplu, panouri solare, micro-hidrocentrale) pentru a reduce dependența de combustibili fosili și pentru a oferi exemple de bune practici în regiune.
- Crearea de servicii de sănătate și bunăstare care să răspundă nevoilor comunității, cum ar fi centre de sănătate rurală, programe de wellness și activități recreative în natură.
- Stabilirea de parteneriate între autoritățile locale, afacerile, organizațiile non-profit și comunități pentru a mobiliza resurse, a împărtăși cunoștințe și a implementa proiecte de dezvoltare.

Prin aceste inovații sociale, Țara Dornelor poate valorifica resursele sale unice și poate crea un model de dezvoltare durabilă care să beneficieze atât comunitatea locală, cât și pe cei care vizitează regiunea, consolidându-și în același timp identitatea culturală și naturală.

Implementarea Programului LEADER în contextul dezvoltării locale a Țării Dornelor poate deschide calea către o serie de inovații sociale, adaptate specificului și nevoilor regiunii.

Țara Dornelor, cu peisajele sale naturale și patrimoniul cultural bogat, este ideală pentru turismul ecologic și cultural. Inițiativele pot include dezvoltarea de trasee turistice sustenabile, promovarea agroturismului și organizarea de evenimente culturale.

Prin LEADER, se pot finanța proiecte care să pună în valoare tradițiile și meșteșugurile locale, cum ar fi atelierele de lucru manual, festivalurile de muzică și dans tradițional și muzeele comunitare, sprijinirea fermierilor și a micilor producători locali prin tehnici de agricultură sustenabilă și prin promovarea lanțurilor scurte de aprovizionare, care conectează producătorii locali direct cu consumatorii, inițiative educaționale care să răspundă nevoilor specifice ale economiei locale, inclusiv programe de formare în turism, agricultură ecologică și managementul resurselor naturale, îmbunătățirea infrastructurii rurale (drumuri, internet de bandă largă) și a

serviciilor esențiale (sănătate, educație), adaptate nevoilor comunităților din Țara Dornelor, proiecte care promovează utilizarea energiei regenerabile și a tehnologiilor eficiente din punct de vedere energetic în gospodăriile și afacerile locale, încurajarea colaborării între diferitele grupuri de interese din regiune (fermieri, întreprinzători, autorități locale, ONG-uri) pentru a dezvolta proiecte inovative și sustenabile.

Un aspect cheie al Programului LEADER este abordarea sa de jos în sus, încurajând comunitățile locale să se implice activ în identificarea și implementarea soluțiilor la problemele lor specifice. Programul oferă acces la finanțare pentru proiecte care se aliniază obiectivelor sale și care demonstrează un impact pozitiv asupra comunității.

Prin folosirea resurselor și suportului oferit de Programul LEADER, Țara Dornelor are potențialul de a dezvolta inovații sociale care să contribuie la o dezvoltare rurală durabilă, respectând totodată unicitatea și tradițiile sale culturale, prin:

- consolidarea Grupului de Acțiune Locală (GAL) care să includă reprezentanți ai sectorului public, privat și ai societății civile. GAL-ul joacă un rol esențial în identificarea nevoilor locale și în proiectarea de strategii de dezvoltare bazate pe resursele și potențialul specific al Țării Dornelor;
- elaborarea și implementarea unei Strategii de Dezvoltare Locală bazate pe o abordare participativă, care implică comunitatea în identificarea problemelor și în găsirea soluțiilor. Acest lucru poate include promovarea turismului durabil, conservarea patrimoniului cultural și natural, susținerea agriculturii sustenabile și dezvoltarea antreprenoriatului local;
- utilizarea fondurilor LEADER pentru a sprijini proiecte inovatoare și pilot care adresează problemele specifice ale regiunii, care pot include inițiative de ecoturism, proiecte de energie regenerabilă, scheme de marketing pentru produsele locale și programe de formare profesională adaptate nevoilor economiei locale;
- încurajarea cooperării între Țara Dornelor și alte regiuni, atât la nivel național, cât și internațional. Parteneriatele pot facilita schimbul de bune practici, pot oferi acces la noi piețe și pot stimula inovația prin colaborare;
- concentrarea pe valorificarea durabilă a resurselor locale, cum ar fi peisajele naturale, biodiversitatea, tradițiile culturale și meșteșugurile locale. Acest lucru poate ajuta la crearea unui brand unic pentru Țara Dornelor și la promovarea regiunii ca destinație de turism sustenabil;
- implementarea unui sistem solid de monitorizare și evaluare pentru a măsura impactul proiectelor și pentru a asigura că fondurile sunt folosite în mod eficient pentru a aduce beneficii comunității.

Prin aplicarea principiilor Programului LEADER, Țara Dornelor poate dezvolta o strategie de dezvoltare locală care valorifică punctele sale forte unice,

promovează inovația socială și implică comunitatea în procesul de dezvoltare. Acest lucru poate contribui la creșterea calității vieții în regiune, la conservarea patrimoniului natural și cultural și la crearea unei economii rurale dinamice și sustenabile.

Prin Programul LEADER și abordarea sa participativă, Țara Dornelor are oportunitatea de a dezvolta proiecte inovatoare care să răspundă nevoilor specifice ale comunității și să promoveze o dezvoltare durabilă și incluzivă în regiune. Aceasta implică nu doar atragerea de investiții și îmbunătățirea serviciilor, ci și valorificarea resurselor locale și încurajarea unui sentiment de apartenență și mândrie în rândul locuitorilor.

Distribuția spațială este un determinant important al modelelor de dezvoltare și joacă un rol major în modelarea structurii spațiului urban și rural. (Cojanu, 2007)

Localitățile ce aparțin Țării Dornelor, cu excepția municipiului Vatra Dornei, fac parte dintr-un Grup de Acțiune Locală denumit "GAL Bazinul Dornelor", care are rolul de a gestiona fonduri europene prin Programul Național de Dezvoltare Rurală, AXA LEADER, contractate prin Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale.

2. STADIUL CERCETĂRIILOR PRIVIND DEZVOLTAREA RURALĂ

2. STATUS OF RESEARCH ON RURAL DEVELOPMENT

Dezvoltarea rurală în Uniunea Europeană (UE) este o componentă esențială a politicii agricole comune (PAC) și vizează îmbunătățirea competitivității agriculturii, gestionarea durabilă a resurselor naturale și climatice, precum și dezvoltarea economică și socială echilibrată a zonelor rurale. PAC se bazează pe două piloni principali: plăți directe către fermieri și măsuri de dezvoltare rurală.

Uniunea Europeană are drept obiective pentru dezvoltarea rurală: îmbunătățirea competitivității sectorului agricol prin modernizare, inovație și transfer de cunoștințe, gestionarea sustenabilă a resurselor naturale și acțiuni climatice pentru a combate schimbările climatice, gestionarea eficientă a apei, conservarea biodiversității și dezvoltarea energiilor regenerabile, dezvoltarea economică și socială în zonele rurale prin creșterea ocupării forței de muncă, sprijinirea antreprenoriatului și îmbunătățirea infrastructurii și a accesului la servicii de bază. (Burghelea, 2012)

Dezvoltarea rurală este finanțată prin Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală (FEADR), care sprijină programele de dezvoltare rurală concepute la nivel național sau regional în conformitate cu prioritățile UE. Finanțarea acoperă o gamă largă de acțiuni, inclusiv:

- Sprijin pentru investiții în ferme pentru modernizare și pentru creșterea eficienței energetice.
- Programe de formare și inovație pentru fermieri și întreprinderi rurale.
- Măsuri de protecție a mediului, inclusiv agro-mediu-climă și agricultură ecologică.
- Sprijin pentru dezvoltarea locală LEADER, care încurajează abordările de jos în sus pentru dezvoltare rurală, implicând comunitățile locale în luarea deciziilor.

Deși dezvoltarea rurală în UE are multe succese, există provocări semnificative, inclusiv disparitățile regionale, îmbătrânirea populației în zonele rurale, accesul limitat la servicii și infrastructură, și vulnerabilitatea la schimbările climatice. Pentru a răspunde la aceste provocări, UE continuă să inoveze și să adapteze politica de dezvoltare rurală, recunoscând importanța tehnologiei, digitalizării și tranziției verzi pentru viitorul zonelor rurale.

În ansamblu, dezvoltarea rurală rămâne un domeniu-cheie de intervenție pentru Uniunea Europeană, esențial pentru realizarea unei tranziții echitabile și sustenabile a economiei sale și pentru garantarea unei vieți de calitate pentru toți cetățenii săi, indiferent de regiunea în care locuiesc. (Bădescu, 2011)

2.1 Cercetări privind dezvoltarea rurală în Uniunea Europeană

2.1. *Research on rural development in the European Union*

Cercetările privind dezvoltarea rurală în Uniunea Europeană sunt vaste și se desfășoară pe mai multe nivele, de la studii academice și cercetări aplicate, la evaluări de politici efectuate de instituțiile UE și organizații independente. Politica de dezvoltare rurală a UE, în special Politica Agricolă Comună (PAC) și Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală (FEADR), constituie baza multor inițiative de cercetare. Principalele direcții de cercetare:

- studii care se concentrează pe impactul schimbărilor climatice asupra agriculturii, pe adoptarea practicilor agricole sustenabile și pe managementul durabil al resurselor naturale în zonele rurale;
- cercetarea privind utilizarea tehnologiilor inovative și digitale în agricultură, cum ar fi agricultura de precizie, tehnologia dronelor, sistemele de irigații inteligente și soluțiile de date mari (big data) pentru a îmbunătăți productivitatea și sustenabilitatea;
- studii care explorează modalitățile de diversificare a economiilor rurale, inclusiv dezvoltarea turismului rural, a antreprenoriatului, industriilor artisanale și a serviciilor locale;
- analiza eficacității politicilor de dezvoltare rurală, inclusiv impactul finanțării UE asupra zonelor rurale și evaluarea modului în care programele pot fi îmbunătățite;
- cercetarea privind schimbările demografice în zonele rurale, inclusiv migrația, îmbătrânirea populației și strategiile pentru atragerea și reținerea tinerilor și a forței de muncă calificate; studii despre modul în care comunitățile rurale se pot organiza și participa activ la procesele de dezvoltare și despre rolul inovației sociale în abordarea problemelor rurale;
- cercetarea privind îmbunătățirea accesului la servicii esențiale în zonele rurale, cum ar fi sănătatea, educația, transportul și serviciile digitale;
- analiza modalităților de valorificare a patrimoniului cultural și natural în scopuri de dezvoltare durabilă și turism rural.

Instituțiile UE, precum Comisia Europeană și organizații non-guvernamentale, contribuie la aceste cercetări. Rezultatele acestor studii sunt cruciale pentru formularea politicilor, pentru orientarea finanțării și pentru asigurarea că dezvoltarea rurală rămâne un domeniu vital și dinamic în cadrul strategiei de dezvoltare a UE.

Programul de cercetare și inovare al UE, Horizon 2020 și succesorul său, Horizon Europe, finanțează cercetarea și inovația în diverse domenii, inclusiv în dezvoltarea rurală. Aceste programe sprijină proiecte de cercetare care aduc soluții inovatoare la provocările cu care se confruntă comunitățile rurale în Europa și contribuie la realizarea obiectivelor de dezvoltare sustenabilă.

Cercetările privind dezvoltarea rurală în Uniunea Europeană sunt extinse și diversificate, reflectând complexitatea și diversitatea zonelor rurale din diferitele state membre. Aceste cercetări sunt adesea susținute prin fonduri europene, inclusiv prin programul de cercetare și inovare Horizon Europe (anterior Horizon 2020) și alte inițiative.

Aceste cercetări contribuie la formularea politicilor UE, oferind date și analize care ajută la orientarea investițiilor și la elaborarea de strategii eficiente pentru abordarea provocărilor și oportunităților specifice zonelor rurale din Europa. În plus, ele sprijină schimbul de bune practici și inovații între diferite regiuni și state membre, promovând astfel o dezvoltare rurală mai coerentă și sustenabilă în întreaga Uniune Europeană.

Politica Agricolă Comună (PAC): PAC este principala politică a UE pentru dezvoltarea rurală. Aceasta oferă sprijin financiar pentru agricultură, dezvoltarea rurală și gestionarea mediului în zonele rurale. PAC se concentrează pe obiectivele precum îmbunătățirea productivității agricole, protecția mediului, gestionarea resurselor naturale și promovarea diversificării economice în zonele rurale.

Programul de Dezvoltare Rurală (PDR): PDR este implementat de către statele membre ale UE pentru a promova dezvoltarea rurală la nivel național. Prin intermediul PDR, se acordă finanțare și sprijin pentru o varietate de inițiative și proiecte care vizează diversificarea economică, îmbunătățirea infrastructurii, protecția mediului, promovarea turismului rural, dezvoltarea comunităților și multe altele

Programul LEADER (Legătură între acțiuni de dezvoltare a economiei rurale): se bazează pe o abordare descentralizată și participativă, în care grupurile locale de acțiune (Grupurile de Acțiune Locală - GAL-uri) sunt implicate în identificarea și implementarea proiectelor de dezvoltare rurală. Acest program promovează diversificarea economică, dezvoltarea resurselor umane, conservarea patrimoniului cultural și natural și îmbunătățirea calității vieții în zonele rurale.

Inițiativa Euromontana: Aceasta este o inițiativă a UE care se concentrează pe dezvoltarea zonelor montane din Europa. Euromontana promovează dezvoltarea durabilă a comunităților montane, conservarea patrimoniului natural și cultural, diversificarea economică și promovarea cooperării între regiunile montane.

Euromontana este asociația înființată ca organizație științifică și non-profit, cu vocație internațională și neutră din punct de vedere religios și politic. Este înregistrată în conformitate cu legea franceză din 1 iulie 1901.

De la înființarea sa în 1996, Euromontana a fost activă pe mai multe teme de lucru identificate ca fiind o prioritate pentru dezvoltarea durabilă a munților. A organizat mai multe evenimente în fiecare an, în special Conferința Europeană de Munte la fiecare doi ani, din 1998, și a participat la mai multe proiecte europene. Și-a consolidat legăturile internaționale prin mai multe operațiuni de cooperare

internațională, în special în cadrul Organizației Națiunilor Unite pentru Alimentație și Agricultură (FAO).

Euromontana a adus astfel o contribuție semnificativă la intensificarea cooperării dintre comunitățile montane și la creșterea gradului de conștientizare a factorilor de decizie politică și a publicului larg cu privire la oportunitățile pentru dezvoltarea zonelor montane. (euromontana.org) Euromontana are acum aproximativ 70 de organizații membre din aproximativ 20 de țări europene.

Între proiectele implementate de asociație, sunt:

a. *Proiectul EuroMARC*, are ca principal obiectiv evaluarea percepțiilor și interesul consumatorilor și distribuitorilor europeni de produse agroalimentare din munte pentru a identifica strategii de promovare a acestor produse, o condiție sine qua non pentru supraviețuirea și gestionarea mediului biologic, rural, cultural și economia zonelor montane.

Rezultatele așteptate ale acestui proiect, care specifică, condițiile de adaptare și succesul Cartei Europene pentru Produsele Agroalimentare de Munte de Calitate, sunt orientate spre:

- profesioniști (ghizi practici de dezvoltare, promovare, comunicare)
- factorii de decizie politică (recomandări privind politica de etichetare în Europa).

Aceste rezultate au fost proiectate din dorința de a face recunoscute produsele obținute în zona de munte de către toți consumatorii din Europa și de a le valoriza printr-un marketing mai eficient.

Informații despre implementarea proiectului:

Durata: 3 ani (februarie 2007 - ianuarie 2010)

Parteneri: 10 parteneri din 6 țări (Austria, Scoția, Franța, Norvegia, România, Slovenia)

Coordonator general: Euromontana

Coordonator științific: ENITA ClermontFerrand

Proiect cofinanțat de către Uniunea Europeană prin al 6-lea program cadru de cercetare și dezvoltare.

b. *Proiectul Move on Green*

De ce "Move on Green"?

Transportul durabil este vital pentru menținerea sănătății ecologice și economice a zonelor rurale, pentru a garanta accesul rezidenților și potențialilor vizitatori la servicii esențiale precum ocuparea forței de muncă, educația și sănătatea.

Factorii de decizie din zonele rurale sunt conștienți de faptul că absența planurilor de mobilitate durabilă afectează orice strategie de dezvoltare implementată în teritoriile rurale. Oricât de mult efort se depune pentru educație, promovarea turismului, dezvoltarea de noi inițiative economice etc.: modelele de transport durabil (din perspectiva mediului, economic și social) sunt una dintre cheile succesului inițiativei de dezvoltare. În majoritatea regiunilor partenere, depopularea este severă

de mulți ani. Factorii de decizie montani și rurali recunosc rolul pe care îl au de jucat. Sunt dispuși să învețe soluții noi și să ia măsuri. Soluții interesante pentru mobilitate au fost deja dezvoltate. Acestea vor fi schimbate prin MOG și implementate în regiunile partenere

Obiectivele Move on Green

Move on Green va îmbunătăți proiectarea și eficacitatea politicilor regionale privind transportul durabil în zonele rurale și montane. Procedând astfel, MOG va contribui la:

- Reducerea emisiilor și deșeurilor și minimizarea impactului atât asupra mediului, cât și asupra peisajelor locale.
- Permitea satisfacerii nevoilor de bază ale indivizilor și ale societății în condiții de siguranță și într-o manieră compatibilă cu sănătatea umană și a ecosistemului.
- Sprijinirea opțiunilor economice competitive, precum și dezvoltarea echilibrată în zonele rurale.
- Oferirea de alternative de transport care sunt accesibile și funcționează eficient.

Pentru a face acest lucru, pe parcursul a 3 ani, din 2012 până în 2014, prin proiect s-au organizat schimburi de experiență privind mobilitatea durabilă între cei 13 parteneri implicați. Pe baza exemplurilor analizate, fiecare partener regional a pregătit ulterior un plan de acțiune privind transportul durabil pentru a fi implementat la nivel local.

MOG a fost co-finanțat prin ERDF și Programul Operațional INTERREG IVC.

c. Proiectul SIMRA (Inovarea socială în zonele rurale marginalizate)

Conceptul general care stă la baza SIMRA (Inovarea socială în zonele rurale marginalizate) este de a înțelege mai bine rolul inovației sociale în construirea capitalului teritorial și în creșterea dezvoltării durabile prin aplicarea unui cadru teoretic și operațional sistematic de inovare socială și guvernanta a inovării sociale în zonele rurale din întreaga lume, Europa și regiunile mediteraneene non-europene.

Obiectivele SIMRA:

Obiectivul general al SIMRA este de a umple golul semnificativ de cunoștințe în înțelegerea și îmbunătățirea inovației sociale în zonele rurale marginalizate, prin promovarea de ultimă generație în inovarea socială și mecanismele de guvernanta conectate în sectoarele agriculturii și forestiere și în dezvoltarea rurală în general.

Obiectivele specifice ale SIMRA includ:

- Un cadru teoretic sistematic și un cadru operațional sistematic dezvoltat pentru clasificarea, înțelegerea și operaționalizarea inovației sociale în diferite setări și la scară. Aceste cadre vor fi concepute într-o manieră integrată pentru: i) identificarea rolului actual și potențial al inovației sociale în desfășurarea capitalului teritorial; ii) să ofere o metodă structurată pentru a asigura un angajament pe mai multe niveluri, multi-actori/transdisciplinare a părților interesate în analiza și

operaționalizarea inovației sociale; iii) explicați de ce regiunile cu condiții inițiale similare pentru inovare socială prezintă căi divergente; iv) să înțeleagă barierele, factorii de succes și lecțiile învățate în inovarea socială, în diferite contexte și la scară. Cadrele se vor baza pe și combina modalități sistematice noi, date existente, instrumente/abordări cu știință de dincolo de stadiul tehnicii pentru a ajunge la metode operaționale pentru utilizatorii finali pentru a aborda politicile de inovare socială și întrebările practice.

- O clasificare („catalog al diversității”) a inovațiilor sociale observabile în zonele rurale, luând în considerare diferitele specificități în ceea ce privește nevoile sociale, prioritățile și relațiile sociale/tipurile de colaborare etc. Această clasificare va structura selecția studiilor de caz de inovare socială (obiectivul 4) și va modela cercetarea care servește ca instrument pentru a explora motivele pentru care regiunile cu condiții similare prezintă căi divergente și „transformă diversitatea în forță”.
- Un set integrat de metode dezvoltate pentru evaluarea inovației sociale și a impactului acestora în zonele rurale din regiunea țintă. Criteriile, metodele, instrumentele și/sau integrarea acestora vor fi inovatoare, completând în același timp cadrele europene existente, de exemplu Cadrul comun de monitorizare și evaluare (CMEF). Setul de metode va include luarea în considerare a componentelor economice, sociologice, de mediu/naturale, de guvernare și instituționale ale capitalului teritorial și va fi utilizat pentru colectarea dovezilor empirice în studiile de caz selectate.
- O evaluare co-construită va fi efectuată (de către comunitatea academică și de practică) a factorilor de succes pentru inovațiile sociale în studiile de caz (CS) selectate. Acoperă variația spațială și eterogenitatea regiunilor (de exemplu, în ceea ce privește condițiile naturale, dezvoltarea socio-economică, capitalul social, guvernanta și setările instituționale). Evaluarea, bazată pe metode (obiectivul 3) va include o analiză amănunțită a componentelor capitalului teritorial pentru a stimula și a integra dezvoltarea rurală.
- Cunoștințe noi/îmbunătățite despre inovațiile sociale și mecanismele noi de guvernare care provin din analiză (în primul rând CS). Sintetizată și diseminată factorilor de decizie politică și utilizatorilor finali pentru a informa cu privire la opțiunile de inovare socială mai eficiente în regiunile provocate, clarificarea/promovarea rolului inovației sociale în dezvoltarea unor sisteme agroalimentare și forestiere mai durabile, modelarea traiectoriilor SD, îmbunătățirea capitalului teritorial și regional guvernantei și deschizând calea pentru o abordare mai integrată a dezvoltării rurale. În special, o nouă bază de date de cunoștințe privind inovarea socială și orientările de bune practici (și învățarea colaborativă) și rapoarte, lucrări științifice, materiale promoționale vor fi generate și făcute accesibile.

- Oportunități de învățare colaborativă și creare de rețele și acțiuni inovatoare (AI) lansate prin integrare. Consultarea și implicarea părților interesate (inclusiv factorii de decizie politică și comunitățile de practică implicate în sectoarele agriculturii/agroalimentare și forestiere și în dezvoltarea rurală) la scări diferite și multiple (de la regional la național și local, de exemplu CS) pe tot parcursul proiectului, cu interacțiuni continue între cercetători, „brokeri de cunoștințe” și părțile interesate pentru a promova și a integra inovația socială și a lăsa o moștenire durabilă.

De ce SIMRA?

SIMRA va dezvolta noi modele de cooperare, co-construcție și învățare colaborativă prin abordări noi și noi cunoștințe partajate, pentru a reduce decalajul cercetare-politică-practică. Acesta va asigura contribuții semnificative la știință, la elaborarea politicilor și impacturi operaționale directe pe teren. Cercetarea este concepută pentru a se asigura că rezultatele proiectului alimentează formarea politicilor la toate scalele și pentru a sprijini în mod eficient comunitatea care se implică în inovarea socială.

Parteneri în proiect: din Regatul Unit: Institutul James Hutton, Colegiul Perth, Universitatea din Highlands and Islands, Universitatea Lancaster, Compania de Dezvoltare Rurală; Italia: Universitatea din Padova, Academia Europeană din Bozen/Bolzano, Universitatea din Foggia, Organizația pentru Alimentație și Agricultură, Biroul Sub-regional pentru Africa de Nord, situat în Tunisia; Austria: Universitatea de Resurse Naturale și Științe ale Vieții, Institutul Federal de Economie Agricolă, ÖAR Regionalberatung GmbH; Olanda: Institutul de Cercetări Economice Agricole; Slovacia: Institutul de Ecologie Forestieră al Academiei Slovace de Științe; Finlanda: Institutul European al Pădurilor, Universitatea din Oulu; Spania: Institutul Agronomic Mediteranean din Zaragoza, Centrul Internațional de Studii Agronomice Mediteraneene Avansate, Foreco Technologies SL, Centre Technologic Forestal de Catalunya; Grecia: Centrul Internațional de Cercetare pentru Mediu și Economie; Norvegia: Institutul de Cercetare din Norvegia de Est; Egipt: Universitatea Cairo; Franța: Asociația Europeană a Zonelor Montane, reprezentanță internațională; Liban: Servicii socio-economice, de mediu și de dezvoltare; Republica Cehă: CETIP network ltd, cu sediul în mai multe țări ECE, Elveția: Universitatea din Berna, Centrul pentru Dezvoltare și Mediu, Centrul Elvețian pentru Regiunile Montane.

Construirea capitalului social și reconfigurarea practicilor sociale la nivel local beneficiază de sprijin adecvat din partea politicilor publice. Un astfel de sprijin poate avea un rol cheie în accelerarea și crearea unui mediu care poate declanșa construirea de capital social și reconfigurarea practicilor sociale.

SIMRA a adunat exemple de inovații sociale în agricultură, silvicultură și dezvoltare rurală în zonele rurale din Europa și în regiunile mediteraneene non-europene.

Câteva exemple sunt prezentate mai jos:

C.1 - Proiectul "La Pas - Redescoperirea relației dintre cultură și mâncare"

La Pas / Slowing down este un proiect al Timișoara Capitală Culturală Europeană 2021, prin care a fost propus un model responsabil de consum și producție alimentară. Publicul proiectului este unul complex, transgenerațional, format din consumatori, producători artizanali și fermieri, organizatori de evenimente culturale, restaurante și cafenele interesate să introducă produse locale în oferta lor.

Proiectul include dezvoltarea unui grup de analiză strategică (BREAD); organizarea unui concurs de rețete tradiționale (Gustul ca patrimoniu); dezvoltarea unei baze de date cu micii producători locali din regiune; publicarea unui „Manual pentru promovarea consumului responsabil” și a unui „Ghid pentru evenimente culturale durabile”; lansarea unui program educațional pentru consum responsabil și dezvoltare, în colaborare cu mai multe școli; pregătirea primei ediții a Festivalului de Gastronomie Artizanală *La Pas* și a conferinței Sustainability – indicator de măsurare a evenimentelor cultural-artistice.

Asociația CRIES, inițiatorul programului, lucrează din 2009 la construirea participativă a unor modele de dezvoltare sustenabilă, consumul responsabil, comerțul echitabil, agricultura susținută de comunitate, economia solidară fiind tematici-cheie. Întreg programul LA PAS, așa cum este prezentat în dosarul de candidatură Timișoara 2023 – Capitală Europeană a Culturii, încurajează sustenabilitatea mediului și un mod de viață sănătos prin stimularea consumului responsabili și a unei mai bune folosiri a orașului ca spațiu public, promovând produsele regionale, mobilitatea și energia verde.

Programul LA PAS / Slowing Down, produs de Asociația CRIES în contextul Timișoara Capitală Europeană a Culturii 2023, urmărește valorificarea patrimoniului gastronomic prin respectarea unor principii specifice mișcării de slow-food (bun-curat-etic), dezvoltarea competențelor de consum responsabil în rândul tinerilor, practici sustenabile de organizare a evenimentelor culturale și pentru turism, politici publice care să favorizeze modele de dezvoltare sustenabilă și o cultură a sustenabilității în rândul cetățenilor.

Programul include o componentă puternică de educație și responsabilitate socială privind practici durabile de producție și consum, dar și de incluziune socială și apreciere a diversității, adresată deopotrivă tinerilor și adulților.

Conceptul are continuitate anual. LA PAS prin Timișoara 2023 sustenabilă a pregătit ca teme: Educație pentru schimbare, ateliere de gătit responsabil, apă pentru toți și Festivalul de Gastronomie Artizanală, concretizate în Ateliere gastronomice care tratează „Gustul ca patrimoniu”, profesori și sute de copii și tineri angrenați în „Educație pentru schimbare” – activități pentru promovarea consumului responsabil, reducerea risipei alimentare, hrană sănătoasă și grădinărit urban, Festivalul LA PAS: Festival de gastronomie artizanală, ieșiri cu produse locale în cartierele Timișoarei

sau la picnic și artă, o incursiune în Timișoara Verde-Albastră și activism pentru accesul la apă.

Inițiatorii urmăresc valorificarea patrimoniului gastronomic prin respectarea principiilor „bun-curat-etic”, specifice mișcării de Slow Food. Programul se adresează deopotrivă copiilor, tinerilor și adulților, având o componentă puternică de educare și responsabilizare socială privind practicile durabile de producție și consum, dar și de incluziune socială și apreciere a diversității.

Prin atelierele de gătit sub deviza „Gustul ca patrimoniu” inițiatorii promovează gastronomia ca parte a patrimoniului imaterial pentru a lăsa generațiilor viitoare în materie de gastronomie, practici de gătit, ingrediente și obiceiuri de servire a mesei.

Festivalul LA PAS: Festival de gastronomie artizanală a avut loc în perioada 13-15 octombrie 2023 când, laolaltă au fost prezenți artizani și consumatori, care apreciază producția locală, realizată cu preocupare pentru standardele sociale și de mediu, de tip Slow Food.

Prin organizarea acestui festival se promovează gastronomia artizanală și micii producători, produsele autohtone de calitate, producția și consumul sustenabil, cu implicarea voluntarilor.

Festivalul va cuprinde un târg cu produse artizanale și hand-made, ateliere, degustări, dezbateri, inclusiv un program artistic.

Festivalul LA PAS este unul minimalist, integrat în contextul actual, promovând economia colaborativă și solidară și urmărind un impact multidimensional. (<https://la-pas.cries.ro>)

În anul 2022 festivalul ”La Pas” a oferit o diversitate de produse alimentare preparate după rețete tradiționale sau inovatoare, folosind în mare parte ingrediente locale și practici de producție sustenabilă. Bere artizanală produsă local, meniuri vegetariene și vegane, preparate cu specific local și internațional, cidru artizanal, sucuri presate la rece, gemuri, zacuscă, prăjituri, pâine artizanală, produse lactate și brânzeturi de specialitate oferite atât spre degustare cât și spre vânzare, celor prezenți.

În ultima zi a festivalului, a fost organizat un atelier de preparat borș după o rețetă tradițională din Ucraina. Borșul a fost înscris în 2022 în Lista patrimoniului cultural imaterial UNESCO aflat în pericol. UNESCO a declarat practica de gătit a acestui preparat „în pericol de dispariție” din pricina situației generate de războiul început în 2022 în Ucraina, definind-o caz de extremă urgență. Conflictul din Ucraina nu pune în pericol numai păstrătorii tradiției practicii borșului tradițional, ci și mediul înconjurător și agricultura tradițională.

Festivalul subscrie conceptelor de sustenabilitate și solidaritate, celebrând producția și consumul sustenabil, aducând împreună artizani și consumatori din România și Europa, care apreciază producția locală, realizată cu preocupare pentru standardele sociale și de mediu.

C.2 - CARBONUL-SILVICULTURĂ INTELIGENTĂ DATORITĂ REGIMULUI PĂDURILOR COMUNE AUTO-ORGANIZATE DIN SLOVACIA este un alt proiect de impact al SIMRA. Vânturile puternice din timpul unei furtuni, urmate de infestarea cu gândacii de scoarță, au distrus o parte semnificativă a pădurii din parcul național slovac Nizke Tatry în 2007. De atunci, o comunitate locală auto-organizată și-a dovedit capacitatea de adaptare în a gestiona fenomenul. A început să aplice practici inovatoare de management forestier de carbon (de exemplu, o diversitate mai mare a speciilor de arbori, regenerarea naturală a pădurilor, tăierea selectivă etc.) cu scopul de a crește rezistența pădurii la viitoarele perturbări naturale și pentru ca practicile de management să fie mai puțin costisitoare, eficiente și durabile.

Deși singurul sprijin financiar de stat a fost compensarea daunelor pădurii, schimbarea de la practicile tradiționale de gestionare a pădurilor la silvicultură inteligentă de carbon a fost posibilă datorită auto-organizării, relațiilor puternice și unei combinații de membri implicați voluntar și pădurari experimentați.

Implicațiile în gestionarea pădurilor au fost provocatoare din cauza eterogenității profilurilor populației de rând. Pădurile comune au un număr mare de membri, interesați să maximizeze veniturile din lemn și subvaluează importanța ponderii lor în patrimoniul natural. Membrii care locuiesc în municipalitate au, de obicei, cunoștințe tradiționale despre managementul pădurilor, prețuiesc cotele lor în pădure și își propun să gestioneze pădurea cu obiective pe termen mai lung.

Cu toate acestea, a avut loc o schimbare a atitudinilor, ajutată de comunicările cu experții forestieri, ceea ce are ca rezultat un nou plan de management al pădurilor și noi contracte cu tăietorii de lemne.

CARE A FOST IMPACTUL ACESTEI INOVAȚII SOCIALE?

Tehnicile forestiere inteligente de utilizare a carbonului au crescut rezistența pădurii prin creșterea biodiversității pădurilor, densitatea mai mare a regenerării naturale și reducerea dăunătorilor. Acest lucru a avut un impact economic pozitiv, deoarece costurile puieților de copaci au scăzut în consecință. Această comunitate forestieră slovacă este, de asemenea, inovatoare, deoarece deține un depozit și o fabrică de cherestea care îi permit să vândă lemn la un preț mai bun pe piațe, în comparație cu acele comunități forestiere care vând lemn direct din pădurile de unde este obținut. Comunitatea a primit aprobarea printr-un Program de aprobare a certificării forestiere pentru silvicultură durabilă, unul dintre primele pentru comunitățile forestiere din Slovacia. Cu toate acestea, tulburările naturale au afectat capacitatea comunității de a produce lemn certificat. În următorii câțiva ani, ei vor fi nevoiți să vândă lemn rămas din pagubele pădurii care va fi la prețuri mai mici.

Alte rezultate sunt reliefate în contribuția comunității la atenuarea schimbărilor climatice prin captarea carbonului și creșterea bunăstării comunității locale și a altor utilizatori ai serviciilor ecosistemice forestiere prin scăderea conflictelor în cadrul comunității și creșterea oportunităților de recreere.

C.3 Surse de energie durabilă pentru conectarea comunităților – proiect implementat în UK

Aproape 60% din suprafața terestră a Scoției, Regatul Unit, este în prezent constrânsă de transport, ceea ce înseamnă că numai conexiunile sub 50 kW sau 100 kW pot derula rapid. Potrivit Scottish House Conditions Survey din 2012, sărăcia generală de combustibil în Scoția este de 34%, crescând la 40% până la 50% pentru gospodăriile încălzite cu sisteme electrice tradiționale, petrol sau gaz petrolier lichefiat (GPL) și peste 70% în unele zone din Highlands și Insule. Ambiția acestei inițiative este de a pune bazele unei platforme rentabile care să permită potrivirea în timp real a producției locale de energie electrică și a cererii locale de energie electrică la nivelul rețelei de distribuție, abordând condițiile variate și capacitatea limitată a rețelelor locale de a găzdui surse regenerabile. Producerea de energie electrică în perioadele de producție mare și/sau cerere scăzută.

Conceptul a fost testat de Community Energy Scotland și de membrul comunității lor, Mull și Iona Community Trust. Utilizează programul local, deținut de comunitate, „Garmony Hydro Scheme”. Se estimează că turbina Garmony de 400 kW generează peste 1.136 MWh de electricitate verde în fiecare an.

Aceasta ar putea furniza energie electrică suficientă pentru a alimenta mai mult de 280 de case pe an și ar putea reduce emisiile de carbon cu peste 450 de tone, conform Local Energy Scotland. Proprietatea asupra schemei a fost transferată unei organizații comunitare, Green Energy Mull (GEM). GEM a emis o ofertă de acțiuni comunitare, care a strâns cu succes peste 481.000 de lire sterline (aproximativ 545.000 de euro) pentru costurile de capital ale schemei hidro.

Procesul a fost implementat sub titlul „Proiectul ACCESS”. ACCESS înseamnă „Asistarea comunităților să se conecteze la surse sustenabile electrice” și a primit finanțare de la Fondul de provocare energetică locală al guvernului scoțian, Alocația pentru inovare în rețea a Ofgem și contribuții din partea partenerilor de livrare ai proiectului.

CARE SUNT REZULTATELE PROIECTULUI ACCES?

Se estimează că în primii 20 de ani ai Schemei Garmony Hydro, acesta va genera o cifră de afaceri de 5,04 milioane de lire sterline (5,07 milioane de euro), cu venituri nete de până la 2,4 milioane de lire sterline (2,7 milioane de euro). Waterfall Fund este o organizație caritabilă independentă care primește profiturile nete din Garmony Hydro Scheme și le distribuie sub formă de granturi proiectelor comunitare de pe insulele Mull, Iona și insulele mici din jur, într-un mod corect, deschis și transparent. Pe scurt, cu cât schema Garmony Hydro este capabilă să genereze mai mult (prin potrivire cu cererea locală de încălzire), cu atât mai multe venituri vor fi disponibile pentru a fi cheltuite la nivel local.

Unul dintre obiectivele principale ale proiectului a fost de a stabili o ofertă de conexiune la rețea „business as usual” care să poată fi utilizată de alte comunități cu condiții similare de rețea. ACCESS sprijină, de asemenea, economiile locale, prin crearea de noi piețe pentru energie electrică produsă local în zonele cu restricții ale rețelei, ceea ce duce la locuri de muncă locale pentru instalatori și furnizori de servicii de asistență tehnică.

În general, proiectul ACCESS își propune să permită generarea suplimentară cu emisii scăzute de carbon să intre în funcțiune, iar proprietarii de case să obțină un control mai bun asupra nevoilor și costurilor energetice.

C.4 NATURE BASED OFFICES: Buruienile ca materie primă pentru mobilier

Pro Natura este o companie belgiană de angajare socială și un pionier în proiectarea și întreținerea peisajelor naturale. Compania consolidează ecosistemele naturale din zonele urbanizate și, prin aceasta, formează și angajează oameni care au dificultăți în găsirea unui loc de muncă. Lucrările ecologice ale Pro Natura generează deșeuri verzi (tunsuri de margine, specii invazive, iederă, urzici, ...), pe care le transformă în materie primă pentru materiale biobazate. Compania își propune să privească dincolo de compostare, care este deja o practică comună în Belgia, dar nu generează un produs de mare valoare. Pro Natura a făcut echipă cu laboratorul de inovare GLIMPS, care le-a conectat cu mai multe companii start-up care produc materiale circulare și biobazate. Aceste companii au început să experimenteze cu fibre naturale și sucuri livrate de Pro Natura.

Câteva exemple de materiale pe bază de bio masă și companii de producție:

- Q'bo, material de înaltă calitate și 100% pe bază de plante
- Biomateriale Touch of Nature pentru podele fără sudură, acoperire cu panouri și finisaje pentru mobilier;
- Materiale de miceliu fungologic pentru izolație și mobilier de design (miceliul este rețeaua densă a rădăcinilor ciupercilor, care funcționează ca un lipici natural între fibre).

PERSPECTIVELE DE VIITOR PENTRU ACEST CONCEPT?

Pe lângă aceste biomateriale, Pro Natura testează și alte aplicații, cum ar fi erbicide naturale, hârtie, material izolator, produse (fito)farmaceutice, pigment natural, cărbune activ și, în cele din urmă, biogaz. Accentul actual este pus pe fibrele și seva tunsurilor de margine și a troscotului japonez (o specie de plantă invazivă).

Piața produselor naturale, bazate pe materii prime locale și circulare, este în prezent încă mică, dar în creștere constantă. Acest lucru oferă Pro Natura oportunitatea de a-și testa și dezvolta afacerea la scară mică, în cooperare cu aceste start-up-uri. Principala provocare este organizarea logisticii pentru colectarea, separarea și stocarea fluxurilor de mare valoare într-un mod adecvat și fezabil din

punct de vedere economic. Aceste cerințe sunt luate în considerare în cadrul schemelor de formare și angajare Pro Natura.

CARE ESTE IMPACTUL ACESTEI INIȚIATIVE?

Pro Natura accelerează transferul către o economie locală și circulară bazată pe materii bio. Acest nou model de afaceri stimulează și întreținerea ecosistemelor naturale. Transformând, de exemplu, specia invazivă Trocoș japonez (a cărei eliminare este în prezent un cost pentru companie) într-un venit, Pro Natura permite un mijloc mai accesibil de gestionare a speciilor exotice invazive și, prin urmare, a ecosistemelor mai rezistente. O altă motivație pentru Pro Natura de a începe această nouă afacere este aceea de a oferi un loc de muncă adecvat angajaților mai în vârstă care au dificultăți în a lucra în silvicultură. Noi locuri de muncă vor fi create în operațiunile necesare pentru pregătirea materiei prime și, în cele din urmă, în fabricarea de noi materiale biobazate.

Pro Natura recunoaște sprijinul financiar al provinciei Vlaams-Brabant, al proiectului Interreg 2 Seas Grassification și al proiectului Interreg NWE Three C.

C.5 COMPETENȚE PENTRU ANGAJARE ÎN MEDIUL RURAL (KOSOVO) CARE ESTE SCOPUL PROIECTULUI DE COMPETENȚE PENTRU ANGAJARE RURALĂ (S4RE) ÎN KOSOVO?

S4RE își propune să reducă sărăcia în zonele rurale din Munții Sharr din Kosovo printr-o abordare integrată a dezvoltării competențelor profesionale și a economiei locale. Scopul proiectului este de a crește capacitatea de angajare și generarea de venituri a persoanelor vulnerabile, în special în rândul tinerilor, a femeilor și minorităților. Vizează în special zonele și oamenii care sunt nu este suficient deserviți de sistemul formal de formare profesională. Prin proiect sunt furnizate competențe de dezvoltare pentru tinerii din munții Sharr, în sud și sud-estul Kosovo.

Proiectul a început în 2013 și este implementat de Helvetas și partenerii locali, finanțat din donații de la Fundația Medicor și Helvetas în valoare de 2,8 milioane CHF în două etape, între 2013 și 2018.

CE ABILITĂȚI SUNT NECESARE PENTRU GĂSIREA UNUI LOC DE MUNCĂ ÎN MEDIUL RURAL?

Proiectul cuprinde trei tipuri de intervenții: 1) stabilirea grupurilor țintă (tineri șomeri bărbați și femei) și a oportunităților pentru aceștia; 2) formare la locul de muncă în cadrul companiei, care vizează angajații existenți pentru stimularea competitivității afacerilor; și, 3) Consolidarea producătorilor rurali, la scară mică, în patru lanțuri de aprovizionare (produse forestiere nelemnoase, fructe de pădure și fructe, produse obținute din creșterea animalelor și miere). Inspirat de metodologia grupului de învățare, S4RE a dezvoltat o abordare pe oportunități, bazată pe pregătire practică, adaptată nevoilor regionale. Abordarea încurajează tinerii să se reunească în

grupuri egale numeric pentru a împărtași, învăța și aplica abilitățile tehnice, antreprenoriale și de viață nou dobândite.

După finalizarea uceniciei, unii oameni sunt angajați de întreprinderile care au oferit instruire la locul de muncă. După ce au văzut impactul pozitiv al instruirii interne, informale, asupra performanței afacerii, unele dintre companiile participante o duc mai departe pe cheltuiala lor.

SUCCESUL SARE?

Din 2013, proiectul a sprijinit 7 000 de beneficiari, inclusiv tineri șomeri, femei, minorități, gospodării rurale, ca producători în lanțurile de aprovizionare sau angajați ai întreprinderilor locale și furnizori de formare. Instituțiile locale și naționale, cum ar fi agențiile de ocupare a forței de muncă și consiliile și grupurile de acțiune locală pentru tineret, au promovat proiectul de formare pentru a oferi asistență tinerilor în căutarea unui loc de muncă, durabil. Inovația socială se regăsește în abordarea adoptată, care are în centru veniturile și oportunitățile de angajare, iar acum este dusă în continuarea unui program de dezvoltare a competențelor. Abordarea stimulează participarea tuturor actorilor și le permite să-și găsească locul având la baza capacitățile, resursele și interesele lor.

C6 CIUPERCI DIN MUNTELE TABUYO - SPANIA

Del Monte de Tabuyo este o mică cooperativă, creată de cinci femei, în 2004. Scopul înființării este de a duce producția de ciuperci spre utilizare în propriul restaurant și spre vânzări în magazinele locale și online (adică vânzarea directă către consumatori). Compania are două activități principale: fabricarea și ambalarea delicatelor pentru vânzare și managementul unui restaurant. Cooperativa are sediul în Tabuyo del Monte, la poalele Muntelui Teleno, cel mai înalt vârf din Munții León (2.188 m).

CUM A DEVENIT DE SUCCES ACEST MODEL DE FURNIZARE DE ALIMENTE?

Compania s-a extins de la specializarea inițială în ciuperci la o gamă diversificată de fructe și legume, care se potrivesc nevoilor restaurantului și magazinelor locale. Diferitele produse alimentare comercializate de această firmă sunt fie cultivate, fie recoltate, din arealul local. Produsele sunt obținute manual, producând conserve și preparate de înaltă calitate. Cele cinci femei care au creat compania seamănă, cresc, recoltează și gătesc toate produsele. Astfel, își controlează produsele din momentul în care sunt semănate și până când sunt ambalate sau servite în farfurie.

Clienții pot degusta produse locale în restaurantul „Comedor del Monte” („Sala de mese de la munte”). Restaurantul oferă atât meniuri fixe, cât și meniuri tematice (meniu de vânatoare, bucătărie cu legume de sezon etc.), în funcție de anotimp și gust personal. Meniul este inspirat din rețete tradiționale locale. Acest lucru permite

companiei Del Monte de Tabuyo să garanteze prospețimea și aroma mâncărilor lor. Procesul de producție este alimentat de o sursă de energie regenerabilă și utilizează produse colectate direct din munții din jur sau din ferme care utilizează tehnici tradiționale de cultivare și agricultura ecologică.

În jurul restaurantului s-au extins și alte activități, cum ar fi tururi ghidate pentru cules de ciuperci, cursuri de micologie cu cooperativa în sezonul de toamnă și primăvară sau vizitarea muzeului de micologie. Compania s-a dezvoltat în jurul unui produs specific, ciupercile, pe care l-au marcat și promovat cu succes.

CE ESTE PARTICULAR INOVATOR LA ACEASTA COMPANIE?

Inovația socială stă în angajamentul acestor cinci femei față de teritoriul lor. Au fost motivate să-și creeze afacerea de către asociația Águeda Mujer Rural („Femeile rurale de avangardă”), care oferă formare și sprijin femeilor din zona rurală. Acești cinci antreprenori consideră că economia socială și cooperarea sunt cheia pentru prosperitatea teritoriului și a locuitorilor acestuia. Pentru ca afacerea lor să prospere, compania Monte del Tabuyo este membră a diferitelor rețele și proiecte. Exemple de astfel de rețele sunt „Uniunea Lions a Cooperativelor” care promovează economia socială, rețeaua europeană a zonelor Natura 2000 pentru conservarea habitatelor naturale și o asociație de femei bucătare din Castilla y Leon. Scopul este de a evidenția munca femeilor antreprenoare, precum și de a împărtăși cunoștințele despre exploatarea durabilă a produselor locale și diseminarea moștenirii culturale.

Creșterea economică legată de multitudinea de companii, cooperative și alte inițiative puse la cale de femeile din mediul rural favorizează crearea de locuri de muncă. Acest lucru încurajează așezarea populației într-un mediu care, fără proiecte noi și inovatoare, ar fi progresiv depopulat în favoarea centrelor cu populație numeric mai mare.

Acestea sunt câteva exemple de proiecte, modele de dezvoltare din Europa care activează și în prezent, aducând stabilitate economică și socială celor implicați.

2.2. Cercetări privind dezvoltarea rurală în România

2.2 Research on rural development in Romania

Cercetările privind dezvoltarea rurală în România se concentrează pe diverse aspecte ale vieții rurale și sunt orientate către îmbunătățirea condițiilor economice, sociale și de mediu în zonele rurale. Aceste studii sunt esențiale pentru înțelegerea complexităților specifice ruralității în contextul românesc și pentru formularea de politici eficiente de dezvoltare rurală. Cercetările acoperă o gamă largă de domenii, având în vedere complexitatea și diversitatea peisajului rural românesc:

- studii privind modernizarea agriculturii, structura proprietății și exploatațiilor agricole, precum și integrarea fermierilor români în piețele naționale și internaționale;
- analiza implementării și impactului Programului Național de Dezvoltare Rurală și a altor inițiative finanțate prin fonduri europene, precum și eficacitatea acestora în îmbunătățirea condițiilor de viață și în stimularea economiei rurale;
- cercetarea impactului migrației, în special a migrației tinerilor spre orașe sau în străinătate și a efectelor acestor tendințe asupra comunităților rurale;
- studii privind practicile sustenabile în agricultură, gestionarea pădurilor și a resurselor de apă, conservarea biodiversității și impactul schimbărilor climatice asupra zonelor rurale;
- investigarea accesului la educație, sănătate și alte servicii esențiale în zonele rurale, precum și inițiativele pentru îmbunătățirea coeziunii sociale și reducerea sărăciei;
- explorarea potențialului de dezvoltare a agroturismului și a altor activități non-agricole ca mijloace de diversificare a veniturilor și de valorificare a resurselor locale;
- studii privind rolul participării comunitare, a inițiativelor locale și a parteneriatelor între diferite sectoare în promovarea dezvoltării rurale;
- analiza modului în care politicile și reglementările Uniunii Europene influențează dezvoltarea rurală din România și capacitatea comunităților de a se adapta la aceste cadre.

Aceste cercetări sunt fundamentale pentru formularea de politici și strategii eficiente, adaptate la specificul rural românesc și capabile să răspundă nevoilor reale ale comunităților. Rezultatele studiilor contribuie la îmbunătățirea continuă a calității vieții în zonele rurale și la promovarea unei dezvoltări durabile și incluzive în România.

În România, dezvoltarea rurală a vizat adaptarea la condițiile specifice locale și la resursele disponibile reflectând abordări diferite, de la modernizarea agricolă la dezvoltarea turismului rural și conservarea patrimoniului. (Rey, 2013)

S-au realizat investiții în tehnologii noi, mecanizare și practici agricole sustenabile pentru a crește productivitatea și eficiența, fermierii au fost încurajați să se unească în cooperative pentru a îmbunătăți accesul la piețe, a achiziționa intrări la prețuri mai mici și a îmbunătăți procesarea și marketingul produselor agricole. În domeniul turismului s-a pus accent pe dezvoltarea agroturismului și a ecoturismului prin crearea de pensiuni și activități turistice care valorifică resursele naturale și culturale, oferind vizitatorilor experiențe autentice și susținând economia locală, dar și a turismului cultural prin promovarea patrimoniului istoric și cultural, cum ar fi castele, mănăstiri, situri arheologice și festivaluri tradiționale. (Mihalache și colab., 2006) De asemenea, au fost sprijinite micile întreprinderi care produc bunuri

tradiționale sau inovatoare, contribuind la economia locală și la crearea de locuri de muncă. Implementarea de proiecte de energie solară, eoliană sau biomasa, care oferă surse de venit alternative și contribuie la sustenabilitatea comunităților.

Sunt încurajate parteneriatele între sectorul public, privat și societatea civilă pentru a dezvolta strategii de dezvoltare locală care să răspundă nevoilor specifice ale comunităților - Grupuri de Acțiune Locală (GAL), proiecte care vizează modernizarea serviciilor de sănătate, educație și alte servicii sociale în zonele rurale, investiții în infrastructura rutieră, de apă și canalizare și în accesul la internet de bandă largă.

Prin implementarea acestor modele de dezvoltare, România își propune să creeze comunități rurale reziliente, sustenabile și dinamice, care să ofere locuitorilor săi o calitate bună a vieții și oportunități economice diverse.

În România, modelele de dezvoltare sunt diverse și reflectă atât provocările specifice țării, cât și oportunitățile unice pe care le oferă diferitele regiuni. Aceste modele vizează să stimuleze creșterea economică, să îmbunătățească calitatea vieții și să promoveze o dezvoltare durabilă:

- Proiecte axate pe reabilitarea zonelor urbane, modernizarea infrastructurii, crearea de spații verzi și promovarea mobilității urbane sustenabile. Exemple includ reabilitarea centrului istoric al Sibiului sau proiecte de regenerare urbană în Cluj-Napoca.
- Dezvoltarea de clusteruri tehnologice și parcuri științifice, cum ar fi Parcul Tehnologic și Științific din București sau Cluj Innovation Park, care stimulează inovația și antreprenoriatul în domenii precum IT, biotehnologii și energii regenerabile. În unele regiuni, dezvoltarea este concentrată în jurul clusterelor industriale sau tehnologice, care adună întreprinderi, instituții de cercetare și organisme de formare pentru a stimula inovația și competitivitatea în sectoare precum IT, automotive sau biotehnologii. În orașe precum Cluj-Napoca, Timișoara sau Iași, s-au dezvoltat hub-uri tehnologice și industriale. Aceste clusteruri adună universități, companii și start-up-uri pentru a stimula inovația și dezvoltarea economică. Orașe precum Alba Iulia și Cluj-Napoca au implementat proiecte de smart city, care utilizează tehnologia pentru a îmbunătăți serviciile urbane, eficiența energetică și calitatea vieții locuitorilor.
- Modele de agroturism care valorifică patrimoniul cultural și natural, oferind în același timp locuri de muncă locale și promovând practici agricole sustenabile. În regiuni precum Transilvania sau Maramureș, s-au dezvoltat modele de agroturism care combină agricultura tradițională cu turismul. Acestea oferă oportunități de venit pentru gospodăriile rurale și ajută la conservarea patrimoniului cultural și a tradițiilor locale. Exemple de dezvoltare a agroturismului regăsim în regiunile Maramureș și Țara Dornelor. Orașe precum Sibiu, Brașov sau Sighișoara, au investit în conservarea patrimoniului arhitectural și cultural, atrăgând turiști și stimulând economia locală.

- Punerea accentului pe practici agricole sustenabile, conservarea solului și a biodiversității și pe producția de alimente ecologice. Exemplul cel mai notabil este creșterea numărului de ferme ecologice și utilizarea metodelor de agricultură care respectă mediul înconjurător.
- Inițiative la nivel de comunitate care se concentrează pe îmbunătățirea accesului la educație, sănătate și servicii sociale, cum ar fi programele de dezvoltare comunitară implementate în comunitățile defavorizate.
- Proiecte de dezvoltare a energiei regenerabile, inclusiv parcuri eoliene, ferme solare și micro-hidrocentrale, care contribuie la diversificarea mixului energetic și reducerea emisiilor de carbon. Unele comunități, în special în zonele cu potențial eolian sau solar, au investit în proiecte de energie regenerabilă, creând locuri de muncă și reducând dependența de combustibilii fosili.
- Proiecte dezvoltate prin Programul LEADER care implică comunitățile locale în identificarea și implementarea de soluții inovatoare pentru problemele specifice zonelor rurale. Prin programe precum LEADER, comunitățile rurale sunt încurajate să dezvolte strategii locale de dezvoltare, care combină resursele agricole, turistice și culturale pentru a crea un model de dezvoltare echilibrat și sustenabil.
- Proiecte care se concentrează pe dezvoltarea regională, cum ar fi cele finanțate prin programele de cooperare teritorială europeană, care vizează îmbunătățirea competitivității și coeziunii în diferite regiuni ale țării.

Aceste modele reflectă angajamentul României de a urma o cale de dezvoltare care este atât economică, cât și socială și ecologică sustenabilă, în linie cu obiectivele sale naționale și angajamentele europene și de a răspunde la provocările sale unice și de a profita de oportunitățile locale și regionale. Ele evidențiază importanța adaptării strategiilor de dezvoltare la contextul specific și la resursele fiecărei zone.

2.2.1 Exemple de modele de dezvoltare în România

2.2.1 Examples of development models in Romania

a. *Proiectul: Energie verde pentru întreprinderea socială FAM „Dorna” și diversificarea serviciilor către micii fermieri din zonele de munte*

Rezultate așteptate: Capacitate crescută de a furniza energie regenerabilă.

Colaborarea sporită între entitățile beneficiare și donatoare implicate în program.

Obiectivul principal al proiectului este dublarea capacității de producere a energiei electrice verzi - de la 12,5 KwH la 27 KwH. Capacitatea existentă a centralei fotovoltaice - 12,5 kwH - a fost implementată printr-un program de grant al Innovation Norway.

Noul proiect numit „Energie verde pentru întreprinderea socială a FAM”Dorna” și diversificarea serviciilor către micii fermieri din zonele de munte reprezintă faza finală a proiectului implementat în perioada 2014-2016. Creșterea capacității centralei fotovoltaice duce, la o reducere a emisiilor de CO₂ de la 16 tone/an, deocamdată, la 32 tone/an.

Instalația fotovoltaică este monitorizată de o aplicație computerizată și poate fi detectată în orice moment cantitatea de energie electrică livrată în rețea precum și cantitatea de emisii de CO₂.

Un alt indicator important este crearea a două noi locuri de muncă cu normă întreagă ale întreprinderii sociale.

Întreprinderea procesează fructe de pădure și produce fructe uscate și sucuri pentru membrii săi.

Toate echipamentele din întreprindere folosesc energia produsă de centrala fotovoltaică, FAMD fiind dispusă să lărgască gama de servicii oferite membrilor săi și să faciliteze accesul acestora la piață.

Mai mult, prin proiect s-a consolidat relația existentă cu NIBIO, lucru important în crearea de noi relații cu organizații similare din Norvegia prin schimbul de experiență organizat. În proiectul propus, partenerul NIBIO a coordonat relația cu o asociație de fermieri din Norvegia - (Gudbrandsdalsmat) și a organizat un schimb de experiență pentru a obține informații despre relația acestei organizații cu membrii săi, modelul lor de afaceri, lanțul valoric etc. și să folosească modelul lor în arealul de activitate al FAMD.

Proiectul are o contribuție decisivă la dezvoltarea organizației FAMD. Investiția realizată permite organizației FAMD să ofere o gamă mai largă membrilor parteneri. Acest fapt se reflectă în creșterea cifrei de afaceri ce permite dezvoltarea altor servicii și stabilizează organizația din punct de vedere economic. De asemenea, duce la creșterea veniturilor la nivelul fermei mici – membri ai FAMD, fermieri montani.

Pe termen mediu și lung proiectul contribuie la îmbunătățirea condițiilor de pășire în satele de munte din România, în fermele mici și în unele regiuni va reduce migrația către mediul urban din țară și străinătate.

Aspectul de mediu este integrat în proiect cu dezvoltarea sistemului de producere a energiei verzi. Proiectul are în vedere dublarea capacității actuale a instalației de energie verde deja existentă și reducerea emisiilor de carbon.

Aspectul social – implementarea a oferit locuri de muncă sezoniere pentru fructe de pădure și ciuperci - colectori – persoane defavorizate din zonă. Prin proiect s-au creat două noi locuri de muncă permanente în cadrul organizației și alte patru (4) locuri de muncă sezoniere în timpul campaniei de recoltare.

Perioada de implementare a proiectului: octombrie 2019 – martie 2021.

Cheltuielile au constat în: costuri pentru consultanță – 15.000 euro, studii – 5.000 euro, investiții – 101.000 euro, training – 33.500 euro, management – 41.500 euro, publicitate – 4.000 euro.

b. Proiect: Modele agricole durabile în zona montană din România

România a avut întotdeauna o economie bazată pe agricultură. De-a lungul secolelor, majoritatea oamenilor ceau trăit în zonele rurale, deținând ferme familiale mici și diverse. După cel de-al Doilea Război Mondial, noul regim comunist i-a forțat pe fermieri să-și abandoneze pământurile, animalele și uneltele pentru a crea „colhoze” mai mari și ferme de stat. Prăbușirea regimului comunist a adus România într-o stare de confuzie și lipsă de direcție. Majoritatea succesorilor micilor fermieri au început să cultive la fel ca bunicii lor, provocând o întârziere de 50 de ani în dezvoltarea agriculturii românești.

Lipsa actuală a perspectivelor economice în sistemele tradiționale de management al pășunilor duce la migrarea forței de muncă și, de asemenea, pune în urmă din nou partea rurală a României deja predispusă la sărăcie.

Sistemul de management al pășunilor a evoluat mereu în timp, oamenii au fost nevoiți să-și adapteze strategiile în funcție de un mediu în schimbare:

Valoarea economică: Cererea de brânză de oaie și miel este mare. Aceste produse tradiționale nu prea sunt prezente pe piața modernă de retail, deși românii apreciază gustul și le consideră o delicată, iar cererea este în creștere.

Furnizarea de servicii ecosistemice: Pășunile montane oferă „bunuri publice”, cum ar fi conservarea biodiversității, moștenirea și identitatea culturală, calitatea vieții, recreere, protecția împotriva hazardelor naturale etc. Aceste ferme sunt foarte adesea asociate cu terenurile agricole cu valoare naturală ridicată, care sunt cunoscute pentru marea sa biodiversitate.

Coeziunea țării: Susținerea sistemelor de producție montană înseamnă și reducerea disparităților dintre zonele periferice și centrale și acordarea acestor zone a unei voci mai puternice în distribuirea resurselor naționale și respect. Mai mult, proiectul se bazează pe organizațiile societății civile din zonele rurale (asociații de fermieri) și le consolidează viabilitatea economică și participarea la procesele politice.

Partile interesate care au contribuit asupra dezvoltării proiectului sunt: autoritățile locale și regionale în special la nivel administrativ, autoritățile naționale, organizațiile de fermieri, fermierii care nu aparțin asociațiilor, universitățile agricole, asociațiile de vânzători, companiile importatoare de produse din brânză de oaie, consumatorii și comercianți cu amănuntul, hoteluri, pensiuni, restaurante și companii de catering.

Modele agricole durabile în zona montană din România Obiectivul general al proiectului: Îmbunătățirea durabilității agriculturii bazate pe zootehnie în Munții

Carpați din România prin integrarea activităților tradiționale în sistemul economic modern.

Obiectivele specifice atinse ale proiectului (rezultatele), realizările, activitățile și teoriile care stau la baza schimbării sunt următoarele:

Rezultatul 1: Factorii de producție ai sistemului tradițional de producție sunt consolidați.

Rezultatul 1.1) Sunt realizate măsuri de îmbunătățire a managementului pășunilor, pentru care s-au realizat:

- Au fost elaborate 6 documentatii tehnice de catre FAMd si AGROM-RO (analiza documentelor, analiza structurii florale, măsurători de suprafață, măsurători topografice, evaluarea surselor de apă);
- Au fost curățate pășunile de pietre etc. (FAMD, AGROM-RO);
- Managementul resurselor de apă (FAMD, AGROM-RO);
- Aplatizarea suprafeței de pășune (Jincă România);
- A fost elaborat planul de monitorizare a pășunatului (FAMD, AGROM-RO);
- Îmbunătățirea structurii florale (Heifer România);
- Asistența tehnică, îndrumare și monitorizare (Heifer România, ROMONTANA).

Rezultatul 1.2) Șase modele moderne de adăposturi de oi construite și operaționale în zonele de testare:

- Au fost elaborate 6 documentatii tehnice: proiect, obținere autorizații (FAMD 6);
- Constituirea de grupuri țintă pentru adăposturi de oi (FAMD 4, AGROM2, Parteneri locali);
- Acordarea de asistență tehnică (FAMD).

Rezultatul 1.3) Șase modele moderne de stână construite și operaționale în zonele de testare:

- Au fost elaborate 6 documentatii tehnice: proiect, obținere autorizații (FAMD);
- Construirea a 6 stâne model – unitățile de procesare (FAMD 4, AGROM 2, Parteneri Locali) sunt conforme cu cerințele DSVSA;
- Acordarea de asistență tehnică (FAMD).

Rezultatul 2: Oportunitățile de piață ale produselor tradiționale sunt îmbunătățite.

În prezent, brânza produsă în mod tradițional în stâne nu respectă standardele de igienă alimentară și nu poate fi vândută pe piața organizată. Prin proiect vor fi îmbunătățite nu doar standardul de igienă alimentară, ci și oportunitățile de piață pentru produsele tradiționale. Prin înregistrarea precisă a fiecărui pas, standardul de calitate al laptelui, diagrama tehnică de producție, diagrama logistică, brandingul, etichetarea, ambalarea, utilizarea sistemului de coduri de bare EAN, controlul

sănătății și sistemul de trasabilitate, produsele vor respecta legislația alimentară și de sănătate. cerințe și se califică pentru comerțul cu amănuntul modern. În plus, prin activități de marketing direcționate produsele vor accesa noi piețe.

5 categorii complementare de rezultate au contribuit la acest rezultat: 1) Specificația și tehnica produsului finalizate. 2) Studiu de marketing finalizat. 3) Kit de branding pentru produse montane dezvoltat și implementat. 4) Au fost organizate evenimente locale, regionale și naționale pentru promovarea produselor tradiționale. 5) Campanie pentru consumul de produse locale realizată pentru diferite grupuri țintă.

Rezultatul 3: Competențele producătorilor de a-și diversifica și moderniza producția, îmbunătățite.

Principalul mijloc de atingere a obiectivului a fost asigurarea dezvoltării de programe de învățământ și furnizarea de servicii de formare pentru păstori în stâni pentru a-și dezvolta cunoștințele și abilitățile și a se familiariza cu noi instalații de producție. În plus, membrii organizațiilor de fermieri au beneficiat de instruire pentru a-și îmbunătăți și consolida organizația, pentru a obține înregistrarea și pentru a aplană calea către formalizare. Formarea este completată de vizite de schimb în Elveția, în Franța și Spania.

Rezultatul 4: Modelele și cele mai bune practici sunt promovate și diseminate la scară regională și națională.

Toate rezultatele au fost documentate într-o manieră atractivă, care să permită reproducerea locală de către alte organizații interesate. Modelele stabilite în zonele pilot vor servi drept bune practici promovate de asociațiile de fermieri (FAMD, Federația Ciobanilor de Munte, Rețeaua Națională de Dezvoltare Rurală a României), Universităților Agricole și MADR conform scrisorilor de susținere. Comitetul de coordonare al proiectului a inclus reprezentanți ai Ministerului Agriculturii, profesori / oameni de știință / cercetători și lideri ai organizațiilor fermierilor montani. Proiectul, s-a dorit a servi drept schemă-pilot pentru dezvoltarea rurală (de exemplu, pentru PNDR 2014-2020).

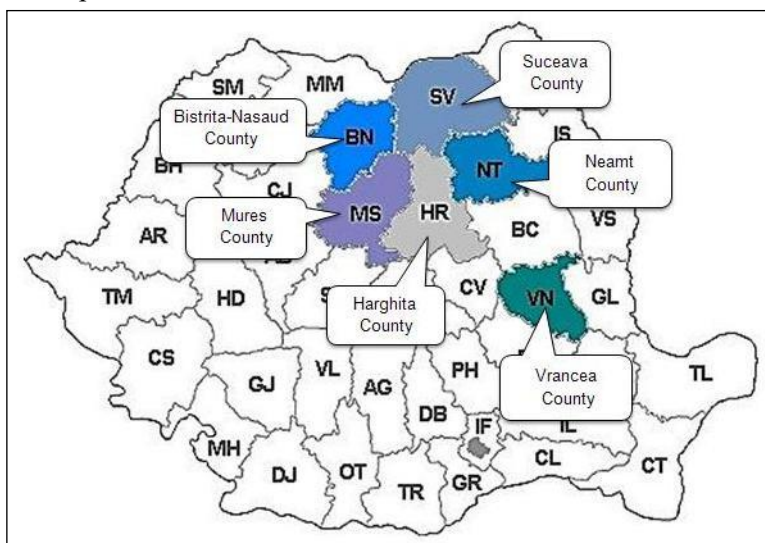
Două categorii complementare de rezultate au contribuit la acest rezultat: 1) Elaborarea unui ghid de bune practici 2) Elaborarea unui plan de replicare a proiectului 3) Integrarea rezultatelor proiectului la un nivel superior, strategic, politic.

Principalul grup țintă al proiectului îl reprezintă următoarele 6 asociații de fermieri care îngrijesc pășunile montane înalte și formate din membri ai familiilor de agricultori la scară mică:

- Asociația de Dezvoltare Rurală Vrâncioaia, zona pilot Județul Vrancea;
- Asociația Crescătorilor de Ovine “Stracioru” Bistrița-Bârgăului, zona pilot Județul Bistrița- Nasăud;
- Asociația Producătorilor Montani Farcașa, zona pilot, județul Neamț;

- Asociația Județeană pentru Dezvoltarea Muntelui Mureș (A.D.J.M. Mureș), zona pilot Județul Mureș;
- Asociația de Dezvoltare Rurală Grințiesul din Broșteni, zona pilot județul Suceava;
- Asociația Crescătorilor de Animale (ACA Tulgheș), zona pilot județul Harghita.

Aceste asociații sunt situate pe văile celor șase zone pilot din Carpații de Nord-Est ai României (județele Bistrița-Năsăud, Mureș, Harghita, Suceava, Neamț și Vrancea). Aceștia au fost selectați pe baza capacității de a absorbi și implementa formarea oferită, a capacității și a dorinței de a contribui la proiect cu muncă, în natură și de a contribui financiar cu suma de 100 CHF per membru, reprezentativitate geografică ideală pentru extindere.

Amplasarea zonelor pilot

Un număr aproximativ de 1.800 de familii beneficiază direct de implementarea proiectului. Practic, fiecare comunitate, familie sau individ ar trebui să transmită altora ceea ce a primit într-un lanț durabil de transfer de cunoștințe.

Proiectul folosește sinergii cu o serie de alte proiecte și activități, inclusiv șase proiecte conduse de Heifer și implementate cu FAMD care se concentrează pe creșterea ovinelor în zona montană și cu proiectul „Dezvoltare rurală și Teren agricol cu valoare naturală înaltă în România“ al Adept/Agridea. Cele două proiecte au multe asemănări și sinergii, deși se concentrează pe zone geografice diferite.

PARTEA A II-A - COTRIBUȚII PROPRII
SECOND SECTION – PERSONAL RESEARCH

3.METODA DE CERCETARE ȘI BAZA DE INFORMAȚII
3. RESEARCH METHOD AND DATA BASE

În cadrul prezentei lucrări am realizat o serie de cercetări pe bază de date statistice și studii pe bază de chestionar în teritoriul Țara Dornelor, județul Suceava.

3.1.Scopul și obiectivele studiului

3.1.Purpose and objectives of the study

Scopul acestei cercetări este de a identifica un model de dezvoltare economico-socială în Țara Dornelor care să fie reprezentativ arealului și de urmat pentru celelalte unități administrativ-teritoriale dintre cele 12 existente.

Ne propunem să atingem următoarele obiective:

Realizarea de studii, analize și cercetări cu privire la potențialul social, economic și cultural al ruralului Țării Dornelor (Bazinul Dornelor) din județul Suceava pentru o dezvoltare sustenabilă.

Identificarea și propunerea de noi oportunități de dezvoltare economică a zonei rurale a Țării Dornelor (Bazinului Dornelor) cu aplicabilitate extinsă.

Propunerea unui model de dezvoltare locală, pentru o dezvoltare integrată și eficientă a teritoriului rural din Țara Dornelor cu accent pe domeniile agricultură, industrie și turism concomitent cu crearea de noi locuri de muncă și implicit soluții pentru creșterea calității vieții și a ratei de menținere a tinerilor în localitățile rurale din Țara Dornelor.

3.2 Metoda de cercetare

3.2 Research method

3.2.1 Observația directă de teren

3.2.1 Direct field observation

Metoda de cercetare prin observație directă de teren este o tehnică folosită în multe domenii, inclusiv în antropologie, sociologie, psihologie și cercetare de piață. Această metodă implică colectarea de date prin observarea directă și sistematică a comportamentelor și activităților într-un context natural. Observația de teren oferă cercetătorilor oportunitatea de a înțelege comportamentele și interacțiunile în contextul lor real și în timp real și permite o înțelegere profundă a contextului și a dinamicilor sociale. Pentru realizarea studiului am putut observa fenomenele,

comportamentele subiecților și acțiunile realizate, fără a interveni sau a manipula contextul, au fost colectate date neinfluențate de auto-raportare sau de răspunsurile la chestionare.

Metoda de cercetare prin observație directă de teren oferă o înțelegere profundă și autentică a comportamentelor umane și a contextelor sociale, oferind o perspectivă valoroasă care este adesea dificil de obținut prin alte metode de cercetare.

Observația directă de teren oferă o perspectivă profundă și contextuală asupra fenomenelor studiate, permițând obținerea unei înțelegeri nuanțate a comportamentelor și interacțiunilor umane într-un mod care nu este posibil prin alte metode de cercetare. Am apelat la această metodă întrucât constituie tehnica principală de investigație a fenomenelor, identificând informații cu valoare de fapte, care constituie materialul cel mai bogat, divers și nuanțat, susceptibil de analize calitative. Volumul de date cules prin observații de teren constituie baza prezentului studiu.

Am utilizat observația directă pentru verificarea și complementarea altor surse de informații, precum documentele. Acest lucru mi-a oferit sprijin pentru obținerea unei imagini mai complete și mai fiabile a arealului studiat. Este o metodă valoroasă de cercetare, care oferă cercetătorilor o perspectivă autentică și o înțelegere mai profundă a fenomenelor studiate în mediul lor natural. Aceasta poate aduce contribuții semnificative în dezvoltarea cunoștințelor și în identificarea soluțiilor adecvate pentru diverse domenii și probleme.

3.2.2 Metoda de cercetare pe bază de chestionar

3.2.2 *Questionnaire-based research method*

Metoda de cercetare bazată pe chestionar este o tehnică des folosită în cercetarea socială, de piață, psihologică și în multe alte domenii pentru a colecta date de la un număr mare de persoane într-un mod relativ eficient și economic. Am apelat la această metodă în realizarea studiilor cantitative realizate în arealul Țării Dornelor, bazat pe întrebări standardizate adresate populației din acest teritoriu pentru a obține informații despre atitudini, comportamente, preferințe, opinii și alte variabile.

Caracteristicile metodei bazate pe chestionar:

- Formatul standard: chestionarele oferă un format standard pentru întrebări, ceea ce înseamnă că fiecare respondent răspunde la aceleași întrebări în același mod;
- Eficiența: colectarea datelor poate fi realizată cu un număr mare de persoane într-un timp relativ scurt;
- Flexibilitatea distribuirii: chestionarele pot fi distribuite în mai multe moduri - online, prin poștă, telefonic, sau în persoană;

- Pot fi cantitative și calitative: în funcție de tipul de întrebări folosite (închise sau deschise), datele pot fi utilizate pentru analize statistice sau pentru o înțelegere mai profundă a unor probleme specifice.

3.2.3. Analiza economico-socială a Țării Dornelor

3.2.3. *Economic-social analysis of Dornelor Country*

În continuare voi prezenta principalele metode utilizate în analiza economico-socială a Țării Dornelor, cu accent pe metoda indicatorilor statistici și metoda bazată pe chestionar aplicat online precum și rezultatele obținute.

Țara Dornelor, o regiune situată în partea de nord-est a României, în județul Suceava, este cunoscută pentru peisajele sale pitorești, tradițiile culturale bogate și potențialul turistic ridicat. O analiză economico-socială a acestei zone trebuie să ia în considerare mai multe aspecte, inclusiv structura economică, nivelul de trai, resursele naturale și culturale, precum și provocările și oportunitățile specifice regiunii. Țara Dornelor este cunoscută pentru comunitățile sale strâns unite, cu tradiții culturale bogate și un puternic simț al identității locale.

În Țara Dornelor agricultura joacă un rol semnificativ în economia locală, cu un accent deosebit pe creșterea animalelor, inclusiv a speciilor tradiționale. Agricultura este predominantă de subzistență și semi-subzistență, cu oportunități de dezvoltare în agroturism și producția de produse ecologice. Agricultura, inclusiv păstoritul, joacă un rol important în economia locală. Regiunea este cunoscută pentru producția de brânzeturi tradiționale și alte produse lactate, precum și pentru mierea de albine și ciupercile de pădure. (Gîtan, 2009)

Având în vedere bogăția de păduri, industria lemnului și prelucrarea acestuia sunt activități economice relevante. Aceasta include atât exploatarea forestieră, cât și producția de mobilă și alte produse din lemn.

Regiunea este un punct de atracție turistică, datorită peisajului natural (munți, păduri, râuri), a parcurilor naționale și a bogatei culturi tradiționale. Dezvoltarea turismului rural și ecoturismului reprezintă un potențial major pentru creșterea economică. Turismul este unul dintre principalii piloni ai economiei locale, cu un accent puternic pe ecoturism și turism balnear. Regiunea atrage vizitatori pentru drumeții, ciclism montan, schi și tratamente balneare, contribuind semnificativ la economia locală. Dezvoltarea de mici afaceri, inclusiv pensiuni turistice, restaurante locale și ateliere artizanale, contribuie la diversificarea economiei locale. Turismul este un sector în creștere, cu potențial mare datorită peisajelor naturale, a posibilităților de drumeții, schi și a bogăției culturale. Dezvoltarea de pensiuni agroturistice și promovarea ecoturismului sunt tendințe pozitive.

Regiunea este bogată în tradiții culturale, inclusiv festivaluri locale, meșteșuguri tradiționale și muzică și dansuri populare. Aceste tradiții nu doar că sporesc coeziunea comunității, dar sunt și atractive pentru turiști.

În Țara Dornelor prezența activităților industriale este relativ limitată. Oportunități există în dezvoltarea micilor întreprinderi locale și în valorificarea resurselor naturale într-un mod sustenabil.

Din punct de vedere demografic, zona se confruntă cu probleme demografice comune multor regiuni rurale din România, inclusiv îmbătrânirea populației și migrația tinerilor către zone urbane sau străinătate.

Accesul la educație de calitate și la formare profesională reprezintă o provocare, fiind necesară dezvoltarea și îmbunătățirea ofertei educaționale pentru a susține dezvoltarea locală. Accesul la educație este crucial pentru dezvoltarea comunităților locale. Există inițiative pentru îmbunătățirea accesului la educație și pentru oferirea de formare profesională, în special în domeniile legate de turism și gestionarea resurselor naturale.

Serviciile de sănătate sunt un aspect important, necesitând îmbunătățiri pentru a asigura un acces egal pentru toți locuitorii.

Dezvoltarea infrastructurii, inclusiv drumuri, accesul la internet și serviciile publice, este crucială pentru îmbunătățirea calității vieții și susținerea activităților economice.

Țara Dornelor deține un potențial semnificativ pentru dezvoltare datorită resurselor sale naturale și culturale. Strategiile de dezvoltare trebuie să fie bine orientate pentru a aborda provocările socio-economice existente și pentru a exploata la maximum potențialul regiunii în mod sustenabil.

Ca în multe zone rurale, Țara Dornelor se poate confrunta cu provocări cum ar fi depopularea, îmbătrânirea populației, migrația tinerilor către orașe în căutarea de oportunități, limitările infrastructurale și accesul limitat la unele servicii esențiale.

În Țara Dornelor pot fi dezvoltate oportunități precum: turismul sustenabil, valorificarea patrimoniului cultural și natural, promovarea agriculturii ecologice și susținerea inițiativelor antreprenoriale locale.

Pentru a sprijini o dezvoltare durabilă, este crucială o colaborare strânsă între comunitățile locale, autorități, sectorul privat și alte părți interesate.

Țara Dornelor are un potențial semnificativ pentru dezvoltare, echilibrând necesitățile economice cu conservarea bogatului său patrimoniu natural și cultural. O abordare strategică și sustenabilă este esențială pentru asigurarea unui viitor prosper pentru regiune.

Țara Dornelor prezintă un amestec de provocări și oportunități. Cu o strategie bine pusă la punct, care să combine valorificarea resurselor naturale și culturale cu investiții în infrastructură și servicii, regiunea poate atinge un nivel mai înalt de dezvoltare economică și socială.

3.3 Date statistice privind Țara Dornelor

3.3 Statistical data regarding the Dorna Country

Țara Dornelor este o regiune situată în partea de nord-est a României, în județul Suceava, cunoscută pentru frumusețile sale naturale și pentru varietatea ofertelor turistice. Este situată în inima Bucovinei, înconjurată de munții Călimani, Suhard și Bistriței, oferind un peisaj spectaculos și diverse posibilități de recreere și odihnă.

Principalul pol concentrat din Țara Dornelor este orașul Vatra Dornei, cunoscut ca stațiune balneo-climaterică pentru tratamentul afecțiunilor reumatismale, neurologice și cardiovasculare. Vatra Dornei este, de asemenea, un centru important pentru turismul de iarnă, având pârtii de schi și facilități pentru sporturi de iarnă.

Pe lângă frumusețea naturală și posibilitățile de recreere, Țara Dornelor este bogată în tradiții și cultură. Regiunea este renumită pentru meșteșugurile tradiționale, cum ar fi olăritul, țesutul și prelucrarea lemnului, precum și pentru muzica și dansurile populare. Bucătăria locală este un alt aspect important al culturii zonei, oferind o gamă largă de preparate tradiționale românești.

Țara Dornelor atrage vizitatori interesați de natură și tradiție, oferind o combinație rară de peisaje montane spectaculoase, ospitalitate locală și bogăție culturală. Este o destinație ideală pentru cei care caută să se reconecteze cu natura și să descopere frumusețea rurală autentică a României.

Stațiunea turistică Vatra Dornei este cea mai cunoscută stațiune din regiune, apreciată pentru apele sale minerale și pentru tratamentele balneare pe care le oferă. Stațiunea este de asemenea un important centru pentru sporturile de iarnă, având pârtii de schi și facilități pentru alte activități de iarnă.

Țara Dornelor este înconjurată de mai multe arii protejate, inclusiv Parcul Național Călimani și Parcul Național Bistriței, care sunt locuri excelente pentru drumeții, observarea faunei și fotografie.

Deși nu sunt situate direct în Țara Dornelor, mănăstirile din Bucovina, înscrise în Patrimoniul Mondial UNESCO, sunt accesibile pentru excursii de o zi și reprezintă o atracție majoră pentru turiștii care vizitează regiunea.

Țara Dornelor oferă, de asemenea, posibilități pentru pescuit, ciclism montan și alte activități în aer liber, fiind o destinație ideală pentru iubitorii de natură și pentru cei care caută o evadare din agitația urbană.

3.3.1 Mediul geografic al Țării Dornelor

3.3.1 The geographical environment of the Dorna Country

Țara Dornelor este localizată în județul Suceava, în apropierea Munților Bucovinei și include mai multe comune și sate pitorești. Este cunoscută pentru

peisajele sale frumoase, munții acoperiți de păduri, văile adânci, pajiștile și izvoarele curgătoare.

De asemenea, zona Dornelor este recunoscută pentru tradițiile și cultura sa autentică, cu numeroase festivaluri, obiceiuri și meșteșuguri tradiționale.

Regiunea Țara Dornelor este localizată în județul Suceava, în partea de nord-est a țării. Având o suprafață de 8553 km², este al doilea județ ca mărime din țară, reprezentând 3,6% din suprafața totală a țării. (Gîțan, 2009)

Județul Suceava se învecinează la nord cu Ucraina (frontieră de stat), la est cu județul Botoșani, la sud-est cu județul Iași, la sud cu județele Neamț, Harghita, Mureș și la vest cu județele Bistrița-Năsăud, Maramureș. Reședința județului este municipiul Suceava (Tabelul 3.1).

Formele de relief predominante sunt dealurile și munții. Suprafața fondului forestier reprezintă 51,2% din cea a județului, ocupând din acest punct de vedere primul loc în țară. Raportat la marile unități geografice ale țării, teritoriul județului Suceava se suprapune parțial Carpaților Orientali și Podișului Sucevei.

Regiunea muntoasă cuprinde masivele Suhard și Călimani (cu vârful Pietrosul de 2100 m), Obcina Mestecăniș, masivele Giumalău-Rarău, Obcina Feredeului, Obcina Mare, Munții Stânișoarei, Depresiunea Dornelor. Regiunea de podiș cuprinde dealurile piemontane Marginea, depresiunea Rădăuți, Podișul Suceava-Fălticeni, podișul Dragomirna, Depresiunea Liteni, Câmpia piemontană Baia, Valea Siretului. Clima județului este temperat-continentală.

Țara Dornelor, caracterizată spațiului montan, atrage atenția specialiștilor, a cercetătorilor pentru studii și analize având un potențial turistic, agroturistic ridicat prin gastronomia variată specifică zonei Bucovinene, a tradițiilor, culturii și ospitalității locuitorilor săi.

Țara Dornelor este închisă de munți, astfel: la N de Munții Suhard, în N-E de Munții Giumalău, în E-SE de Munții Bistriței, în S de Munții Călimani iar în V de Munții Bârgău.

Limita de nord a Țării Dornelor este dată de munții Suhard, iar în N-E de munții Giumalău. Linia ce delimitează depresiunea de munți, pornește de la valea râului Cucureasa și trece pe la nord de satul Teșna, urcă apoi pe valea Coșnei până la satul cu același nume, continuându-se pe la nord de comuna Ciocănești, formând un câmp lung ce separă munții Suhard de munții Giumalău. Limita se continuă apoi pe la sudul munților Giumalău până la Cheile Zugrenilor, care despart Giumalăul de Pietrosul Bistriței.

Limita de est, pornește cu Broșteni, se continuă cu Cheile Zugrenilor, la poalele munților Bistriței, trecând pe la est de localitățile: Rusca, Ortoaia, Dorna Arini:

Tabelul 3.1/Table 3.1

Poziția geografică a județului Suceava
Geographical position of Suceava Country

Punctul extrem	Vecinătăți	Longitudine Estică	Latitudine Nordică
1	2	3	4
Nord Comuna Mușenița	Republica Ucraina	26°02'00"	47°57'00"
Sud orașul Broșteni	Județul Neamț	25°40'03"	47°10'50"
	Județul Harghita		
	Județul Mureș		
Est orașul Dolhasca	Județul Botosani, Iași	26°35'40"	47°25'50"
Vest Comuna Poiana Ștampeii	Județul Maramureș	25°05'00"	47°17'30"
	Județul Bistrița-Năsăud		

Sursa: Institutul Național de Statistică - <http://statistici.insse.ro>

Source: National Institute of Statistics - <http://statistici.insse.ro>

Figura 3.1 - Harta județului Suceava

Figure 3.1 - Suceava county map

Populația județului reprezintă 3,3% din populația țării, clasându-se din acest punct de vedere pe locul 7 în țară. Suprafața agricolă a județului Suceava reprezintă 2,4% din suprafața agricolă a României (locul 21 între județe), iar suprafața arabilă reprezintă 1,9% din totalul suprafeței arabile (locul 22 la nivel de țară).

Tabelul 3.2 /Table 3.2

Organizarea administrativ-teritorială a județului Suceava (km²)

Administrative-territorial organization of Suceava county (km²)

Anul de referință	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Suprafața totală (km ²)	8553,5	8553,5	8553,5	8553,0	8553,0	8553,0
Nr. municipiilor și orașelor	16	16	16	16	16	16
Municipii	5	5	5	5	5	5
Suprafața municipiilor și orașelor (km ²)	1411,9	1411,9	1411,9	1413,7	1413,7	1413,7
S municipii	399,0	399,0	399,0	399,0	399,0	399,0
Nr.comunelor	98	98	98	98	98	98
Nr. satelor	379	379	379	379	379	379
Suprafața comunelor (km ²)	7141,6	7141,6	7141,6	7139,3	7139,3	7139,3

Sursa: Institutul Național de Statistică - <http://statistici.INSSE.ro>

Source: National Institute of Statistics - <http://statistici.INSSE.ro>

Țara Dornelor sau "Bazinul Dornelor", situată pe teritoriul județului Suceava (Figura 3.2) este o depresiune tectono-erozivă, depresiunea Dornelor, care împreună cu depresiunea Câmpulung face delimitarea între grupa nordică și grupa centrală a Carpaților Orientali. Având în vedere poziția geografică a Țării Dornelor, acestea i se poate atribui definiția spațiului rural montan.

Figura 3.2: Harta Țării Dornelor, județul Suceava
Figure 3.2: Map of Dornelor Country, Suceava County

Țara Dornelor este constituită într-un bazin montan, în înțelesul Legii muntelui nr.197/2018. Acesta reprezintă un teritoriu montan, alcătuit din mai multe unități administrativ-teritoriale cu continuitate teritorială, de-a lungul unei văi, a unui curs de apă sau căi de comunicație, având caracteristici geoclimatice comune și cu activități economice și culturale cu caracter tradițional, similare, aflate în jurul unui centru de dezvoltare locală (Legea Muntelui nr. 197/2018, Cap. II, Art.2 alin.(5)).

Suprafața ariei depresionare a Țării Dornelor este de peste 2.000 km² (împreună cu rama muntoasă înconjurătoare), dezvoltându-se în principal în lungul râurilor ce vin dinspre Bârgău și Călimani, respectiv Dorna și Neagra Șarului.

Țara Dornelor se leagă de regiunile joase învecinate prin pasuri. Astfel, legătura cu Transilvania se face prin pasul Tihuța (1.201m), cu Maramureș prin pasul Prislop (1.416m), iar peste pasul Mestecăniș (1.099m) cu Moldova.

Prin intermediul pasurilor existente și implicit al căilor de comunicație: calea ferată ce trece din Moldova în Transilvania, respectiv de la Suceava la Cluj-Napoca și rețeaua de șosele naționale ce realizează legături cu: Transilvania prin E576(DN17) Bistrița - Vatra Dornei - Câmpulung Moldovenesc, cu Maramureșul prin DN18 până la Sighetu Marmăției, cu Moldova prin DN17A (Vatra Dornei - Rădăuți) și prin DN17B (Vatra Dornei – Crucea - Broșteni), Țara Dornelor, chiar dacă este încadrată de munți ea nu este o zonă izolată, beneficiind de un grad ridicat de accesibilitate dinspre zonele limitrofe. (Gîțan, 2009)

Țara Dornelor este situată în etajul pădurilor de conifere. Numeroase localități au teritoriul acoperit în proporție de peste 60% cu păduri: Poiana Stampei (80,6%), Dorna Candrenilor (79,2%), Dorna Arini (68,1%), Iacobenii (68%), Vatra Dornei (67,9%). O altă caracteristică a depresiunii Țării Dornelor o formează prezența turbăriilor acide, cu origini glaciare, numite local tinoave. Pe înălțimi, apar pajiști

montane alcătuite din fânețe și pășuni naturale, care ocupă suprafețe întinse, reprezentând o bază furajeră de calitate. (Geografia României, Vol III).

Prin calitatea lor, izvoarele minerale de la Vatra Dornei, Șaru Dornei, Poiana Negri s-au impus atât în țară, cât și în străinătate, îmbutelierea lor făcându-se la Vatra Dornei, Poiana Negri și Dorna Candrenilor.

Alături de armonia peisajului tipic montan, dominat de pădurile de molid ce coboară până în vatra depresiunii, unde se întrepătrund cu pajiștile bogate, aceste elemente de valorificare antropică a unui potențial generos, conferă Țării Dornelor o puternică personalitate, o imagine de marcă deosebit de favorabilă pentru dezvoltarea turismului.

În limitele sale, Țara Dornelor cuprinde 12 unități administrativ teritoriale și anume comunele: Dorna Arini, Dorna Candrenilor, Iacobeni, Panaci, Poiana Stampei, Șaru Dornei, Crucea, Cârlibaba, Ciocănești, Coșna, orașul Broșteni și municipiul Vatra Dornei, însumând aproximativ 45 de așezări polarizate în vatra depresiunii de municipiul Vatra Dornei.

O explicație plauzibilă a numelui de Dorna, bazată pe înscrisuri, este greu de găsit. Dicționarul limbii române, editat de Academia Republicii Populare Române, în 1958, explică cuvântul Dorna prin vârtej, vâltoare, bulboană, deci tot o vale cu apă. O contribuție importantă la cercetarea specificului zonelor de munte din România și în particular a Țării Dornelor a adus profesorul dr. Radu Rey, în cele două lucrări remarcabile: *Viitor în Carpați* (1979) și *Civilizație montană* (1986).

În Țara Dornelor există condiții favorabile pentru dezvoltarea agriculturii și a creșterii animalelor, datorită resurselor naturale abundente și a reliefului variat. Agricultorii din regiune se ocupă cu succes de creșterea bovinelor, ovinelor și caprinelor. Aceste animale se adaptează bine la condițiile locale și la resursele naturale disponibile în zonă, precum pășunile și fânețele.

Creșterea bovinelor în Țara Dornelor se concentrează în special pe producția de lapte și carne. Fermierii au dezvoltat ferme moderne și au îmbunătățit tehnologiile de hrănire și îngrijire a animalelor.

Creșterea ovinelor și caprinelor este, de asemenea, practică în mod tradițional în zona Dornelor. Aceste animale sunt adaptate la climatul montan și pot fi pășunate pe terenurile împădurite și pe pășunile naturale din regiune. Ovinele și caprinele sunt valorificate pentru producția de carne, lapte și produse tradiționale, cum ar fi brânza și cașul.

În ultimii ani, s-au făcut eforturi pentru dezvoltarea sectorului zootehnic în Țara Dornelor, inclusiv prin modernizarea infrastructurii și prin acordarea de sprijin financiar fermierilor. Totodată, se promovează și practici sustenabile de creștere a animalelor, respectând standardele de bunăstare și de protecție a mediului.

Creșterea animalelor în zona Dornelor nu doar contribuie la dezvoltarea economică a regiunii, ci și la conservarea biodiversității și la menținerea tradițiilor

locale legate de agricultură și creșterea animalelor. Ponderea însemnată în economia localităților din Țara Dornelor o deține agricultura. O analiză atentă a acestui domeniu de activitate presupune studierea unor indicatori statistici ce țin de categoriile de folosință ale fondului funciar, de principalele culturi agricole, de producțiile agricole înregistrate și de creșterea animalelor.

Suprafața arabilă din Țara Dornelor este ocupată în principal de culturile de cartofi și plante furajere.

Etajul alpin al Țării Dornelor este prezent la altitudini de peste 1.600- 1.700 m, în masivele: Suhard (culmea Omul), Giumalău și Călimani. Acestui etaj îi sunt caracteristice pajiștile alpine, în compoziția cărora predomină specii de *Carex* (rogozuri) și graminee: *Poa alpina* (firuța), *Nardus stricta* (țepoșica), *Festuca supina* (păiuș), *Veratrum album* (stirigoaia), *Viola alpina* (viorele alpine), *Dianthus glacialis* (garofița), *Potentilla aurea*, *Gentiana nivalis* (ghințura), etc, alături de specii de licheni, mușchi și tufărișuri mărunte de plante lemnoase ca: *Vaccinium vitis idaea* (merișor), *Vaccinium myrtillus* (afin), *Vaccinium uliginosum*, *Dryas octopetala* (argințica) și *Rhododendron kotschy* (smârdar) – în Călimani. (Rey, 1986)

Etajul subalpin este prezent în partea superioară a masivului Călimani, culmea Omul-Suhard-Oușorul, Giumalău, Rarău, Munții Bistriței și este dominat de vegetația pajiștilor secundare, ce alternează cu tufișuri de plante lemnoase. Speciile predominante de graminee din compoziția floristică a acestor pajiști sunt: *Festuca supina*, *Festuca rubra* (păiușul roșu), *Agrostis rupestris*, *Poa media*, *Carex sempervirens*, *Deschampsia flexuosa*, *Luzula nemorosa*, *Potentilla ternata*, *Campanula abietina*, *Hieracium alpinum*, *Nardus stricta*. Etajul tufișurilor și tufărișurilor este reprezentat de *Pinus montana* (Mții Călimani, Giumalău, Rarău), *Juniperus communis*, *Juniperus sibirica*, *Vaccinium vitis idaea* (merișor), *Vaccinium myrtillus* (afin), *Salix retusa*, *Dryas octopetala* (argințica). În Călimani, în acest etaj se regăsesc și exemplare de *Pinus cembra* (zâmbbru). (Rey, 1986)

Alături de acestea, în Țara Dornelor este bine reprezentată vegetația tinoavelor și vegetația specifică luncilor principalelor râuri.

Peisajul zonei este dominat de culmile montane acoperite cu păduri compacte de conifere și pajiști montane valorificate prin pășunat, în timp ce în partea inferioară a văilor se dezvoltă în mod preponderent etajul fânețelor ce alternează cu gospodăriile în cadrul cărora sunt prezente mici parcele de livadă sau arături. Acest peisaj agro-pastoral montan dă nota specifică zonei și are un potențial de atractivitate turistică.

În această zonă s-a păstrat fauna spontană, bine reprezentate fiind speciile de interes cinegetic, în timp ce fauna acvatică este caracteristică sectorului păstrăvului și sectorului lipanului.

Disponerea tipurilor de soluri este strâns legată de etajarea formelor de relief și tipurilor de vegetație. Astfel:

- etajul montan inferior, corespunzător climatului temperat montan și vegetației nemontane, este etajul reprezentativ pentru cambisoluri;
- etajul montan mijlociu este etajul spodosolurilor, corespunzător climatului boreal montan al molidișurilor și bioclimatului subalpin, la altitudini cuprinse între cca 1.500 și 2.000 m;
- etajul montan superior, corespunzător pedogeografic alpinului propriu-zis, are o prezență insulară în aria carpatică, cuprinzând vârfurile și culmile ce depășesc 1.800-2.000 m.

3.3.2 Aspecte demografice ale Țării Dornelor

3.3.2 Demographic aspects of the Țara Dornelor

Evoluția populației este una dintre problemele cele mai discutate când se face referință la spațiul rural. Deși reducerea numerică a populației rurale părea a fi un fenomen firesc până mai acum 10-15 ani, care a însoțit în toate țările modernizarea societății, există totuși situații în care scăderea populației a depășit limitele suportabile ale sistemului demografic și s-au produs alterări ale echilibrelor demografice.

Gradul de ocupare a populației în Țara Dornelor variază în funcție de mai mulți factori, inclusiv de nivelul economic, industriile dominante și oportunitățile de angajare disponibile în zonă. În general, Țara Dornelor este predominant rurală, cu o economie bazată pe agricultură, turism și meșteșuguri tradiționale. Aspectele ce pot influența gradul de ocupare a populației în acest areal sunt:

- *Agricultura* - multe persoane din Țara Dornelor sunt implicate în activități agricole, cum ar fi cultivarea plantelor, creșterea animalelor și producția de produse lactate. Gradul de ocupare în agricultură poate fi influențat de cerințele sezoniere și de nivelul de mecanizare a exploatațiilor agricole.
- *Turismul* - Țara Dornelor a devenit o destinație turistică populară în ultimii ani, atrăgând turiști datorită peisajelor frumoase și tradițiilor autentice. Acest sector poate genera oportunități de angajare în domenii precum ospitalitatea, restaurantele și serviciile turistice.
- *Meșteșugurile tradiționale* - meșteșugurile tradiționale din zona Dornelor, cum ar fi olăritul, țesutul și sculptura în lemn, pot oferi oportunități de ocupare a forței de muncă în sectorul artistic și de producție a bunurilor tradiționale.
- *Industria* - în anumite localități din Țara Dornelor există și activități industriale, cum ar fi prelucrarea lemnului sau industria alimentară. Aceste industrii pot crea locuri de muncă în domeniul producției și fabricației.

Este important de menționat că gradul de ocupare a populației în zona Dornelor poate varia de la comunitate la comunitate și poate fi influențat de mulți factori socio-economici specifici fiecărei localități. În figura de mai jos este evidențiat procentul ocupat al populației la nivelul fiecărei Unități Administrative Teritoriale din

Țara Dornelor. Pe primul loc se regăsește municipiul Vatra Dornei (35%) urmat de orașul Broșteni (14%) și comuna Șaru Dornei (9%).

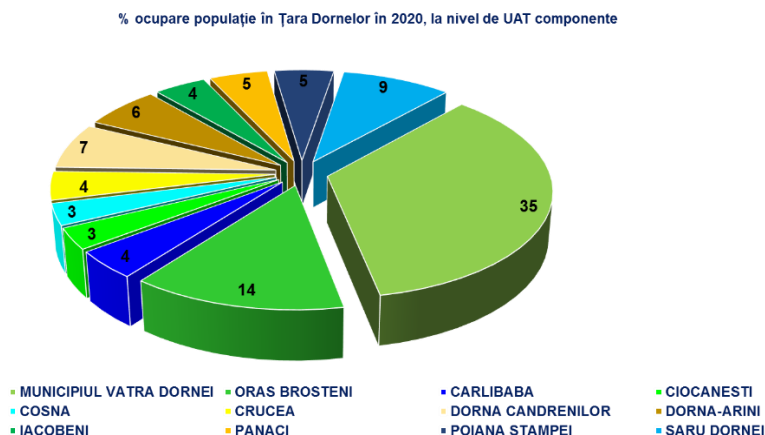

Figura 3.3: % ocupare populație în Țara Dornelor în anul 2020, la nivelul fiecărui UAT

Sursa: Institutul Național de Statistică - <http://statistici.INSSE.ro>

Figure 3.3: % population occupation in Dorna Country in 2020, at the level of each UAT

Source: National Institute of Statistics - <http://statistici.INSSE.ro>

Fenomenul de îmbătrânire demografică și dezechilibrele structurilor pe vârste ce se manifestă în prezent în majoritatea comunelor din Țara Dornelor contribuie la scăderea pe cale naturală a populației. Dacă aceste tendințe continuă, se instalează un proces de diminuare a dimensiunii medii a așezărilor rurale, exprimat printr-o creștere a ponderii comunelor mici și foarte mici.

Situația privind populația localităților din Țara Dornelor, pe grupe de vârstă, în anii 2017, 2019 (anul anterior pandemiei de COVID 19) și 2022, este prezentată în tabelele 3.3, 3.4 și 3.5 și Figurile 3.4 și 3.5 de mai jos

Tabelul 3.3 / Table 3.3

Situația privind populația localităților din Țara Dornelor, pe grupe de vârstă și gen în 2017
The situation regarding the population of the localities in Dorna Country, by age groups and gender in 2017

Populația din Țara Dornelor pe grupe de vârstă în anul 2017														
Nr.crt	Grupa de vârstă	Total nr. persoane	Situația populației pe grupe de vârstă în fiecare UAT din Țara Dornelor – nr. de persoane											
			Vatra Dornei	Broșteni	Cârlibaba	Ciocănești	Coșna	Crucea	Dorna Candrenilor	Dorna Arini	Iacobeni	Pana ci	Poiana Stampei	Șaru Dornei
1	0 – 14 ani	Masculin	1517	446	156	133	85	148	316	200	124	157	228	301
		Feminin	1078	438	159	86	117	129	255	148	115	149	173	278
2	15– 24 ani	Masculin	769	402	132	96	96	128	183	155	129	155	144	266
		Feminin	806	405	136	90	89	143	190	156	107	130	154	259
3	25-39 ani	Masculin	1909	738	236	154	218	239	339	318	251	238	280	474
		Feminin	1897	648	230	135	143	221	336	400	217	208	235	418
4	40-54 ani	Masculin	2004	817	233	171	178	269	372	378	276	287	263	511
		Feminin	2069	736	212	172	164	264	296	358	238	243	234	480
5	55-69 ani	Masculin	1578	564	152	136	100	175	251	249	204	188	189	353
		Feminin	1838	601	158	136	127	163	267	249	216	174	199	368
6	70-84 ani	Masculin	616	257	47	52	109	73	125	136	70	110	108	177
		Feminin	991	332	72	93	107	106	189	191	129	161	123	259
7	85 și peste	Masculin	76	35	5	10	8	9	22	25	11	20	10	33
		Feminin	159	54	17	28	18	19	24	47	31	46	16	51

Sursa: Institutul Național de Statistică - <http://statistici.insse.ro>

Situația privind populația localităților din Țara Dornelor, pe grupe de vârstă și gen în 2019
The situation regarding the population of the localities in Țara Dornelor, by age groups and gender in 2019

Populația din Țara Dornelor pe grupe de vârstă în anul 2019														
Nr.crt	Grupa de vârstă	Total nr. persoane	Situația populației pe grupe de vârstă în fiecare UAT din Țara Dornelor – nr. de persoane											
			Vatra Dornei	Broșteni	Cârlibaba	Ciocănești	Coșna	Crucea	Dorna Candrenilor	Dorna Arini	Iacoveni	Panaci	Poiana Stămpel	Șaru Dornei
1	0 – 14 ani	Masculin	1545	447	168	128	88	128	317	203	107	151	195	288
		Feminin	1097	416	156	74	105	122	257	154	119	144	160	272
2	15– 24 ani	Masculin	747	374	127	84	88	127	173	160	119	145	147	247
		Feminin	730	380	127	95	87	126	188	123	98	131	142	233
3	25-39 ani	Masculin	1747	716	224	155	209	206	344	303	238	244	255	455
		Feminin	1760	639	210	133	137	211	320	307	201	201	221	392
4	40-54 ani	Masculin	2041	800	231	173	183	276	386	394	295	287	271	531
		Feminin	2082	754	232	178	155	269	329	382	244	257	250	478
5	55-69 ani	Masculin	1562	592	166	135	111	190	251	260	196	199	185	361
		Feminin	1851	598	168	141	126	170	265	250	222	180	197	399
6	70-84 ani	Masculin	611	254	51	63	101	69	126	130	72	101	110	172
		Feminin	1038	334	73	83	106	113	178	183	115	149	125	253
7	85 și peste	Masculin	93	32	6	8	11	6	23	30	16	32	16	40
		Feminin	159	57	16	29	18	18	26	51	38	54	18	51

Sursa: Institutul Național de Statistică - <http://statistici.insse.ro>

Source: National Institute of Statistics - <http://statistici.insse.ro>

Tabelul 3.5 / Table 3.5

Situația privind populația localităților din Țara Dornelor, pe grupe de vârstă și gen
The situation regarding the population of the localities in Țara Dornelor, by age groups and gender

Populația din Țara Dornelor pe grupe de vârstă în anul 2022													
Nr.crt	Grupa de vârstă	Total nr. persoane	Situația populației pe grupe de vârstă în fiecare UAT din Țara Dornelor – nr. de persoane										
			Vatra Dornei	Broșteni	Cărlibaba	Ciocănești	Coșna	Crucea	Dorna Candrenilor	Dorna Arini	Iacobeni	Panaci	Poiana Stampei
1	0 – 14 ani	Masculin	1455	423	158	124	95	125	343	193	98	148	180
		Feminin	1037	362	153	76	95	132	271	186	104	134	154
2	15– 24 ani	Masculin	799	323	121	76	79	122	168	148	119	129	142
		Feminin	686	361	119	90	77	115	182	103	83	132	131
3	25-39 ani	Masculin	1486	685	215	153	213	188	317	273	207	221	233
		Feminin	1521	587	194	144	136	185	304	281	171	189	204
4	40-54 ani	Masculin	2105	796	232	186	195	268	405	392	293	282	317
		Feminin	2133	740	247	169	167	266	367	390	249	268	264
5	55-69 ani	Masculin	1425	584	168	128	106	183	250	276	178	193	173
		Feminin	1714	583	170	146	124	169	259	260	217	183	180
6	70-84 ani	Masculin	670	273	66	63	97	76	122	137	87	100	92
		Feminin	1093	341	67	91	106	103	161	174	108	142	121
7	85 și peste	Masculin	99	45	5	14	17	3	20	29	17	24	18
		Feminin	187	85	20	23	32	21	39	53	31	51	28

Sursa: Institutul Național de Statistică - <http://statistici.insse.ro>

Source: National Institute of Statistics - <http://statistici.insse.ro>

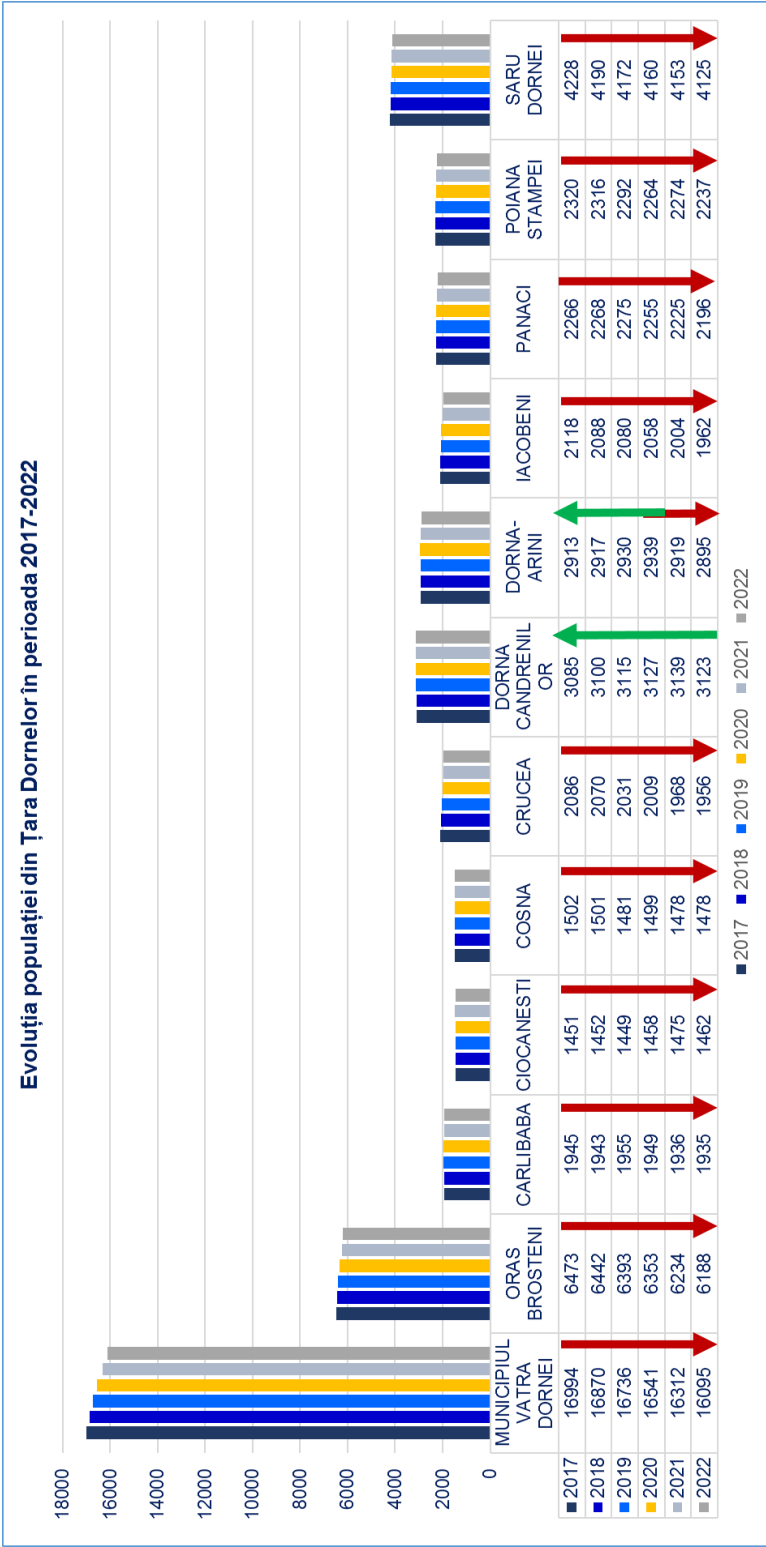

Figura 3.4: Evoluția populației din Țara Dornelor în perioada 2017 - 2022

Sursa: Institutul Național de Statistică - <http://statistici.insse.ro>

Figure 3.4: Evolution of the population of Doma Country during the period 2017 – 2022

Source: National Institute of Statistics - <http://statistici.insse.ro>

Figura 3.5: % reprez. a populației din Țara Dornelor în perioada 2017 - 2022 pe criterii de gen

Sursa: Institutul Național de Statistică - <http://statistici.insse.ro>

Figure 3.5: % representation of the population of Dorna Country in the period 2017 – 2022 by gender criteria

Source: National Institute of Statistics – <http://statistici.insse.ro>

În figura de mai sus am realizat reprezentarea balanței între populația de gen masculin și cea de gen feminin în anii 2017, 2020 (anul începerii pandemiei) și 2022. Diferențele de % la nivelul fiecărui UAT în parte nu sunt foarte semnificative, încadrându-se între 0, 1 – 0,6 % la nivel de gen, pe fiecare dintre cei 3 ani.

Tabelul 3.6 / Table 3.6

Născuți vii pe localități în Țara Dornelor în perioada 2017 – 2021

Live births by locality in Dorna Country during 2017 - 2021

Localități	Ani				
	2017	2018	2019	2020	2021
	UM: Număr persoane				
TOTAL	8921	9288	9251	8795	8867
MUNICIPIUL VATRA DORNEI	144	149	130	100	119
ORAS BROSTENI	53	56	60	55	49
CARLIBABA	21	24	14	17	26
CIOCANESTI	12	13	20	20	11
COSNA	13	17	19	11	17
CRUCEA	16	13	27	12	17
DORNA CANDRENIOR	34	43	31	41	34
DORNA-ARINI	33	23	28	27	26
IACOBENI	13	19	11	10	16
PANACI	24	17	20	23	16
POIANA STAMPEI	28	17	22	20	20
SARU DORNEI	36	38	43	35	33

Sursa: Institutul Național de Statistică - <http://statistici.insse.ro>

Source: National Institute of Statistics - <http://statistici.insse.ro>

Statisticile ne arată că numărul născuților vii este în continuă scădere, de la an la an. O scădere bruscă s-a constatat între anii 2019 și 2020, apoi o ușoară crește a numărului de nașteri de la anul pandemic 2020 la anul 2021.

Din datele de mai jos reiese că numărul persoanelor decedate a fost mai mare în anii pandemici 2020 și 2021, în special în rândul populației masculine, în timp ce numărul nașterilor a crescut, astfel că populația cuprinsă în grupa de vârstă 0-14 ani este în număr mai mare în anul 2022, comparativ cu anul 2017. Numărul persoanelor cu vârsta de 85 și/sau peste 85 de ani prezintă un trend descendent, în special în rândul populației masculine, în anul 2022.

Tabelul 3.7 / Table 3.7

Numărul deceselor pe localități în Țara Dornelor în perioada 2017 – 2021

Live births by county and locality in Dorna Country during 2017 - 2021

Numărul deceselor în localitățile din Țara Dornelor în perioada 2017 - 2021						
Județ	Localități	Ani				
		2017	2018	2019	2020	2021
Suceava	MUNICIPIUL VATRA DORNEI	200	204	221	223	281
	ORAS BROSTENI	82	85	65	89	78
	CARLIBABA	14	11	19	21	25
	CIOCANESTI	17	22	18	21	22
	COSNA	19	26	12	16	12
	CRUCEA	24	24	30	31	25
	DORNA CANDRENIOR	34	42	41	44	52
	DORNA-ARINI	40	32	27	55	57
	IACOBENI	37	20	25	36	35
	PANACI	22	21	30	45	49
	POIANA STAMPEI	29	24	37	29	45
	SARU DORNEI	54	52	59	62	71

Sursa: Institutul Național de Statistică - <http://statistici.insse.ro>Source: National Institute of Statistics - <http://statistici.insse.ro>

În timpul pandemiei de COVID-19, rata căsătoriilor a fost influențată de diverși factori, inclusiv de restricțiile și măsurile de distanțare socială impuse de guvernele și autoritățile sanitare. Pandemia a adus cu sine provocări și incertitudini, iar acestea pot influența deciziile cuplurilor privind căsătoria. Unele cupluri au decis să amâne nunta planificată inițial din cauza restricțiilor de călătorie, limitărilor privind numărul de participanți la evenimente sau din motive legate de siguranță și sănătate.

În perioade de incertitudine și instabilitate, cum a fost pandemia, cuplurile pot fi reticente să facă angajamente pe termen lung, cum ar fi căsătoria.

Există mai multe motive posibile pentru care s-ar putea înregistra o scădere a numărului căsătoriilor după pandemie. Multe cupluri au amânat nunțile planificate în timpul pandemiei din cauza restricțiilor de călătorie, limitărilor privind numărul de participanți sau a preocupărilor legate de siguranță și sănătate. Aceasta ar putea conduce la o scădere temporară a căsătoriilor înregistrate în perioada imediat următoare.

Pandemia de COVID-19 a avut un impact semnificativ asupra vieții oamenilor, provocând stres, incertitudine și presiuni suplimentare asupra relațiilor. În timpul pandemiei, cuplurile s-au confruntat cu provocări precum izolarea, restricțiile de mișcare, dificultăți financiare, probleme de sănătate și suprasolicitare emoțională. Acești factori pot aduce tensiuni suplimentare și pot agrava problemele preexistente în relații. Situația divorțialității în Țara Dornelor este reliefată în tabelul de mai jos:

Tabelul 3.8 / Table 3.8

Numărul divorțurilor în localitățile din Țara Dornelor în perioada 2017 – 2021
 The number of divorces in the localities of Dorna Country in the 2017-2021 period

Numărul divorțurilor în localitățile din Țara Dornelor în perioada 2017 – 2021					
Localități	Ani				
	2017	2018	2019	2020	2021
MUNICIPIUL VATRA DORNEI	18	18	39	47	27
ORAS BROSTENI	6	8	6	6	10
CARLIBABA	0	0	0	2	4
CIOCANESTI	0	1	1	2	1
COSNA	0	0	0	2	2
CRUCEA	3	3	4	1	4
DORNA CANDRENIOR	2	2	6	2	3
DORNA-ARINI	1	3	2	7	9
IACOBENI	2	8	4	6	1
PANACI	1	0	2	4	2
POIANA STAMPEI	1	4	2	1	8
SARU DORNEI	2	2	6	5	9

Sursa: Institutul Național de Statistică - <http://statistici.insse.ro>

Source: National Institute of Statistics - <http://statistici.insse.ro>

Pandemia a afectat economiile și stabilitatea locurilor de muncă, iar mulți oameni se pot confrunta cu incertitudini financiare. Această situație poate face ca cuplurile să amâne decizia de a se căsători până când se simt mai stabile din punct de vedere financiar.

Experiența pandemiei ar fi putut determina cuplurile să-și reevalueze prioritățile și să se concentreze mai mult pe alte aspecte ale vieții lor decât pe căsătorie. Rezultatele se pot observa în Tabelul 3.9.

Tabelul 3.9 / Table 3.9

Numărul căsătoriilor în Țara Dornelor în perioada 2017 – 2021
 The number of marriages in Dorna Country between 2017 and 2021

Numărul căsătoriilor în localitățile din Țara Dornelor în perioada 2017 - 2021					
Localități	Ani				
	2017	2018	2019	2020	2021
MUNICIPIUL VATRA DORNEI	120	107	96	48	68
ORAS BROSTENI	37	46	37	19	49

CARLIBABA	12	9	16	5	14
CIOCANESTI	17	11	10	9	10
COSNA	10	14	15	4	8
CRUCEA	11	12	16	4	16
DORNA CANDRENILO	18	16	20	20	19
DORNA-ARINI	19	21	26	10	13
IACOBENI	10	14	12	4	13
PANACI	16	15	20	7	11
POIANA STAMPEI	12	20	19	12	5
SARU DORNEI	20	25	23	24	28

Sursa: Institutul Național de Statistică - <http://statistici.insse.ro>

Source: National Institute of Statistics - <http://statistici.insse.ro>

Există oameni care au ales să se stabilească în Țara Dornelor din diverse motive. Zona Dornelor oferă un cadru natural impresionant, cu peisaje montane frumoase, păduri luxuriante și aer curat. Oamenii care doresc să scape de agitația urbană și să trăiască într-un mediu natural autentic aleg adesea să se stabilească în această regiune.

Agricultura joacă un rol important în economia localităților dornene. Terenurile fertile și climatul favorabil oferă oportunități pentru cultivarea plantelor și creșterea animalelor. Astfel, oamenii care sunt interesați de agricultură și doresc să dezvolte o afacere agricolă pot fi atrași de zona Dornelor.

Dezvoltarea sectorului turistic în zona Dornelor a creat oportunități de afaceri în domeniul ospitalității. Mulți oameni aleg să se stabilească aici și să deschidă pensiuni, hoteluri, cabane sau alte facilități pentru turiști. Aceștia pot beneficia de fluxul constant de turiști care vizitează zona și pot oferi servicii de cazare și agrement.

Zona Dornelor are o bogată tradiție și cultură locală, care atrage oameni interesați de păstrarea și promovarea acestor valori. Cei care doresc să se implice în comunitatea locală, să învețe despre obiceiurile și tradițiile specifice zonei și să contribuie la conservarea patrimoniului cultural se pot simți atrași de zona Dornelor.

Decizia de a se stabili în zona Dornelor poate fi influențată de o combinație de factori personali, economici și culturali. Fiecare persoană are propriile motive și aspirații pentru alegerea locului de rezidență.

O situație privind numărul persoanelor stabilite cu domiciliul în Țara Dornelor în perioada 2017 – 2021 o prezintă în Tabelul 3.10.

Tabelul 3.10 / Table 3.10

Numărul persoanelor stabilite cu domiciliul în Țara Dornelor în perioada 2017 – 2021
The number of people settled in Dorna Country in the period 2017 – 2021

Localități	Stabiliri cu domiciliul				
	Ani				
	2017	2018	2019	2020	2021
	UM: Număr persoane				
MUNICIPIUL VATRA DORNEI	214	205	198	186	192
ORAS BROSTENI	67	75	76	38	71
CARLIBABA	10	21	22	15	21
CIOCANESTI	18	20	25	37	20
COSNA	26	25	38	11	16
CRUCEA	27	16	27	19	24
DORNA CANDRENILO	49	44	54	49	39
DORNA-ARINI	57	61	57	49	58
IACOBENI	30	25	25	18	14
PANACI	33	35	29	22	38
POIANA STAMPEI	28	32	32	46	24
SARU DORNEI	34	46	70	76	64

Sursa: Institutul Național de Statistică - <http://statistici.insse.ro>

Source: National Institute of Statistics - <http://statistici.insse.ro>

Tabelul 3.11 / Table 3.11

Numărul persoanelor plecate cu domiciliul din localitățile
 din Țara Dornelor în perioada 2017-2021

*The number of people who left the localities from
 Dorna Country in the period 2017-2021*

Plecări cu domiciliul (inclusiv migrația internațională) pe localitățile din Țara Dornelor					
Localitati	Ani				
	2017	2018	2019	2020	2021
	UM: Număr persoane				
MUNICIPIUL VATRA DORNEI	286	291	304	290	255
ORAS BROSTENI	70	97	112	125	89
CARLIBABA	19	23	23	20	26
CIOCANESTI	12	14	18	17	21
COSNA	21	36	27	28	22
CRUCEA	35	44	46	42	31
DORNA CANDRENILO	35	30	34	36	38

DORNA-ARINI	46	39	49	44	51
IACOBENI	36	34	37	43	42
PANACI	33	24	39	30	34
POIANA STAMPEI	27	26	22	27	37
SARU DORNEI	55	50	66	54	57

Sursa: Institutul Național de Statistică - <http://statistici.insse.ro>

Source: National Institute of Statistics - <http://statistici.insse.ro>

3.3.3. Șomajul în Țara Dornelor

3.3.3. *Unemployment in the Dorna Country*

Șomajul în Țara Dornelor este influențat de mai mulți factori, inclusiv structura economică a regiunii, accesul la educație și formare profesională, migrația forței de muncă, precum și de ciclicitatea anumitor industrii, cum ar fi turismul, care este o componentă majoră a economiei locale. Economia Țării Dornelor se bazează în mare parte pe turism, agricultură, silvicultură și pe mici afaceri locale. Aceasta poate limita oportunitățile de angajare în afara sezonului turistic sau în sectoarele cu cerere mai mică de muncă.

Turismul, fiind unul dintre pilonii economiei locale, aduce cu sine o natură sezonieră a locurilor de muncă, ceea ce poate duce la perioade de șomaj temporar pentru cei angajați în acest sector.

Accesul limitat la educație avansată și la formare profesională specifică poate restricționa capacitatea forței de muncă de a se adapta la cerințele pieței de muncă dinamice sau de a accesa oportunități în domenii mai tehnice sau specializate. Tinerii și cei cu niveluri mai înalte de educație pot alege să migreze către orașe mai mari sau chiar în străinătate în căutarea unor oportunități de muncă mai bune, lăsând în urmă o piață a muncii cu resurse umane reduse și adesea îmbătrânită.

În ultimii ani, rata șomajului în rândul populației Țării Dornelor a scăzut conform statisticilor INS, însă cifrele rămân tot alarmante, aceeași situație înregistrându-se și la nivel de țară. Cu toate că se constată o creștere ușoară a numărului salariaților, aceștia sunt încă în număr îngrijorător de mic, ținând cont de rata șomajului constant mare. În această categorie de populație fiind incluși și șomerii neindemnizați.

Numărul șomerilor femei raportat la totalul șomerilor din arealul Țării Dornelor este mai redus decât cel al bărbaților, conform statisticilor INS.

În perioada analizată, 2014-2021, conform datelor prelucrate de pe portalul Institutului Național de Statistică, se constată o scădere a numărului șomerilor indemnizați și o creștere a numărului șomerilor neindemnizați, în toate domeniile de activitate din Unitățile Administrativ Teritoriale din Țara Dornelor. Situația este redată în Tabelele 3.12 și 3.13.

Anul 2020 a adus o creștere în rândul șomerilor cauzată de închiderea activităților mai multor entități juridice din întreg arealul dornean. Șomajul poate avea mai multe efecte asupra unei zone, inclusiv zona Dornelor. Impactul pe care l-a adus șomajul în această zonă este în primul rând de natură economică prin scăderea veniturilor și a puterii de cumpărare a populației, având un impact negativ asupra economiei locale. Reducerea cheltuielilor și consumului a afectat afacerile locale și a dus la închiderea unor companii mici și mijlocii, ceea ce a agravat situația economică a zonei.

Impactul șomajului în Țara Dornelor depinde de mai mulți factori specifici, cum ar fi structura economiei locale, nivelul de educație și resursele disponibile.

Având în vedere că perioada pandemică a adus blocaje în înființarea de noi persoane juridice care să creeze noi locuri de muncă, oamenii au căutat alternative de a găsi oportunități de muncă în alte zone. Emigrarea forței de muncă duce în general la o scădere a populației și la un dezechilibru în piața forței de muncă locală.

Între efectele negative pe care le aduce șomajul, sunt problemele sociale. Șomajul prelungit poate genera probleme sociale, cum ar fi creșterea sărăciei, excluziunea socială, infraționalitatea și sănătatea precară. Lipsa de ocupare poate afecta încrederea și stima de sine a persoanelor, contribuind la problemele psihologice și la dezvoltarea unei stări de descurajare.

Tabelul 3.12 / Table 3.12

Numărul șomerilor înregistrați și rata șomajului pe criterii de gen, în Țara Dornelor
în perioada 2017 - 2022

*The number of registered unemployed people and the unemployment rate by gender in
Dornelor Country in the period 2017 – 2022*

Șomeri înregistrați în anii 2017 - 2022, pe UAT din Țara Dornelor							
Gen	Localități	Anul					
		2017	2018	2019	2020	2021	2022
		Număr persoane					
Total	MUNICIPIUL VATRA DORNEI	166	142	98	241	87	75
	ORAS BROSTENI	125	87	50	76	79	84
	CARLIBABA	31	35	36	51	21	14
	CIOCANESTI	9	19	20	37	2	0
	COSNA	16	15	18	50	1	0
	CRUCEA	9	4	8	18	25	6
	DORNA CANDRENIOR	35	28	16	72	40	29
	DORNA-ARINI	34	37	30	61	33	20
	IACOBENI	33	18	27	51	52	23
	PANACI	31	24	22	22	26	26
	POIANA STAMPEI	40	21	41	65	26	39
	SARU DORNEI	46	34	37	75	26	52
Masculin	MUNICIPIUL VATRA DORNEI	73	56	44	95	29	35

	ORAS BROSTENI	72	48	26	36	52	55
	CARLIBABA	16	18	19	28	13	4
	CIOCANESTI	4	7	16	19	0	0
	COSNA	11	7	10	24	1	0
	CRUCEA	3	4	2	10	15	3
	DORNA CANDRENIOR	20	9	8	30	16	17
	DORNA-ARINI	18	22	11	23	21	5
	IACOBENI	12	6	17	28	35	9
	PANACI	20	12	6	7	14	10
	POIANA STAMPEI	16	11	19	36	13	20
	SARU DORNEI	30	13	26	42	14	14
Feminin	MUNICIPIUL VATRA DORNEI	93	86	54	146	58	40
	ORAS BROSTENI	53	39	24	40	27	29
	CARLIBABA	15	17	17	23	8	10
	CIOCANESTI	5	12	4	18	2	0
	COSNA	5	8	8	26	0	0
	CRUCEA	6	0	6	8	10	3
	DORNA CANDRENIOR	15	19	8	42	24	12
	DORNA-ARINI	16	15	19	38	12	15
	IACOBENI	21	12	10	23	17	14
	PANACI	11	12	16	15	12	16
	POIANA STAMPEI	24	10	22	29	13	19
	SARU DORNEI	16	21	11	33	12	38

Sursa: Institutul Național de Statistică - <http://statistici.insse.ro>

Source: National Institute of Statistics - <http://statistici.insse.ro>

Tabelul 3.13 / Table 3.13

Ponderea șomerilor înregistrați în intervalul 2017 - 2022 în totalul resurselor de muncă,
pe localități în Țara Dornelor

*The share of the unemployed registered in the period 2017 - 2022 in the total labor
resources, by localities in Dornelor Country*

Ponderea șomerilor înregistrați în intervalul 2017 - 2022 în totalul resurselor de muncă, pe localități în Țara Dornelor							
Gen	Localitățile din Țara Dornelor	Anul					
		2017	2018	2019	2020	2021	2022
		%					
Total	TOTAL	2,7	2,5	2,3	2,5	2,2	2,3
	MUNICIPIUL VATRA DORNEI	1,5	1,3	0,9	2,4	0,9	0,8
	ORAS BROSTENI	3	2,1	1,2	1,9	2	2,1
	CARLIBABA	2,4	2,8	2,8	4	1,7	1,1
	CIOCANESTI	1	2,1	2,2	4	0,2	0
	COSNA	1,7	1,6	1,9	5,5	0,1	0
	CRUCEA	0,7	0,3	0,6	1,4	1,9	0,5
	DORNA CANDRENIOR	1,8	1,5	0,8	3,8	2,1	1,5
	DORNA-ARINI	1,8	2	1,6	3,3	1,8	1,1
	IACOBENI	2,4	1,3	2	3,9	4,1	1,8

Masculin	PANACI	2,2	1,7	1,6	<u>1,6</u>	<u>1,9</u>	<u>1,9</u>
	SARU DORNEI	1,7	1,3	1,4	<u>2,9</u>	<u>1</u>	<u>2</u>
	TOTAL	3,1	2,8	2,5	<u>2,6</u>	<u>2,5</u>	<u>2,6</u>
	MUNICIPIUL						
	VATRA DORNEI	1,4	1,1	0,9	<u>1,9</u>	<u>0,6</u>	<u>0,7</u>
	ORAS BROSTENI	3,3	2,2	1,2	<u>1,7</u>	<u>2,5</u>	<u>2,7</u>
	CARLIBABA	2,5	2,8	3	<u>4,4</u>	<u>2,1</u>	<u>0,6</u>
	CIOCANESTI	0,9	1,5	3,4	<u>4,1</u>	<u>0</u>	<u>0</u>
	COSNA	2,3	1,4	2,1	<u>5</u>	<u>0,2</u>	<u>0</u>
	CRUCEA	0,4	0,6	0,3	<u>1,5</u>	<u>2,3</u>	<u>0,5</u>
	DORNA						
	CANDRENILOR	2	0,9	0,8	<u>3</u>	<u>1,6</u>	<u>1,7</u>
	DORNA-ARINI	1,9	2,3	1,1	<u>2,4</u>	<u>2,2</u>	<u>0,5</u>
	IACOBENI	1,7	0,8	2,4	<u>4</u>	<u>5,1</u>	<u>1,3</u>
Feminin	PANACI	2,7	1,6	0,8	<u>1</u>	<u>2</u>	<u>1,4</u>
	SARU DORNEI	2,1	0,9	1,9	<u>3,1</u>	<u>1</u>	<u>1</u>
	TOTAL	2,2	2,3	2,1	<u>2,4</u>	<u>1,9</u>	<u>2</u>
	MUNICIPIUL						
	VATRA DORNEI	1,7	1,6	1	<u>2,8</u>	<u>1,1</u>	<u>0,8</u>
	ORAS BROSTENI	2,6	2	1,2	<u>2,1</u>	<u>1,4</u>	<u>1,6</u>
	CARLIBABA	2,3	2,7	2,7	<u>3,7</u>	<u>1,3</u>	<u>1,6</u>
	CIOCANESTI	1,1	2,7	0,9	<u>4</u>	<u>0,4</u>	<u>0</u>
	COSNA	1,1	1,8	1,8	<u>6</u>	<u>0</u>	<u>0</u>
	CRUCEA	0,9	0	0,9	<u>1,2</u>	<u>1,6</u>	<u>0,5</u>
	DORNA						
	CANDRENILOR	1,6	2,1	0,9	<u>4,6</u>	<u>2,6</u>	<u>1,3</u>
	DORNA-ARINI	1,7	1,6	2,1	<u>4,2</u>	<u>1,4</u>	<u>1,7</u>
	IACOBENI	3,2	1,9	1,6	<u>3,8</u>	<u>2,9</u>	<u>2,4</u>
	PANACI	1,7	1,9	2,5	<u>2,3</u>	<u>1,8</u>	<u>2,4</u>
	SARU DORNEI	1,3	1,7	0,9	<u>2,6</u>	<u>1</u>	<u>3,1</u>

Sursa: Institutul Național de Statistică - <http://statistici.inssse.ro>

Source: National Institute of Statistics - <http://statistici.inssse.ro>

O scădere a veniturilor și a resurselor disponibile poate afecta capacitatea autorităților locale de a furniza servicii publice adecvate, cum ar fi asistența medicală, educația sau infrastructura. Aceasta poate crea un cerc vicios în care calitatea vieții scade și atracția pentru investitori și locuitori noi este redusă.

Pentru a combate șomajul și a îmbunătăți situația economică în Țara Dornelor, autoritățile locale și naționale, împreună cu sectorul privat, pot implementa diverse strategii privind investițiile în infrastructura turistică și în promovarea unui turism durabil generând astfel crearea de locuri de muncă stabile și pe tot parcursul anului, formare profesională și recalificare pentru a veni în sprijinul forței de muncă pentru adaptarea la noile cerințe ale pieței de muncă, în special în domenii tehnologice și de servicii, stimularea afacerilor locale pentru a încuraja crearea de noi locuri de muncă și dezvoltarea economică locală și sprijinirea practicilor sustenabile în agricultură și silvicultură poate contribui la crearea de locuri de muncă în aceste sectoare, în timp ce protejează resursele naturale ale regiunii.

3.3.4 Învățământul în Țara Dornelor

3.3.4 Education in the Țara Dornelor

Învățământul în Țara Dornelor, ca și în alte zone rurale și de munte din România, se bazează pe o rețea de instituții educaționale care servesc nevoile comunităților locale, de la educația preșcolară până la învățământul liceal. Având în vedere caracterul predominant rural și mic urban al regiunii, școlile și liceele sunt distribuite pentru a acoperi diversele așezări, inclusiv orașul Vatra Dornei, care este centrul urban principal al zonei.

În Țara Dornelor au funcționat și funcționează un număr de 5 licee, în localitățile Broșteni, Dorna Candrenilor, Iacobenii, Vatra Dornei (2), din care unul privat. Analizând gradul de complexitate al sistemului de învățământ în zonă, avem de-a face cu un nivel mediu în localitățile Broșteni, Dorna Candrenilor și Iacobenii, ridicat în municipiul Vatra Dornei și scăzut în restul localităților.

Statistica referitoare la numărul absolvenților din Țara Dornelor, începând de la nivelul gimnazial până la cel superior public, pentru perioada 2015-2020, este redată în Tabelul 3.14. Trendul este unul îngrijorător. Sunt din ce în ce mai puțini absolvenți ai nivelurilor de învățământ gimnazial și liceal. Între cauze, sunt: abandonul școlar și rata scăzută a natalității în ultimii ani.

Învățământul în regiuni precum Țara Dornelor se confruntă cu provocări specifice, inclusiv accesul limitat la resurse educaționale avansate și fluctuația populației școlare datorată migrației tinerilor spre orașe mai mari în căutarea unor oportunități de educație și muncă. Cu toate acestea, comunitatea locală și autoritățile educaționale depun eforturi pentru a îmbunătăți calitatea educației și pentru a oferi elevilor acces la tehnologie și programe educaționale inovatoare.

Ca și în alte zone rurale sau de munte, liceele din Țara Dornelor se pot confrunta cu provocări, inclusiv accesul limitat la resurse educaționale moderne, infrastructură și tehnologie, precum și dificultăți în atragerea și menținerea cadrelor didactice calificate.

Pentru a aborda aceste provocări, unele școli pot iniția parteneriate cu organizații non-guvernamentale, instituții de învățământ superior și entități private, pentru a îmbunătăți calitatea educației oferite și pentru a facilita accesul la resurse educaționale avansate.

Totuși, există eforturi constante pentru îmbunătățirea calității educației, inclusiv prin utilizarea tehnologiei în educație, programe de formare continuă pentru profesori și inițiative care încurajează participarea elevilor la diverse activități extracurriculare și concursuri.

Educația liceală în Țara Dornelor joacă un rol crucial în dezvoltarea personală și profesională a tinerilor, oferindu-le acestora cunoștințele și competențele necesare pentru a face față provocărilor viitoare, fie că aleg să continue studiile superioare sau

să intre pe piața muncii. Prin adaptarea ofertei educaționale la nevoile locale și accentul pus pe tradiții și valori culturale, liceele din Țara Dornelor contribuie la păstrarea identității locale și la dezvoltarea comunității.

Liceele din Țara Dornelor sunt echipate cu facilități care să sprijine procesul educațional, inclusiv laboratoare de informatică și științe, biblioteci și spații pentru activități sportive. De asemenea, multe școli oferă o gamă variată de activități extracurriculare, cum ar fi cluburi de știință, arte, muzică, teatru, sport și diverse cercuri de interese, încurajând dezvoltarea personală și abilitățile sociale ale elevilor.

Liceele din Țara Dornelor beneficiază de un mediu natural excepțional, care oferă oportunități unice pentru educația ecologică, studiul științelor naturii și activități în aer liber. Proximitatea la diverse resurse naturale și culturale permite integrarea acestora în procesul de învățământ, oferind elevilor experiențe educaționale bogate și diverse.

Prin combinarea tradiției cu inovația, învățământul liceal în Țara Dornelor își propune să formeze tineri bine pregătiți, capabili să contribuie la dezvoltarea locală și să se integreze cu succes în societatea largă.

Tabelul 3.14 / Table 3.14

Situația absolvenților din învățământ pe niveluri de educație în Țara Dornelor
perioada 2015 – 2020

*The situation of education graduates by education level in Dornelor Country period
2015 – 2020*

Numărul absolvenților pe niveluri de educație, în localitățile Țării Dornelor							
Niveluri de educație	Localități	Ani					
		2015	2016	2017	2018	2019	2020
Total	TOTAL JUDEȚUL SUCEAVA	17941	17172	17063	17515	17309	15489
	MUNICIPIUL VATRA DORNEI	522	522	475	483	504	440
	ORAS BROSTENI	104	78	96	118	95	49
	CARLIBABA	23	12	14	22	17	14
	CIOCANESTI	11	16	18	16	13	14
	COSNA	12	16	14	13	17	8
	CRUCEA	21	20	17	16	0	16
	DORNA CANDRENILOR	86	79	85	86	100	87
	DORNA-ARINI	13	20	11	14	12	13
	IACOBENI	46	33	19	37	9	7
	PANACI	26	20	22	19	14	6
	POIANA STAMPEI	28	25	25	20	21	14
	SARU DORNEI	44	35	40	41	40	16
	TOTAL JUDEȚUL SUCEAVA	7705	7239	7095	7326	7164	5401
	MUNICIPIUL VATRA DORNEI	152	132	118	132	148	97

TEZĂ DE DOCTORAT – Model de dezvoltare a Țării Dornelor

Primar si gimnazial (inclusiv invatamantul special)	ORAS BROSTENI	61	57	55	76	58	30
	CARLIBABA	23	12	14	22	17	14
	CIOCANESTI	11	16	18	16	13	14
	COSNA	12	16	14	13	17	8
	CRUCEA	21	20	17	16	0	16
	DORNA						
	CANDRENIOR	34	31	31	18	32	23
	DORNA-ARINI	13	20	11	14	12	13
	IACOBENI	18	12	10	10	9	7
	PANACI	26	20	22	19	14	6
	POIANA STAMPEI	28	25	25	20	21	14
	SARU DORNEI	44	35	40	41	40	16
Liceal	TOTAL JUDEȚUL SUCEAVA	5936	6030	5911	6205	5983	5778
	MUNICIPIUL VATRA DORNEI	214	255	234	238	226	224
	ORAS BROSTENI	20	21	41	42	37	19
	DORNA						
	CANDRENIOR	52	48	29	49	47	39
Profesional	IACOBENI	28	21	9	14	0	0
	TOTAL JUDEȚUL SUCEAVA	770	1005	1085	996	1196	1198
	MUNICIPIUL VATRA DORNEI	34	51	45	52	58	54
	ORAS BROSTENI	23	0	0	0	0	0
	DORNA						
Postliceal (inclusiv invatamantul special)	CANDRENIOR	0	0	25	19	21	25
	IACOBENI	0	0	0	13	0	0
	TOTAL JUDEȚUL SUCEAVA	1165	979	912	840	793	937
	MUNICIPIUL VATRA DORNEI	77	43	44	61	72	65

Sursa: Institutul Național de Statistică - <http://statistici.INSSE.ro>

Source: National Institute of Statistics - <http://statistici.INSSE.ro>

4. STUDIU PRIVIND STRATEGIILE DE STIMULARE A CREȘTERII ECONOMICE ȘI A ÎMBUNĂTĂȚIRII CALITĂȚII VIEȚII ÎN ȚARA DORNELOR

4. STUDY ON STIMULATION STRATEGIES A ECONOMIC GROWTH AND IMPROVED QUALITY OF LIFE IN THE LAND OF DESIRE

4.1. Produsul Intern Brut (PIB) în județul Suceava

4.1. Gross Domestic Product (GDP) in Suceava county

Produsul Intern Brut (PIB) al României reflectă valoarea totală a tuturor bunurilor și serviciilor produse în țările destinate consumului final, pe un an. Este un indicator crucial pentru evaluarea dimensiunii și sănătății economice a țării. PIB-ul României este estimat și raportat de Institutul Național de Statistică și include date detaliate pentru diferite ani, de la perioada comunistă până în prezent, cu specificații pe miliarde de lei, euro și dolari americani .

Recent, premierul țării a anunțat că PIB-ul României a crescut cu 4,9% în 2022 comparativ cu anul precedent, subliniind o creștere semnificativă. Acesta a atribuit o parte din această creștere investițiilor străine și eficienței în absorbția fondurilor europene, menționând o sumă de 11,3 miliarde de euro intrată în țările acestor fonduri. Pentru anul 2023, date ale Comisiei Naționale de Prognoză sunt, de asemenea, pozitive, estimându-se o creștere economică de 2,8%.

Datele istorice ale PIB-ului României arată o creștere constantă pe ultimii ani, cu valori exprimate în miliarde de lei, euro și dolari americani pentru perioadele cuprinse între 2000 și 2019. Aceste cifre evidențiază evoluția economică a țării, de la perioadele de tranziție post. -comunistă până la consolidarea sa economică recentă .

Aceste date subliniază eforturile continue ale guvernului de asigurare eficientă a economiei țării și de absorbție a fondurilor europene, în ciuda provocărilor economice globale și regionale.

Economia județului Suceava a avut evoluții interesante în ultimii ani. În 2017, județul a înregistrat un PIB de 15,49 miliarde de lei, conform datelor Camerei de Comerț și Industrie Suceava. Acesta reflectă o creștere a economiei la nivel național cu 7% față de anul anterior, Regiunea Nord-Est contribuind cu 10% la această creștere. Acest nivel a reprezentat o creștere semnificativă comparativ cu anii anteriori, evidențiată și prin intrarea în top a unor companii cu creșteri notabile ale cifrei de afaceri

Cu toate acestea, Suceava se confruntă cu o serie de provocări economice. O analiză la nivel național a evidențiat că județul are cea mai mare discrepanță între

contribuția la Produsul Intern Brut (PIB) și numărul populației. Deși găzduiește 3,3% din populația țării, contribuția sa la PIB-ul național este de doar 1,9%. În termeni absoluți, PIB-ul Sucevei a fost de 9818 milioane de lei, cu un PIB pe cap de locuitor de 13898 lei, situându-se sub media regiunii Nord-Est și reflectând provocări precum producția agricolă slabă, activitatea industrială în declin și comerțul limitat la punctele de lucru ale marilor rețele, fără a contribui semnificativ la economia locală.

Interesant este că, în ciuda acestor provocări, județul Suceava a fost singurul din Regiunea de Nord-Est în care PIB-ul a înregistrat o creștere în anul 2011, în contrast cu scăderile semnificative observate în alte județe ale Moldovei. Această reziliență economică sugerează o potențială neexploatare și un simț antreprenorial care ar putea fi valorificat mai eficient în viitor.

Aceste date ilustrează complexitatea situației economice din Suceava, marcând simultan provocări și oportunități de creștere. Pentru a fi situația economică stabilă, este esențială creșterea productivității în sectoarele cheie și valorificarea potențialului antreprenorial local.

Tabelul 4.1 / Table 4.1

Valoarea adăugată brută, PIB și produsul intern brut pe locuitor în județul Suceava
Gross value added, PIB and gross domestic product per inhabitant in Suceava county

Domenii	U.M.	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Valoare adăugată brută	Milioane lei -prețuri curente	11337,0	12362,5	14254,8	16296,8	18598,4	19179,7
Produsul intern brut (PIB)	Milioane lei -prețuri curente-	12898,3	13793,8	15734,9	17998,1	20568,3	21152,3
PIB pe locuitor	Lei	20453,3	21925,7	25056,6	28714,3	32867,0	34025,7

Sursa: Institutul Național de Statistică – Anuarul statistic al județului Suceava - 2022

Source: National Institute of Statistics - Suceava county statistical yearbook - 2022

Județul Suceava are cel mai mic PIB pe cap de locuitor din România, reprezentând doar 1,9% din PIB-ul național, cu o valoare de 9818 milioane de lei. Această situație este atribuită unei economii predominante agricole cu producții reduse, unei activități industriale reduse și un sector comercial dominat de supermarketuri care funcționează mai ales ca puncte de lucru, fără a contribui semnificativ la economia locală.

Factorii care influențează această situație includ producții agricole slabe, o activitate industrială în declin și un sector comercial dominat de supermarketuri care funcționează doar ca puncte de lucru, fără a aduce un aport semnificativ la economia locală. Acești factori, alături de rata de ocupare a forței de muncă mai mică comparativă cu media națională, contribuie la poziția județului cu unul dintre cei mai mici PIB-uri pe cap de locuitor la nivel național.

Ultimele date statistice privind valoarea adăugată brută pe activități în județul Suceava se regăsesc în tabelul 3.16, situație prezentată pe principalele ramuri de activitate. Deși părea că are un trend ascendent, PIB-ul pe anul 2020 în județul Suceava a însemnat o scădere pentru toate domeniile de activitate.

Tabelul 4.2 / Table 4.2

Valoarea adăugată brută pe activități CAEN Rev.2 în județul Suceava
Gross added value by CAEN Rev.2 activities in Suceava county

Ramura de activitate	2015	%	2016	%	2017	%	2018	%	2019	%	2020	%
Total județ, din care:	11337,0	100,0	12362,5	100,0	14254,8	100,0	16296,8	100,0	18598,4	100,0	19179,7	100,0
Agricultură, silvicultură, pescuit	1233,2	10,9	1258,9	10,18	1425	10,00	1813,3	11,1	1888,5	10,2	2290,7	11,9
Industria extractivă, industria prelucrătoare, producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze și apă caldă și aer condiționat, distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare, din care:	2942,4	26,0	3065,7	24,80	3365,9	23,61	3877,8	23,8	3929,3	21,1	4035,3	21,0
- industria prelucrătoare	2741,3	24,2	2829,9	22,89	3090,8	21,68	3596,7	22,1	3619,1	19,5	3661,3	19,1
Construcții	504	4,4	615,8	4,98	629,8	4,42	769,6	4,7	1028,9	5,5	946,3	4,9
Comerț cu ridicata și cu amănuntul, repararea autovehiculelor, motocicletelor; transport, depozitare, hoteluri și restaurante	2210,2	19,5	2650,8	21,44	3121,7	21,90	3427,5	21,0	3909,9	21,0	4192,9	21,9
Informații și comunicații	256,8	2,3	196,5	1,59	210,6	1,48	203,2	1,2	205,9	1,1	193	1,0
Intermedieri financiare și asigurări	159,3	1,4	197,6	1,60	158,9	1,11	188,4	1,2	176,7	1,0	226,5	1,2
Tranzacții imobiliare	1484,9	13,1	1548,9	12,53	1683,5	11,81	1708,9	10,5	2401	12,9	2189	11,4
Activități profesionale, științifice și tehnice, activități de servicii administrative și activități de servicii suport	390,7	3,4	365,5	2,96	495,9	3,48	532,7	3,3	655,3	3,5	639	3,3
Administrație publică și apărare; asigurări sociale din sistemul public; învățământ; sănătate și asistență socială	1708,4	15,1	2033,2	16,45	2579,9	18,10	3119,5	19,1	3702,6	19,9	3841,4	20,0
Activități culturale și spectacole; reparații de produse de uz casnic și alte servicii	447,1	3,9	429,6	3,5	583,6	4,09	655,9	4,0	700,3	3,8	625,6	3,3

Sursa: Institutul Național de Statistică – Extras din Anuarul statistic al județului Suceava - 2022

Source: National Institute of Statistics - Extract from the Statistical Yearbook of Suceava County - 2022

4.2 Analiza structurii sociale și a modelului cultural în Țara Dornelor

4.2 Analysis of the social structure and the cultural model in the Dorna Country

Țara Dornelor, o regiune situată în nord-estul României, are o structură socială și un model cultural distinct, profund influențate de istoria, geografia și tradițiile sale. Analizând aceste aspecte, putem obține o perspectivă mai clară asupra modului în care comunitățile locale se organizează și interacționează, precum și asupra valorilor și normelor culturale predominante.

Analiza socială a Țării Dornelor implică examinarea unei serii de factori care caracterizează această zonă din punct de vedere demografic, economic, cultural și turistic. Țara Dornelor este o regiune situată în partea de nord-est a României, în județul Suceava, fiind cunoscută mai ales pentru peisajele sale pitorești, tradițiile locale bogate și potențialul turistic ridicat.

Zona este caracterizată printr-o densitate scăzută a populației, cu comunități mici, adesea dispersate în sate și cătune. Populația este predominant rurală, cu un mod de viață tradițional, bazat pe agricultură, creșterea animalelor și exploatarea forestieră. Majoritatea locuitorilor din Țara Dornelor trăiesc în comunități rurale, unde stilul de viață tradițional este încă foarte prezent. Aceste comunități sunt adesea strâns încheigate, cu relații sociale bazate pe vecinătate și legături de familie.

Regiunea se confruntă cu provocări demografice comune multor zone rurale din România, inclusiv îmbătrânirea populației și migrația tinerilor către orașe sau în străinătate pentru oportunități de muncă.

Țara Dornelor este cunoscută pentru păstrarea tradițiilor și obiceiurilor locale, inclusiv festivaluri, muzică tradițională, dansuri și meșteșuguri. Aceste tradiții sunt o parte esențială a identității culturale a regiunii.

Regiunea este cunoscută pentru păstrarea vie a obiceiurilor străvechi, inclusiv a portului popular, a dansurilor tradiționale și a meșteșugurilor. Organizațiile locale, inclusiv biserica, joacă un rol important în viața comunității, oferind sprijin social și spiritual. Educația în școli și în familie este crucială pentru transmiterea cunoștințelor și pentru conservarea culturii și tradițiilor locale. Acest lucru include, de asemenea, transmiterea de abilități în meșteșuguri și alte activități tradiționale.

Artizanatul, inclusiv lucrul cu lemnul, țesutul și broderia, este o caracteristică culturală distinctă, reflectând o moștenire bogată de abilități transmise din generație în generație.

Bucătăria tradițională, cu produse locale și rețete transmise de-a lungul generațiilor, reprezintă un aspect important al culturii locale și oferă oportunități pentru turismul culinar.

Folclorul, inclusiv legendele, poveștile și cântecele, împreună cu dialectul local, sunt elemente cheie ale patrimoniului cultural.

Festivalurile și evenimentele comunitare, cum ar fi sărbătorile religioase și târgurile, sunt momente importante de întâlnire socială și de exprimare culturală. Școlile locale pot juca un rol crucial în păstrarea și transmiterea tradițiilor culturale, precum și în abordarea provocărilor sociale, cum ar fi migrația tinerilor.

Unul dintre marile provocări este echilibrarea nevoii de modernizare și dezvoltare economică cu conservarea tradițiilor și a modului de viață rural. Valorificarea patrimoniului cultural și natural într-un mod sustenabil poate oferi noi oportunități economice și poate ajuta la revitalizarea comunităților locale.

Analizând structura socială și modelul cultural în Țara Dornelor, observăm o interconectare profundă între viața comunitară, tradiții și peisajul social și economic. Această interconectare poate oferi un fundament solid pentru strategii de dezvoltare care să valorifice unicitatea culturală a regiunii, respectând în același timp nevoile și aspirațiile locuitorilor săi.

Analiza structurii sociale și a modelului cultural în Țara Dornelor evidențiază importanța patrimoniului cultural și a legăturilor comunitare în menținerea identității și coeziunii sociale. Pe măsură ce regiunea se confruntă cu provocările modernizării și globalizării, păstrarea acestor elemente culturale devine esențială pentru viitorul său social și economic.

Structura socială tradițională contribuie la conservarea și transmiterea culturii și a tradițiilor. Comunitățile se adaptează la schimbările moderne, încercând să găsească un echilibru între menținerea tradițiilor și adoptarea noilor moduri de viață.

Țara Dornelor are un mediu socio-cultural distinct, influențat de istorie, tradiții și modul de viață al comunităților locale. Țara Dornelor păstrează încă tradiții și obiceiuri autentice. Locuitorii își respectă și își promovează valorile culturale, iar numeroasele festivaluri și sărbători locale reflectă bogăția culturală a regiunii. Țara Dornelor este renumită pentru meșteșugurile sale tradiționale, cum ar fi olăritul, țesutul, brodatul și sculptura în lemn. Aceste meșteșuguri sunt transmise din generație în generație și reprezintă o parte importantă a identității culturale locale.

Analiza structurii sociale și a modelului cultural în Țara Dornelor evidențiază importanța patrimoniului cultural și a legăturilor comunitare în menținerea identității și coeziunii sociale. Pe măsură ce regiunea se confruntă cu provocările modernizării și globalizării, păstrarea acestor elemente culturale devine esențială pentru viitorul său social și economic.

În Țara Dornelor, se pot vedea numeroase case tradiționale cu acoperișuri din șindrilă și ziduri din lemn. Arhitectura specifică zonei reflectă adaptarea la condițiile climatice și la resursele naturale disponibile. Astfel de muzee se găsesc la Poiana Stampei, Dealu Florenilor (colecția personală Lazăr Pardău) și Ciocănești. Casa Muzeu Leontina Țaran și cele aproximativ 300 de case ornamentate cu motive naționale viu colorate, specifice satului Ciocănești reprezintă obiective unice în țară

și în lume, comuna Ciocănești reprezentând un obiectiv turistic în sine și un model de identitate locală.

Bucătăria din Țara Dornelor este caracterizată de produse locale și rețete tradiționale. Câteva mâncăruri specifice includ borșul de bureți, mămăligă cu brânză și smântână, plăcinte și produse lactate. Aceste preparate culinare oferă o experiență autentică a gustului tradițional românesc.

În regiunea Dornelor, majoritatea populației este de religie creștină, iar biserici și mănăstiri vechi și pitorești pot fi găsite în diferite localități. Aceste locuri de cult sunt importante atât din punct de vedere religios, cât și cultural, fiind adesea atracții turistice.

Țara Dornelor atrage turiști datorită frumuseții sale naturale și a autenticității culturale. Turismul rural și ecologic este o activitate importantă în regiune, oferind oportunități pentru turiști de a experimenta viața tradițională, de a explora peisajele naturale și de a participa la activități specifice zonei, cum ar fi drumețiile și vizitarea fermelor tradiționale.

Aceste aspecte contribuie la un mediu socio-cultural bogat și divers în Țara Dornelor, reflectând identitatea și tradițiile comunităților locale și oferind o experiență autentică vizitatorilor care se îndreaptă spre această regiune.

Țara Dornelor reprezintă 26% din suprafața județului Suceava.

Mărimea localităților este foarte diferită, avem comune foarte mici, cum ar fi Ciocănești (8290 ha), Iacobenii (9461 ha), comune de dimensiune medie: Șaru Dornei (18014 ha), Poiana Stampei (18076 ha) și localități foarte mari ca Broșteni (42440 ha) sau Cârlibaba (27148 ha). O explicație a taliei mici a unor unități administrativ-teritoriale este divizarea comunelor Iacobenii în comunele Iacobenii și Ciocănești, respectiv Dorna Candrenilor în Dorna Candrenilor și Coșna, divizare implementată în anul 2003.

Modul de locuire este un aspect căruia locuitorii din Țara Dornelor îi acordă o atenție deosebită, casele de locuit sunt din ce în ce mai aspectuoase și constituie mândria oricărui gospodar din zonă. În ultima vreme o atenție deosebită se acordă creșterii gradului de confort al acestora prin amenajări specifice: alimentare cu apă, baie, dotări pentru bucătării, ceea ce sporește gradul de atractivitate pentru cei ce vizitează zona. În general casele de locuit respectă o anumită arhitectură locală în care se îmbină tradiția cu modernul, o situație particulară întâlnind în comuna Ciocănești, unde un element decorativ numit brâu poate fi observat pe aproape toate casele localității. (Figura 4.1)

Figura 4.1 – Casă din comuna Ciocănești

Figure 4.1 - House from Ciocănești commune

Ponderea suprafețelor localităților din Țara Dornelor în totalul suprafeței bazinului variază între 3,74% comuna Ciocănești (cea mai mică localitate) și 19,16% orașul Broșteni (cea mai mare localitate din bazin), Tabelul 4.3

Tabelul 4.3 / Table 4.3

Suprafețele localităților din Țara Dornelor (ha) – situație în intervalul 2016-2022
The surfaces of the localities from Dorna Country (ha) - situation in the interval 2016-2022

Nr. Cr t.	Localitate	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
0	1	5	6	7	8	9	10	11
1	Oraș Broșteni	42440	42440	42440	42440	42440	42440	42440
2	Cârlibaba	27148	27148	27148	27148	27148	27148	27148
3	Ciocănești	8290	8290	8290	8290	8290	8290	8290
4	Coșna	14400	14400	14400	14400	14400	14400	14400
5	Crucea	15130	15130	15130	15130	15130	15130	15130
6	Dorna Arini	14706	14706	14706	14706	14706	14706	14706
7	Dorna Candrenilor	40064	40064	40064	40064	40064	40064	40064
8	Iacobenii	9461	9461	9461	9461	9461	9461	9461
9	Mun. Vatra Dornei	14434	14434	14434	14434	14434	14434	14434
10	Panaci	13754	13754	13754	13754	13754	13754	13754
11	Poiana Ștampei	18076	18076	18076	18076	18076	18076	18076
12	Șaru Dornei	18014	18014	18014	18014	18014	18014	18014
Total Țara Dornelor		235917	235917	235917	235917	235917	235917	235917

Sursa: Date prelucrate de pe site-ul Institutul Național de Statistică

- <http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online>

Source: Data processed on the website of the National Institute of Statistics

- <http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online>

Locuințele din Țara Dornelor păstrează în mare măsură tradițiile arhitecturale și materiale specifice zonei de munte și rurală. Acestea reflectă adaptarea la condițiile climatice și la resursele naturale disponibile. Majoritatea locuințelor din acest areal sunt construite din lemn, care este un material abundent în regiune. Lemnul oferă o izolație termică eficientă și se potrivește cu peisajul natural al zonei. Casele sunt construite cu ajutorul bânelor și a altor elemente din lemn.

Un element distinctiv al locuințelor din Țara Dornelor este acoperișul din șindrilă. Șindrila este un material tradițional de învelitoare format din bucăți subțiri de lemn dispuse în straturi suprapuse, care asigură o bună izolație împotriva intemperiilor și conferă un aspect pitoresc.

Locuințele din Țara Dornelor pot fi decorate cu sculpturi în lemn sau cu motive tradiționale specifice zonei. Aceste elemente decorative adaugă o notă artistică și culturală la aspectul exterior al caselor.

Este important de menționat că aspectele specifice ale locuințelor din zona Dornelor pot varia de la o localitate la alta și pot fi influențate de tradițiile și preferințele locale. De asemenea, în ultimii ani, s-au construit și locuințe moderne în această regiune, care integrează elemente tradiționale în designul lor, păstrând totodată caracterul specific al zonei.

Ca și materiale de construcție, cele durabile (beton, cărămidă, BCA) se utilizează împreună cu lemnul, un material foarte accesibil în zonă. În mediul urban predomină locuințele tip bloc, dar asemenea construcții întâlnim și în localitățile Broșteni (fostă comună, devenită oraș), Iacobenii, Șaru Dornei și Crucea, ca locuințe pentru cei veniți cu ani în urmă, din alte zone, în căutarea unui loc de muncă, respectiv în minerit.

În Țara Dornelor, locuințele sunt adesea construite în stil tradițional, păstrând elemente autentice ale arhitecturii locale. Aici predomină casele cu acoperișuri în două ape, realizate în general din lemn și acoperite cu șindrilă (tăblii din lemn subțiri). Aceste case tradiționale sunt împrejmuite de curți îngrijite și grădini pline de flori și plante ornamentale.

Elementele tradiționale specifice locuințelor din zona Dornelor includ:

- Lemnul, ca material folosit frecvent în construcția caselor, deoarece zona are o bogăție de resurse forestiere. Lemnul este folosit atât pentru structura casei, cât și pentru finisaje, cum ar fi lambriurile interioare și exterioare;
- Acoperișurile în două ape - majoritatea caselor au acoperișuri în două ape, care sunt înclinate pentru a permite scurgerea eficientă a apei pluviale. Aceste acoperișuri sunt realizate adesea din șindrilă, conferind o notă rustică și tradițională;
- Grinzi și stâlpi sculptați - unele case tradiționale din Țara Dornelor prezintă elemente sculptate frumos în lemn la nivelul grinzilor, stâlpilor sau în alte zone decorative ale casei. Aceste sculpturi adaugă o notă de frumusețe și unicitate;

- Poduri pentru depozitare - o caracteristică interesantă a caselor tradiționale din Țara Dornelor este utilizarea podurilor sau a podului-cocină (o anexă deasupra bucătăriei) pentru depozitarea cerealelor, fânului sau a altor produse agricole;
- Curți îngrijite și grădini - casele din zona Dornelor sunt înconjurade adesea de curți bine îngrijite și grădini, în care locuitorii plantează flori, legume și plante ornamentale. Acestea adaugă un aspect pitoresc și tradițional.

Situația privind fondul de locuințe al localităților componente Țării Dornelor, conform ultimelor date INS, este prezentată în Tabelul de mai jos:

Tabelul 4.4 /Table 4.4

Situația privind fondul de locuințe al localităților componente Țării Dornelor
The situation regarding the housing fund of the component localities of Dorna Country

Localități	Total, din care:		Proprietate majoritar de stat		Proprietate majoritar privată și alte forme de proprietate	
	Nr. locuințe	Camere de locuit	Nr. locuințe	Camere de locuit	Nr. locuințe	Camere de locuit
Total județ	269044	756883	3492	6637	265552	750246
Municipii și orașe	115440	307625	2675	4735	90344	112765
Comune	153604	449258	817	1902	1522787	447356
Vatra Dornei	6739	17287	601	958	6138	16329
Oraș Broșteni	2501	7625	97	206	2404	7419
Cârlibaba	742	2151	56	143	686	2008
Ciocănești	610	1671	13	35	597	1636
Coșna	674	1633	1	1	673	1632
Crucea	1061	2557	162	259	899	2298
Dorna Candrenilor	1214	3206	8	24	1206	3182
Dorna Arini	1373	3823	10	29	1363	3794
Iacobeni	1014	2265	37	52	977	2213
Panaci	947	3001	5	14	942	2987
Poiana Stampei	925	2552	8	20	917	2532
Șaru Dornei	1776	5295	13	42	1763	5253
TOTAL ȚARA DORNELOR	19576	53066	1011	1783	18565	51283

Sursa: Date prelucrate de pe site-ul Institutul Național de Statistică

- <http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online>

Source: Data processed on the website of the National Institute of Statistics

- <http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online>

În zonă sunt prezente o serie de lăcașe de cult ce fac parte din patrimoniul cultural al zonei, de o frumusețe deosebită fiind Biserica din Panaci, denumită și Catedrala Munților.

Turismul este un sector în creștere, cu potențial semnificativ pentru dezvoltarea economică a zonei. Peisajele naturale, parcurile naționale, traseele montane, stațiunile balneare și practicarea sporturilor de iarnă atrag un număr din ce în ce mai mare de vizitatori, naționali și internaționali.

Pentru a susține dezvoltarea continuă a Țării Dornelor și pentru a îmbunătăți calitatea vieții locuitorilor, este esențial să se acorde atenție îmbunătățirii și modernizării infrastructurii tehnice. Investițiile în aceste domenii pot deschide noi oportunități economice, în special în turism și pot facilita accesul la servicii esențiale pentru comunitățile locale.

Țara Dornelor este bogată în manifestări culturale și tradiționale, organizând frecvent festivaluri și evenimente care promovează folclorul local, arta și meșteșugurile. Aceste activități nu numai că sprijină turismul, dar ajută și la păstrarea identității culturale a regiunii în fața globalizării și a schimbărilor moderne. Cele mai importante evenimente culturale din Țara Dornelor sunt prezentate în Tabelul de mai jos.

Tabelul 4.5 / Table 4.5

Cele mai importante evenimente culturale organizate pe teritoriul Țării Dornelor
The most important cultural events organized on the territory of Dorna Country

Evenimentele culturale importante, organizate în Țara Dornelor	
Denumirea evenimentului	Data
Ziua comunei Panaci	28 august
Hramul Bisericii Sf. Apostoli Petru și Pavel - Panaci	29 iunie
Hramul Bisericii Coverca – Tradiții spre Înălțare (festival concurs)	Înălțare
Ziua comunei Crucea și Ziua Minerului	14 septembrie
Hramul Bisericii Satu Mare – Crucea	21 mai
Hramul Bisericii Cojoci – Crucea	8 septembrie
Hramul Mănăstirii Rarău	15 august
Festivalul Fructelor de pădure Coșna	Prima duminică din septembrie
Serbările Zăpezii Cârlibaba	Februarie
Zilele Cârlibabei	29-30 iunie
Hramul Bisericii Catolice	25 august
Ziua orașului Broșteni	19-20 august
Targul de ovine	14 octombrie
Sarbatorile de iarnă – în toate comunele	20 decembrie
Festivalul Național al Păstrăvului	August

Festivalul Național al Ouălor Încondeiate	Februarie-martie
Sărbătoarea Bujorului de Munte Neagra Șarului	Prima decadă a lunii iunie
Festivalul Muntelui Giumalău	începutul lui august
Festivalul Cântecul Cetinii Dorna Arini	August
Festivalul Flori pe Dorna	Iunie
Zilele comunei Iacobenii	Mai
Comemorarea eroilor pe Vf. Gruiu, Mții Călimani	Mai-iunie
Festivalul Național de Datini și Obiceiuri Populare de Iarnă (Parada Măștilor), Vatra Dornei	30 dec

Sursa: Strategia de Dezvoltare a GAL "Bazinul Dornelor" 2014-2020,

<https://galbazinuldornelor.ro>

Source: Development Strategy of the LAG "Dornelor Basin" 2014-2020,

<https://galbazinuldornelor.ro>

Mediul economic din zona Dornelor este caracterizat în principal de activități agricole, turism și industria lemnului. Aceste sectoare joacă un rol important în economia locală și contribuie la dezvoltarea regiunii.

Agricultura este una dintre principalele activități economice din Țara Dornelor. Fermierii se ocupă cu cultivarea plantelor legumicole și a plantelor furajere. De asemenea, creșterea animalelor, în special a bovinelor, ovinelor și caprinelor, are o importanță semnificativă în economia locală. Produsele agricole și animalele crescute în regiune sunt valorificate atât la nivel local, cât și la nivel național.

Datorită așezării și poziționării geografice, în zonă a fost posibilă dezvoltarea unei înfloritoare industrii a produselor lactate. Reprezentative pentru zonă sunt: ȚĂRANU N. NICOLAE CRISTIAN Intreprindere Individuală, SC DANY LILY SRL (Figura 4.2) și producători locali PFA sau cu atestat de producător.

Figura 4.2: Produse montane certificate pe schema de calitate facultativă "Produs montan" ale producătorului, SC DANY LILY SRL și logo-ul "Produs montan"

Sursa: Agenția Națională a Zonei Montane – www.azm.gov.ro

Figure 4.2: Mountain products certified on the optional quality scheme "Mountain product" of the manufacturer, SC DANY LILY SRL and the logo "Mountain product"

Source: National Mountain Agency – www.azm.gov.ro

Turismul reprezintă un alt sector economic important în zona Dornelor. Această zonă pitorească atrage turiști datorită peisajelor montane, pădurilor virgine și a numeroaselor trasee turistice. Turiștii vin aici pentru a se bucura de natură, de aerul curat și pentru a practica activități în aer liber, cum ar fi drumeții, ciclismul sau schiul. Dezvoltarea infrastructurii turistice, inclusiv a pensiunilor și a restaurantelor tradiționale, a contribuit la creșterea sectorului turistic în zonă.

Industria lemnului este, de asemenea, prezentă în zona Dornelor, având în vedere bogăția de păduri din regiune. Lemnul este folosit pentru construcții, mobilier și alte produse din lemn. Industria lemnului asigură locuri de muncă și contribuie la economia locală prin procesarea și comercializarea materiei prime.

În ultimii ani, s-au făcut eforturi pentru diversificarea economiei din zona Dornelor, prin promovarea antreprenoriatului local și a dezvoltării altor sectoare, cum ar fi prelucrarea laptelui și producția de produse tradiționale, agricultura ecologică sau turismul rural. De asemenea, investițiile în infrastructură și în educație au avut ca scop îmbunătățirea condițiilor de afaceri și a calității vieții în zonă.

Mediul economic din zona Dornelor se bazează pe agricultură, turism și industria lemnului. Aceste sectoare contribuie la dezvoltarea regiunii și la valorificarea resurselor naturale și culturale ale zonei.

Principalele ramuri de dezvoltare economică în teritoriu sunt: silvicultura, prelucrarea primară a lemnului, ferme pentru creșterea animalelor, sere - cultura plantelor, industria alimentară, extracția primară a resurselor subsolice - materiale de construcții, construcții, textile, unități de deservire publică – baruri și restaurante, transporturi, comerț și servicii, turism.

În graficul de mai jos este evidențiată evoluția numărului agenților economici activi din Țara Dornelor, înregistrați în Registrul Comerțului, în perioada 2009 – 2019, pentru fiecare unitate administrativ teritorială. Se constată o ușoară creștere a numărului acestora pentru toate UAT-urile componente Țării Dornelor, în special în comuna Șaru Dornei. Având în vedere potențialul zonei din punct de vedere geografic și al calității mediului, dar și al potențialului turistic, numărul agenților economici din arealul Țării Dornelor este semnificativ mic. Putem observa că începând cu anul 2011 a început o ușoară redresare a numărului acestora, după marea criză economică din 2008 ce a afectat toate sectoarele economiei.

O mare parte a populației active, deși are domiciliul în localități rurale, desfășoară activități în zonele urbane sau în alte state ale UE.

Sectorul turistic a oferit o sursă generoasă de locuri de muncă în ultimii ani, având în vedere numărul mare de investiții în pensiunile turistice și agroturistice, mare parte din acestea fiind realizate în urma accesării de fonduri europene destinate infrastructurii turistice.

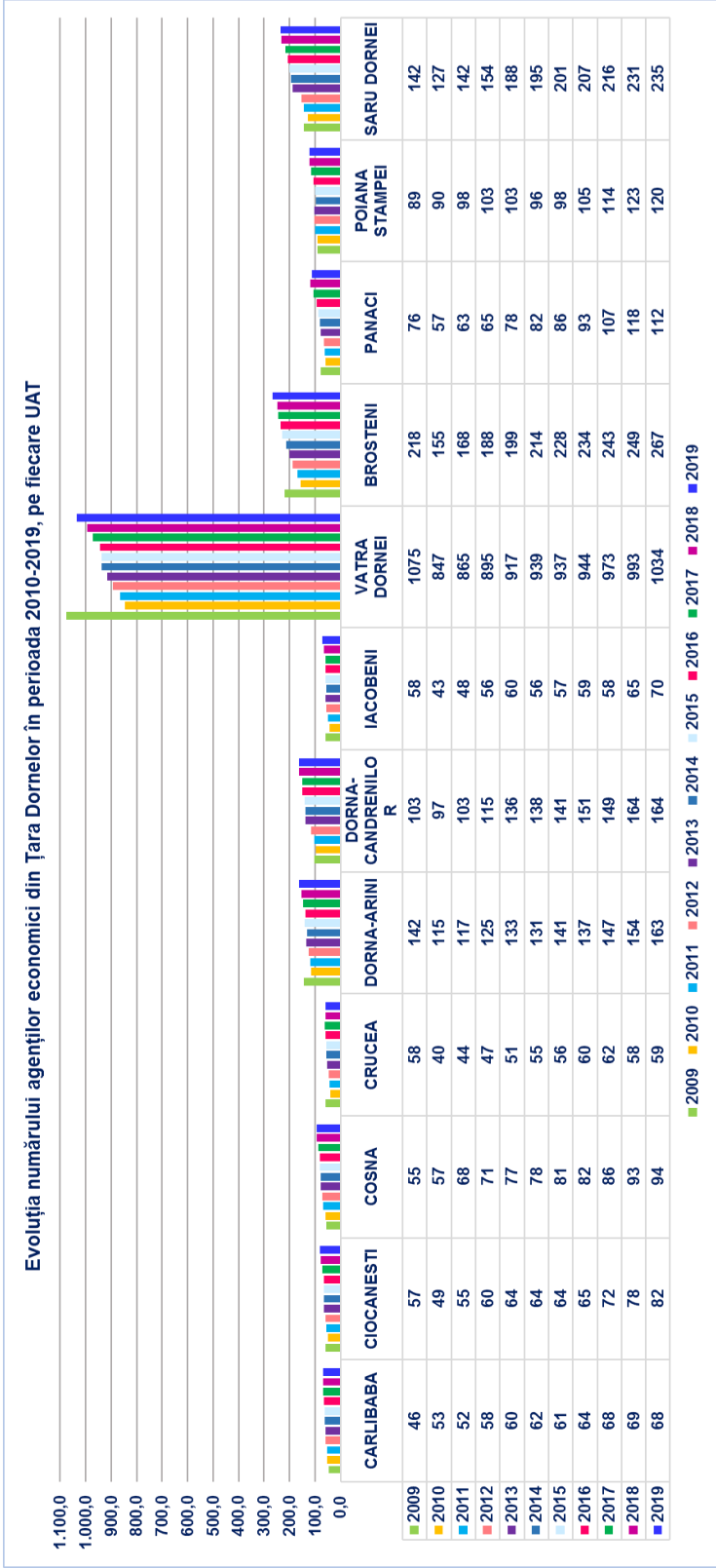

Figura 4.3: Evoluția numărului agenților economici din UAT-urile componente Țării Dornelor în intervalul de timp 2009-2019

Sursa: Date prelucrate de la Oficiul Național al Registrului Comerțului

Figure 4.3: Evolution of the number of economic agents in the ATUs that make up Dornelor Country in the period 2009-2019

Source: Data processed by the National Office of the Trade Register

Situația agenților economici pentru fiecare unitate administrativ teritorială, componentă a arealului Țării Dornelor este redată în graficele de mai jos:

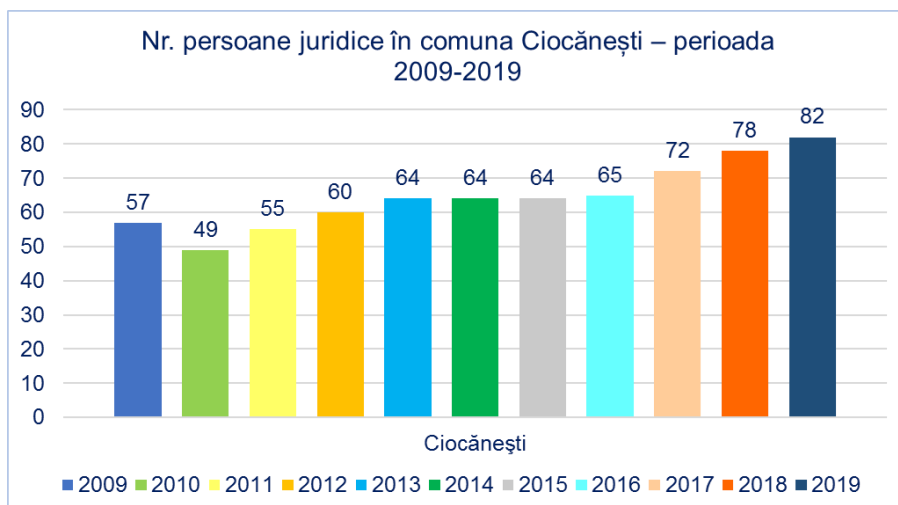

Figura 4.4: Evoluția numărului agenților economici din UAT Ciocănești în intervalul de timp 2009-2019

Sursa: Date prelucrate de la Oficiul Național al Registrului Comerțului

Figure 4.4: Evolution of the number of economic agents from Ciocănești ATU in the time period 2009-2019

Source: Data processed by the National Office of the Trade Register

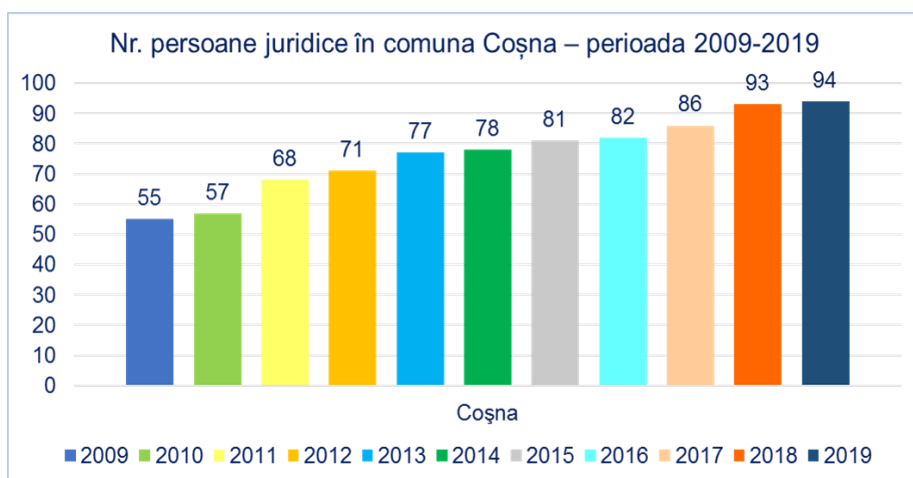

Figura 4.5: Evoluția numărului agenților economici din UAT Coșna în intervalul de timp 2009-2019

Sursa: Date prelucrate de la Oficiul Național al Registrului Comerțului

Figure 4.5: Evolution of the number of economic agents from Coșna ATU in the time period 2009-2019

Source: Data processed by the National Office of the Trade Register

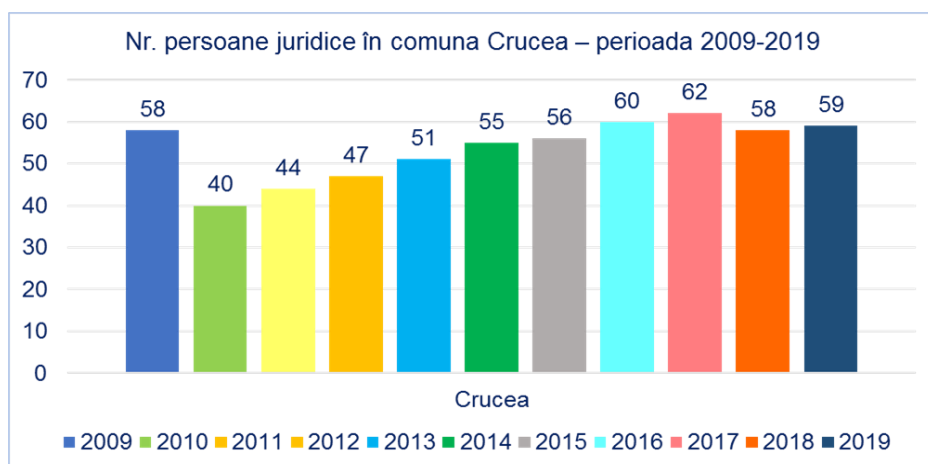

Figura 4.6: Evoluția numărului agenților economici din UAT Crucea
în intervalul de timp 2009-2019

Sursa: Date prelucrate de la Oficiul Național al Registrului Comerțului

*Figure 4.6: Evolution of the number of economic agents from Crucea ATU
in the time period 2009-2019*

Source: Data processed by the National Office of the Trade Register

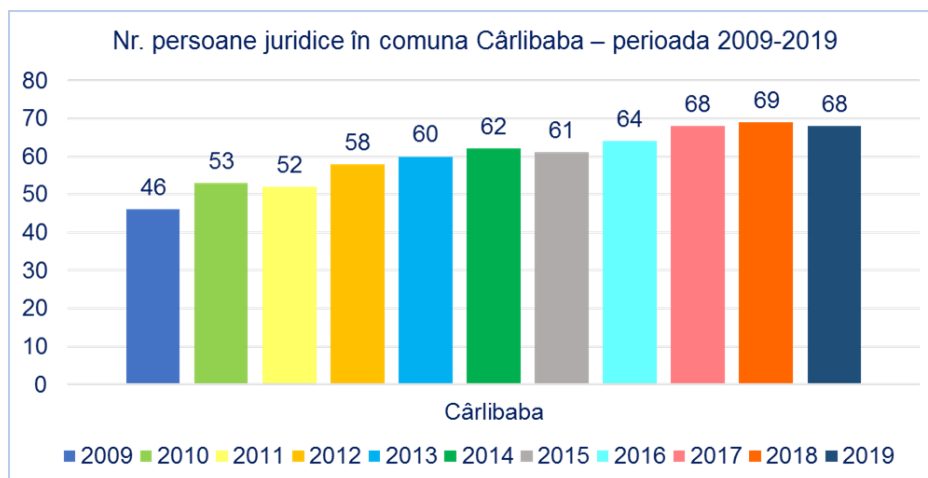

Figura 4.7: Evoluția numărului agenților economici din UAT Cârlibaba
în intervalul de timp 2009-2019

Sursa: Date prelucrate de la Oficiul Național al Registrului Comerțului

*Figure 4.7: Evolution of the number of economic agents from Cârlibaba ATU
in the time period 2009-2019*

Source: Data processed by the National Office of the Trade Register

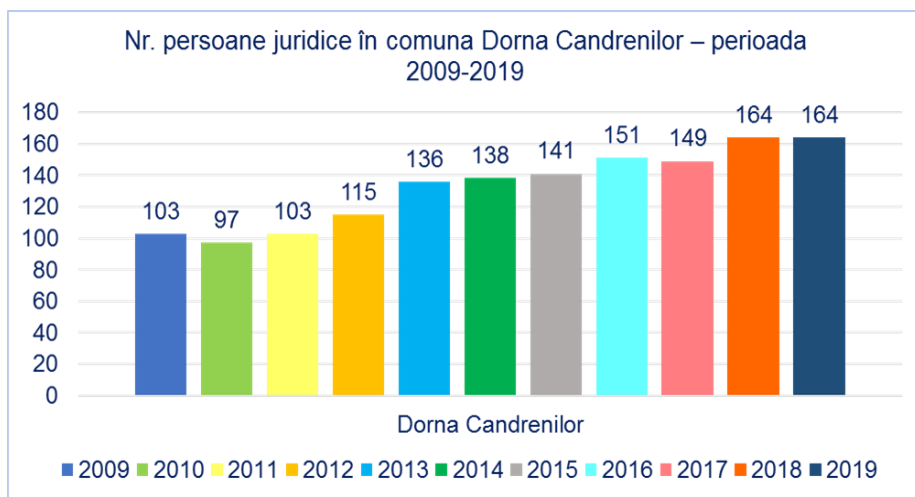

Figura 4.8: Evoluția numărului agenților economici din UAT Dorna Candrenilor în intervalul de timp 2009-2019

Sursa: Date prelucrate de la Oficiul Național al Registrului Comerțului

Figure 4.8: Evolution of the number of economic agents from Dorna Candrenilor ATU in the time period 2009-2019

Source: Data processed by the National Office of the Trade Register

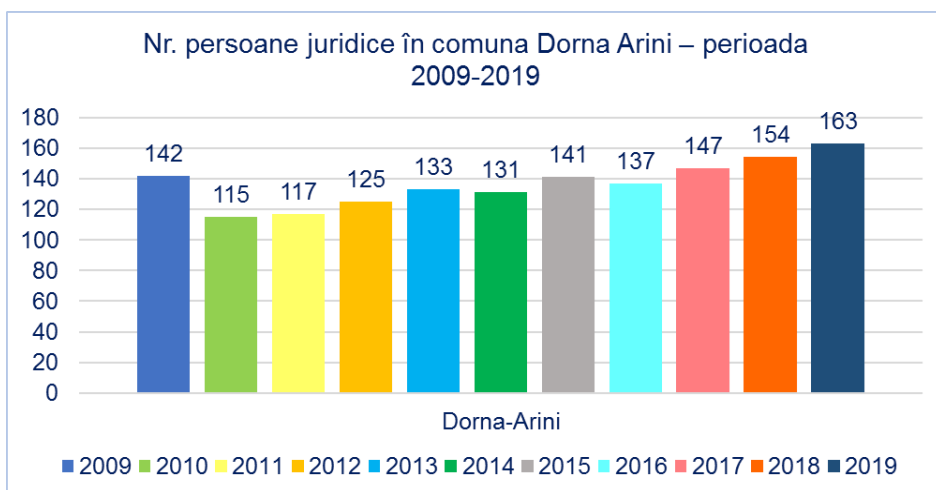

Figura 4.9: Evoluția numărului agenților economici din UAT Dorna Arini în intervalul de timp 2009-2019

Sursa: Date prelucrate de la Oficiul Național al Registrului Comerțului

Figure 4.9: Evolution of the number of economic agents from Dorna Arini ATU in the time period 2009-2019

Source: Data processed by the National Office of the Trade Register

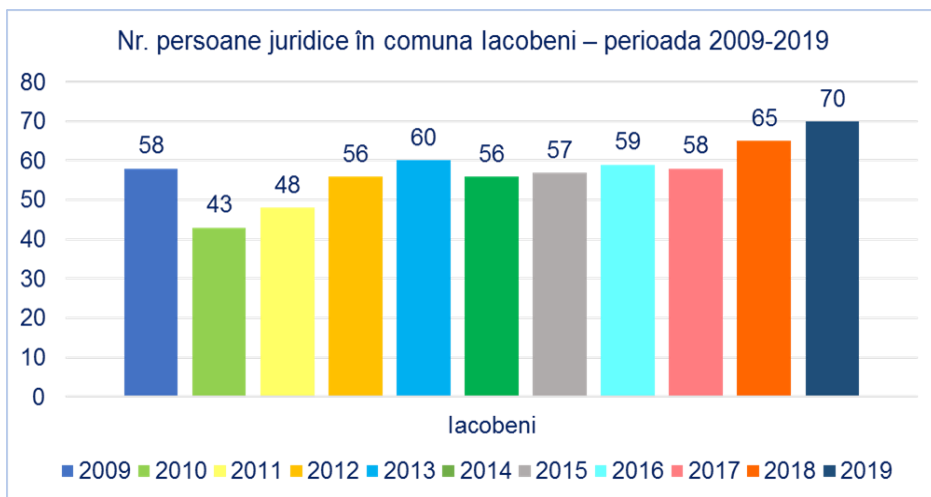

Figura 4.10: Evoluția numărului agenților economici din UAT Iacobeni
în intervalul de timp 2009-2019

Sursa: Date prelucrate de la Oficiul Național al Registrului Comerțului

Figure 4.10: Evolution of the number of economic agents from Iacobeni ATU
in the time period 2009-2019

Source: Data processed by the National Office of the Trade Register

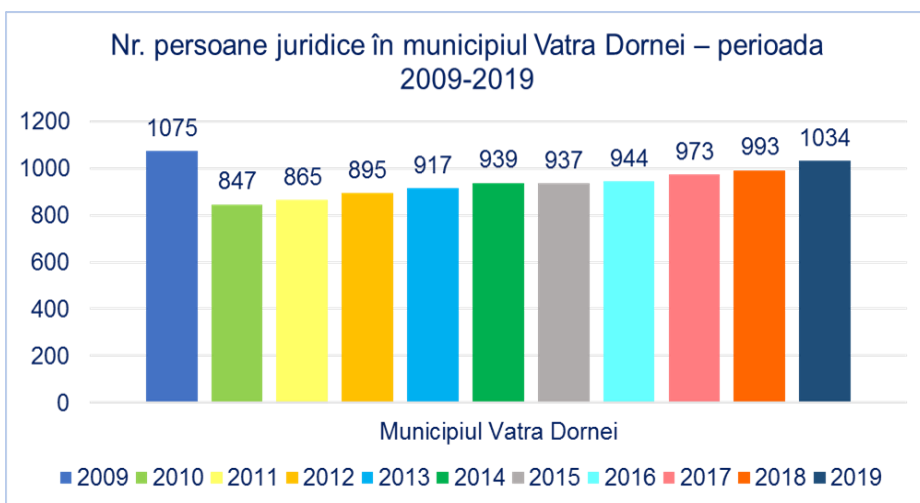

Figura 4.11: Evoluția numărului agenților economici din UAT Vatra Dornei
în intervalul de timp 2009-2019

Sursa: Date prelucrate de la Oficiul Național al Registrului Comerțului

Figure 4.11: Evolution of the number of economic agents from Vatra Dornei ATU
in the time period 2009-2019

Source: Data processed by the National Office of the Trade Register

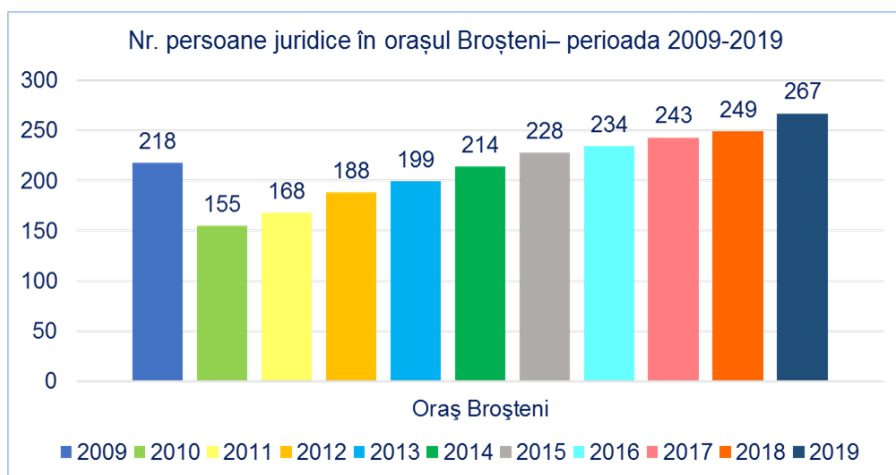

Figura 4.12 Evoluția numărului agenților economici din UAT Broșteni
în intervalul de timp 2009-2019

Sursa: Date prelucrate de la Oficiul Național al Registrului Comerțului

*Figure 4.12: Evolution of the number of economic agents from Broșteni ATU
in the time period 2009-2019*

Source: Data processed by the National Office of the Trade Register

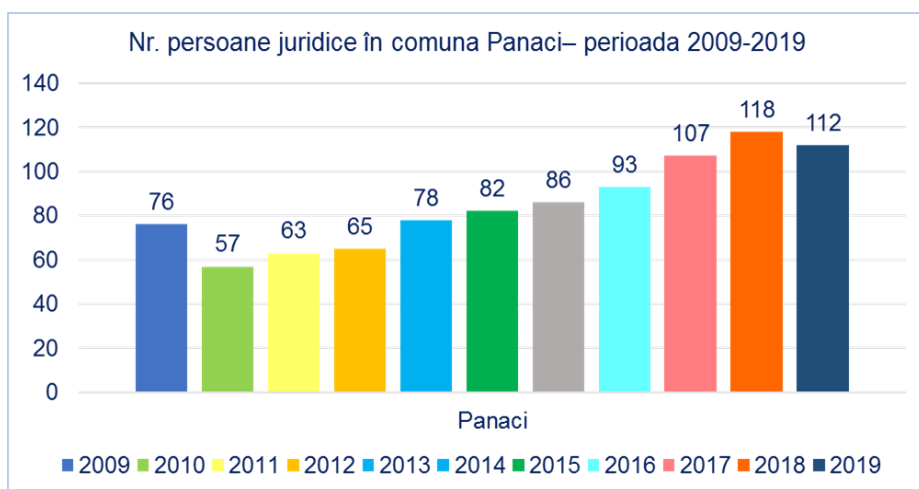

Figura 4.13 Evoluția numărului agenților economici din UAT Panaci
în intervalul de timp 2009-2019

Sursa: Date prelucrate de la Oficiul Național al Registrului Comerțului

*Figure 4.13: Evolution of the number of economic agents from Panaci ATU
in the time period 2009-2019*

Source: Data processed by the National Office of the Trade Register

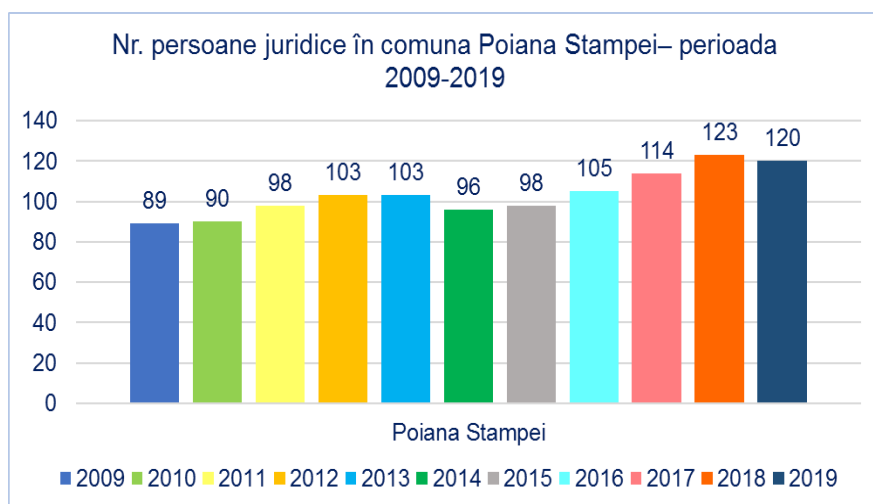

Figura 4.14: Evoluția numărului agenților economici din UAT Poiana Stampei în intervalul de timp 2009-2019

Sursa: Date prelucrate de la Oficiul Național al Registrului Comerțului

Figure 4.14: Evolution of the number of economic agents from Poiana Stampei ATU in the time period 2009-2019

Source: Data processed by the National Office of the Trade Register

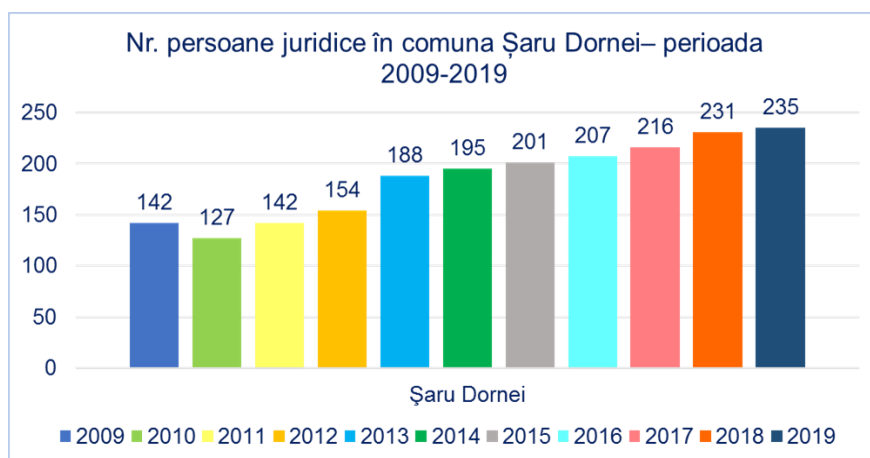

Figura 4.15: Evoluția numărului agenților economici din UAT Șaru Dornei în intervalul de timp 2009-2019

Sursa: Date prelucrate de la Oficiul Național al Registrului Comerțului

Figure 4.15: Evolution of the number of economic agents from Șaru Dornei ATU in the time period 2009-2019

Source: Data processed by the National Office of the Trade Register

În urma analizei datelor prelucrate (Figurile 4.4 – 4.15) am constatat o evoluție numerică a agenților economici pentru fiecare UAT din Țara Dornelor. Acest lucru se datorează numărului tot mai mare de fermieri ce au accesat fonduri europene în

domeniile agricol și nonagricol, prin Programul Național de Dezvoltare Rurală implementat atât la nivel național cât și prin Grupul de Acțiune Locală "Bazinul Dornelor". Din datele statistice analizate reiese că numărul agenților economici în creștere sunt în comuna Șaru Dornei ținând cont și de numărul populației comunei dar și al salariaților.

Analiza socială a Țării Dornelor evidențiază o regiune cu un patrimoniu cultural și natural bogat, dar care se confruntă cu provocări economice și sociale semnificative. Soluțiile de dezvoltare durabilă, îmbunătățirea infrastructurii și promovarea turismului sunt esențiale pentru viitorul acestei zone pitorești.

Țara Dornelor este cunoscută pentru peisajele sale montane impresionante și resursele naturale abundente, ceea ce determină o structură particulară a fondului funciar.

Gestionarea eficientă a fondului funciar în zona Dornelor este esențială pentru a promova dezvoltarea durabilă a regiunii, asigurând utilizarea adecvată a terenurilor în funcție de necesitățile economice, sociale și de mediu. Autoritățile locale și instituțiile responsabile au un rol important în administrarea și reglementarea utilizării terenurilor, asigurând respectarea legislației și promovarea dezvoltării echilibrate a zonei.

Ponderea însemnată în economia localităților din Țara Dornelor o deține agricultura. O analiză atentă a acestui domeniu de activitate presupune studierea unor indicatori statistici ce țin de categoriile de folosință ale fondului funciar, de principalele culturi agricole, de producțiile agricole înregistrate.

Prezentarea și analiza acestor indicatori la 31 decembrie 2016, pe baza ultimelor date comunicate de Institutul Național de Statistică, este redată în Tabelul 4.6 și Figura 4.16.

Suprafața arabilă a Țării Dornelor este ocupată în principal de culturile de cartofi și plante furajere cum ar fi: trifoiul, lucerna, ghizdeiul.

Suprafața de pășuni și fânețe este cel mai bine reprezentată în localitățile analizate, datorită faptului că toate aceste localități se găsesc la o altitudine care argumentează apartenența acestora la zona montană din România.

Pășunile din Țara Dornelor sunt în majoritatea lor folosite și exploatate inefficient. Nu se practică pășunatul rațional și alternarea pășunatului cu cositul.

Vegetația arbustoidă și arboricolă își face loc în pășuni ca urmare a suprafețelor cu mușuroaie și a lipsei lucrărilor de întreținere și ameliorare. Este prognozată scăderea suprafețelor de pășuni în favoarea pădurilor și a arboretului nevaloros urmare a scăderii șeptelului. Singurele lucrări care se aplică cu suficientă rigoare sunt împrejmuirile, asigurarea apei pentru adăpat și a umbrei precum și a ocoalelor pentru mulșul și odihna animalelor.

Fânețele sunt exploatate în marea lor majoritate practicându-se o singură coasă pe an.

Tabelul 4.6 / Table 4.6

Fondul funciar pe localitățile din Țara Dornelor
Land fund on the localities from Dorna Country

Localitate	Fond funciar (total)	Suprafața agricolă, din care:					Suprafața neagricolă, din care:				
		Total	Arabilă	Pășuni	Fânețe	Livezi	Total	Păduri	Ape	Căi de comunicație	Altele (curți construcții, teren neproductiv)
Total județ	855301	354820	180451	93052	78404	2913	500481	441965	12273	8267	37976
Municipi și orașe	136955	53253	28466	128880	11202	705	83702	69676	3404	1440	9182
Comune	718346	301567	151985	80172	67202	2208	416779	372289	8869	6827	28794
Municipiul Vatra Dornei	9983	3695	84	1794	1817	-	6288	5623	61	105	499
Orașul Broșteni	42440	6011	53	3315	2628	15	36429	35807	275	114	153
Ciocănești	10609	2735	16	1458	1261	-	7874	7740	37	55	233
Cărlibaba	30071	4883	18	3959	906	-	25188	24862	250	44	32
Coșna	17819	4267	20	2202	2045	-	13552	13209	53	152	138
Crucea	14450	2360	31	1114	1215	-	12090	11452	91	6	541
Dorna Candrenilor	14766	5959	38	2113	3803	5	8807	8462	50	105	190
Dorna Arini	12759	4103	276	1482	2345	-	8656	8393	78	19	166
Iacobeni	5463	1563	15	1005	543	-	3900	3700	20	33	147
Panaci	13754	4721	132	2346	2243	-	9033	7948	294	91	700
Poiana Stampei	19988	4602	258	2531	1813	-	15386	13148	210	30	1998
Șaru Dornei	23532	10939	352	6530	4057	-	12593	12391	21	37	144

Sursa: Institutul Național de Statistică - <http://statisticid.insse.ro>

Source: National Institute of Statistics - <http://statistici.insse.ro>

Figura 4.16 / Figure 4.16

Suprafețe ale Fondului funciar pe localitățile din Țara Dornelor
Areas of the Land Fund in the localities of Dorna Country

Sursa: Institutul Național de Statistică - <http://statistici.INSSE.ro>
Source: National Institute of Statistics - <http://statistici.INSSE.ro>

Principala activitate agricolă în Țara Dornelor este legată de creșterea animalelor, în special a vacilor de lapte, majoritatea exploatațiilor agricole existente în zonă fiind de dimensiuni relativ mici.

În graficele de mai jos regăsim reprezentate ultimele date referitoare la suprafețele fermelor din Țara Dornelor, la nivelul fiecărei unități administrativ-teritoriale.

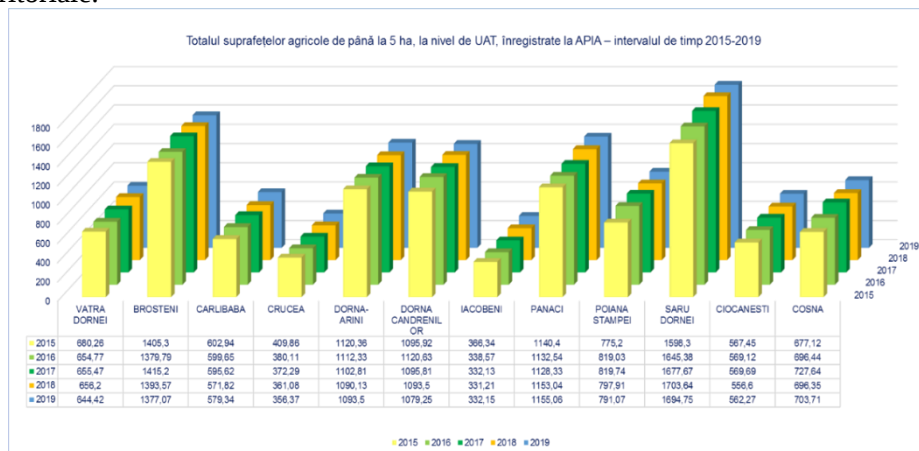

Figura 4.17: Totalul suprafețelor agricole de până la 5 ha în UAT-urile componente Țării Dornelor în perioada 2015-2019

Sursa: Date prelucrate, obținute de la APIA

Figure 4.17: Total agricultural areas of up to 5 ha in the component ATUs of Dornel Country in the period 2015-2019

Source: Data processed, obtained from the APIA

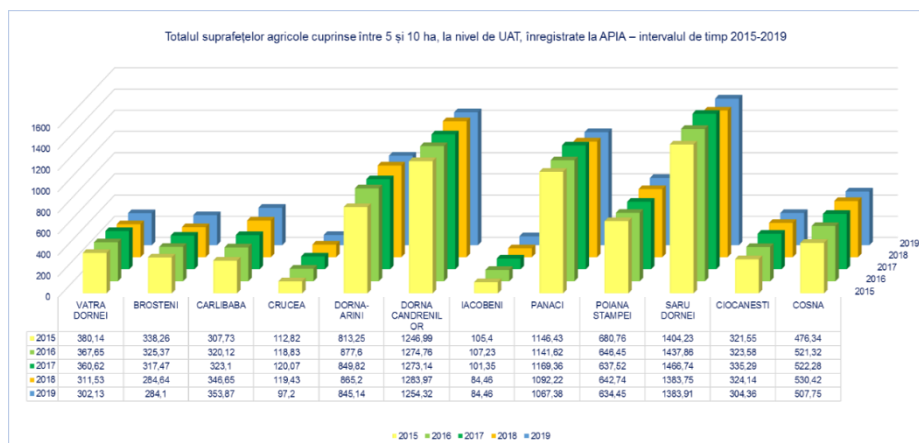

Figura 4.18: Totalul suprafețelor agricole cuprinse între 5 și 10 ha în UAT-urile componente Țării Dornelor în perioada 2015-2019

Sursa: Date prelucrate, obținute de la APIA

Figure 4.18: Total agricultural areas between 5 and 10 ha in the component ATUs of Dornel Country in the period 2015-2019

Source: Data processed, obtained from APIA

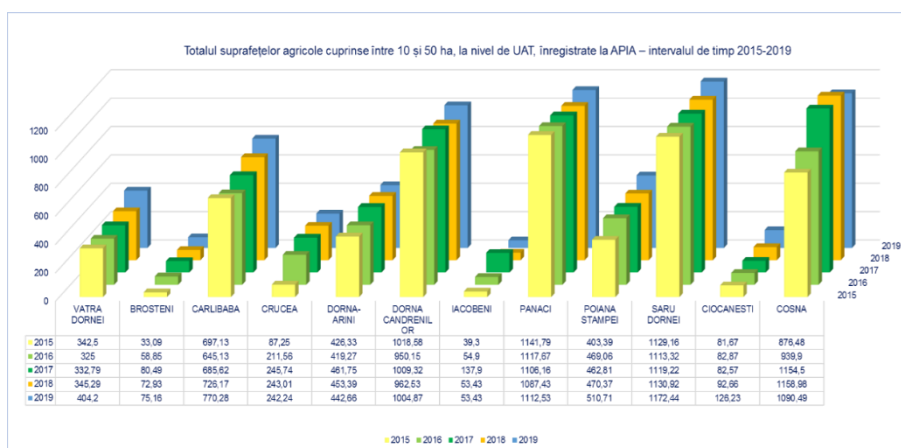

Figura 4.19: Totalul suprafețelor agricole cuprinse între 10 și 50 ha în UAT-urile componente Țării Dornelor în perioada 2015-2019

Sursa: Date prelucrate, obținute de la APIA

Figure 4.19: Total agricultural areas between 10 and 50 ha in the component ATUs Dornelor Country in the period 2015-2019

Source: Data processed, obtained from the Agency for Payments and Intervention for Agriculture (APIA)

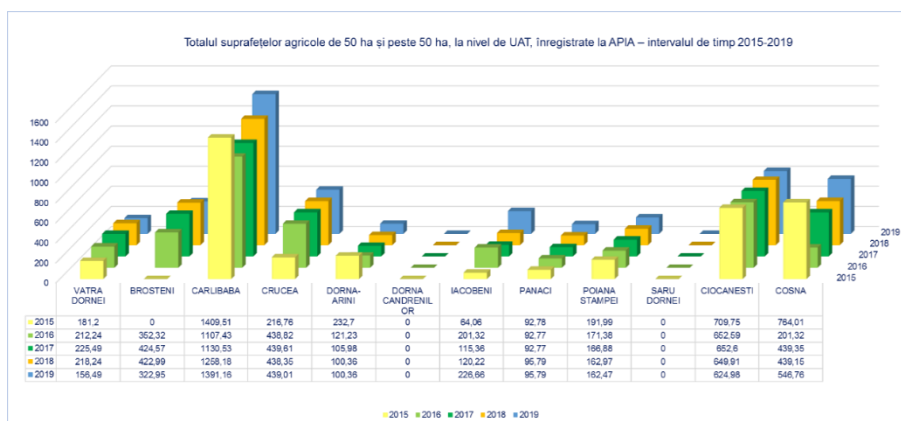

Figura 4.20: Totalul suprafețelor agricole de 50 ha și peste 50 ha- în UAT-urile componente Țării Dornelor în perioada 2015-2019

Sursa: Date prelucrate, obținute de la APIA

Figure 4.20: Total agricultural areas of 50 ha and over 50 ha - in the ATUs that make up Dornelor Country in the period 2015-2019

Source: Data processed, obtained from APIA

Suprafața terenurilor agricole rămâne relativ constantă, conform datelor prelucrate de la APIA, pentru fiecare dintre cele 12 UAT-uri componente Țării Dornelor. Suprafața totală mai mică, înregistrată în Țara Dornelor în anul 2016 este ca precedent al abandonului activităților agricole de către mulți dintre fermierii montani. Comuna Șaru Dornei deține cele mai multe suprafețe agricole, conform

datelor grafice, în special la capitolul suprafețelor de până la 5 ha, cele cuprinse între 5 și 10 ha și cele cuprinse între 10 și 50 ha.

Referitor la numărul fermelor din zona montană, în graficele de mai jos observăm că cel mai mare număr al acestora dețin suprafețe mai mici de 5 ha, în timp ce fermele ce dețin suprafețe mai mari sau egale cu 50 ha sunt în număr semnificativ mai mic aspect cauzat de așezarea geografică a arealului specific zonei montane.

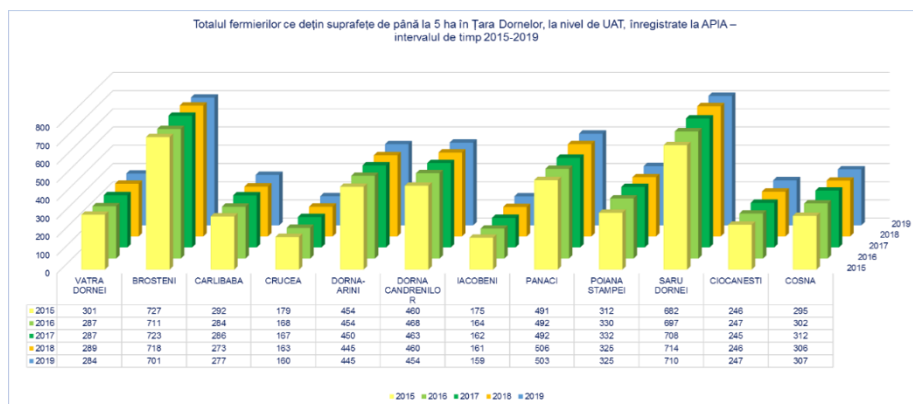

Figura 4.21: Totalul fermierilor din Țara Dornelor ce dețin suprafețe agricole de până la 5 ha, înregistrate la APIA – intervalul de timp 2015 – 2019

Sursa: Date prelucrate, obținute de la APIA

Figure 4.21: Total farmers in Țara Dornelor with an agricultural area of up to 5 ha, registered at APIA - time interval 2015 - 2019

Source: Data processed, obtained from APIA

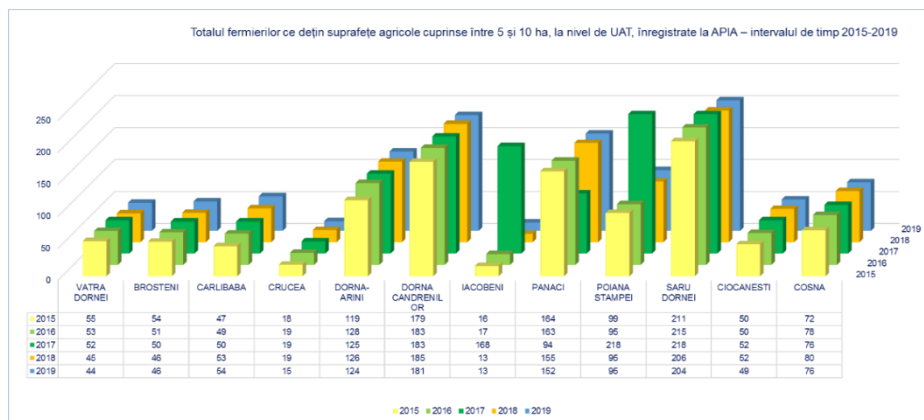

Figura 4.22: Totalul fermierilor din Țara Dornelor ce dețin suprafețe agricole cuprinse între 5 și 10 ha, înregistrate la APIA – intervalul de timp 2015 – 2019

Sursa: Date prelucrate, obținute de la APIA

Figure 4.22: Total farmers in Țara Dornelor holding agricultural areas between 5 and 10 ha, registered with APIA - time interval 2015 - 2019

Source: Data processed, obtained from APIA

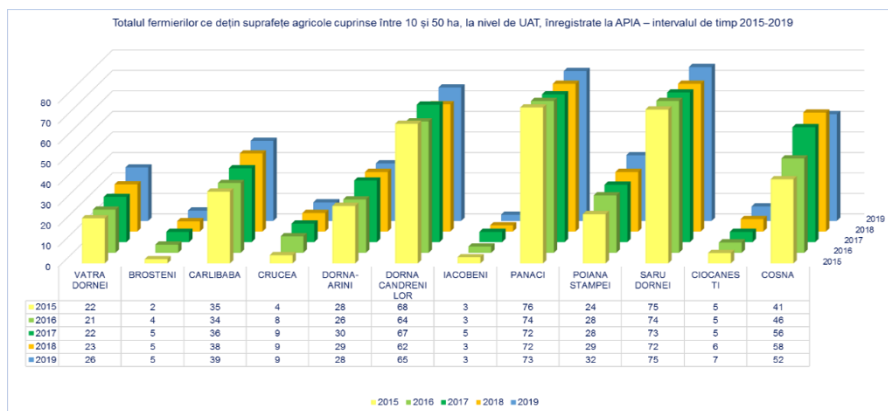

Figura 4.23: Totalul fermierilor din Țara Dornelor ce dețin suprafețe agricole cuprinse între 10 și 50 ha, înregistrate la APIA – intervalul de timp 2015 – 2019

Sursa: Date prelucrate, obținute de la APIA

Figure 4.23: Total farmers in Dorna Country with agricultural areas between 10 and 50 ha, registered at APIA - time interval 2015 - 2019

Source: Data processed, obtained from APIA

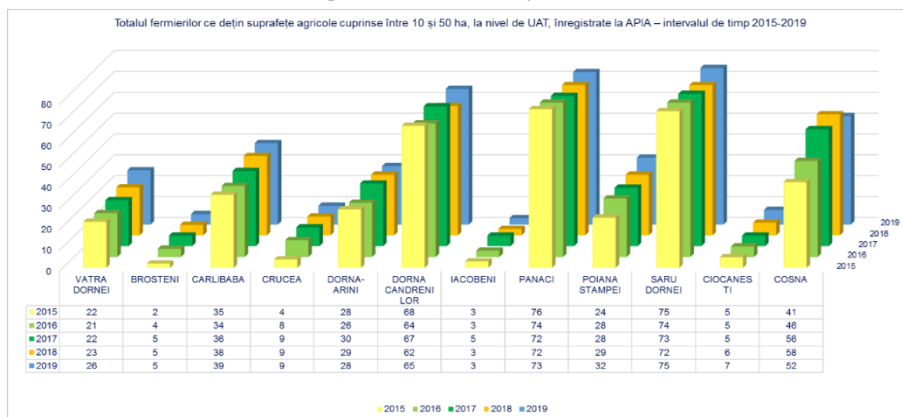

Figura 4.24: Totalul fermierilor din Țara Dornelor ce dețin suprafețe agricole cuprinse între 10 și 50 ha, înregistrate la APIA – intervalul de timp 2015 – 2019

Sursa: Date prelucrate, obținute de la APIA

Figure 4.24: Total farmers in Țara Dornelor with agricultural areas between 10 and 50 ha, registered at APIA - time interval 2015 - 2019

Source: Data processed, obtained from APIA

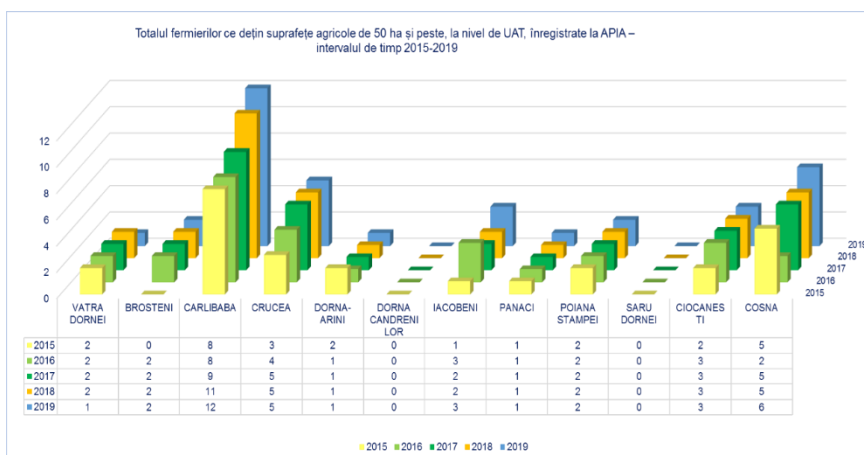

Figura 4.25: Totalul fermierilor din Țara Dornelor ce dețin suprafețe agricole de 50 ha și peste 50 ha, înregistrate la APIA – intervalul de timp 2015 – 2019

Sursa: Date prelucrate, obținute de la APIA

Figure 4.25: The total number of farmers in Țara Dornelor with agricultural areas of 50 ha and over 50 ha, registered at APIA - time interval 2015 – 2019

Source: Data processed, obtained from APIA

4.3 Analiza infrastructurii tehnice în Țara Dornelor

4.3 Analysis of the technical infrastructure in Dorna Country

Analiza infrastructurii tehnice în Țara Dornelor implică evaluarea stării și capacității facilităților și serviciilor esențiale care susțin activitățile economice și calitatea vieții în regiune. Aceasta include infrastructura de transport, utilități, comunicații și servicii publice. Într-o zonă cunoscută pentru peisajele sale naturale și pentru turism, infrastructura tehnică este vitală pentru dezvoltare și calitatea vieții.

Pentru a susține dezvoltarea continuă a Țării Dornelor și pentru a îmbunătăți calitatea vieții locuitorilor, este esențial să se acorde atenție îmbunătățirii și modernizării infrastructurii tehnice. Investițiile în aceste domenii pot deschide noi oportunități economice, în special în turism și pot facilita accesul la servicii esențiale pentru comunitățile locale.

Această analiză ar putea servi ca bază pentru planificarea dezvoltării viitoare a infrastructurii în Țara Dornelor, asigurând că aceasta susține atât nevoile curente ale locuitorilor, cât și obiectivele pe termen lung de dezvoltare sustenabilă.

4.3.1 Infrastructura de transport în Țara Dornelor

4.3.1 The transport infrastructure in Dorna Country

Infrastructura de transport în Țara Dornelor este un factor cheie pentru accesibilitatea regiunii, dezvoltarea economică, turism și calitatea vieții locuitorilor

săi. Investițiile în îmbunătățirea acestei infrastructuri pot avea efecte pozitive semnificative asupra întregii regiuni. Având în vedere caracteristicile geografice și economice ale regiunii, infrastructura de transport are următoarele componente:

- *Rețeaua de Drumuri* - Țara Dornelor este deservită de o rețea de drumuri naționale și județene care conectează principalele orașe și localitățile. Calitatea drumurilor poate varia, iar în zonele montane, drumurile pot fi mai puțin accesibile, în special în condiții meteorologice nefavorabile. Drumurile locale, care fac legătura între satele mai mici și arterele principale, sunt esențiale pentru mobilitatea rurală. Starea acestor drumuri este importantă pentru accesul la servicii și pentru activitățile economice, cum ar fi turismul și agricultura. Drumurile secundare și cele locale sunt importante pentru conectarea satelor și zonelor rurale izolate, asigurând accesul la servicii și facilități.
- *Transport Public* - Există servicii regulate de autobuze și microbuze care conectează principalele localități din Țara Dornelor cu orașele și regiunile învecinate. Aceste servicii sunt vitale pentru mobilitatea rezidenților, în special pentru cei fără mijloace de transport proprii. Calitatea și frecvența serviciilor de transport public, precum și accesibilitatea acestora pentru diverse grupuri (de exemplu, persoanele în vârstă sau cu dizabilități), sunt aspecte importante pentru calitatea vieții locuitorilor. Infrastructura de transport joacă un rol crucial în dezvoltarea turismului. Accesibilitatea și starea drumurilor către principalele atracții turistice sunt esențiale.

Investițiile în modernizarea și întreținerea infrastructurii de transport sunt esențiale. Acest lucru poate include repararea drumurilor, îmbunătățirea siguranței rutiere și extinderea serviciilor de transport public. Inițiativele pentru promovarea transportului sustenabil (de exemplu, trasee pentru biciclete, vehicule electrice) pot contribui la protecția mediului și la îmbunătățirea calității vieții.

Îmbunătățirea și modernizarea infrastructurii de transport rămâne o provocare, dar și o oportunitate esențială pentru dezvoltarea economică și turistică a regiunii. Atragerea de investiții pentru modernizarea drumurilor, îmbunătățirea serviciilor de transport public și dezvoltarea infrastructurii pentru turism poate avea un impact pozitiv semnificativ asupra regiunii.

Implementarea soluțiilor de transport durabil și ecologic poate contribui la protecția mediului înconjurător, un aspect crucial într-o zonă cu un peisaj natural bogat.

Infrastructura de transport în Țara Dornelor este un factor cheie care influențează dezvoltarea economică, socială și turistică a regiunii. O infrastructură bine planificată și întreținută este esențială pentru a asigura accesibilitatea, a sprijini economia locală și a oferi servicii de calitate rezidenților și vizitatorilor.

Pentru a îmbunătăți experiența locuitorilor și a turiștilor în Țara Dornelor, este important să se continue investițiile în infrastructura de transport, având în vedere atât nevoile imediate, cât și planificarea strategică pe termen lung.

4.3.2. Infrastructura de comunicații în Țara Dornelor

4.3.2 The communications infrastructure in Dornelor Country

Infrastructura de comunicații în Țara Dornelor, ca și în multe alte zone rurale sau montane, este un element vital care influențează atât dezvoltarea locală, calitatea vieții rezidenților, conectivitatea localnicilor, dezvoltarea economică și atragerea turismului. Aceasta include diverse servicii, de la rețele de telefonie mobilă la accesul la internet. În unele localități, rețelele de telefonie și internet fix rămân o modalitate importantă de comunicație, deși pot fi înlocuite treptat de tehnologiile mobile și wireless.

Accesul la internet în zonele urbane și satele mai mari este relativ bine dezvoltat, cu opțiuni de internet prin cablu sau fibră optică. În zonele rurale izolate, opțiunile pot fi mai limitate. Pentru afacerile locale, inclusiv pentru cele din domeniul turismului, accesul la servicii de telecomunicații fiabile este crucial pentru operare și marketing.

Deși infrastructura poate fi limitată în zonă, accesul la servicii de cloud și centre de date prin conexiuni la internet poate sprijini afacerile.

Îmbunătățirea infrastructurii de comunicații în Țara Dornelor poate avea un impact semnificativ asupra dezvoltării economice, atractivității turistice și calității vieții locuitorilor, facilitând accesul la informații, servicii și piețe.

Îmbunătățirea infrastructurii de comunicații este esențială pentru a sprijini dezvoltarea economică și accesul la informații. Atragerea investițiilor în tehnologii moderne de comunicații poate crește conectivitatea și poate deschide noi oportunități pentru locuitori și afaceri.

O bună infrastructură de comunicații este esențială pentru dezvoltarea afacerilor, turismului și educației. Comunicațiile facilitează accesul la servicii educaționale și culturale, contribuind la coeziunea socială.

Conectivitatea la internet poate varia semnificativ. În orașele și satele mai mari, sunt disponibile conexiuni broadband și fibra optică. În zonele rurale îndepărtate, opțiunile pot fi limitate la internet prin satelit sau conexiuni mobile 3G/4G.

Actualizarea și extinderea infrastructurii de comunicații, inclusiv rețeaua de internet, este esențială pentru a susține dezvoltarea economică și a îmbunătăți accesul la educație și servicii.

Asigurarea că toate comunitățile din Țara Dornelor au acces egal la servicii de comunicații moderne este necesară pentru a evita disparitățile digitale.

În concluzie, infrastructura de comunicații în Țara Dornelor prezintă atât aspecte pozitive, cât și provocări. Investițiile continue în îmbunătățirea și extinderea acestei infrastructuri sunt esențiale pentru a asigura că regiunea rămâne conectată și competitivă în peisajul digital modern.

4.3.3 Infrastructura de servicii publice în Țara Dornelor

4.3.3 The infrastructure of public services in Dorna Country

Infrastructura de servicii publice în Țara Dornelor include o varietate de servicii esențiale, de la educație și sănătate până la utilități și transport și joacă un rol esențial în asigurarea unui nivel de trai adecvat pentru locuitori și în sprijinirea activităților economice, inclusiv turismul.

Infrastructura de servicii publice în Țara Dornelor are un rol fundamental în asigurarea unui standard de viață adecvat și în susținerea dezvoltării economice a regiunii. O abordare integrată, care să ia în considerare atât nevoile actuale, cât și perspectivele de dezvoltare pe termen lung, este esențială pentru planificarea și implementarea îmbunătățirilor în această infrastructură.

Servicii de sănătate

În Țara Dornelor, ca și în alte regiuni rurale și montane din România, unitățile sanitare sunt esențiale pentru asigurarea accesului la îngrijiri medicale de bază și de specialitate pentru comunități locale. Deși Țara Dornelor nu dispune de un spital de mari dimensiuni în interiorul regiunii, locuitorii pot accesa spitalele din orașele învecinate pentru îngrijiri mai complexe. Centrele de sănătate rurală oferă servicii medicale primare, inclusiv consultații generale, vaccinări și monitorizarea stării de sănătate. Acestea sunt adesea primul punct de contact pentru rezidenți în caz de sănătate.

Cabinete medicale private și de familie oferă consultații pe baza unei programări și pot include specialități precum medicina generală, pediatria, ginecologia și altele.

La nivelul fiecărei comune există puncte farmaceutice pentru a oferi medicamente și consultanță farmaceutică.

Locuitorii din Țara Dornelor au acces la servicii medicale esențiale, însă, din cauza caracterului rural și al dispersării geografice, pot exista provocări legate de acces rapid la servicii medicale de specialitate și de urgență. Accesul la îngrijiri de sănătate și de dezvoltare a infrastructurii sanitare sunt critice pentru regiuni precum Țara Dornelor.

În Țara Dornelor, datorită poziționării sale într-o zonă montană, accentul poate fi pus și pe servicii de recuperare medicală și balneologie, având în vedere resursele naturale de îngrijire dispune de regiune. Acestea pot include tratament balnear, fizioterapie și alte terapii naturiste, oferite în centre specializate sau în cadrul unor complexuri hoteliere cu facilități de wellness și spa.

Infrastructura de apă-canal în Țara Dornelor

Infrastructura de apă și canalizare în Țara Dornelor este necesară pentru asigurarea calității vieții locuitorilor și pentru susținerea activităților economice, în special a turismului.

În orașele și satele principale, rețeaua de aprovizionare cu apă este, în general, bine dezvoltată, oferind acces la apă potabilă. În zonele rurale mai izolate, accesul poate fi limitat, iar calitatea apei poate varia. Apa este adesea obținută din surse locale, cum ar fi izvoare, puțuri sau râuri, iar puritatea apei este o preocupare constantă, mai ales în contextul activităților agricole și al riscurilor de poluare. Sistemele de aprovizionare cu apă pot include rețele publice, fântâni comunitare sau soluții individuale, cum ar fi puțuri private.

În zonele cu pante și relief variabil, sistemele eficiente de drenaj sunt necesare pentru a preveni eroziunea și inundațiile.

În multe localități, sistemele de canalizare sunt fie în curs de modernizare, fie necesită îmbunătățiri. În multe zone rurale, rețelele de canalizare pot fi absente sau limitate. Acest lucru necesită soluții alternative, cum ar fi fose septice. Rețeaua de canalizare trebuie să fie bine întreținută și capabilă să gestioneze volumul de apă uzată, prevenind astfel problemele de scurgere sau inundații.

În multe zone rurale sau izolate, sistemele de apă și canalizare necesită modernizare sau extindere pentru a servi eficient comunitatea.

Prezența și capacitatea stațiilor de tratare a apelor uzate sunt esențiale pentru protejarea mediului și a sănătății publice. În zonele rurale, aceste facilități pot fi insuficiente sau depășite. Managementul sustenabil al resurselor de apă, în special într-o regiune cu potențial turistic, este vital pentru a asigura disponibilitatea pe termen lung a acestor resurse.

Starea infrastructurii de distribuție a apei, inclusiv rețeaua de conducte, stațiile de pompare și rezervoarele, influențează calitatea și fiabilitatea serviciului.

O infrastructură de apă și canalizare bine dezvoltată este fundamentală pentru dezvoltarea și menținerea atracțiilor turistice, inclusiv stațiunile balneare și zonele de agrement. Practicile sustenabile în gestionarea apei și tratamentul apelor uzate sunt esențiale pentru conservarea peisajului natural și protejarea biodiversității. Există o necesitate continuă de modernizare și extindere a infrastructurii de apă și canal în multe părți ale regiunii pentru a întâlni standardele moderne și pentru a sprijini dezvoltarea, inclusiv turismul.

Infrastructura de apă și canalizare în Țara Dornelor este o componentă care influențează sănătatea publică, calitatea mediului și dezvoltarea economică. Investițiile în modernizarea și extinderea acestei infrastructuri, precum și adoptarea practicilor sustenabile de gestionare a resurselor de apă, sunt esențiale pentru asigurarea unui viitor prosper și durabil pentru regiune. Asigurarea finanțării pentru

întreținerea și îmbunătățirea infrastructurii este esențială. Acest lucru poate include accesarea de fonduri naționale, locale sau europene.

Modernizarea și extinderea acestei infrastructuri, împreună cu promovarea gestionării sustenabile a resurselor de apă, sunt vitale pentru asigurarea unui mediu sănătos și a dezvoltării economice durabile.

Infrastructura de energie în Țara Dornelor

Infrastructura de energie în Țara Dornelor, joacă un rol important în dezvoltarea economică și în asigurarea calității vieții locuitorilor.

Infrastructura de electricitate include rețeaua de distribuție care alimentează gospodăriile și afacerile. În zonele rurale, aceasta poate varia ca fiabilitate și acoperire.

În zonele montane, condițiile meteorologice pot cauza întreruperi în alimentarea cu electricitate. Investițiile în întreținerea și modernizarea rețelei sunt esențiale pentru a asigura o furnizare stabilă de energie.

Alimentarea cu energie electrică - este asigurată pentru toate localitățile din depresiune de către societatea comercială E-ON Moldova, cea care a achiziționat pachetul majoritar de acțiuni deținut în regiune de SC Electrica SA (societatea națională de distribuție a energiei electrice). Din păcate în zonă există încă gospodării și grupuri de gospodării izolate, care nu sunt racordate la rețeaua de energie electrică, costurile de conectare fiind, astăzi, foarte ridicate. Dacă în trecut politica socialistă de sistematizare interzicea racordarea acestor gospodării izolate, în această perioadă costurile de nesuportat pentru beneficiari, chiar și pentru primării, amână racordarea acestora la rețeaua de distribuție.

Țara Dornelor are potențial pentru dezvoltarea energiei regenerabile, inclusiv energia hidroelectrică, energia solară și energia eoliană.

Sistemele de încălzire în regiune includ încălzirea centralizată pe bază de combustibil solid (unde este disponibilă), sobe pe lemne sau sisteme de încălzire pe bază de electricitate, rețea de gaze neexistând în arealul Țării Dornelor. Îmbunătățirea eficienței energetice a clădirilor se realizează prin izolare și sisteme moderne de încălzire, importantă pentru reducerea costurilor și a consumului de energie.

Explorarea și investiția în surse de energie regenerabilă pot contribui la sustenabilitatea regiunii și la independența energetică.

Îmbunătățirea acestei infrastructuri, inclusiv investițiile în surse de energie regenerabilă și în eficiența energetică, sunt vitale pentru promovarea unei dezvoltări durabile și a independenței energetice.

4.4 Analiza capitalului social în Țara Dornelor

4.4 Analysis of the social capital in the Dorna Country

Analiza capitalului social în Țara Dornelor implică examinarea rețelelor sociale, a nivelului de încredere și cooperare între membrii comunității, precum și a modului în care acești factori contribuie la dezvoltarea și bunăstarea regiunii. Capitalul social, în contextul unei comunități rurale și tradiționale precum Țara Dornelor, poate avea un impact semnificativ asupra modului în care comunitatea răspunde la provocări și își valorifică oportunitățile.

Capitalul social susține coeziunea comunitară, dezvoltarea economică și adaptabilitatea. Consolidarea acestui capital, prin promovarea participării civice, susținerea tradițiilor și valorilor comune și încurajarea încrederii și cooperării, poate avea un impact profund asupra viitorului regiunii. În contextul provocărilor moderne, inclusiv urbanizarea și globalizarea, păstrarea și cultivarea capitalului social devine și mai importantă pentru păstrarea identității comunității și pentru asigurarea unui viitor durabil.

Analiza capitalului social în Țara Dornelor implică evaluarea rețelelor, normelor și încrederii care contribuie la funcționarea eficientă și cooperarea în cadrul comunității. Capitalul social poate influența dezvoltarea economică, coeziunea comunitară și capacitatea colectivă de a răspunde la provocări.

În Țara Dornelor, comunitățile strânse și legăturile familiale joacă un rol important în viața socială. Aceste rețele oferă sprijin, schimb de informații și resurse. Prezența asociațiilor și grupurilor comunitare, cum ar fi organizații non-profit, grupuri culturale sau cluburi sportive, care contribuie la coeziunea socială și la dezvoltarea locală.

Capitalul social în Țara Dornelor este un factor care influențează reziliența, dezvoltarea și calitatea vieții în regiune. Întărirea acestui capital prin susținerea rețelelor comunitare, promovarea participării și conservarea tradițiilor poate contribui semnificativ la dezvoltarea durabilă a zonei.

Comunitățile din Țara Dornelor sunt adesea strâns unite, cu legături familiale și de vecinătate puternice. Această coeziune este esențială pentru sprijinul social reciproc. Există diverse asociații locale, grupuri culturale și organizații non-guvernamentale care joacă un rol important în promovarea intereselor comunității și în organizarea de evenimente culturale și sociale.

Încrederea reciprocă între membrii comunității este un indicator important al capitalului social. În zonele rurale tradiționale, nivelul de încredere este destul de ridicat în Țara Dornelor.

Tradițiile, obiceiurile și valorile culturale sunt profund înrădăcinate și contribuie la identitatea comunității. Acestea includ festivaluri tradiționale, muzică, dans și meșteșuguri.

Activitățile de voluntariat și inițiativele locale pentru îmbunătățirea condițiilor de viață sau pentru protecția mediului indică un capital social activ și angajat.

În Țara Dornelor, ca și în multe alte regiuni, organizațiile non-guvernamentale (ONG-uri) joacă un rol important în dezvoltarea comunitară, conservarea mediului, promovarea educației și culturii, și în alte domenii sociale și economice.

În Țara Dornelor există ONG-uri de Conservare a Naturii și de Mediu care se concentrează pe protecția mediului natural, conservarea biodiversității și promovarea practicilor sustenabile. Ele pot desfășura activități de educație ecologică, campanii de plantare de arbori sau proiecte de monitorizare a faunei sălbatice. Un astfel de ONG este Asociația de Ecoturism "Țara Dornelor". Acest ONG se concentrează pe protecția ecosistemelor locale, conservarea biodiversității și promovarea practicilor de turism sustenabil. Organizează proiecte și campanii de sensibilizare cu privire la protecția mediului și colaborează cu autoritățile locale pentru acțiuni specifice. Promovează turismul sustenabil în Țara Dornelor și lucrează la dezvoltarea și promovarea traseelor turistice, atracțiilor locale și evenimentelor.

Țara Dornelor este o regiune activă în promovarea dezvoltării sustenabile, cu un accent deosebit pe ecoturism. Printre organizațiile cheie din zonă se numără Asociația de Ecoturism Țara Dornelor (AETD). Această asociație se concentrează pe dezvoltarea echilibrată și sustenabilă a regiunii prin intermediul unui turism responsabil, care integrează resursele locale și oferă vizitatorilor o experiență autentică a vieții la munte. AETD promovează valorile naturale și tradiționale, sprijinind astfel dezvoltarea economică locală și conservarea naturii.

AETD, în calitate de parteneriat între sectorul public și cel privat, reunește o varietate de actori locali, inclusiv primării, administrații de parcuri naționale, operatori turistici, pensiuni și alte entități private. Acești membri colaborează pentru a dezvolta și menține un sistem de servicii turistice de calitate în Țara Dornelor, lucru ce contribuie la promovarea și dezvoltarea durabilă a zonei.

Printre proiectele AETD se numără "Educație pentru peisaj în școlile din eco-destinația Țara Dornelor", "Călătorie audio la Centrul de Vizitare al Parcului Național Călimani" și "Țara Dornelor, casă bună pentru comunitate și ecoturism", parte din Programul Green Entrepreneurship 4.0. De asemenea, asociația a lansat pachete ecoturistice în colaborare cu ghizi, meșteri, producători locali și alți parteneri, menite să ofere vizitatorilor experiențe unice și să sprijine comunitățile locale prin promovarea ecoturismului.

Proiectele AETD sunt variate și vizează, printre altele, marcarea traseelor de cicloturism, amenajarea punctelor de belvedere, monitorizarea fluxului turiștilor și sprijinirea comunității de meșteșugari locali prin promovarea produselor autentice. Aceste inițiative sunt menite nu doar să promoveze Țara Dornelor ca o destinație ecoturistică de top, dar și să contribuie la dezvoltarea sănătoasă a comunității locale prin proiecte care aduc bunăstare localnicilor și satisfacție vizitatorilor.

Țara Dornelor a fost recunoscută oficial ca destinație de ecoturism, fiind a cincea destinație de acest tip din România și singura din Bucovina. Această recunoaștere este rezultatul unui efort concertat între diferiți parteneri locali și reflectă angajamentul regiunii către un turism responsabil și sustenabil.

Aceste inițiative subliniază angajamentul Țării Dornelor către promovarea dezvoltării durabile și a ecoturismului, creând un model exemplar de colaborare între comunități, sectorul public și cel privat pentru a susține dezvoltarea economică și conservarea mediului într-un mod echilibrat și sustenabil.

ONG-urile culturale se ocupă de conservarea patrimoniului cultural local, organizarea de festivaluri și evenimente, promovarea artelor tradiționale și sprijinirea artiștilor locali.

4.5 Analiza capacității inovaționale în Țara Dornelor

4.5 Analysis of the innovative capacity in the Dorna Country

Analiza capacității inovaționale în Țara Dornelor, implică evaluarea mai multor factori cheie, precum infrastructura educațională și de cercetare, rețeaua de întreprinderi, susținerea guvernamentală și locală, precum și particularitățile culturale și economice ale regiunii.

Capacitatea inovațională a unei regiuni este strâns legată de calitatea și accesibilitatea instituțiilor educaționale și de cercetare. În Țara Dornelor este importantă calitatea școlilor, a colegiilor și centrelor de cercetare, precum și legăturile acestora cu industriile locale.

Dezvoltarea tehnologică și accesul la finanțare sunt esențiale pentru inovație. Analiza trebuie să includă disponibilitatea și calitatea infrastructurii tehnologice (cum ar fi internetul de mare viteză) și a resurselor financiare (cum ar fi creditele pentru întreprinderi mici și mijlocii).

Un alt aspect important este structura economică a regiunii, inclusiv prezența și diversitatea întreprinderilor. Industriile tradiționale pot fi un teren fertil pentru inovații, prin modernizare și adaptare la noi tehnologii. Politicile guvernamentale și locale influențează semnificativ capacitatea de inovație prin programe de susținere a întreprinderilor, investiții în infrastructură și inițiative educaționale.

În Țara Dornelor capacitatea de inovație poate fi de asemenea stimulată prin colaborări și legături cu alte regiuni, universități și piețe, atât naționale cât și internaționale.

În contextul actual al schimbărilor climatice și al sustenabilității, este vital să se analizeze cum inovațiile pot contribui la soluții ecologice și durabile în regiune.

Prin analizarea acestor factori, se poate obține o imagine mai clară a capacității inovaționale din Țara Dornelor și a potențialului său de creștere în această direcție.

Inovații în turismul ecologic și practici durabile de turism ar putea fi dezvoltate pentru a promova și mai mult zona și a proteja mediul înconjurător.

Țara Dornelor are un bogat patrimoniu cultural, inclusiv tradiții și meșteșuguri. Inovațiile care combină tradiția cu tehnologia modernă, cum ar fi promovarea digitală a artei și meșteșugurilor locale, ar putea deschide noi piețe și oportunități economice. Dezvoltarea de programe educaționale axate pe inovație, antreprenoriat și tehnologii emergente ar putea stimula capacitatea inovațională a locuitorilor.

În Vatra Dornei există Centrul de Formare și Inovare pentru Dezvoltare în Carpați (CEFIDEC) care este o organizație ce se concentrează pe dezvoltarea comunităților locale prin educație, formare profesională și promovarea inovației, având un accent special pe regiunea Carpaților. Această structură din subordinea Agenției Naționale a Zonei Montane are ca obiectiv principal sprijinirea dezvoltării durabile a zonei montane, conservarea patrimoniului natural și cultural, crearea calității vieții locuitorilor și stimularea economiei locale prin turism sustenabil și alte activități economice care respectă mediu. De asemenea, se concentrează pe îmbunătățirea competențelor locuitorilor, susținerea inovației și antreprenoriatului și facilitarea dezvoltării economice durabile în regiune. Activitățile CEFIDEC includ programe educaționale manifestate prin organizarea de cursuri, ateliere și seminarii destinate dezvoltării competențelor profesionale și personale ale participanților, cu focus pe tineri, lideri comunitari și antreprenori, inițiative de conservare, prin implementarea de proiecte care promovează protecția mediului, gestionarea durabilă a resurselor naturale și conservarea biodiversității. CEFIDEC se axează pe teme precum economia montană, turismul rural și agroturismul, precum și pe instruirea profesională adaptată la specificul rural montan, consultanță, mentorat, acces la rețele de afaceri și posibil finanțare pentru persoanele care doresc să înceapă sau să dezvolte o afacere.

De asemenea, CEFIDEC a fost implicat în diverse inițiative și proiecte care vizează îmbunătățirea condițiilor de viață și lucrul în zonele montane, precum și promovarea practicilor sustenabile. Aceste inițiative includ programe de formare profesională autorizate și proiecte de dezvoltare a produselor tradiționale locale. CEFIDEC este un exemplu concret de inițiativă care vizează îmbunătățirea competențelor profesionale și stimularea dezvoltării economice în regiune. Prin îmbunătățirea competențelor și calificărilor, locuitorii pot avea acces la mai multe și mai bune oportunități de muncă. Aceste cursuri sunt concepute pentru a sprijini dezvoltarea abilităților antreprenoriale și a competențelor de afaceri ale participanților.

Prin susținerea antreprenoriatului și a inovației, se pot crea noi afaceri și locuri de muncă, atrăgând investiții și stimulând creșterea economică. Proiectele și cursurile pot fi orientate spre practici durabile și conservarea mediului, asigurând o dezvoltare care respectă resursele naturale ale regiunii.

Dezvoltarea turismului sustenabil poate fi susținut prin implementarea de strategii și programe care încurajează turismul ecologic și responsabil, care contribuie la economia locală fără a afecta negativ mediul natural sau comunitățile locale.

Accesul la internet de înaltă viteză, infrastructura de transport și disponibilitatea serviciilor esențiale sunt fundamentale pentru susținerea inovației. Îmbunătățirea acestor aspecte poate facilita dezvoltarea afacerilor și a proiectelor inovatoare.

Colaborarea cu universități, companii și organizații internaționale poate aduce expertiză, finanțare și noi perspective în regiune, stimulând astfel inovația. Oportunitățile de inovare în domeniul sustenabilității, cum ar fi tehnologii verzi și practici agricole durabile, ar putea fi deosebit de relevante pentru regiunea Țara Dornelor.

În plus, în cadrul unor inițiative legate de agricultura montană și dezvoltarea economică rurală, specialiști din Vatra Dornei, inclusiv de la CEFIDEC, s-au implicat în proiecte care vizează îmbunătățirea practicilor agricole și a tehnologiilor în zonele montane. De exemplu, au fost implicați în dezvoltarea și implementarea de proiecte pentru construcția de stâne moderne, care includ instalații de muls și prelucrarea laptelui, cu un accent pe accesarea fondurilor europene și formarea profesională a lucrătorilor din domeniul agriculturii montane.

Aceste activități evidențiază angajamentul CEFIDEC în susținerea dezvoltării locale și regionale prin formare profesională și sprijinirea inovației și antreprenoriatului, cu un accent deosebit pe sectorul agro-turistic și economia montană.

Asociația de Ecoturism Țara Dornelor (AETD) este un parteneriat între sectorul public și cel privat, având ca obiectiv principal dezvoltarea echilibrată și sustenabilă a zonei Țara Dornelor prin intermediul unui turism responsabil și conștient. Această asociație a fost înființată în urma unei inițiative comune între reprezentanți ai sectorului public și privat din domeniul turismului, protecției naturii și administrației publice locale, incluzând operatori turistici, Serviciul Salvamont Vatra Dornei, Administrația Parcului Național Călimani, Primăria Șaru Dornei și alte persoane fizice implicate în aceste domenii.

AETD își propune să promoveze valorile naturale și tradiționale ale regiunii prin intermediul produselor și serviciilor ecoturistice și să păstreze aceste valori. De asemenea, asociația urmărește să utilizeze ecoturismul ca instrument de dezvoltare economică locală, să încurajeze utilizarea resurselor locale de către ofertanții de produse turistice și să creeze și să mențină un sistem de servicii turistice de calitate.

Proiectele AETD sunt variate și includ inițiative precum educația pentru peisaj în școlile din eco-destinația Țara Dornelor, promovarea ecoturismului prin diverse programe și evenimente, și parteneriate cu comunitatea locală pentru promovarea valorilor Țării Dornelor. Aceste proiecte sunt menite să crească gradul de

conștientizare asupra valorilor naturale și culturale locale, să dezvolte infrastructura și produsele ecoturistice și să promoveze zona și alte produse locale.

AETD este sprijinită prin intermediul programului „Green Entrepreneurship – Dezvoltarea Destinațiilor de Ecoturism din România”, un program comun al „Romanian-American Foundation și Fundația pentru Parteneriat”.

4.6 Analiza dezvoltării sustenabile în Țara Dornelor

4.6 Analysis of sustainable development in the Dorna Country

Dezvoltarea sustenabilă în Țara Dornelor este un proces continuu și complex, care implică coordonarea și cooperarea între diferitele sectoare și actori: guvern local, comunitate, afaceri private și organizații non-profit. Prin promovarea unui model de turism care respectă și valorifică resursele naturale și culturale, Țara Dornelor se îndreaptă către un model de dezvoltare care îmbină armonios progresul economic cu protecția mediului și bunăstarea comunității.

Dezvoltarea sustenabilă în Țara Dornelor este un exemplu remarcabil de promovare a ecoturismului în România. Această abordare este esențială pentru asigurarea unei dezvoltări durabile și a unui turism responsabil pe termen lung. Implică o evaluare a diferitelor dimensiuni ale sustenabilității: economică, socială, și de mediu.

Acțiunile de economie circulară și protecția mediului în Țara Dornelor, ca în orice altă regiune, sunt esențiale pentru conservarea resurselor naturale și pentru asigurarea unui viitor durabil. În contextul specific al Țării Dornelor, aceste acțiuni pot lua mai multe forme, de la inițiativa locală a proiectelor susținute de organizații naționale sau internaționale.

Dezvoltarea sustenabilă în Țara Dornelor este concentrată în principal pe promovarea ecoturismului și a turismului responsabil, care respectă și valorifică resursele naturale și culturale ale regiunii. Aceste eforturi sunt aliniate cu obiectivele Uniunii Europene și includ aspecte precum reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră, protejarea resurselor naturale și transformarea lanțurilor valorice ale economiei.

România a adoptat Strategia Națională privind Economia Circulară, care vizează o utilizare mai eficientă a resurselor naturale și reducerea dependenței de acestea. Această strategie se concentrează pe îmbunătățirea economiei circulare în diverse sectoare, inclusiv industria bunurilor de consum și ambalajelor. Un exemplu concret de inițiativă în economia circulară este implementarea Sistemului de Garanție-Returnare (SGR) pentru ambalajele primare nereutilizabile de băuturi. Acest sistem vizează încurajarea reciclării și reducerea poluării cu deșeuri de ambalaje.

Conform datelor Eurostat, rata de utilizare circulară a materialelor în România era de 1,4% în 2021, comparativ cu media UE de 11,7%. Astfel, este clar că există un potențial mare de îmbunătățire în acest domeniu. Implementarea strategiilor de

economie circulară va avea un impact semnificativ asupra diferitelor sectoare economice, provocând companiile să se adapteze la noi reglementări și să încorporeze principiile de sustenabilitate în modelele lor de afaceri.

Aceste eforturi sunt esențiale pentru atingerea obiectivului UE de a deveni neutră din punct de vedere climatic până în 2050 și sunt un pas important către o economie mai durabilă și mai respectuoasă față de mediu, atât în Țara Dornelor cât și la nivel național.

Inițiativele legate de economia circulară și protecția mediului în Țara Dornelor și în România, în general, sunt în curs de dezvoltare și aliniere cu tendințele și reglementările europene. Se pune accent pe modelul de economie circulară, care este asociat dezvoltării durabile și care a devenit o parte integrată din strategia de dezvoltare a companiilor, instituțiilor și organizațiilor din toate domeniile economiei. Acest model se concentrează pe practici durabile, inclusiv partajarea, închirierea, reutilizarea, repararea, recondiționarea și reciclarea materialelor și produselor, cu scopul de a extinde ciclul de viață al produselor și de a optimiza consumul de materii prime și energie, reducând astfel deșeurile și amprenta de carbon.

În Țara Dornelor, acțiunile de economie circulară și protecția mediului sunt strâns legate de dezvoltarea ecoturismului. Conceptul de economie circulară, care presupune un model de producție și consum ce vizează recondiționarea și reciclarea materialelor și produselor existente pentru a crește ciclul de viață, este tot mai prezent în strategiile de dezvoltare durabilă.

Țara Dornelor, recunoscută oficial ca a cincea destinație de ecoturism din România, promovează un turism responsabil și conștient față de impactul asupra mediului natural și cultural.

Strategia Națională privind Economia Circulară (SNEC) a fost concepută pentru a promova o abordare mai responsabilă și durabilă a utilizării resurselor naturale, îmbunătățirea competitivității, stimularea inovării și a creșterii economice, precum și crearea de noi locuri de muncă. SNEC include acțiuni concrete pentru maximizarea potențialului de circularitate în domenii precum agricultura, silvicultura, industria automotive, construcțiile, bunurile de consum (cum ar fi produsele alimentare și băuturile, ambalajele, textilele și echipamentele electrice și electronice), subliniind importanța producției locale, aprovizionarea responsabilă și sustenabilă cu materii prime, promovarea inovării și cercetării în domeniul Economiei circulare, și protecția ecosistemului și a sănătății cetățenilor.

Eforturile și strategiile legate de economia circulară și protecția mediului în Țara Dornelor și la nivel național sunt în concordanță cu directivele și obiectivele UE, având ca scop creșterea sustenabilității și reducerea impactului negativ asupra mediului. Aceste inițiative sunt esențiale pentru a asigura o tranziție reușită către un model economic care valorizează resursele și contribuie la un viitor mai verde și mai durabil.

Managementul deșeurilor în Țara Dornelor este abordat cu o perspectivă concentrată pe ecoturism și dezvoltarea durabilă, aspecte esențiale pentru regiune. Asociația de Ecoturism Țara Dornelor, împreună cu parteneri precum Fundația pentru Parteneriat și Romanian-American Foundation, joacă un rol important în sprijinirea inițiativelor de protecție a mediului și gestionarea responsabilă a deșeurilor. Aceste organizații au contribuit la dezvoltarea infrastructurii ecoturistice și la promovarea turismului responsabil, care include și gestionarea eficientă a deșeurilor.

De exemplu, au fost accesate granturi pentru a combate problema deșeurilor din plastic, un pas important pentru protejarea mediului natural al regiunii. Aceste granturi sunt parte a unui program finanțat de Islanda, Liechtenstein și Norvegia și vizează nu doar protecția mediului, ci și creșterea gradului de conștientizare a comunităților locale și a autorităților privind importanța practicării unui turism sustenabil și atent la biodiversitate.

Unul dintre provocările majore identificate în zona este necesitatea de a convinge comunitățile și autoritățile locale despre importanța unui turism care respectă mediul și păstrează specificul local. Astfel, se urmărește păstrarea unor norme de bun simț în construcții și organizarea de activități turistice care să fie minim invazive pentru mediul natural. Aceste inițiative sunt esențiale pentru menținerea Țării Dornelor ca o destinație de ecoturism de top, asigurând un echilibru între dezvoltarea economică și protecția mediului.

Țara Dornelor demonstrează un angajament puternic față de ecoturism și protecția mediului, abordând în mod activ gestionarea deșeurilor și promovarea unui turism responsabil care să respecte resursele naturale și culturale ale regiunii. Aceste eforturi sunt susținute de parteneriate locale și internaționale și se concentrează pe implicarea activă a comunităților locale în procesul de dezvoltare durabilă.

4.7 Analiza SWOT a Țării Dornelor

4.7 SWOT analysis of Dorna Country

Tabelul 4.7 / Table 4.7

ANALIZA SWOT A ȚĂRII DORNELOR
SWOT ANALYSIS OF DORNA'S COUNTRY

TERITORIUL ȚĂRII DORNELOR ȘI DEMOGRAFIA	
PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
• Țara Dornelor este renumită pentru frumusețea naturală, inclusiv munți, păduri, râuri și lacuri, care atrag turiști și iubitori ai naturii. • Oferă o bază solidă pentru dezvoltarea economică, în special în sectoarele turismului, silviculturii și exploatarea resurselor naturale	• Accesul dificil în unele zone datorită infrastructurii de transport dezvoltate insuficient sau învechite. • Activitățile turistice sunt adesea concentrate în anumite perioade ale anului, ceea ce poate duce la perioade de inactivitate.

• Oportunități pentru drumeții, ciclism montan, schi și alte activități în aer liber. • Prezența resurselor naturale terapeutice și a pistelor de schi atrage turiști în căutare de relaxare și activități sportive. • Teritoriu relativ omogen din punct de vedere geografic. • Există o puternică coeziune socială în rândul comunităților, ceea ce poate facilita implementarea proiectelor de dezvoltare și conservarea tradițiilor și culturii locale. • Populația locală deține cunoștințe extinse și experiență în agricultură, silvicultură și alte activități tradiționale, constituind o bază solidă pentru economia rurală.	• Accesul dificil în unele zone, datorită infrastructurii de transport insuficient dezvoltate, poate descuraja vizitatorii. • Infrastructura de cazare și alimentație poate fi insuficient dezvoltată în anumite zone, limitând capacitatea de a găzdui un număr mare de turiști. • O tendință demografică de scădere a populației și de îmbătrânire poate afecta dinamica economică și socială, reducând forța de muncă disponibilă și crescând presiunea asupra sistemelor de asistență socială și sănătate. • Plecarea tinerilor în căutarea unor oportunități în alte regiuni sau țări limitează potențialul de inovare și dezvoltare, contribuind la deficitul de forță de muncă calificată. • Limitările în accesul la educație de calitate și la formare profesională pot inhiba dezvoltarea competențelor necesare pentru economia modernă.
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
• Creșterea interesului pentru turismul sustenabil oferă oportunități pentru dezvoltarea unor noi activități turistice respectuoase cu mediul. • Există o cerere în creștere pentru turismul ecologic și activitățile în natură, ceea ce reprezintă o oportunitate pentru dezvoltarea unor oferte turistice sustenabile. • Inițiativele de atragere a tinerilor înapoi în regiune, prin oferirea de oportunități de muncă și îmbunătățirea condițiilor de viață, pot revitaliza comunitățile locale. • Creșterea cererii pentru anumite servicii, cum ar fi îngrijirea vârstnicilor și turismul destinat diferitelor categorii de vârstă, oferă posibilități de diversificare economică. • Utilizarea patrimoniului cultural și a tradițiilor în scopuri educative și turistice poate atrage vizitatori și poate genera venituri suplimentare.	• Impactul potențial al schimbărilor climatice asupra resurselor naturale și a activităților turistice. • Posibilele dezaastre naturale sau alte evenimente neprevăzute care pot afecta regiunea - fenomenele naturale extreme, cum ar fi inundațiile sau alunecările de teren, pot afecta accesibilitatea și siguranța regiunii. • Îmbătrânirea populației poate crește presiunea asupra sistemelor de sănătate și asistență socială, necesitând resurse financiare și umane suplimentare. • Scăderea numărului de locuitori și îmbătrânirea populației pot limita sustenabilitatea economică și socială a comunităților rurale. • Scăderea numărului de copii și tineri poate duce la închiderea școlilor și limitarea oportunităților de educație locală, afectând dezvoltarea pe termen lung a regiunii.
ECONOMIC, SOCIAL, CULTURAL ȘI EDUCAȚIONAL	
PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE

• Zona este bogată în tradiții și cultură, inclusiv meșteșuguri, folclor și gastronomie specifică, care oferă o experiență autentică vizitatorilor. • Tradițiile și obiceiurile locale, inclusiv arhitectura tradițională și evenimentele culturale, atrag vizitatori interesați de cultura autentică românească. • Există un patrimoniu cultural și meșteșugăresc bogat care poate fi valorificat economic prin turism cultural și vânzarea de produse artisanale locale. • Coeziunea socială și spiritul comunitar puternic pot facilita inițiativele de dezvoltare locală și pot stimula participarea civică. • Agricultură de subsistență și producția de produse locale (de exemplu, brânzeturi, miere) reprezintă o bază pentru dezvoltarea agroturismului și a piețelor de produse locale. • Integrarea tradițiilor și culturii locale în curriculum poate oferi elevilor o înțelegere profundă a patrimoniului cultural și a identității regionale, stimulând interesul și participarea lor. • Comunitățile locale pot juca un rol activ în educație prin parteneriate și programe educative, contribuind la dezvoltarea unui mediu de învățare contextualizat și relevant pentru elevi. • Datorită poziționării geografice, școlile din Țara Dornelor au oportunitatea de a implementa programe de educație ecologică și activități în aer liber, promovând înțelegerea și respectul față de mediu. • Posibilitatea de a integra învățarea într-un mediu natural, oferind programe educaționale în aer liber și activități ecologice, care pot îmbunătăți experiența de învățare și conștientizarea mediului înconjurător.	• Lipsa unei strategii de marketing bine definite pentru promovarea potențialului turistic pe piețele interne și internaționale. • Limitările infrastructurii, inclusiv accesul la servicii bancare, tehnologie și transport, pot inhiba dezvoltarea economică și atragerea investițiilor. • Emigrația tinerilor și lipsa oportunităților de educație și formare profesională în regiune pot duce la o penurie de forță de muncă calificată. • Nivelurile scăzute de venit în rândul populației pot limita puterea de cumpărare și pot afecta dezvoltarea pieței interne. • Limitările infrastructurii economice, inclusiv accesul la finanțare, tehnologie și piețe, pot împiedica creșterea și diversificarea economică. • Lipsa oportunităților de educație și formare profesională în domenii relevante pentru economia locală poate limita dezvoltarea forței de muncă calificate. • Tendința tinerilor de a emigra în căutarea unor oportunități economice poate slăbi structura socială și economică a comunității. Emigrarea tinerilor în căutarea unor oportunități economice poate duce la îmbătrânirea populației și la scăderea forței de muncă disponibile pentru economia locală. • Școlile din regiuni mai izolate au acces limitat la resurse educaționale moderne, tehnologie și infrastructură adecvată, ceea ce poate afecta calitatea educației. • Elevii din unele localități ale Țării Dornelor au opțiuni limitate în ceea ce privește specializările sau programele educaționale avansate, limitând pregătirea pentru studii superioare sau cariere în domenii diverse. • Există o posibilă lipsă de cadre didactice calificate în anumite discipline, mai ales în zonele rurale, datorită migrației profesioniștilor către orașe sau în străinătate.
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI

• Posibilitatea de a atrage fonduri europene și guvernamentale pentru îmbunătățirea infrastructurii și promovarea turismului.• Diversificarea activităților și serviciilor turistice pentru a atrage diferite segmente de piață.• Colaborarea cu agențiile de turism pentru crearea de pachete turistice atractive poate mări numărul de turiști.• Creșterea interesului pentru turismul sustenabil și ecoturism oferă oportunități pentru diversificarea ofertelor turistice și promovarea turismului responsabil.• Colaborările cu alte regiuni și partenerii de dezvoltare pot accelera transferul de cunoștințe, inovația și accesul la piețe noi.• Investițiile în infrastructura turistică, cum ar fi cazarea, restaurantele și activitățile de agrement, precum și în infrastructura socială (școli, spitale) pot stimula dezvoltarea economică și îmbunătăți calitatea vieții.• Focalizarea pe dezvoltarea durabilă și pe economia verde poate atrage fonduri și investiții, promovând turismul ecologic și utilizarea sustenabilă a resurselor naturale.• Crearea de parteneriate între sectorul public, cel privat și comunitate pentru dezvoltarea de proiecte inovative și sustenabile poate accelera progresul economic și social.• Integrarea tehnologiei în procesul educațional poate îmbunătăți accesul la resurse și materiale didactice, oferind elevilor și profesorilor instrumente moderne de învățare și predare.• Colaborarea cu instituții educaționale naționale și internaționale, ONG-uri și sectorul privat poate aduce resurse suplimentare, expertiză și programe de schimb, îmbunătățind oferta educațională• Dezvoltarea de programe de formare și dezvoltare profesională pentru cadrele didactice poate crește calitatea educației și poate atrage noi profesori în regiune.	• Situația economică globală sau locală poate afecta bugetele pentru vacanțe și investițiile în turism.• Situațiile economice dificile la nivel local sau național pot limita investițiile în turism și dezvoltarea infrastructurii.• Îmbătrânirea populației și migrația tinerilor către orașe pot afecta dinamica economică și socială a regiunii.• Dependența de sectoare economice limitate, precum turismul sau agricultura, face regiunea vulnerabilă la șocuri economice externe.• Concurența din partea altor regiuni cu resurse similare sau mai bune facilități poate diminua atractivitatea Țării Dornelor pentru investiții și turism.• Riscul creșterii inegalităților sociale și economice între locuitorii regiunii• Situațiile de instabilitate economică sau politică la nivel național sau global pot afecta negativ investițiile și turismul, componente cheie ale economiei locale.• Scăderea natalității și migrația familiilor către zone urbane sau în străinătate pot duce la scăderea numărului de elevi, afectând viabilitatea școlilor și diversitatea ofertei educaționale.• Finanțarea insuficientă pentru educație poate limita actualizarea curriculară, îmbunătățirea infrastructurii și implementarea de programe noi.• Rezistența din partea unor segmente ale comunității educaționale sau locale față de introducerea de noi metode de învățare și tehnologii educaționale poate încetini procesul de modernizare a educației.• Emigrarea populației, în special a tinerilor, în căutarea unor oportunități mai bune, poate duce la scăderea numărului de elevi și la diminuarea resurselor comunității destinate educației.• Scăderea natalității și îmbătrânirea populației pot afecta numărul de elevi și pot duce la închiderea unor școli, reducând accesul la educație în anumite zone.

INFRASTRUCTURĂ ȘI DOMENIUL AGRICOL	
PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
• Abundența și diversitatea resurselor naturale, cum ar fi pământuri fertile, păduri, și resurse hidrografice, care sprijină agricultura, silvicultura și pescuitul. • Tradițiile agricole și meșteșugurile locale pot fi valorificate pentru a dezvolta produse unice și pentru a atrage turiști interesați de experiențe autentice. • Există infrastructuri și facilități culturale (cum ar fi muzee, case tradiționale, ateliere meșteșugărești) care sprijină turismul cultural și educațional • Prezența unor stațiuni balneare recunoscute, cu facilități de tratament și relaxare, reprezintă un punct forte important pentru infrastructura turistică. • Accesul la resurse naturale, inclusiv ape minerale și zone forestiere, oferă oportunități pentru dezvoltarea infrastructurii legate de turismul balnear și de aventură • Există o infrastructură culturală bine dezvoltată în unele zone, inclusiv muzee, centre culturale și monumente istorice, care atrag vizitatori. • Populația locală deține cunoștințe valoroase despre mediul înconjurător și gestionarea resurselor naturale, esențiale pentru practici agricole sustenabile și conservarea biodiversității. • O proporție semnificativă a populației active în agricultură, care susține economia locală bazată pe acest sector	• Accesul dificil la piețe, servicii și infrastructură tehnologică reprezintă o barieră majoră pentru creșterea economică și diversificare. • Resursele financiare limitate la nivelul gospodăriilor și întreprinderilor mici din mediul rural restrâng capacitatea de investiții și inovare. • Demografia învechită și pierderea forței de muncă tinere către orașe sau străinătate limitează potențialul de dezvoltare și inovație. • Drumurile de acces și infrastructura rutieră internă pot fi insuficient dezvoltate sau întreținute, ceea ce afectează accesibilitatea și mobilitatea atât pentru localnici, cât și pentru turiști. • Există o insuficiență a serviciilor de bază (apă, electricitate, internet de înaltă viteză) în anumite părți ale regiunii, ceea ce limitează calitatea vieții și dezvoltarea economică. • În unele zone, capacitatea de cazare și calitatea serviciilor turistice pot fi sub standardele necesare pentru a satisface așteptările vizitatorilor moderni. • Infrastructura rutieră și de transport în general poate fi într-o stare precară, făcând accesul dificil către și în interiorul regiunii Țara Dornelor • Deficiențele în furnizarea unor servicii publice esențiale, cum ar fi apa potabilă, canalizarea și gestionarea deșeurilor, afectează calitatea vieții și pot limita dezvoltarea turistică. • Capacitatea limitată de cazare și varietatea insuficientă a serviciilor de ospitalitate pot restrânge potențialul de creștere a turismului.
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
• Piața în expansiune pentru produse ecologice și locale reprezintă o oportunitate pentru fermierii și producătorii mici de a accesa piețe premium.	• Impactul schimbărilor climatice asupra resurselor naturale și agriculturii poate afecta negativ producția și sustenabilitatea economică a zonei.

• Accesul la fonduri europene și guvernamentale pentru dezvoltare rurală și agricultură poate sprijini modernizarea și diversificarea activităților economice. • În unele zone, capacitatea de cazare și calitatea serviciilor turistice pot fi sub standardele necesare pentru a satisface așteptările vizitatorilor moderni. • Creșterea interesului pentru turismul rural și ecoturism poate motiva dezvoltarea infrastructurii turistice, inclusiv a traseelor de drumeție, centrelor de informare turistică și a facilităților de recreere. • Există oportunități semnificative pentru investiții în modernizarea și extinderea infrastructurii rutiere, de comunicații și de servicii publice, cu potențial de a stimula dezvoltarea economică și turismul. • Implementarea de soluții tehnologice inovatoare și sustenabile poate îmbunătăți eficiența infrastructurii și reduce impactul asupra mediului.	• O economie predominant agrară poate fi vulnerabilă la fluctuațiile prețurilor pe piețele globale și la condițiile meteorologice adverse, evidențiind nevoia de diversificare economică. • Vulnerabilitatea la schimbările climatice și la dezastre naturale (inundații, alunecări de teren) poate afecta negativ infrastructura existentă și necesită planuri de reziliență. • Limitările financiare la nivel local și național pot împiedica investițiile în infrastructură sau întreținerea adecvată a acesteia. • O economie excesiv de dependentă de turism poate fi vulnerabilă la fluctuațiile sezoniere și la schimbările în preferințele vizitatorilor, ceea ce afectează sustenabilitatea investițiilor în infrastructură. • Efectele schimbărilor climatice, inclusiv fenomenele meteorologice extreme, pot deteriora infrastructura existentă și pot necesita investiții semnificative • Limitările bugetare la nivel local și național pot restrânge capacitatea de finanțare a proiectelor de infrastructură esențiale. • Concurența pentru accesul la resurse financiare, umane și naturale cu alte regiuni poate afecta capacitatea Țării Dornelor de a-și dezvolta infrastructura. • Riscurile legate de schimbările climatice, inclusiv eroziunea și alunecările de teren, pot afecta infrastructura existentă și necesită planuri de adaptare și reziliență.
---	---

Sursa: Strategiile de dezvoltare de pe teritoriul Țării Dornelor și Strategia de Dezvoltare urbană a municipiului Vatra Dornei

Source: The development strategies on the territory of Dorna Country and the Urban Development Strategy of Vatra Dornei municipality

4.8 Rezultatele analizei socio-economice

4.8 The results of the socio-economic analysis

4.8.1 Studii realizate în Țara Dornelor cu metoda analizei socio-economice pe bază de chestionar în Țara Dornelor

4.8.1 Studies carried out in Dorna Dountry with the method of socio-economic analysis

1. În anul 2019, cu puțin timp înaintea instalării pandemiei de COVID-19, am realizat un studiu pe bază de chestionar, aplicat în teritoriul Țării Dornelor, ce conține 23 de întrebări. Rezultatele obținute reflectă starea socio-economică a arealului Țării Dornelor, compus din 12 Unități Administrativ Teritoriale, dintre care un municipiu, un oraș și 11 comune.

Cel mai mare număr de respondenți s-a înregistrat în municipiul Vatra Dornei, urmat de comuna Dorna Arini. Cu o populație de aproximativ 47.000 locuitori, Țara Dornelor este un areal cu un real potențial de dezvoltare economică având în vedere ocupațiile locuitorilor: turismul și agricultura (creșterea animalelor).

La chestionar au răspuns 136 de persoane cu vârstele cuprinse între 18 și peste 65 de ani, din tot arealul Țării Dornelor. Majoritatea acestora au vârsta cuprinsă între 25 și 54 de ani. Dintre respondenți, 76 sunt bărbați, reprezentând 55,9% și 60 femei, 44,1%. Datele reprezentative sunt prezentate în graficele de mai jos (fig.4.26, 4.27 și 4.28):

1. Denumirea comunei/orașului în care locuiți

137 de răspunsuri

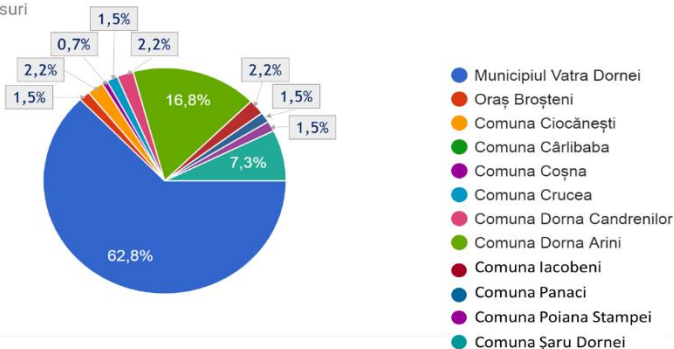

Figura 4.26: Denumirea comunei/a orașului în care locuiesc respondenții

Figure 4.26: Name of the commune / city where the respondents live

2. În ce categorie de vârstă vă încadrați?

137 de răspunsuri

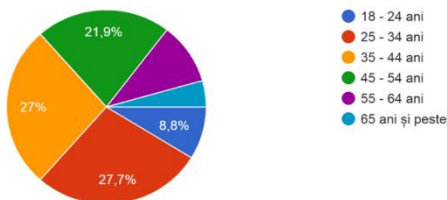

Figura 4.27: Vârsta respondenților participanți la studiu

Figure 4.27: Age of respondents to the study

3. În ce categorie vă încadrați?

136 de răspunsuri

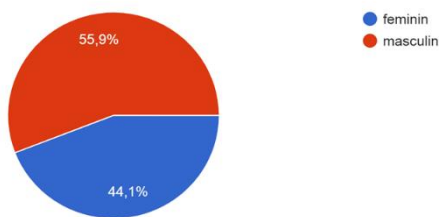

Figura 4.28: Genul respondenților participanți la studiu

Figure 4.28: Gender of respondents to the study

Marea majoritate a participanților la studiu au studii universitare (41,9%), urmați de cei cu studii post-universitare (28,7%), 15,4% sunt absolvenți de liceu, 10,3% au studii post liceale. (Figura 4.29).

4. Care sunt ultimele studii absolvite?

136 de răspunsuri

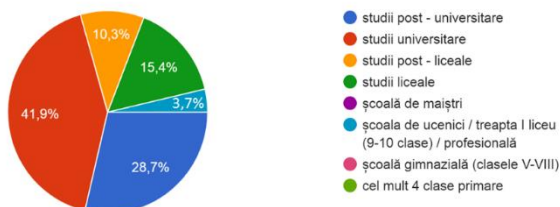

Figura 4.29: Nivelul de studii al respondenților din arealul Țării Dornelor

Figure 4.29: The level of education of the respondents in the area of Dorna Country

5. Categorie ocupațională:

136 de răspunsuri

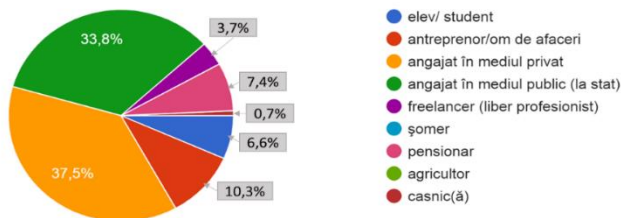

Figura 4.30: Ocupația respondenților din Țara Dornelor, participanți la studiu

Figure 4.30: Occupation of respondents from Dorna Country, participants in the study

Dintre participanții la studiu, 37,5% lucrează în mediul privat, 33,8% lucrează în mediul public, (10,3%) sunt antreprenori. Datele rezultate sunt prezentate în figura 4.31 de mai sus.

În figura 12 este reliefat statutul civil al respondenților participanți la studiu: 61% dintre ei sunt căsătoriți, 25% sunt necăsătoriți, 8,8% divorțați, 4,4% conviețuiesc în concubinaj, în timp ce până în 1% sunt văduvi.

6. Starea civilă

136 de răspunsuri

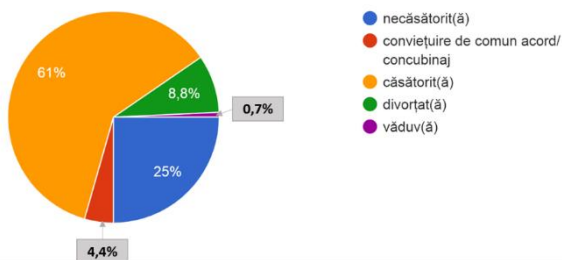

Figura 4.31: Starea civilă a respondenților participanți la studiu în Țara Dornelor

Figure 4.31: Marital status of the respondents participating in the study in Dorna Country

La întrebarea *Din câte persoane este formată gospodăria dumneavoastră?* (nr. persoane), din totalul respondenților, concluzionez că în Țara Dornelor există familii ce au de la 2 până la 8 membri.

Rezultatele privind venitul /familie în Țara Dornelor este reprezentat în Figura 4.32. Se poate observa că marea majoritate a dornenilor au venituri /familie ce depășesc 3.500 lei (72,1% dintre respondenți), urmați de cei ce au venituri cuprinse între 3.000 – 3.500 lei/lună, reprezentând 11,8% dintre respondenți.

8. Care este cu aproximație venitul lunar pe gospodărie (toate veniturile - nu doar ale dvs.), indiferent de sursele de proveniență?

136 de răspunsuri

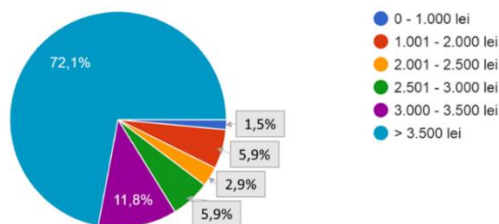

Figura 4.32: Venitul lunar pe gospodărie în Țara Dornelor în anul 2019

Figure 4.32: Monthly household income in Dorna Country in 2019

În urma analizei datelor, concluzia este că unitățile administrativ teritoriale în care locuitorii sunt mulțumiți și foarte mulțumiți în ce privește nivelul de dezvoltare a comunei/orașului, sunt: Poiana Stampei, Panaci, Coșna, Dorna Candrenilor, Crucea și Dorna Arini. Cei mai nemulțumiți se înregistrează în municipiul Vatra Dornei, urmați de comuna Șaru Dornei, Iacobenii, Ciocănești, Orașul Broșteni și comuna Cârlibaba.

Reprezentativitatea la nivel de bazin este redată în Figura 4.33.

9. Pe o scară de la 1 la 5, unde 1 înseamnă nedezvoltat(ă), iar 5 foarte dezvoltat(ă), cum apreciați nivelul de dezvoltare al comunei/orașului dumneavoastră? N° și %

137 de răspunsuri

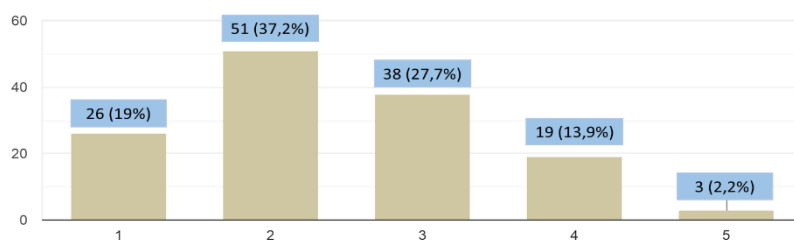

Figura 4.33: Gradul de apreciere a nivelului de dezvoltare al Țării Dornelor

Figure 4.33: Degree of appreciation of the level of development of the Dorna Country

Concluzia referitoare la satisfacția generală a locuitorilor Țării Dornelor este că mare parte a acestora se declară nemulțumiți, într-un procent de 53,3%, iar mulțumiți, 27,7%. Aceasta se datorează numărului mare al respondenților din municipiul Vatra Dornei care și-au declarat nemulțumirea, raportat la restul

respondenților din celelalte unități administrativ teritoriale. Reprezentativitatea este redată în Figura 4.34.

10. În general cât de mulțumit/ă sunteți de comuna/orașul în care locuiți?

137 de răspunsuri

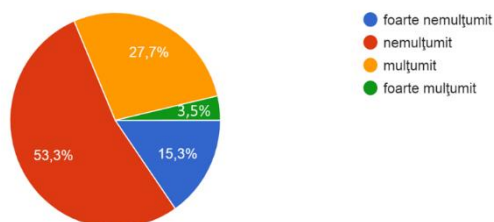

Figura 4.34: % grad general de satisfacție a locuitorilor Țării Dornelor
Figure 4.34: % general satisfaction of the inhabitants of Dorna Country

În ceea ce privește aspectele pozitive ale comunei/orașului în care aceștia locuiesc, ca medie la nivelul întregului bazin al Țării Dornelor, pe primul loc se situează Infrastructura educațională modernizată și/sau servicii educaționale îmbunătățite (63,9%) și Ordinea publică și siguranța (63,2%), urmate de Starea generală a infrastructurii de drumuri, căi de acces (47,4%) și Sectorul economic non-agricol dezvoltat (41,4%). Respondenții sunt rezervați referitor la Sectorul economic din domeniul agricol dezvoltat, cu 18,8% dintre aceștia. Niciunul dintre respondenți nu consideră ca aspect pozitiv Gestionarea deșeurilor/curățenia la nivel de UAT. Rezultatele se regăsesc în Figura 16.

11. Care sunt cele mai importante 3 aspecte pozitive ale comunei/orașului dumneavoastră?

133 de răspunsuri

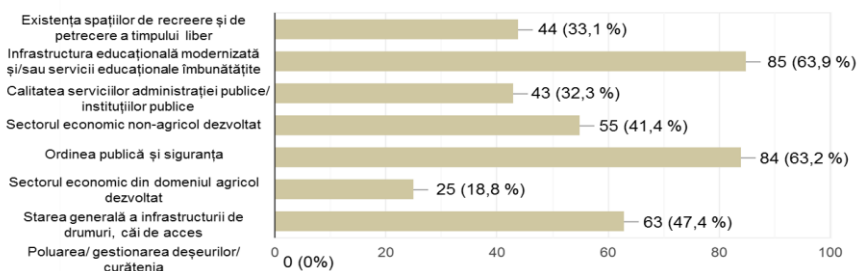

Figura 4.35: Cele mai importante 3 aspecte socio-economice pozitive ce se regăsesc în Țara Dornelor

Figure 4.35: The most important 3 positive socio-economic aspects that can be found in Dorna Country

Dacă ne referim la cele mai importante 3 aspecte negative, mare parte a respondenților, 63,2%, pun pe primul loc *Starea generală a spațiilor culturale, recreative, de petrecere a timpului liber*, apoi *Starea generală a infrastructurii de drumuri* (51,9%), urmat de *Poluarea/gestionarea deșeurilor/curățenia* (45,9%). Putem observa în Figura 17 că respondenții nu au ales ca sector negativ pe cel al Infrastructurii de educație.

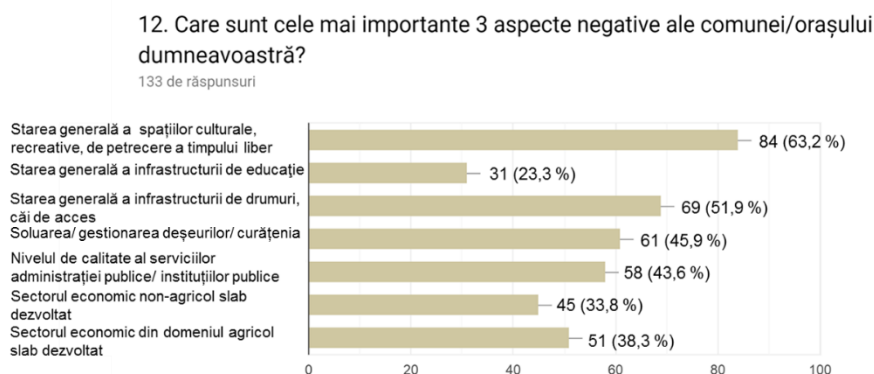

Figura 4.36: Cele mai importante 3 aspecte negative socio-economice în Țara Dornelor
 Figure 4.36: The 3 most important negative socio-economic aspects in Dorna Country

Majoritatea participanților la studiu locuiesc în zona urbană a municipiului Vatra Dornei și a orașului Broșteni, 39,4%, iar 35% locuiesc în mediul rural, în locuințe individuale (case), 65% și 33,6% în apartamente. Datele sunt prezentate în Figurile 4.37 și 4.38 de mai jos:

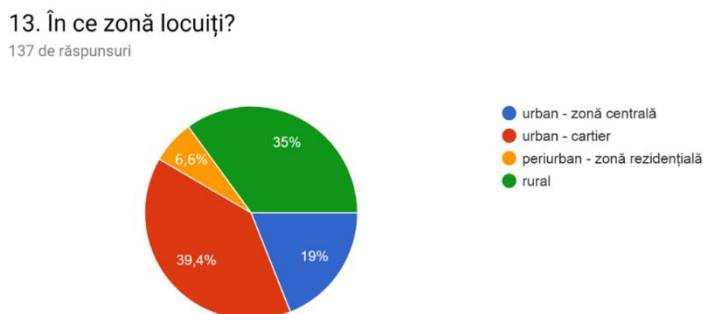

Figura 4.37 Mediul (rural-urban) în care locuiesc participanții la studiu din Țara Dornelor
 Figure 4.37: The environment (rural-urban) in which the study participants from Țara Dornelor live

14. În ce tip de imobil locuiți?

137 de răspunsuri

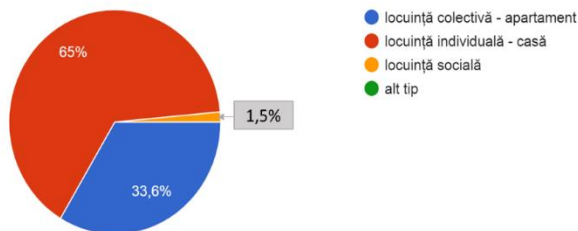

Figura 4.38: Tipul de imobil în care locuiesc participanții la studiu din Țara Dornelor
 Figure 4.38: Type of building in which the study participants from Dorna Country live

Principalele surse de venit ale locuitorilor Țării Dornelor, conform studiului, provin din salarii obținute ca și angajați în cadrul instituțiilor publice (administrație publică, învățământ, sănătate, cultură etc.), 68,7%, urmați de cei ce sunt angajați în localitate – în alte sectoare decât cel agricol (59%), apoi crescătorii de animale (48,5%) și cei ce lucrează în alte localități – în alte sectoare decât cel agricol (42,5%).

Sursele de venit ale respondenților, participanți la studiu provin din salariile ca angajați în localitate în instituții publice (administrație publică, învățământ, sănătate, cultură etc.), 28,4%, urmați de cei ce lucrează în altă localitate – în alte sectoare decât cel agricol (24,6%) și cei ce au propria afacere în sectorul non-agricol (23,1%). Rezultatele se regăsesc în Figura 4.39.

16. Dumneavoastră prin ce modalitate vă câștigați existența?

133 de răspunsuri

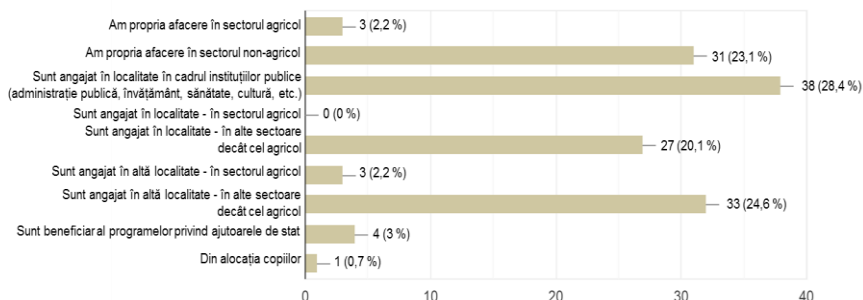

Figura 4.39: Modalitatea de câștig pentru existență a respondenților, locuitori ai Țării Dornelor

Figure 4.39: How to earn for the existence of the respondents, inhabitants of the Dorna Country

Gradul de satisfacție al locuitorilor Țării Dornelor raportat la elementele ce contribuie la creionarea modelului de dezvoltare economico-socială a Țării Dornelor este redat în Figura 20. Locuitorii, consideră că în mică/în foarte mică măsură locuiesc într-o comună dezvoltată/modernă și nu consideră că ar avea un rol importat în dezvoltarea localității lor. De asemenea, majoritatea consideră că activitățile de turism reprezintă un element important pentru dezvoltarea economică a comunei. (Figura 4.40).

17. Evaluați pe o scară de la 1 la 4 (1 fiind în foarte mare măsură și 4 fiind în foarte mică măsură), impactul elementelor ce contribuie la creionarea modelului de dezvoltare economico-socială a localității

N° respondenți

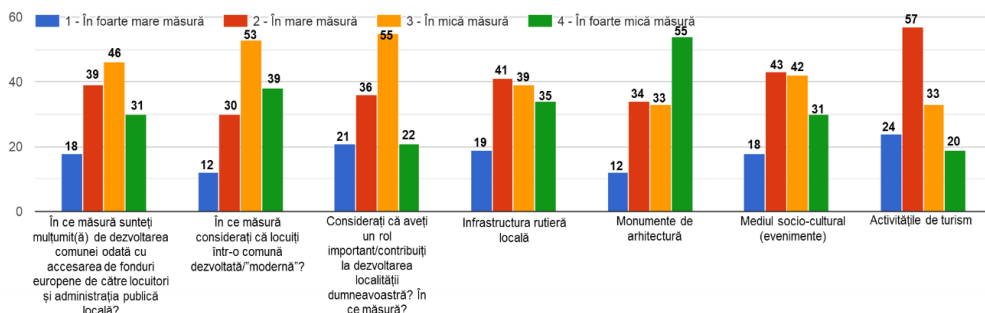

Figura 4.40: Gradul de satisfacție a locuitorilor Țării Dornelor referitor la elementele de dezvoltare ale arealului

Figure 4.40: Satisfaction of the inhabitants of Țara Dornelor regarding the development elements of the area

În procent de 56,9%, participanții se declară mulțumiți de realizările obținute prin activitățile economice pe care le desfășoară sau ca urmare a rezultatului muncii lor. 35% dintre respondenți nu consideră că rezultatul muncii lor are un impact asupra gradului de satisfacție a muncii. (Figura 4.41).

18. Sunteți mulțumit de realizările dumneavoastră prin activitățile economice ce le desfășurați/rezultatele muncii?

137 de răspunsuri

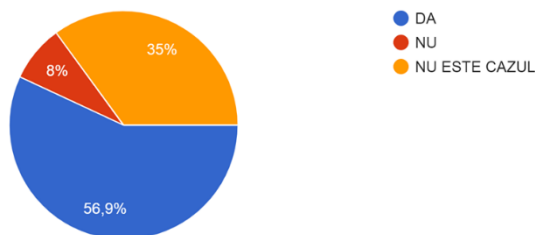

Figura 4.41 Gradul de satisfacție a participanților la studiu referitor la rezultatele muncii
- satisfacția muncii

*Figure 4.41: Degree of satisfaction of study participants regarding work results
- job satisfaction*

Conform datelor rezultate, 19% dintre cei ce au propria afacere au apelat la accesarea de fonduri europene/naționale (Figura 4.42), iar gradul de satisfacție al acestora în ceea ce privește acest aspect este, oarecum apropiat între: a fi sprijinit în mare măsură, în mică măsură și în foarte mică măsură. Cei mai mulți dintre respondenți se declară a fi mulțumiți în foarte mare măsură. (Figura 4.43.)

19. Pentru dezvoltarea afacerii dumneavoastră ați apelat la accesarea de fonduri naționale/europene?

137 de răspunsuri

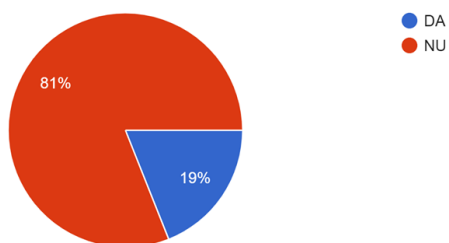

Figura 4.42: Gradul de accesare a fondurilor europene de către dornenii din Țara Dornelor, în dezvoltarea afacerii lor

Figure 4.42: Degree of access to European funds by Dornenians from Dorna Country, in the development of their business

20. În situația în care sunteți beneficiar, evaluați pe o scară de la 1 la 4 (1 fiind în foarte mare măsură și 4 în foarte mică măsură) în ce măsură considerați că v-a sprijinit alocarea de fonduri naționale/europene?

137 de răspunsuri

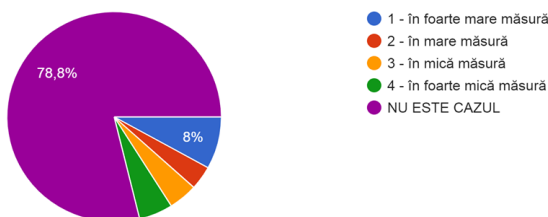

Figura 4.43: Gradul de satisfacție a beneficiarilor de fonduri europene din Țara Dornelor ca urmare a accesării acestora

Figure 4.43: The degree of satisfaction of the beneficiaries of European funds from Dorna Country as a result of accessing them

Majoritatea participanților la studiu, angajați și a celor ce desfășoară activități profesionale consideră că au o contribuție în dezvoltarea localității, 65,7%. (Figura 4.44) prin însăși natura activităților lor.

21. Considerați că, prin activitatea profesională pe care o desfășurați, contribuiți la dezvoltarea localității dumneavoastră?

134 de răspunsuri

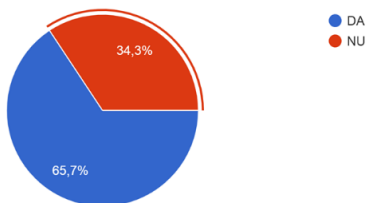

Figura 4.44: Gradul de apreciere al locuitorilor în ceea ce privește contribuția acestora la dezvoltarea localității

Figure 4.44: Degree of appreciation of the inhabitants in terms of their contribution to the development of the locality

Principalele aspecte problematice cu care se confruntă locuitorii din Țara Dornelor, indiferent de comuna/orașul din care provin fac referire la lipsa locurilor de muncă/rata ridicată a șomajului în procent de 45,5%, urmată de serviciile publice deficitare (sănătate, educație, servicii sociale, servicii administrative) – Figura 4.45. În același timp, consideră că principalele resurse care ar putea contribui la viitoarea

dezvoltare a comunei sunt: inițiativa privată, resursele locale naturale și populația/forța de muncă – Figura 4.46.

22. Din lista de mai jos alegeți principalele 3 aspecte problematice cu care considerați că se confruntă comuna/orașul în care locuiți și care trebuie rezolvate cu prioritate (bifați 3 răspunsuri):

133 de răspunsuri

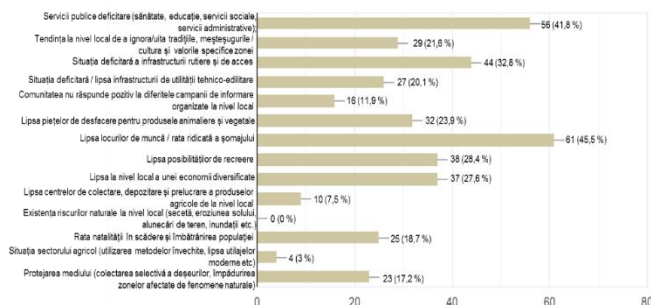

Figura 4.45 – Principalele aspecte problematice cu care se confruntă locuitorii Țării Dornelor
Figure 4.45 - The main problematic issues facing the inhabitants of Dorna Country

23. Menționați care considerați că sunt principalele 3 resurse care ar putea contribui la dezvoltarea viitoare a comunei/orașului în care locuiți?

133 de răspunsuri

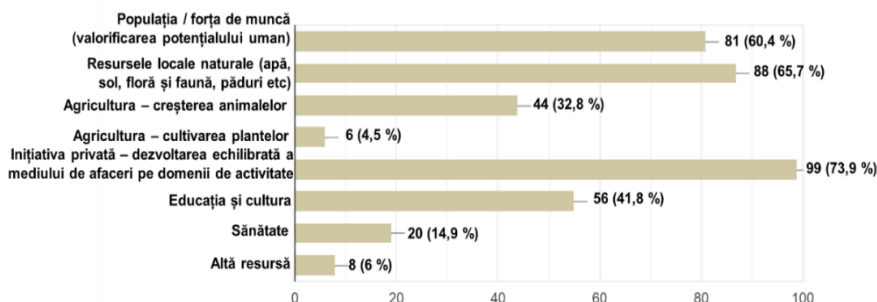

Figura 4.46 – Principalele resurse care ar putea contribui la dezvoltarea viitoare a localităților din Țara Dornelor

Figure 4.46 - The main resources that could contribute to future development of the localities from Dorna Country

2. În 2022 am realizat un studiu în Țara Dornelor ce a vizat analiza demografică și activitatea de turism, specifică arealului, în perioada 2011 – 2020. Polul concentrat al turismului este în municipiul Vatra Dornei. Din analiza efectuată asupra turismului în municipiul Vatra Dornei, pentru perioada 2011-2020 se înregistrează o creștere semnificativă a numărului de turiști într-un ritm mai dinamic în perioada 2018-2019, numărul de turiști ajungând să depășească valoarea de 70 de mii în anul 2019, valoare

ce arată existența unei cereri turistice consistente pentru municipiul Vatra Dornei și localitățile limitrofe aparținătoare.

Din păcate, în anul 2020, ca urmare a restricțiilor generate de pandemie, numărul de turiști a cunoscut un declin important, respectiv o scădere cu aproape 40%, față de nivelul înregistrat în anul anterior, după datele oficiale înregistrate.

Sezonalitatea sosirilor de turiști în zonă este reliefată de cele două sezoane, unul de vară (cu vârf de sezon în luna august) și unul de iarnă concentrat în lunile decembrie, ianuarie și februarie. Cu toate că există o sezonalitate mai pronunțată pentru lunile de vară, și sezonul de iarnă deține o pondere importantă în numărul de turiști atrași. În medie, peste 32% din totalul fluxurilor turistice revin cumulativ lunilor decembrie, ianuarie, februarie și martie, perioadă ce se suprapune cu sezonul de schi din țara noastră. Per total, sezonul de vară (iunie - septembrie) deține în medie aproape 44% din numărul total de turiști dintr-un an calendaristic. Gradul de ocupare al unităților de cazare în UAT Vatra Dornei în perioada 2011 – 2020 este redat în Figura 4.47.

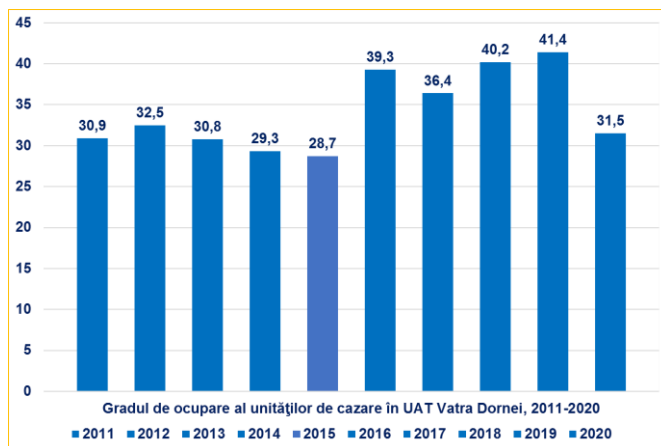

Figura 4.47 Gradul de ocupare al unităților de cazare în UAT Vatra Dornei, 2011-2020

Sursa: Institutul Național de Statistică, baza de date Tempo, date prelucrate

Figure 4.47 Occupancy rate of accommodation units in Vatra Dornei ATU, 2011-2020

Source: National Institute of Statistics, Tempo database, processed data

De remarcat este anul pandemic 2020, cu valori mult mai crescute (ca pondere în total an) pentru lunile ianuarie și august, situație influențată și de valorile nesemnificative înregistrate în perioada de extrasezon din lunile martie, aprilie, mai și iunie, când au fost instituite mai multe restricții de circulație cauzate de pandemia de COVID-19, cele mai drastice măsuri de limitare a circulației având loc în timpul stării de urgență, instituite în România, în perioada 16 martie - 14 mai 2020).

Rezultatele studiului

The results of the study

În perioada pandemiei a crescut interesul pentru turismul local și pentru destinațiile mai puțin aglomerate. Oamenii s-au orientat către călătorii în aer liber, turism rural și călătorii în zonele mai puțin populate, pentru a evita riscul de expunere la virus. Astfel, anumite regiuni au înregistrat o creștere a turismului intern și local.

Investițiile în unități de cazare turistică în perioada pandemiei a prezentat și riscuri. Incertitudinea privind evoluția pandemiei și măsurile de restricție au afectat capacitatea unităților de cazare de a atrage clienți și de a obține un profit imediat. Prin urmare, o evaluare atentă a pieței și stabilirea unei strategii de gestionare a riscurilor înainte de a investi în sectorul turistic într-o perioadă de criză cum a fost perioada pandemiei de COVID-19, este recomandat să se efectueze.

Pandemia a condus la scăderea cererii și la o ocupare redusă a unităților de cazare. Aceasta a creat oportunități pentru investitori de a negocia prețuri mai bune pentru achiziționarea sau închirierea proprietăților. Costurile pentru renovări, amenajări și modernizări pot fi reduse într-o perioadă în care cererea este scăzută.

În contextul pandemiei, o investiție importantă în unitățile de cazare a fost reprezentată de implementarea măsurilor de siguranță și igienă. Astfel, unii investitori au fost interesați în a instala sisteme de filtrare a aerului, să ofere materiale de igienă suplimentare și să adapteze infrastructura pentru a respecta distanțarea socială și măsurile de prevenire a răspândirii virusului. Aceste investiții au rol în a asigura încrederea și siguranța clienților.

Exceptând perioadele de criză precum cea a pandemiei, la realizarea investițiilor în unitățile de cazare ar trebui să se țină cont de specificul zonei și de arhitectura tradițională. La rândul lor, acestea ar trebui corelate și cu produsele și tradițiile locale. Se impune crearea de noi mijloace pentru petrecerea timpului liber, care să aibă un impact minim asupra mediului.

În Țara Dornelor există diverse categorii de turiști care aleg să viziteze și să se bucure de frumusețea și atracțiile naturale ale acestui loc.

Turiștii aventurieri și amatori de sporturi în aer liber sunt o categorie de turiști atrași de potențialul zonei pentru activități de aventură și sporturi în aer liber. Zona Dornelor oferă oportunități pentru drumeții, trekking, alpinism, ciclism montan, tiroliană și alte activități de adrenalină.

Turiștii pasionați de natură și observarea faunei și florei din aria protejată și a biodiversității, așa că turiștii pasionați de natură vin aici pentru a admira peisajele montane spectaculoase, pentru a observa păsări și animale sălbatice, precum și pentru a descoperi flora locală.

Țara Dornelor are o moștenire culturală bogată, iar turiștii care sunt interesați de tradiții, obiceiuri și folclorul local aleg să viziteze această zonă. Festivalurile tradiționale, muzica populară și gastronomia locală reprezintă atracții importante pentru această categorie de turiști.

Pentru mulți turiști, zona montană a Țării Dornelor oferă o oază de liniște și relaxare. Aceștia se retrag în natură pentru a se bucura de aerul curat, peisajele pitorești, traseele de mers pe jos și pentru a se relaxa în spa-uri sau pensiuni rurale.

În contextul actual, există condiții de dezvoltare pe termen mediu și lung a activităților turistice montane, tot mai mulți turiști îndreptându-se înspre mediul rural montan, în special categoriile cu venituri medii și familiștii, tinerii, dar și multe alte categorii.

Turiștii caută noi destinații. Atracțiile naturale, produsele ecologice, gastronomia tradițională, patrimoniul cultural, agrementul specific, fac ca acest gen de turism să prindă tot mai mult teren.

Situația pandemică provocată la nivel mondial de COVID-19 a afectat toate sectoarele economiei. Domeniile turism și gastronomie locală întotdeauna au conlucrat pentru identitate locală, tradiții, obiceiuri și cultură, gastronomie și dorința de evoluție și dezvoltare locală.

Ce i-a determinat pe turiști să aleagă ca zonă de petrecere a timpului liber în anii pandemici, 2020 și 2021, Țara Dornelor în general și unitatea administrativ teritorială Vatra Dornei cu localitățile arundate?

Pentru a afla răspunsul la această întrebare am realizat un studiu asupra a 13 unități de cazare cu restaurant propriu, concretizat în lucrarea *Studiu privind demografia și turismul ca activitate economică principală în Țara Dornelor*. Rezultatele studiului le-am prezentat la cea de-a 9-a editie a ESPERA, desfășurată în zilele de 24 și 25 noiembrie 2022, sub genericul "Constraints and opportunities in shaping the future. New approaches to economics and policy making", sesiunea 13. Mountains areas sustainable development. Studiul a scos în evidență dorința turiștilor de a fi în conectivitate într-un mediu familiar, bazat pe empatie și obiective comune. Oamenii au preferat locuri în care încă se mai păstrează tradițiile și biodiversitatea și a crescut interesul acestora de a consuma alimente proaspete, sănătoase, care provin dintr-un mediu curat și sănătos.

Produsele consumate în unitățile turistice provin predominant din gospodăria proprie a acestora sau de la producători locali. Aceste elemente au făcut ca media numărului turiștilor ce au trecut pragul pensiunilor studiate să fie mai mare în anii pandemici.

Contextul economico-social actual cauzat de pandemia de COVID-19 a schimbat obiceiurile turistice, iar societatea urbană caută să redescopere zonele rurale din România și patrimoniul gastronomic tradițional specific fiecărui areal.

Noul profil al turistului este bazat pe nevoia siguranței mediului în care alege să își petreacă timpul liber, pe siguranța și sănătatea alimentară, dar și pe dorința de experiențe autentice, iar Țara Dornelor reușește să îmbine armonios toate aceste elemente.

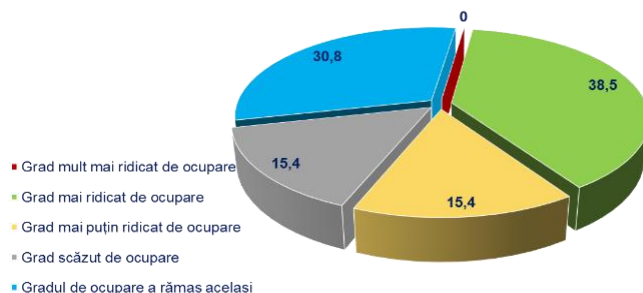

Figura 4.48: Aprecierea gradului de ocupare turistică din perioada pandemiei (anii 2020 și 2021) comparativ cu anii 2018 și 2019, anteriori instalării situației pandemice, la nivelul structurilor turistice studiate din zona montană Țara Dornelor

Source: Author's own research

Figure 4.48: Assessment of the tourist occupation during the pandemic (2020 and 2021) compared to 2018 and 2019, prior to the installation of the pandemic situation, at the level of the studied tourist structures in the mountainous area Țara Dornelor

Source: Author's own research

Turismul de familie a luat amploare în vara anului 2020, menținându-se și în anul 2021, spre deosebire de turismul de afaceri. Familiile cu unul sau mai mulți copii ocupând un procent de 92.3% în anii 2020 și 2021 ca frecvență a unităților turistice, cu preponderență (Figura 4.49). Situația privind capacitatea de cazare și gradul de ocupare a numărului de locuri în restaurantul unității proprii în cele 13 unități turistice studiate, din Țara Dornelor, se regăsește în Figura 4.50.

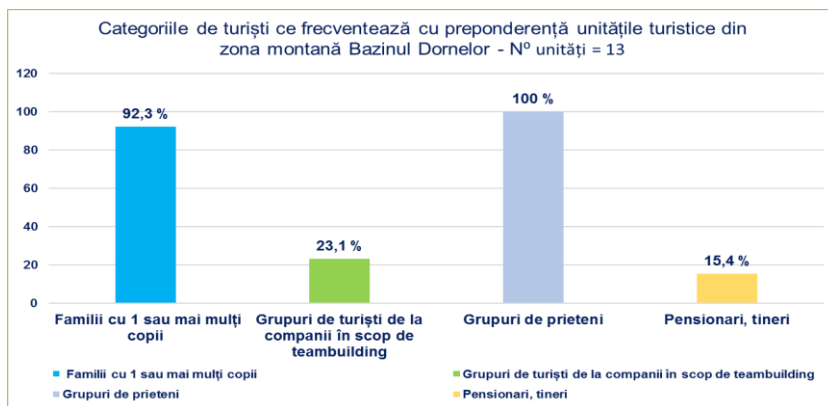

Figura 4.49: Categoriile de turiști ce au frecventat cu preponderență unitățile turistice din zona montană Bazinul Dornelor în anii pandemici 2020 – 2021

Source: Author's own research

Figure 4.49: The categories of tourists who frequented mainly the tourist units in the mountainous area Țara Dornelor in the pandemic years 2020 - 2021

Source: Author's own research

Turiștii ce au ales să petreacă timp în unitățile turistice din Țara Dornelor s-au ghidat și după faptul că produsele alimentare sunt obținute din producția primară de la nivelul fermei proprii, dar și de la alți producători locali.

Alimentele atestate pe scheme de calitate, în special cele care utilizează mențiunea ”produs montan”, a căror autenticitate și trasabilitate sunt verificate, cresc credibilitatea producătorilor locali, iar turiștii consumatori se bucură de gust autentic, de produse sănătoase.

Frecvența de acoperire a locurilor de cazare în perioada anilor pandemici 2020-2021 comparativ cu perioada 2018 – 2019, în cele 13 structuri de primire turistică studiate este prezentată în graficele din Figurile 4.50 și 4.51.

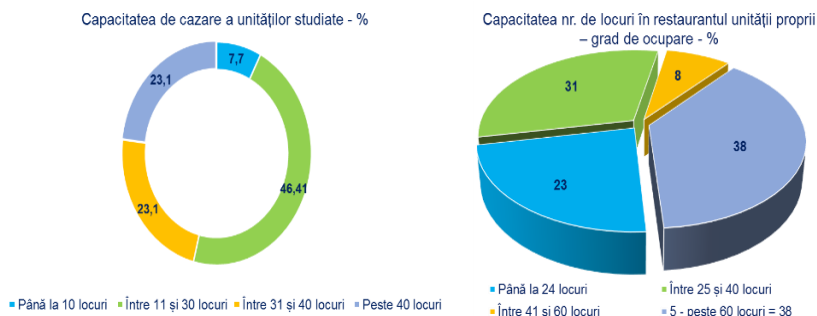

Figura 4.50: Capacitatea de cazare și gradul de ocupare a numărului de locuri în restaurantul unității proprii în cele 13 unități turistice din Țara Dornelor

Sursa: Cercetări proprii

Figure 4.50: Accommodation capacity and occupancy rate in the restaurant of your own unit in the 13 tourist units in Dorna Country

Source: Own research

Gradul de ocupare a unităților turistice în cele două sezoane a crescut în perioada pandemiei, procentul unităților pentru care acest grad a scăzut, fiind de 15%, în timp ce gradul de ocupare a unităților turistice în preajma marilor sărbători din an rămânând la fel, pentru 62% dintre unitățile studiate.

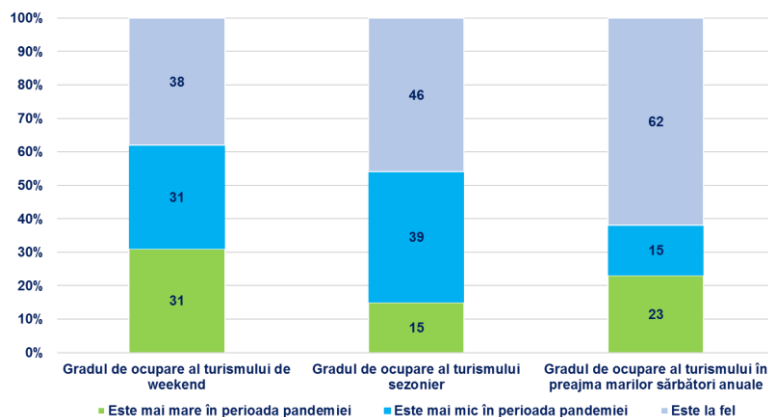

Figura 4.51: % grad de ocupare în unitățile de primire turistică din zona montană Țara Dornelor în perioada pandemică 2020-2021 comparativ cu perioada anilor 2018-2019;

Sursa: Cercetări proprii

Figure 4.51: % Occupancy rate in the tourist reception units in the Dorna Country mountain area during the pandemic period 2020-2021 compared to the period 2018-2019

Source: Author's own research

Crearea și dezvoltarea infrastructurii rutiere în Țara Dornelor ar putea juca un rol crucial în promovarea turismului în regiune și în atragerea unui număr mai mare de vizitatori având ca efect o dezvoltare sustenabilă și consolidare a comunităților locale prin sprijinul micilor afaceri locale. Investițiile autorităților publice locale au contribuit și vor contribui la gradul de atracție a turiștilor în Țara Dornelor și determină în același timp și pe micii întreprinzători să investească în afacerile proprii pentru sporirea confortului turiștilor ce le trec pragul. 38.6% dintre participanții la studiu au investit în perioada pandemiei pentru confortul turiștilor, situație prezentată în Figura 4.52.

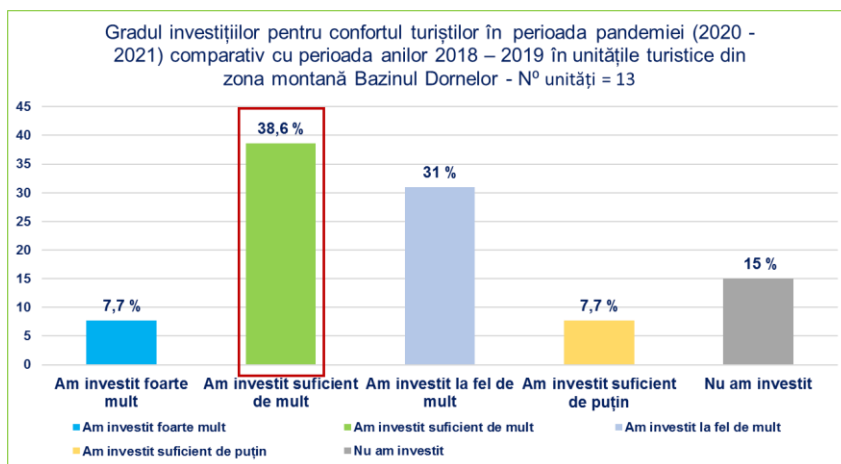

Figura 4.52: Gradul investițiilor pentru confortul turiștilor în perioada pandemiei (2020 - 2021) comparativ cu perioada anilor 2018 - 2019 în unitățile turistice din zona montană Țara Dornelor - Sursa: Cercetări proprii

Figure 4.52: The degree of investments for the comfort of tourists during the pandemic (2020 - 2021) compared to the period 2018 - 2019 in the tourist units in the mountainous area of Dorna Country

Source: Author's own research

Atracțiile turistice oferite de structurile turistice din zona montană Țara Dornelor sunt axate în general pe spații de recreere și activități pentru divertisment și ocuparea timpului liber: saună uscată, saună umedă, salină, saună infraroșu, ciubăr, fermă, sală conferințe pentru turism de afaceri, catering, centru fitness, spațiu de joacă pt. copii, centru de wellness, jocuri, tv, spa (piscină, jacuzzi), spațiu pentru sporturi de interior și jocuri (biliard, tenis de masă, table, șah, remy) piscină interioară, acvariu, bază tratament balneo.

Pentru atragerea mai multor turiști în perioada pandemică, 2020 - 2021, în 69,2% dintre structurile turistice cercetate au fost realizate investiții în: amenajare spații de relaxare, amenajare spații de recreere și de petrecere a timpului liber, extindere spații de cazare, investiții în mobilier, investiții în aparatură electronică, investiții în personal nou angajat și stimularea celui angajat existent, Figura 4.53.

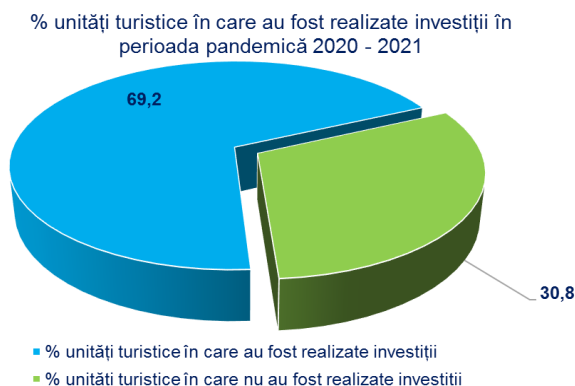

Figura 4.53: % unități turistice în care au fost realizate investiții în pandemie 2020 – 2021

Sursa: Cercetări proprii

Figure 4.53: % of tourist units in which investments have been made in pandemic 2020 – 2021

Source: Author's own research

Sectorul turistic a oferit o sursă generoasă de locuri de muncă în ultimii ani, având în vedere numărul mare de investiții în pensiunile turistice și agroturistice, mare parte din acestea fiind realizate în urma accesării de fonduri europene destinate infrastructurii turistice.

În ultimii ani, o puternică dezvoltare a cunoscut agroturismul ca variantă a turismului rural, care permite obținerea de venituri complementare agriculturii, prin amenajarea de capacități de cazare în gospodărie și valorificarea produselor agricole obținute prin această activitate. Asemenea ferme agroturistice au apărut în aproape toate localitățile rurale din Țara Dornelor. Un caz aparte îl constituie comuna Ciocănești, declarată comună muzeu, unde asistăm la o adevărată explozie de case agroturistice.

Din datele prezentate în graficele de mai jos (Figurile 4.54 – 4.65) se constată o creștere a numărului unităților de cazare în scop turistic în arealul Țării Dornelor, la fiecare dintre UAT-urile componente:

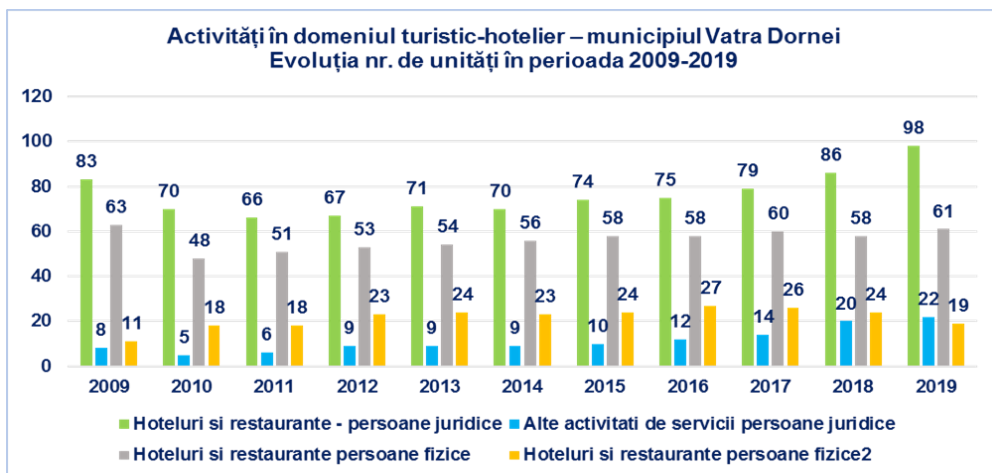

Figura 4.54: Evoluția numărului de unități în scop turistic din municipiul Vatra Dornei, în perioada 2009-2019

Sursa: Date prelucrate, obținute de la APIA

Figure 4.54: Evolution of the number of tourist units in Vatra Dornei, during 2009-2019

Source: Data processed, obtained from APIA

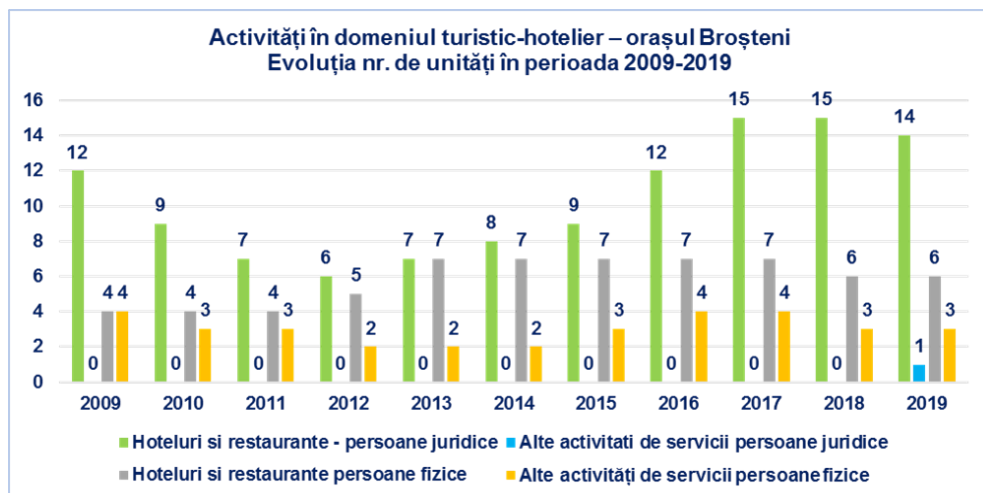

Figura 4.55: Evoluția numărului de unități în scop turistic din orașul Broșteni, în perioada 2009-2019

Sursa: Date prelucrate, obținute de la APIA

Figure 4.55: Evolution of the number of tourist units in the city of Broșteni, in the period 2009-2019

Source: Data processed, obtained from APIA

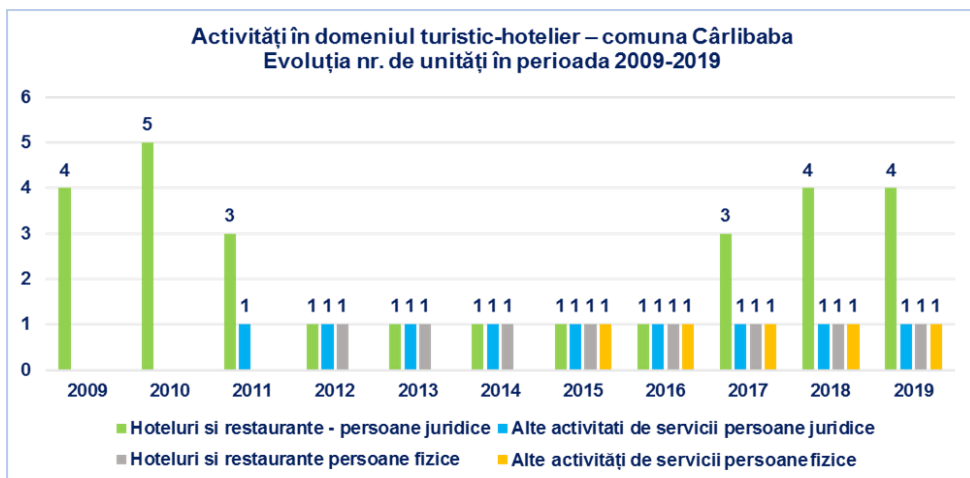

Figura 4.56: Evoluția numărului de unități în scop turistic din comuna Cârlibaba, în 2009-2019

Sursa: Date prelucrate, obținute de la APIA

Figure 4.56: Evolution of the number of tourist units in Cârlibaba commune, during 2009-2019

Source: Data processed, obtained from APIA

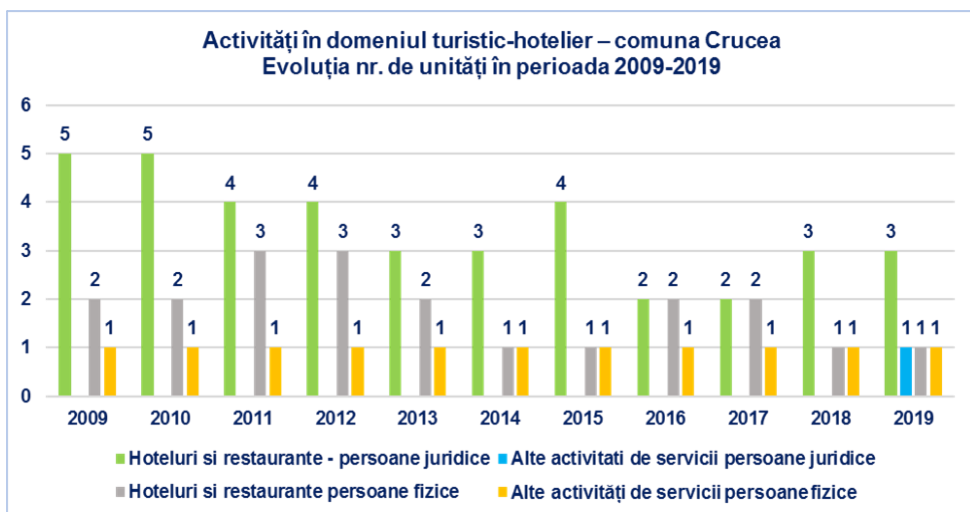

Figura 4.57: Evoluția numărului de unități în scop turistic din comuna Crucea, în perioada 2009-2019

Sursa: Date prelucrate, obținute de la APIA

Figure 4.57: Evolution of the number of tourist units in Crucea commune, during 2009-2019

Source: Data processed, obtained from APIA

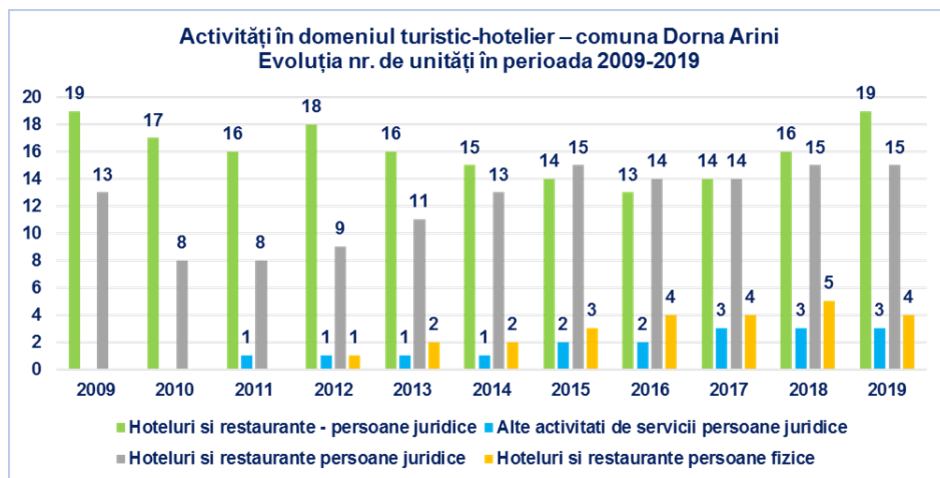

Figura 4.58: Evoluția numărului de unități în scop turistic din comuna Dorna Arini, în perioada 2009-2019

Sursa: Date prelucrate, obținute de la APIA

Figure 4.58: Evolution of the number of tourist units in Dorna Arini commune, during 2009-2019

Source: Data processed, obtained from APIA

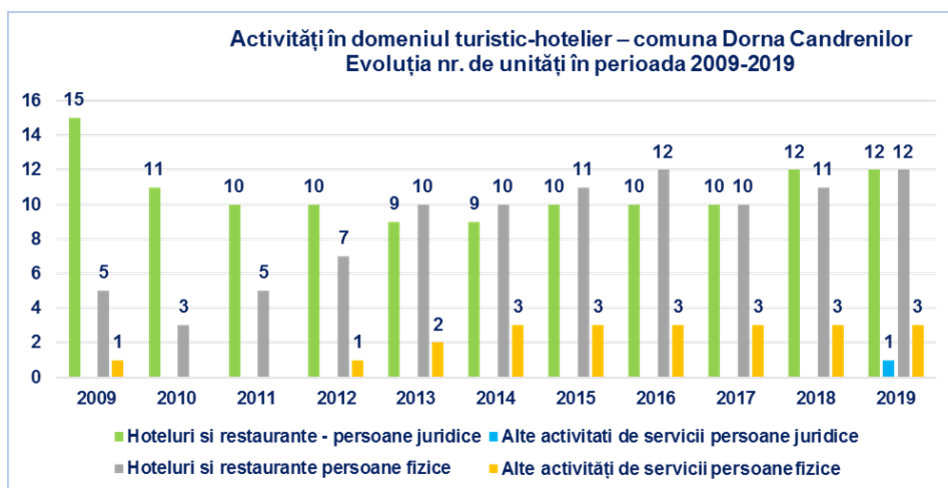

Figura 4.59: Evoluția numărului de unități în scop turistic din comuna Dorna Candrenilor, în perioada 2009-2019

Sursa: Date prelucrate, obținute de la APIA

Figure 4.59: Evolution of the number of tourist units in Dorna Candrenilor commune, during 2009-2019

Source: Data processed, obtained from APIA

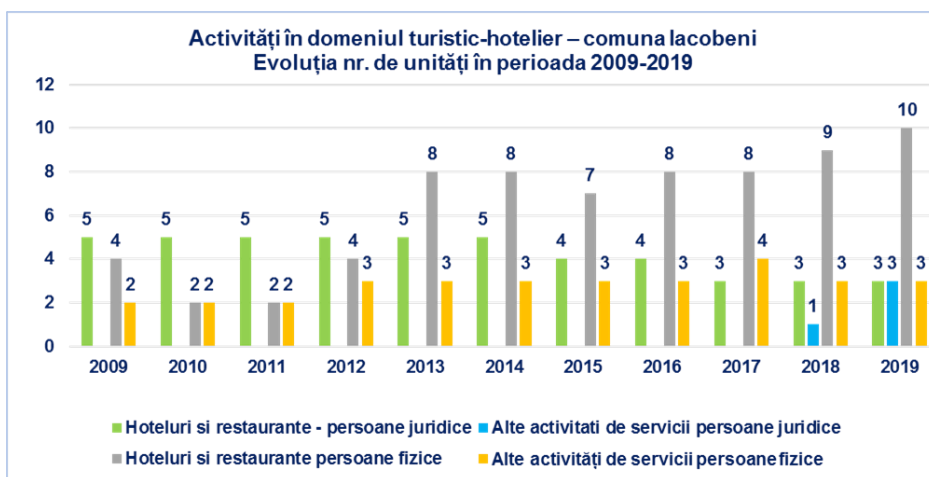

Figura 4.60: Evoluția numărului de unități în scop turistic din comuna Iacobeni, în perioada 2009-2019

Sursa: Date prelucrate, obținute de la APIA

Figure 4.60: Evolution of the number of tourist units in Iacobeni commune, during 2009-2019

Source: Data processed, obtained from (APIA)

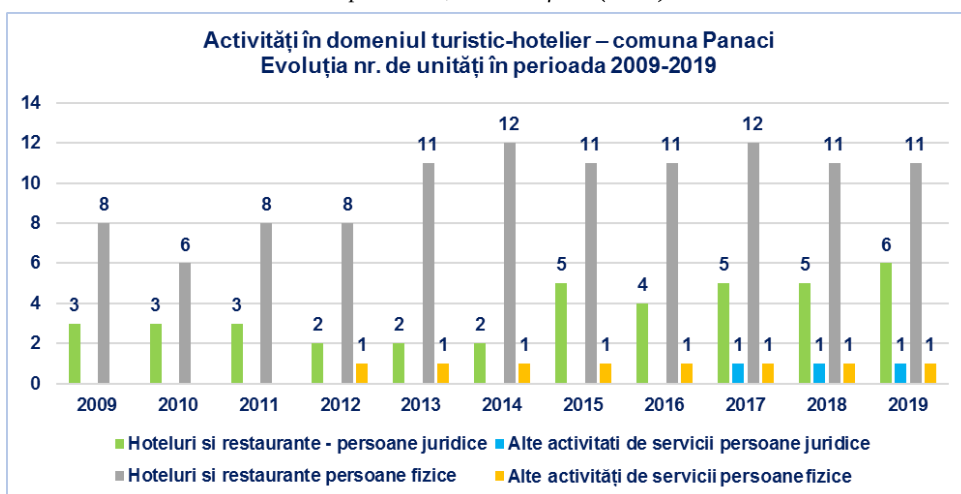

Figura 4.61 Evoluția numărului de unități în scop turistic din comuna Panaci, în perioada 2009-2019

Sursa: Date prelucrate, obținute de la APIA

Figure 4.61: Evolution of the number of tourist units in Panaci commune, during 2009-2019

Source: Data processed, obtained from APIA

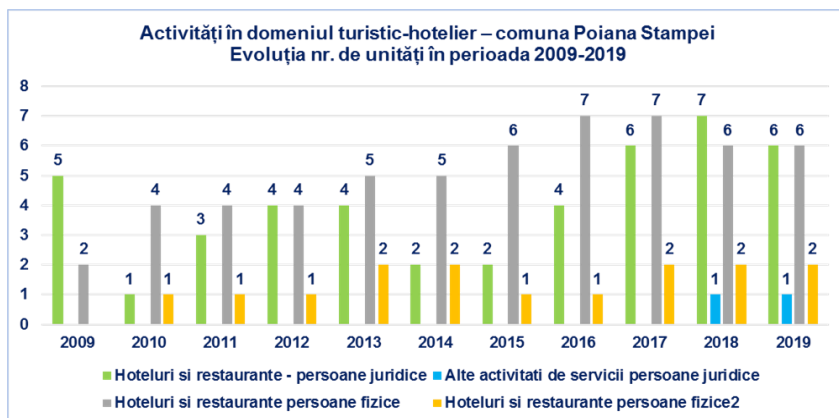

Figura 4.62: Evoluția numărului de unități în scop turistic din comuna Poiana Stampei, în perioada 2009-2019

Sursa: Date prelucrate, obținute de la APIA

Figure 4.62: Evolution of the number of tourist units in Poiana Stampei commune, in 2009-2019

Source: Data processed, obtained from (APIA)

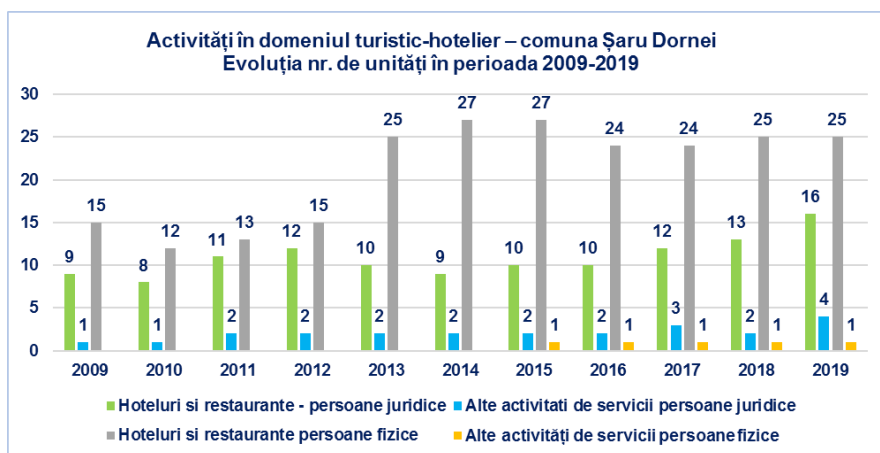

Figura 4.63 Evoluția numărului de unități în scop turistic din comuna Șaru Dornei, în perioada 2009-2019

Sursa: Date prelucrate, obținute de la APIA

Figure 4.63: Evolution of the number of tourist units in Șaru Dornei commune, during 2009-2019

Source: Data processed, obtained from APIA

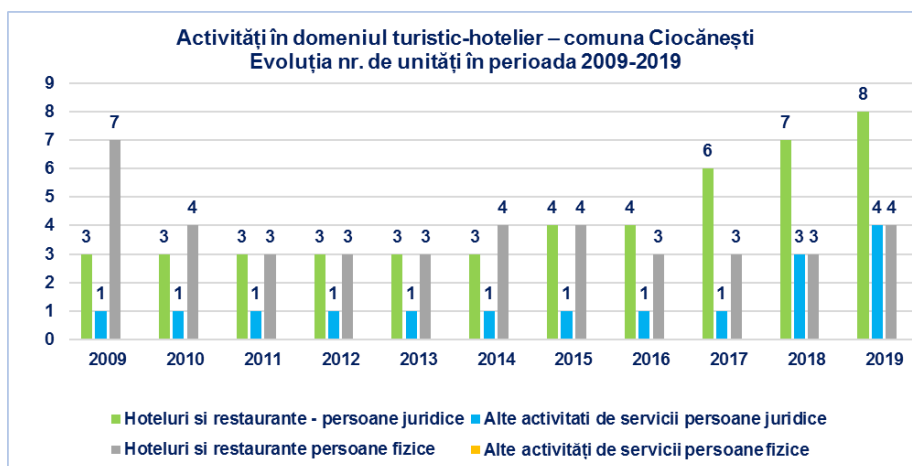

Figura 4.64: Evoluția numărului de unități în scop turistic din comuna Ciocănești, în perioada 2009-2019

Sursa: Date prelucrate, obținute de la APIA

Figure 4.64: Evolution of the number of tourist units in Ciocănești commune, during 2009-2019

Source: Data processed, obtained from APIA

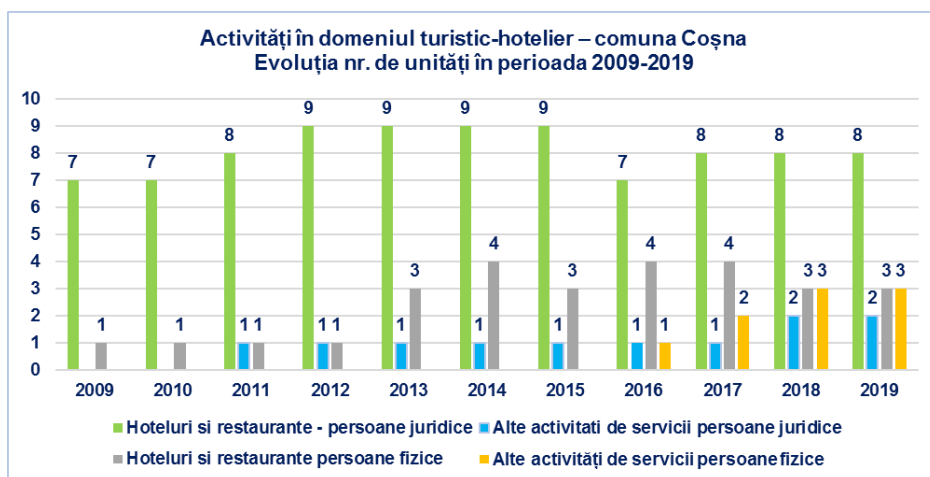

Figura 4.65: Evoluția numărului de unități în scop turistic din comuna Coșna, în perioada 2009-2019

Sursa: Date prelucrate, obținute de la APIA

Figure 4.65: Evolution of the number of tourist units in Coșna commune, during 2009-2019

Source: Data processed, obtained from the APIA

Din nou, comuna Șaru Dornei iese în evidență și la numărul de unități în scop turistic, urmată de comuna Dorna Candrenilor, Poiana Stampei. Sigur că municipiul Vatra Dornei deține cel ai mare număr de unități cu scop turistic, însă, raportat la numărul populației, comuna Șaru Dornei poate fi un model, un exemplu, pentru celelalte UAT-uri aparținătoare Țării Dornelor.

Concluziile studiului

The results of the study

Turismul de familie a luat amploare în vara anului 2020 spre deosebire de turismul de afaceri. Adaptarea omului la noile condiții impuse de guvernănanță prin măsurile restrictive stabilite a făcut ca indivizii să investească mai mult timp familiei și timpului calitativ petrecut împreună. Sectorul turismului din Țara Dornelor s-a bucurat în anul 2021 de creștere în ceea ce privește gradul de acoperire a structurilor turistice ce oferă cazare, spații de agrement și de petrecere a timpului în aer liber, gastronomia locală fiind și ea la mare căutare, produsele și bucătăria locală fiind recunoscute la nivel național. Practicarea agriculturii tradiționale contribuie indirect la păstrarea peisajului cultural, la estetica spațiului rural prin menținerea zonelor de pășune, fânețe, livezi, culturi tradiționale și a biodiversității.

4.8.2 Modele de dezvoltare în Țara Dornelor

4.8.2 Development models in Dorna Country

Există diferite modele și abordări pentru dezvoltarea rurală, iar alegerea unui model depinde de contextul specific al unei regiuni sau țări. Mai jos voi prezenta două modele comune de dezvoltare rurală:

a. Modelul integrat de dezvoltare rurală:

Acest model pune accentul pe dezvoltarea holistică a comunităților rurale prin abordarea simultană a multiplelor aspecte, cum ar fi agricultura, infrastructura, educația, sănătatea, accesul la servicii de bază și dezvoltarea economică. Scopul este de a crea un mediu favorabil pentru dezvoltarea durabilă și echilibrată a zonelor rurale. Modelul integrat implică colaborarea între diferite sectoare și actori, cum ar fi guvernele locale, organizațiile neguvernamentale, sectorul privat și comunitățile locale, pentru a identifica nevoile prioritare și a implementa proiecte și politici adecvate. De exemplu, acest model poate implica promovarea agriculturii sustenabile, îmbunătățirea infrastructurii rutiere și de apă, facilitarea accesului la servicii de sănătate și educație în comunitățile rurale.

b. Modelul de dezvoltare bazat pe valoarea adăugată locală:

Acest model se concentrează pe exploatarea resurselor și potențialului local al unei zone rurale pentru a crea valoare adăugată și a stimula dezvoltarea economică. Se pune accentul pe dezvoltarea lanțurilor de aprovizionare și a rețelelor de valoare care să valorifice produsele și serviciile locale. De exemplu, prin promovarea producției și comercializării de produse agricole specifice unei regiuni, turismul rural sau industria artizanală locală, se poate sprijini creșterea economică și crearea de locuri de muncă în comunitățile rurale. Acest model implică sprijinirea antreprenoriatului local, accesul la finanțare, dezvoltarea capacităților și crearea de

parteneriate între diferite părți interesate, cum ar fi producătorii, procesatorii, distribuitorii și autoritățile locale.

Acestea sunt doar două exemple de modele de dezvoltare rurală, dar există și alte abordări specifice în funcție de nevoile și resursele unei regiuni. În general, este important să se țină cont de caracteristicile unice ale comunităților rurale și de participarea activă a acestora în procesul de dezvoltare pentru a asigura succesul și sustenabilitatea proiectelor.

Abordarea socio-economică este ațintită asupra a tot ceea ce probează locuitorii acestui areal, a "actorilor" economici care locuiesc, își desfășoară activitatea în Țara Dornelor, produc venit și folosesc serviciile din acest areal.

Analiza indicatorilor statistici, presupune cercetarea spațiului acestui areal prin prisma indicatorilor ce cuantifică mediul demografic, mediul economic, habitatul și echiparea tehnică a localităților componente, mediul social și mediul ecologic.

Localitățile ce aparțin Țării Dornelor, cu excepția municipiului Vatra Dornei, fac parte dintr-un Grup de Acțiune Locală denumit "GAL Bazinul Dornelor", care are rolul de a gestiona fonduri europene prin Programul Național de Dezvoltare Rurală 2014-2020, AXA LEADER, acordate prin Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale.

Abordarea LEADER constă într-un set de principii călăuzitoare sprijinirii politicii de dezvoltare rurală a UE prin "Îmbunătățirea calității vieții în zonele rurale și încurajarea diversificării activităților economice".

Programul LEADER – poate fi considerat drept o metodă de susținere a identității locale, utilizat pentru a construi și dezvolta "economii de cultură" prin vânzări de produse "locale" pe piețele naționale și internaționale, care apoi să contribuie la o aprofundare a identității în zona locală. Programul LEADER reprezintă un program de dezvoltare prin care se încearcă consolidarea imaginilor zonelor rurale printr-o "politică de identitate".

În Țara Dornelor au fost realizate o serie de investiții, având astăzi funcționalitate și care au generat locuri de muncă. Între acestea voi prezenta câteva proiecte reprezentative din UAT-urile aparținătoare Țării Dornelor:

1. Un proiect finanțat prin Programul LEADER în comuna Poiana Stampei este "*Construire Centru Medical în comuna Poiana Stampei, județul Suceava*". Acest proiect a reprezentat un obiectiv prioritar pentru autoritatea locală, realizarea acestuia ducând la creșterea standardului de viață a populației rurale prin asigurarea accesului la servicii de bază pentru populația rurală (acestea includ și serviciile de sănătate), având ca efect direct reducerea decalajului rural-urban și a tendinței de depopulare a zonelor rurale. Investiția deservește populația comunei Poiana Stampei precum și populația din comunele limitrofe membre ale GAL Bazinul Dornelor. Astfel, prin proiect a fost construit "Centru Medical", incluzând utilarea, asigurarea utilităților de

bază și a dotărilor minime necesare funcționării ce asigură servicii de sănătate pentru populație. Investiția nu este generatoare de venituri.

Proiectul a fost finanțat prin fonduri europene, Programul Național de Dezvoltare Rurală 2014-2020 - Grupul de Acțiune Locală "Bazinul Dornelor" Măsura 7 - Servicii de bază și reînnoirea satelor în zonele rurale, Submăsura 7.2 - Investiții în crearea și modernizarea infrastructurii de bază la scară mică.

Valoarea totală a investiției a fost de 2.099.073 lei, respectiv 460.323 euro, din care valoarea eligibilă 684.000, respectiv 150.000 euro, valoare neeligibilă a proiectului fiind de 1.415.073 lei, respectiv 310.323 euro.

Scopul urmărit prin proiect a fost creșterea calității vieții în zona rurală prin asigurarea accesului populației rurale la serviciile de bază inclusiv servicii medicale în vederea reducerii decalajului rural-urban și reducerea efectului de depopulare a zonei rurale. Necesitatea realizării investiției a fost determinată pe de o parte de numărul populației deservite, structura pe vârste a populației și posibilitățile materiale ale populației din zona rurală.

Operatorii ce prestează serviciile medicale își desfășoară activitatea conform legislației specifice în spațiile construite și amenajate în cadrul obiectivului prin închirierea acestora. Spațiile sunt utilizate, cu acces la utilități și cu dotările minime necesare desfășurării activității, în baza contractelor de închiriere.

2. *"Construire pensiune agroturistică"* - este un proiect ce s-a implementat în sat Poiana Negrii, comuna Dorna Candrenilor, județul Suceava de către Candrea Ileana P.F.A. Prin această investiție s-a creat capacitatea de cazare de tip agroturistic de 5 camere cu câte două locuri fiecare, respectiv 10 locuri de cazare.

Obiectivul proiectului constă în creșterea numărului de turiști în zonă și a duratei vizitelor în județul Suceava.

Obiectivele specifice ale proiectului: OS1 – punerea în valoare a microregiunii ca destinație turistică în vederea creșterii numărului de turiști și OS2 – crearea infrastructurii de cazare și agrement în vederea creșterii gradului de satisfacție a turiștilor.

Această structură de primire agroturistică oferă clienților contactul cu natura, cu liniștea zonei, prețuri rezonabile, ospitalitate, tratament familiar, gastronomie de calitate cu produse tradiționale achiziționate de la producători locali, schimburi socio-culturale.

Pensiunea agroturistică este structurată pe nivele, astfel, la parter este amenajată primirea, spațiile comune și relaxarea (salonul), locul de luat masa (sufrageria), bucătăria la dispoziția turiștilor și spații de cazare, iar la mansardă camere de cazare, fiecare dintre ele cu baie proprie. Accesul și primirea turiștilor se face printr-o scară exterioară cu sosire pe terasa deschisă, dar acoperită, din care se ajunge în salon, spațiul dominant al pensiunii. Acesta este prevăzut cu ferestre și uși largi, cu vedere spre terasa deschisă, fiind spațiul ideal pentru discuții, relaxare. Construcția are un loc

amenajat de luat masa, accesibil dinspre salon, amplasată retras și separat de zona de relaxare și în directă legătură cu bucătăria. De asemenea, pentru asigurarea accesului optim pentru persoanele cu nevoi speciale, este amenajată o cameră de cazare adaptată persoanelor cu handicap, compusă din cameră și grup sanitar.

În incintă sunt amenajate: alee carosabilă, platformă carosabilă, loc de joacă pentru copii, spații verzi.

Spațiile destinate preparării și servirii mesei sunt destinate în exclusivitate turiștilor cazați, dimensionate adecvat capacității de cazare. Gazda pune la dispoziția turiștilor produsele și ingredientele de bază, turiștii având posibilitatea de a-și pregăti singuri preparatele. Produsele alimentare puse la dispoziția turiștilor sunt de la producători autorizați de pe plan local.

Principalii clienți provin din categoriile:

- Turiști români ce doresc să petreacă timpul liber într-un cadru natural relaxant, departe de aglomerația urbană, iubitori ai naturii, care știu să aprecieze un produs turistic cu specific local / tradițional și în același timp sofisticat ca și calitate și diversitate;
- Turiști străini interesați de România, istoric și cultural, dar mai ales viața la țară, autentică;
- Agenții de turism.

Odată cu începerea activității în pensiune, au fost create 4 locuri de muncă și au fost angajate 4 persoane cu contracte individuale de muncă.

Valoarea totală a investiției a fost de 1.330.373 lei, respectiv 285.182 euro, din care 1.016.177 lei, respectiv 217.830 euro constituie valoarea eligibilă a proiectului, valoarea neeligibilă fiind de 314.196 lei, respectiv 67.352 euro.

În arealul Țării Dornelor sunt multe investiții de genul acestei pensiuni agroturistice.

4.8.2.1 Propunere de proiect

4.8.2.1 *Project proposal*

Identificarea modelului de dezvoltare are ca fundament studiul pe bază de chestionar aplicat în localitățile din Țara Dornelor, materialele bibliografice referitoare la specificitatea localităților componente și informații și date statistice actualizate, prelucrate, obținute de la instituții abilitate precum: Institutul Național de Statistică, Oficiul Național al Registrului Comerțului, Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură, Agenția Națională a Zonei Montane, Grupul de Acțiune Locală "Bazinul Dornelor", Primăriile Unităților administrativ teritoriale componente.

Având în vedere specificul agricol al Țării Dornelor, bazat în special pe creșterea animalelor, un proiect ce poate asigura venituri populației, sustenabilitate economică și dezvoltare arealului ar putea fi înființarea unui lanț scurt de aprovizionare cu produse agricole procesate într-o unitate comună de procesare.

Produsele prezente la raft vor proveni de la producători agricoli de produse de origine animală, constituiți într-o formă de asociere, cum ar fi Cooperativa Agricolă în baza Legii nr. 566/ 2004. Un astfel de proiect poate avea denumirea de „INVESTIȚIE COLECTIVĂ PENTRU PRODUCEREA, PROCESAREA ȘI COMERCIALIZAREA PRODUSELOR LACTATE, ÎN «ȚARA DORNELOR», JUDEȚUL SUCEAVA” este un proiect ce poate avea impact pozitiv pentru toți locuitorii din UAT-urile aparținente ”Țării Dornelor” atât din punct de vedere social prin crearea de noi locuri de muncă, cât și economic, prin asigurarea de venituri sigure membrilor cooperatori.

Un astfel de proiect poate fi înființat prin contribuția membrilor ce fac parte din Cooperativa Agricolă constituită, dar și prin fonduri nerambursabile, accesând linii de finanțare acordate prin Planul Național Strategic 2023-2027, gestionat de Ministerul Agriculturii prin Agenția pentru Finanțarea Investițiilor Rurale.

Principalele produse pe care se poate axa o astfel de cooperativă agricolă pot fi: brânză proaspătă de vaci, produse proaspete (iaurt, sana, lapte băut), telemea, cașcaval, brânzeturi fermentate, lapte de consum, brânzeturi topite, smântână de consum și unt. Aceste produse pot obține și certificarea ca produse montane, conform legislației europene și naționale privind certificarea produselor prin sistemele de calitate europeană.

Prin proiect, se va construi o unitate modernă de colectare, procesare, depozitare și comercializare a produselor lactate, care va constitui un pilon al dezvoltării industriei laptelui în Țara Dornelor, județul Suceava. Astfel, va fi construită o hală de producere, procesare și comercializare a produselor lactate pentru creșterea eficienței cooperării între producătorii agricoli membri ai formei asociative, prin utilizarea în comun a infrastructurii nou înființate.

În urma implementării proiectului „INVESTIȚIE COLECTIVĂ PENTRU PRODUCEREA, PROCESAREA ȘI COMERCIALIZAREA PRODUSELOR LACTATE, ÎN «ȚARA DORNELOR», JUDEȚUL SUCEAVA”, COOPERATIVA AGRICOLĂ va crea un lanț alimentar integrat, care va integra sistemul de colectare, procesare, depozitare și comercializare a laptelui.

Pentru a implementa un astfel de proiect, în primul rând vor fi identificați producătorii agricoli din UAT-urile arealului ”Țara Dornelor”, județul Suceava, dar și din zonele limitrofe acestuia, pe bază de precontract, de la care se va colecta materia primă (lapte). Capacitatea unității de procesare înființată va fi acoperită în proporție de minim 70% de laptele colectat de la terți producători agricoli, iar maxim 30% de laptele furnizat de membrii cooperativei agricole.

Materia primă colectată (lapte proaspăt) va fi procesată și depozitată, urmând ca ulterior să fie comercializată direct consumatorului final sau prin maxim un intermediar.

Comercializarea produselor se va realiza către consumatorul final prin cel mult un intermediar, dovedit prin precontractele încheiate, dar și prin intermediul punctului de comercializare încorporat în cadrul infrastructurii unității integrate ce se dorește a fi înființată prin proiect.

Verigile lanțului alimentar integrat vor cuprinde următoarele operațiuni:

1. *Colectare.* Procurarea laptelui în procent de 70% de la terți producători agricoli și 30% de la membrii fondatori ai cooperativei cu ajutorul mijloacelor de transport puse la dispoziție de cooperativă (autocisternă transport lapte și alte mașini specializate).
2. *Procesare.* Laptele colectat va fi supus procesului de procesare, cu ajutorul echipamentelor și utilajelor care vor fi achiziționate prin proiect în vederea dotării unității integrate.
3. *Depozitare.* Produsele finite vor fi depozitate în spațiile de depozitare pentru diverse perioade de timp în vederea unei mai bune valorificări, având în vedere și posibilitatea păstrării parametrilor fizico-chimici ai produselor lactate.
4. *Comercializare.* Produsele finite vor fi comercializate către consumatorul final prin cel mult un intermediar, dovedit prin precontractele încheiate și prin intermediul sălii de expunere și vânzare încorporate în cadrul unității integrate înființate prin proiect.

Cooperativa va crea un lanț alimentar integrat, care va include operațiunile de colectare, procesare, depozitare și comercializare.

Lipsa fermelor mari și a implicării crescătorilor de animale în procesarea laptelui face ca industria locală să dezvolte afaceri cu mult sub potențialul pe care îl pot genera cei patru milioane de litri de lapte produși acum în România. Chiar dacă avem costuri de producție mai mici comparative cu țări precum Ungaria sau Polonia, prețul laptelui proaspăt în retail este mai mare.

Pe piața locală laptele proaspăt de vacă pleacă de la un preț de circa puțin peste un leu lei, plus TVA, la care se mai adaugă și alte bonusuri, dar în raftul supermarketurilor pleacă de la șapte lei un litru.

Activitatea de prelucrare a laptelui și de obținere a produselor din lapte se află pe un trend ascendent la nivel național. Acest trend este impulsionat de o tendință de creștere a cererii existente pe piață insuficient satisfăcută în prezent, de oferta producătorilor de lapte autohtoni și de creșterea exigențelor cu privire la calitatea produselor alimentare.

Propunerea modelului de dezvoltare ar putea contribui la susținerea stimulării și protecției produsului prin aplicarea mecanismelor folosite în UE; creșterea consumului de produse alimentare autohtone în detrimentul produselor provenite din import; creșterea numărului de fermieri crescători de animale (vacă de lapte) din zona de impact a proiectului, ce furnizează materia primă necesară acestei fabrici de prelucrare a laptelui; dezvoltarea activității de prelucrare a laptelui în vederea obținerii de produse precum: telemea, cașcaval, brânză proaspătă de vacă, brânză topită, unt și smântână de consum, brânzeturi fermentate, produse proaspete (iaurt, sana, lapte bătut).

La nivelul pieței de desfacere proiectul va avea succes datorită faptului că orientarea preferințelor românilor spre lapte de consum autohton și spre produse obținute din prelucrarea laptelui este tot mai mare, de asemenea, la nivel național, a crescut cererea pentru lapte de consum și produse lactate, precum și prognoza de creștere a consumului la nivelul celui înregistrat în alte țări din Uniunea Europeană. Proiectul va contribui la dezvoltarea pieței locale și regionale de lapte și produse din lapte în același timp fiind satisfăcute cerințele stilului modern de viață al consumatorilor, aceasta fiind cheia competitivității pe piață.

Proiectul va avea impact la nivelul economiei locale și a poziționării geografice prin:

- amplasarea unității de prelucrare a laptelui în apropierea zonelor cu fermieri crescători de animale (vacă de lapte), de la care se asigură materia primă necesară unității de procesare (laptele de vacă);
- fluxurile economice create prin proiect vor forma impozite și taxe care vor contribui la dezvoltarea comunităților de pe raza localității în care va fi amplasată investiția. Propunerea ar fi ca aceasta să fie localizată în comuna Șaru Dornei, județul Suceava;
- creșterea veniturilor crescătorilor de animale (vacă de lapte) din zona de impact a proiectului ca urmare a asigurării materiei prime (lapte) de la aceștia în procent de minim 70%;
- activitatea unității de prelucrare a laptelui și de obținere a produselor din lapte va contribui la dezvoltarea economiei prin diversificarea activităților și va crește gradul de siguranță.

În urma acestei investiții, Cooperativa Agricolă va obține o rentabilitate ridicată, iar integrarea fluxului de producție cu fluxul de procesare și comercializare a produselor procesate va determina creșterea valorii adăugate a producției agricole și îmbunătățirea performanțelor fermierilor din cooperativa agricolă.

Prin cele descrise mai sus, aducerea acestei investiții ar umple un gol existent pe piața locală, regională și chiar națională, respectiv nevoia de consum pentru produse lactate și brânzeturi (de producție autohtonă) obținute în condiții optime (conform standardelor europene și a legislației în vigoare) și care să asigure, cantitativ și calitativ, aportul optim de nutrienți necesari.

Prelucrarea laptelui (atât lapte colectat față de lapte produs cât și lapte industrializat față de lapte produs) are în comuna Țara Dornelor, județul Suceava, un potențial ridicat. Privind toate acestea se poate concluziona că realizarea proiectului va însemna pentru Cooperativa Agricolă valorificarea unui întreg șir de oportunități de ordin economic și social, cu efecte favorabile în dezvoltarea economiei locale (vor fi stimulați furnizorii locali de input-uri, servicii, etc.), precum și în creșterea veniturilor la bugetul local.

Investiția va contribui la *crearea de noi unități de procesare a produselor agricole locale* și promovarea lanțurilor alimentare integrate, acțiuni ce vor avea ca

efect direct, *crearea de locuri de muncă* contribuind astfel la promovarea ocupării forței de muncă.

Beneficiarul va fi o formă asociativă, o cooperativă agricolă înființată în baza Legii nr. 566/2004, cu modificările și completările ulterioare, iar investițiile ce se vor realiza vor deservi interesele propriilor membri care au calitatea de fermieri.

Investiția constă în următorul obiectiv investițional care deservește toți membrii fondatori: Înființarea unei unități de colectare, procesare, depozitare și comercializare a produselor lactate, fabricate din laptele colectat de la membrii fondatori ai cooperativei în procent de 30% și de la terți producători agricoli în procent de minim 70%.

Obiectivul general al proiectului „*INVESTIȚIE COLECTIVĂ PENTRU PRODUCEREA, PROCESAREA ȘI COMERCIALIZAREA PRODUSELOR LACTATE, ÎN «ȚARA DORNELOR», JUDEȚUL SUCEAVA*” îl reprezintă crearea de noi unități de procesare a produselor agricole locale și promovarea lanțurilor alimentare integrate, acțiuni ce vor avea ca efect direct crearea de locuri de muncă, contribuind astfel la promovarea ocupării forței de muncă.

Obiective tehnice:

OT.1: Promovarea cooperării în agricultură - sectorul prelucrării laptelui, prin utilizarea în comun a unității integrate de către toți membrii cooperativei;

OT.2: Procesarea producției agricole primare va determina apariția unui sistem integrat de producție;

OT.3: Creșterea capacității de negociere a Cooperativei Agricole cu furnizorii de input-uri și cu clienții (ca reprezentant al fermierilor) ca urmare a îmbunătățirii forței financiare prin atragerea de fonduri nerambursabile pentru dezvoltare.

Obiectiv financiar: Creșterea rentabilității economice a exploatațiilor agricole membre ale cooperativei și a altor producători de lapte, ca urmare a valorificării superioare a produselor procesate care vor fi comercializate prin lanțuri scurte de desfacere.

CONCLUZII

Principala resursă pentru dezvoltarea economico-socială a zonei Țării Dornelor o reprezintă produsul obținut ”de la munte”.

Producătorii locali au înțeles importanța conservării stilului tradițional de a produce hrană, atât pentru propria familie cât și pentru localnici sau turiștii care doresc să guste din râvnita ”mâncare cu gust”. Produsele obținute sunt proaspete, de o calitate cum nu se găsește pe rafturile magazinelor obișnuite. Odată cu instalarea stării pandemice tot mai mulți tineri plecați la muncă în străinătate s-au reîntors ”acasă” și profitând de experiențele muncilor prestate în țările gazdă, aceștia, odată întorși au investit resursele proprii în dezvoltarea fermelor de familie existente înțelegând astfel importanța consumului de produse naturale, dar mai ales importanța de a fi independent din punct de vedere economic.

Teza de doctorat are ca punct de plecare principalele aspecte ce definesc categoriile economice legate de conceptul de dezvoltare rurală. Astfel, dezvoltarea unui teritoriu este în corelație directă cu geografia și peisajul, cu structura economică, cu structura populației, cu aspecte legate de structura gospodăriilor, a întreprinderilor și structura administrativă a comunității. Teoretic, conceptele de ”noua geografie economică”, ”smart village”, ”teoria structurării spațiale”, ”dezvoltare endogenă” etc. fundamentează modelele de dezvoltare rurală.

Spre exemplu, proiectul *Modele agricole durabile în zona montană din România*, a fost fundamentat pe conceptele enunțate mai sus și a avut ca principal rezultat difuzarea de bune practici agricole (de agricultură montană) în 6 județe din regiunile Nord Est și Centru.

Studiul de caz s-a realizat în Țara Dornelor utilizând ca metodă de cercetare analiza diagnostic, analiza indicatorilor statistici, analiza pe bază de chestionar socio-economic și observarea directă.

Rezultatele obținute prin studiile efectuate se concretizează în:

- analiza SWOT a Țării Dornelor;
- un exemplu de model de dezvoltare cu aplicabilitate în arealul studiat.

Din analiza SWOT rezultă următoarele:

Punctele tari ale regiunii sunt:

- Țara Dornelor oferă o bază solidă pentru dezvoltarea economică, în special în sectoarele turismului, silviculturii și exploatarei resurselor naturale;
- Prezența resurselor naturale terapeutice și a pistelor de schi atrage turiști în căutare de relaxare și activități sportive;
- Există o puternică coeziune socială în rândul comunităților, ceea ce poate facilita implementarea proiectelor de dezvoltare și conservarea tradițiilor și culturii locale.
- Populația locală deține cunoștințe extinse și experiență în agricultură, silvicultură și alte activități tradiționale, constituind o bază solidă pentru economia rurală;

- Zona este bogată în tradiții și cultură, inclusiv meșteșuguri, folclor și gastronomie specifică, care oferă o experiență autentică vizitatorilor;
- Există un patrimoniu cultural și meșteșugăresc bogat care poate fi valorificat economic prin turism cultural și vânzarea de produse artizanale locale;
- Agricultură de subsistență și producția de produse locale (de exemplu, brânzeturi, miere) reprezintă o bază pentru dezvoltarea agroturismului și a piețelor de produse locale.
- Comunitățile locale pot juca un rol activ în educație prin parteneriate și programe educative, contribuind la dezvoltarea unui mediu de învățare contextualizat și relevant pentru elevi.
- Datorită poziționării geografice, școlile din Țara Dornelor au oportunitatea de a implementa programe de educație ecologică și activități în aer liber promovând înțelegerea și respectul față de mediu.
- Posibilitatea de a integra învățarea într-un mediu natural, oferind programe educaționale în aer liber și activități ecologice, care pot îmbunătăți experiența de învățare și conștientizarea mediului înconjurător.
- Abundența și diversitatea resurselor naturale, cum ar fi pământuri fertile, păduri, și resurse hidrografice, care sprijină agricultura, silvicultura și pescuitul.
- Tradițiile agricole și meșteșugurile locale pot fi valorificate pentru a dezvolta produse unice și pentru a atrage turiști interesați de experiențe autentice.
- Prezența unor stațiuni balneare recunoscute, cu facilități de tratament și relaxare, reprezintă un punct forte important pentru infrastructura turistică.
- Accesul la resurse naturale, inclusiv ape minerale și zone forestiere, oferă oportunități pentru dezvoltarea infrastructurii legate de turismul balnear și de aventură
- Există o infrastructură culturală bine dezvoltată în unele zone, inclusiv muzee, centre culturale și monumente istorice, care atrag vizitatori.
- O proporție semnificativă a populației active în agricultură, care susține economia locală bazată pe acest sector.

Punctele slabe ale regiunii sunt:

- Accesul dificil în unele zone datorită infrastructurii de transport dezvoltate insuficient sau învechite.
- Activitățile turistice sunt adesea concentrate în anumite perioade ale anului, ceea ce poate duce la perioade de inactivitate.
- Accesul dificil în unele zone, datorită infrastructurii de transport insuficient dezvoltate, poate descuraja vizitatorii.
- O tendință demografică de scădere a populației și de îmbătrânire poate afecta dinamica economică și socială, reducând forța de muncă disponibilă și crescând presiunea asupra sistemelor de asistență socială și sănătate.

- Plecarea tinerilor în căutarea unor oportunități în alte regiuni sau țări limitează potențialul de inovare și dezvoltare, contribuind la deficitul de forță de muncă calificată.
- Limitările în accesul la educație de calitate și la formare profesională pot inhiba dezvoltarea competențelor necesare pentru economia modernă.
- Lipsa unei strategii de marketing bine definite pentru promovarea potențialului turistic pe piețele interne și internaționale.
- Emigrația tinerilor și lipsa oportunităților de educație și formare profesională în regiune pot duce la o penurie de forță de muncă calificată.
- Nivelurile scăzute de venit în rândul populației pot limita puterea de cumpărare și pot afecta dezvoltarea pieței interne.
- Limitările infrastructurii economice, inclusiv accesul la finanțare, tehnologie și piețe, pot împiedica creșterea și diversificarea economică.
- Lipsa oportunităților de educație și formare profesională în domenii relevante pentru economia locală poate limita dezvoltarea forței de muncă calificate.
- Tendința tinerilor de a emigra în căutarea unor oportunități economice poate slăbi structura socială și economică a comunității.
- Emigrarea tinerilor în căutarea unor oportunități economice poate duce la îmbătrânirea populației și la scăderea forței de muncă disponibile pentru economia locală.
- Școlile din regiuni mai izolate au acces limitat la resurse educaționale moderne, tehnologie și infrastructură adecvată, ceea ce poate afecta calitatea educației.
- Elevii din unele localități ale Țării Dornelor au opțiuni limitate în ceea ce privește specializările sau programele educaționale avansate, limitând pregătirea pentru studii superioare sau cariere în domenii diverse.
- Există o posibilă lipsă de cadre didactice calificate în anumite discipline, mai ales în zonele rurale, datorită migrației profesioniștilor către orașe sau în străinătate.
- Accesul dificil la piețe, servicii și infrastructură tehnologică reprezintă o barieră majoră pentru creșterea economică și diversificare.
- Resursele financiare limitate la nivelul gospodăriilor și întreprinderilor mici din mediul rural restrâng capacitatea de investiții și inovare.
- Drumurile de acces și infrastructura rutieră internă pot fi insuficient dezvoltate sau întreținute, ceea ce afectează accesibilitatea și mobilitatea atât pentru localnici, cât și pentru turiști.
- Există o insuficiență a serviciilor de bază (apă, electricitate, internet de înaltă viteză) în anumite părți ale regiunii, ceea ce limitează calitatea vieții și dezvoltarea economică.
- Infrastructura rutieră și de transport în general este într-o stare precară, făcând accesul dificil către și în interiorul regiunii Țara Dornelor

- Deficiențele în furnizarea unor servicii publice esențiale, cum ar fi apa potabilă, canalizarea și gestionarea deșeurilor, afectează calitatea vieții și pot limita dezvoltarea turistică.

Oportunitățile regiunii sunt:

- Creșterea interesului pentru turismul sustenabil oferă oportunități pentru dezvoltarea unor noi activități turistice respectuoase cu mediul.
- Există o cerere în creștere pentru turismul ecologic și activitățile în natură, ceea ce reprezintă o oportunitate pentru dezvoltarea unor oferte turistice sustenabile.
- Inițiativele de atragere a tinerilor înapoi în regiune, prin oferirea de oportunități de muncă și îmbunătățirea condițiilor de viață, pot revitaliza comunitățile locale.
- Creșterea cererii pentru anumite servicii, cum ar fi îngrijirea vârstnicilor și turismul destinat diferitelor categorii de vârstă, oferă posibilități de diversificare economică.
- Utilizarea patrimoniului cultural și a tradițiilor în scopuri educative și turistice poate atrage vizitatori și poate genera venituri suplimentare.
- Posibilitatea de a atrage fonduri europene și guvernamentale pentru îmbunătățirea infrastructurii și promovarea turismului.
- Diversificarea activităților și serviciilor turistice pentru a atrage diferite segmente de piață.
- Colaborarea cu agențiile de turism pentru crearea de pachete turistice atractive poate mări numărul de turiști.
- Creșterea interesului pentru turismul sustenabil și ecoturism oferă oportunități pentru diversificarea ofertelor turistice și promovarea turismului responsabil.
- Colaborările cu alte regiuni și partenerii de dezvoltare pot accelera transferul de cunoștințe, inovația și accesul la piețe noi.
- Investițiile în infrastructura turistică, cum ar fi cazarea, restaurantele și activitățile de agrement, precum și în infrastructura socială (școli, spitale) pot stimula dezvoltarea economică și îmbunătăți calitatea vieții.
- Focalizarea pe dezvoltarea durabilă și pe economia verde poate atrage fonduri și investiții, promovând turismul ecologic și utilizarea sustenabilă a resurselor naturale.
- Crearea de parteneriate între sectorul public, cel privat și comunitate pentru dezvoltarea de proiecte inovative și sustenabile poate accelera progresul economic și social.
- Integrarea tehnologiei în procesul educațional poate îmbunătăți accesul la resurse și materiale didactice, oferind elevilor și profesorilor instrumente moderne de învățare și predare.
- Colaborarea cu instituții educaționale naționale și internaționale, ONG-uri și sectorul privat poate aduce resurse suplimentare, expertiză și programe de schimb, îmbunătățind oferta educațională.

- Dezvoltarea de programe de formare și dezvoltare profesională pentru cadrele didactice poate crește calitatea educației și poate atrage noi profesori în regiune.
- Piața în expansiune pentru produse ecologice și locale reprezintă o oportunitate pentru fermierii și producătorii mici de a accesa piețe premium.
- Accesul la fonduri europene și guvernamentale pentru dezvoltare rurală și agricultură poate sprijini modernizarea și diversificarea activităților economice.
- În unele zone, capacitatea de cazare și calitatea serviciilor turistice pot fi sub standardele necesare pentru a satisface așteptările vizitatorilor moderni.
- Creșterea interesului pentru turismul rural și ecoturism poate motiva dezvoltarea infrastructurii turistice, inclusiv a traseelor de drumeție, centrelor de informare turistică și a facilităților de recreere.
- Există oportunități semnificative pentru investiții în modernizarea și extinderea infrastructurii rutiere, de comunicații și de servicii publice, cu potențial de a stimula dezvoltarea economică și turismul.
- Implementarea de soluții tehnologice inovatoare și sustenabile poate îmbunătăți eficiența infrastructurii și reduce impactul asupra mediului.

Amenințările pentru regiune sunt:

- Impactul potențial al schimbărilor climatice asupra resurselor naturale și a activităților turistice.
- Posibilele dezastre naturale sau alte evenimente neprevăzute care pot afecta regiunea - fenomenele naturale extreme, cum ar fi inundațiile sau alunecările de teren, pot afecta accesibilitatea și siguranța regiunii.
- Îmbătrânirea populației poate crește presiunea asupra sistemelor de sănătate și asistență socială, necesitând resurse financiare și umane suplimentare.
- Scăderea numărului de locuitori și îmbătrânirea populației pot limita sustenabilitatea economică și socială a comunităților rurale.
- Scăderea numărului de copii și tineri poate duce la închiderea școlilor și limitarea oportunităților de educație locală, afectând dezvoltarea pe termen lung a regiunii.
- Dependența de sectoare economice limitate, precum turismul sau agricultura, face regiunea vulnerabilă la șocuri economice externe.
- Concurența din partea altor regiuni cu resurse similare sau mai bune facilități poate diminua atractivitatea Țării Dornelor pentru investiții și turism.
- Situațiile de instabilitate economică sau politică la nivel național sau global pot afecta negativ investițiile și turismul, componente cheie ale economiei locale.
- Scăderea natalității și migrația familiilor către zone urbane sau în străinătate pot duce la scăderea numărului de elevi, afectând viabilitatea școlilor și diversitatea ofertei educaționale.
- Finanțarea insuficientă pentru educație poate limita actualizarea curriculară, îmbunătățirea infrastructurii și implementarea de programe noi.

- Emigrarea populației, în special a tinerilor, în căutarea unor oportunități mai bune, poate duce la scăderea numărului de elevi și la diminuarea resurselor comunității destinate educației.
- Scăderea natalității și îmbătrânirea populației pot afecta numărul de elevi și pot duce la închiderea unor școli, reducând accesul la educație în anumite zone.
- O economie predominant agrară poate fi vulnerabilă la fluctuațiile prețurilor pe piețele globale și la condițiile meteorologice adverse, evidențiind nevoia de diversificare economică.
- O economie excesiv de dependentă de turism poate fi vulnerabilă la fluctuațiile sezoniere și la schimbările în preferințele vizitatorilor, ceea ce afectează sustenabilitatea investițiilor în infrastructură.
- Efectele schimbărilor climatice, inclusiv fenomenele meteorologice extreme, pot deteriora infrastructura existentă și pot necesita investiții semnificative.
- Limitările bugetare la nivel local și național pot restrânge capacitatea de finanțare a proiectelor de infrastructură esențiale.
- Concurența pentru accesul la resurse financiare, umane și naturale cu alte regiuni poate afecta capacitatea Țării Dornelor de a-și dezvolta infrastructura.
- Riscurile legate de schimbările climatice, inclusiv eroziunea și alunecările de teren, pot afecta infrastructura existentă și necesită planuri de adaptare și reziliență.

Modelul propus prin teză este: **INVESTIȚIE COLECTIVĂ PENTRU PRODUCEREA, PROCESAREA ȘI COMERCIALIZAREA PRODUSELOR LACTATE, ÎN «ȚARA DORNELOR», JUDEȚUL SUCEAVA»**

Prin proiect, se va construi o unitate de colectare, procesare, depozitare și comercializare a produselor lactate, care va constitui un pilon al dezvoltării industriei laptelui în Țara Dornelor, județul Suceava. Astfel, va fi construită o hală de producere, procesare și comercializare a produselor lactate pentru creșterea eficienței cooperării între producătorii agricoli membri ai formei asociative, prin utilizarea în comun a infrastructurii nou înființate. Investiția va contribui la crearea de noi unități de procesare a produselor agricole locale și promovarea lanțurilor alimentare integrate, acțiuni ce vor avea ca efect direct, crearea de locuri de muncă contribuind astfel la promovarea ocupării forței de muncă.

Modelul de dezvoltare propus va contribui la stimularea economiilor locale prin valorificarea potențialităților zonei (capital natural, capital fizic, capital uman, capital intelectual, capital social și financiar).

Comportamentele identificate prin analiza SWOT reprezintă punctul de plecare în definirea constrângerilor locale și în corelarea acestora cu oportunitățile existente în mediul extern.

CONCLUSIONS

The main resource for the economic-social development of the Dorna Country area is the product obtained "from the mountain".

Local producers understood the importance of preserving the traditional style of producing food, both for their own family and for locals or tourists who want to taste the coveted "food with taste". The products obtained are fresh, of a quality that cannot be found on the shelves of ordinary stores. With the establishment of the pandemic state, more and more young people who went to work abroad returned "home" and benefited from the experiences of the work performed in the host countries, these once they returned, they invested their own resources in the development of existing family farms, thus understanding the importance of consuming natural products, but especially the importance of being economically independent.

The doctoral thesis has as its starting point the main aspects that define the economic categories related to the concept of rural development. Thus, the development of a territory is in direct correlation with the geography and landscape, with the economic structure, with the population structure, with aspects related to the structure of households, businesses and the administrative structure of the community. Theoretically, the concepts of "new economic geography", "smart village", "spatial structuring theory", "endogenous development", etc. underpins rural development models.

For example, the project Sustainable agricultural models in the mountainous area of Romania, was based on the concepts stated above and had as its main result the dissemination of good agricultural practices (mountain agriculture) in 6 counties from the North East and Center regions.

The case study was carried out in Dorna Country using diagnostic analysis, analysis of statistical indicators, analysis based on socio-economic questionnaire and direct observation as a research method.

The results obtained through the conducted studies are embodied in:

- SWOT analysis of the Dorna Country;
- an example of a development model with applicability in the studied area.

The SWOT analysis shows the following:

The strong points of the region are:

- Dorna Country offers a solid basis for economic development, especially in the sectors of tourism, forestry and exploitation of natural resources;
- The presence of therapeutic natural resources and ski slopes attracts tourists in search of relaxation and sports activities;

- There is strong social cohesion among communities, which can facilitate the implementation of development projects and the preservation of local traditions and culture.
- The local population has extensive knowledge and experience in agriculture, forestry and other traditional activities, constituting a solid basis for the rural economy;
- The area is rich in traditions and culture, including crafts, folklore and specific gastronomy, which offer an authentic experience to visitors;
- There is a rich cultural and craft heritage that can be economically exploited through cultural tourism and the sale of local handicraft products;
- Subsistence agriculture and the production of local products (eg cheeses, honey) are a basis for the development of agritourism and local product markets.
- Local communities can play an active role in education through partnerships and educational programs, contributing to the development of a contextualized and relevant learning environment for students.
- Due to the geographical positioning, schools in Dorna Country have the opportunity to implement ecological education programs and outdoor activities promoting understanding and respect for the environment.
- The possibility to integrate learning in a natural environment, offering outdoor educational programs and ecological activities, which can enhance the learning experience and environmental awareness.
- The abundance and diversity of natural resources, such as fertile lands, forests, and hydrographic resources, which support agriculture, forestry, and fisheries.
- Agricultural traditions and local crafts can be harnessed to develop unique products and attract tourists interested in authentic experiences.
- The presence of recognized spa resorts, with treatment and relaxation facilities, is an important strength for the tourist infrastructure.
- Access to natural resources, including mineral waters and forest areas, provides opportunities for the development of infrastructure related to spa and adventure tourism
- There is a well-developed cultural infrastructure in some areas, including museums, cultural centers and historical monuments, which attract visitors.
- A significant proportion of the population active in agriculture, which supports the local economy based on this sector.

The weak points of the region are:

- Difficult access in some areas due to insufficiently developed or outdated transport infrastructure.
- Tourist activities are often concentrated at certain times of the year, which can lead to periods of inactivity.

- Difficult access in some areas, due to insufficiently developed transport infrastructure, can discourage visitors.
- A demographic trend of population decline and aging can affect economic and social dynamics, reducing the available labor force and increasing pressure on social assistance and health systems.
- The departure of young people in search of opportunities in other regions or countries limits the potential for innovation and development, contributing to the shortage of qualified labor.
- Limitations in access to quality education and vocational training can inhibit the development of skills necessary for the modern economy.
- Lack of a well-defined marketing strategy to promote tourism potential on domestic and international markets.
- The emigration of young people and the lack of opportunities for education and professional training in the region can lead to a shortage of skilled labor.
- Low income levels among the population can limit purchasing power and affect the development of the domestic market.
- Limitations in economic infrastructure, including access to finance, technology and markets, can hinder economic growth and diversification.
- The lack of opportunities for education and professional training in fields relevant to the local economy can limit the development of the skilled workforce.
- The tendency of young people to emigrate in search of economic opportunities can weaken the social and economic structure of the community. The emigration of young people in search of economic opportunities can lead to the aging of the population and the decrease of the workforce available for the local economy.
- Schools in more isolated regions have limited access to modern educational resources, technology and adequate infrastructure, which can affect the quality of education.
- Students in some localities of Dorna Country have limited options regarding specializations or advanced educational programs, limiting preparation for higher studies or careers in various fields.
- There is a possible lack of qualified teachers in certain subjects, especially in rural areas, due to the migration of professionals to cities or abroad.
- Difficult access to markets, services and technological infrastructure is a major barrier to economic growth and diversification.
- The limited financial resources at the level of households and small businesses in rural areas restrict the capacity for investment and innovation.
- Access roads and internal road infrastructure may be insufficiently developed or maintained, affecting accessibility and mobility for both locals and tourists.
- There is an insufficiency of basic services (water, electricity, high-speed internet) in some parts of the region, which limits the quality of life and economic development.

- Road and transport infrastructure in general can be in poor condition, making access to and within the Dorna region difficult
- Deficiencies in the provision of essential public services, such as drinking water, sanitation and waste management, affect the quality of life and can limit tourism development.

The opportunities of the region are:

- Increasing interest in sustainable tourism offers opportunities for the development of new environmentally friendly tourist activities.
- There is a growing demand for eco-tourism and nature activities, which represents an opportunity for the development of sustainable tourism offers.
- Initiatives to attract young people back to the region, by providing job opportunities and improving living conditions, can revitalize local communities.
- Increasing demand for certain services, such as care for the elderly and tourism for different age groups, offers opportunities for economic diversification.
- The use of cultural heritage and traditions for educational and tourism purposes can attract visitors and generate additional income.
- The possibility of attracting European and government funds to improve infrastructure and promote tourism.
- Diversification of tourism activities and services to attract different market segments.
- Collaboration with travel agencies to create attractive tourist packages can increase the number of tourists.
- Increasing interest in sustainable tourism and ecotourism offers opportunities for diversifying tourist offers and promoting responsible tourism.
- Collaborations with other regions and development partners can accelerate knowledge transfer, innovation and access to new markets.
- Investments in tourism infrastructure such as accommodation, restaurants and leisure activities, as well as in social infrastructure (schools, hospitals) can stimulate economic development and improve the quality of life.
- Focusing on sustainable development and the green economy can attract funds and investment, promoting eco-tourism and sustainable use of natural resources.
- Creating partnerships between the public, private and community sectors for the development of innovative and sustainable projects can accelerate economic and social progress.
- Integrating technology into the educational process can improve access to teaching resources and materials, providing students and teachers with modern learning and teaching tools.

- Collaboration with national and international educational institutions, NGOs and the private sector can bring additional resources, expertise and exchange programs, improving the educational offer.
- The development of training and professional development programs for teachers can increase the quality of education and attract new teachers to the region.
- The expanding market for organic and local products represents an opportunity for farmers and small producers to access premium markets.
- Access to European and government funds for rural development and agriculture can support the modernization and diversification of economic activities.
- In some areas, accommodation capacity and the quality of tourist services may be below the standards necessary to meet the expectations of modern visitors.
- Increasing interest in rural tourism and ecotourism can motivate the development of tourism infrastructure, including hiking trails, tourist information centers and recreation facilities.
- There are significant opportunities for investment in the modernization and expansion of road infrastructure, communications and public services, with the potential to stimulate economic development and tourism.
- The implementation of innovative and sustainable technological solutions can improve the efficiency of the infrastructure and reduce the impact on the environment.

Threats to the region are:

- The potential impact of climate change on natural resources and tourism activities.
- Possible natural disasters or other unforeseen events that may affect the region - extreme natural phenomena such as floods or landslides may affect the accessibility and safety of the region.
- Population aging can increase pressure on health and social care systems, requiring additional financial and human resources.
- The decrease in the number of inhabitants and the aging of the population can limit the economic and social sustainability of rural communities.
- The decrease in the number of children and young people can lead to the closure of schools and the limitation of local education opportunities, affecting the long-term development of the region.
- Difficult economic situations at the local or national level can limit investment in tourism and infrastructure development.
- Dependence on limited economic sectors, such as tourism or agriculture, makes the region vulnerable to external economic shocks.
- Competition from other regions with similar resources or better facilities may diminish the attractiveness of Dorna Country for investment and tourism.

- Situations of economic or political instability at the national or global level can negatively affect investment and tourism, key components of the local economy.
- The decrease in the birth rate and the migration of families to urban areas or abroad can lead to a decrease in the number of students, affecting the viability of schools and the diversity of the educational offer.
- Insufficient funding for education can limit curriculum updating, infrastructure improvement and the implementation of new programs.
- Emigration of the population, especially young people, in search of better opportunities, can lead to a decrease in the number of students and to a decrease in the community's resources for education.
- Declining birth rates and aging populations can affect the number of students and lead to school closures, reducing access to education in certain areas.
- A predominantly agrarian economy can be vulnerable to price fluctuations on global markets and adverse weather conditions, highlighting the need for economic diversification.
- Financial constraints at the local and national level can prevent investment in infrastructure or its adequate maintenance.
- An economy overly dependent on tourism can be vulnerable to seasonal fluctuations and changes in visitor preferences, which affects the sustainability of infrastructure investment.
- The effects of climate change, including extreme weather events, can damage existing infrastructure and require significant investment.
- Budget constraints at the local and national level can restrict the ability to finance essential infrastructure projects.
- Competition for access to financial, human and natural resources with other regions can affect the ability of Dorna Country to develop its infrastructure.
- Climate change risks, including erosion and landslides, can affect existing infrastructure and require adaptation and resilience plans.

The model proposed by the thesis is: COLLECTIVE INVESTMENT FOR THE PRODUCTION, PROCESSING AND MARKETING OF DAIRY PRODUCTS, IN THE "COUNTRY OF THE DORNES", SUCEAVA COUNTY"

Through the project, a unit for the collection, processing, storage and marketing of dairy products will be built, which will constitute a pillar of the development of the milk industry in Dorna Country, Suceava county. Thus, a hall for the production, processing and marketing of dairy products will be built to increase the efficiency of cooperation between agricultural producers members of the associative form, through the joint use of the newly established infrastructure. The investment will contribute to the creation of new processing units for local agricultural products and the

promotion of integrated food chains, actions that will have a direct effect, the creation of jobs thus contributing to the promotion of employment.

The proposed development model will contribute to stimulating local economies by harnessing the area's potential (natural capital, physical capital, human capital, intellectual capital, social and financial capital).

The behaviors identified through the SWOT analysis are the starting point in defining local constraints and in correlating them with existing opportunities in the external environment.

BIBLIOGRAFIE

Cărți utilizate:

1. Abutnăriței, Paraschiva, Abutnăriței, I., 2006 – *Monografia comunei Poiana Ștampei*. Editura Axa, Botoșani
2. Arpinte, D., Cace, S., 2010 – *Economia Socială în România*, Editura EXPERT, București
3. Aubergines, P., 1990 – *Partnerships for rural development*. OECD, Paris
4. Bădescu, I., 2011 - *Tratat de sociologie rurală*, Institutul de Sociologie al Academiei Române, Editura Mica Valahie, București
5. Berca, M., 2003 – *Ingineria și managementul resurselor pentru dezvoltarea rurală*. Editura Ceres, București
6. Bădescu, I., 2011 - *Tratat de sociologie rurală*, Institutul de Sociologie al Academiei Române, Editura Mica Valahie, București
7. Bold, I., Crăciun, A. – *Exploatația agricolă – organizare, dezvoltare, exploatare*. Editura Mirton, Timișoara
8. Bold, I., 1996 - *Structuri agrare în lume*, Editura Mirton, Timișoara
9. Brezuleanu, S., 2009 - *Management în agricultură*. Editura TEHNOPRESS, Iași
10. Brezuleanu, S., Ungureanu, G., et al, 2011 - *Ghid pentru promovarea afacerilor în turism*”, Editura Terra Nostra, Iași
11. Burghilea, C, 2012 – *Modelul dezvoltării durabile, Economie teoretică și aplicată*, Volumul XIX, nr. 5(570), pp. 96-107
12. Ciupagea, C., 2006 – *Direcții strategice ale dezvoltării durabile în România*, Institutul European din România – Studii de strategie și politici
13. Chiran A., Gîndu Elena, Ștefan G. , 1999 – *Piața produselor agricole și agroalimentare – caracteristici, evoluție, tendințe*. Editura „Ion Ionescu de la Brad“,Iași
14. Cojanu, V., 2007 – *Integrare și competitivitate. Modele de dezvoltare economică în Europa de Sud-Est*, Editura ASE, București
15. Dolțu, C., 2011 – *Mediu rural între supraviețuire și oportunități de afaceri*, Editura EXPERT, București
16. Gavrilăscu, D., 2006 – *Agricultura și spațiul rural românesc din perspectiva dezvoltării durabile*, Academia Română, Institutul Național de Cercetări Economice, Institutul de Economie Agrară
17. Gîndu Elena, Chiran A., Jităreanu A.-F., 2013 – *Marketing în alimentație publică și agroturism*. Editura Pim, Iași
18. Mihalache, F, Croitoru, A., 2006 - *Mediul rural românesc: evoluții și involuții. Schimbare socială și antreprenoriat*, Editura EXPERT, București, România
19. Oțiman, P. I., 2006 – *Dezvoltarea rurală durabilă în România*. Editura Academiei Române, București

20. Petrescu, C. 2013 - *Economia socială în contextul dezvoltării locale prezintă rolul cooperativelor în dezvoltarea rurală locală*. Institutul de Cercetare a Calității Vieții, Editura POLIROM, Iași
21. Popescu, A., 2002 – *Dezvoltarea rurală*. Editura Univers, București
22. Rey R., 1986 - *Civilizație montană*, Editura Științifică și enciclopedică, București,;
23. Rey R., 2013 - *Strategie Multianuală pentru Carpații României* – ORIZONT 2040, Editura Terra Nostra, Iași
24. Rusali, M.A., 2013 – *Dezvoltarea economică a ruralului în România. Concepte și evaluări*, Editura Digital Data, Cluj
25. Ștefan, G. , 2006 – *Economie agrară*. Editura Junimea, Iași
26. Ștefan, G. și colaboratori, 2006 – *Economie și politici agroalimentare*, Editura ALFA, Iași
27. Zamfir, C., Stoica, L., 2006 – *O nouă provocare: DEZVOLTAREA SOCIALĂ*, Editura Polirom, Iași

Articole publicate în reviste:

28. Adams, D. and M. Hess, 2008 - *Social innovation as a new public administration strategy. Proceedings of the 12th annual conference of the International Research Society for Public Management*. 26–28 March 2008. Brisbane, pp. 1–8
29. Bhalla, S., 1997 - *The rise and fall of workforce diversification processes in rural India: A regional and sectoral analysis*. Centre for economic studies and planning, DSA working paper. New Delhi: Jawaharlal Nehru University
30. Dona, I., Dobre C., Gergely, S., 2005 – *Dezvoltare durabilă* (note de curs, sinteze), Universitatea de Științe Agronomice și Medicină Veterinară – București
31. Erhan, V., 2015 – *Cunoașterea antropologică în raport cu teorii și practici ale dezvoltării*, Studia Universitativ Moldaviae, Seria ”Științe umaniste”, pp. 199-204;
32. Franco A. M., Filson D., 2006 – *Spin-outs: knowledge diffusion through employee mobility*, *RAND Journal of Economics*, Vol.37, No.4, p.841 – 860
33. Fromhold – Eisebith M., 2004 – *Innovative milieu and social capital – complementary or redundant concepts of collaboration-based regional development?*, *European Planning Studies*, Vol.12, No.6, p. 747 – 765
34. Garedew, E., 2011 - *Dynamic Simulation Model of Land-Use, Population, and Rural Livelihoods in the Central Rift Valley of Ethiopia*, Springer, Environmental Management
35. García-Martínez, A., Bernués, A., Olaizola, A.M. - *Simulation of mountain cattle farming system changes under diverse agricultural policies and off-farm labour scenarios*, *Livestock Science*, 137 (2011) 73–86
36. Gargiulo M., Benassi M., 2000 – *Trapped in Your Own Net? Network Cohesion, Structural Holes, and the Adaptation of Social Capital*. *Organization Science* 11 (2), p. 183 – 196

37. Gertner D., 2011 – Unfolding and configuring two decades of research and publications on place marketing and place branding, *PlaceBranding and Public Diplomacy*, Vol.7, No.2, p. 91 – 106
38. Gițan, D., 2009 - "*Strategii de dezvoltare rurală durabilă în Bazinul Dornelor*"- Teză de doctorat, Universitatea de Științe Agricole și Medicină Veterinară "Ion Ionescu de la Brad" Iași , Facultatea de Agricultură, domeniul Agronomie, specializarea Management și marketing în agricultură
39. Gițan, D., Ungureanu, D, Onesifereanu N., 2017- *Dezvoltarea durabilă a zonei montane din România. Necesitate – resurse – programe* - lucrare prezentată în cadrul celei de-a XIV-a Conferințe științifice și informale pentru celebrarea „Zilei internaționale a muntelui", Institutul Național de Cercetări Economice, Centrul de Economie Montană CEMONT și publicată în volumul conferinței, Vatra Dornei
40. Gillwald, K., 2000 - *Konzepte sozialer Innovation*, WZB Discussion Paper, No. P 00-519
41. Haggblade, S., 2010 - *The Rural Non-farm Economy: Prospects for Growth and Poverty Reduction*, Elsevier
42. Kavaratzis M., 2005 – Place branding: a review of trends and conceptual models, *The Marketing Review*, Vol.5, No.4, p. 329 – 342
43. Lazăr, I., Mortan, M., Vereș, V., 2007 – *Un posibil model de evaluare a durabilității exploatațiilor agricole din zona de nord vest a României*, *Transylvanian Review of Administrative Sciences*, pp. 52-67
44. Lee, J., 2005 – *Networking: Social Capital and Identities in European Rural Development*, *Sociologia Ruralis*
45. Lee, J., A. Árnason, A. Nightingale and M. Shucksmith, 2005 - *Networking: social capital and identities in European rural development*. *Sociologia Ruralis* 45 (4) pp. 269–319
46. Mateica, C.S., 2010 – *Managementul dezvoltării rurale durabile în zona colinară a județului Timiș* - Teză de doctorat, Timișoara
47. Meyer K. E., Mudambi R., Narula R., 2011 – *Multinational Enterprises and Local Context: The Opportunities and Challenges of Multiple Embeddedness*. *Journal of Management Studies* 48, p. 235 – 252
48. McCann P., 1995 – *Rethinking the economics of location and agglomeration*. *Urban Studies*, Vol. 32, No. 3, p.563 – 577
49. Morgan R.M., Hunt S.D., 1994 – The commitment trust theory of relationship marketing, *Journal of Marketing*, Vol. 58, No. 2, p. 20-38
50. Moulaert, F. and Nussbaumer J., 2005 - *The social region: beyond the territorial dynamics of the learning economy*. *European Urban and Regional Studies* 12 (1) pp. 45–64
51. Moulaert, F., F. Martinelli, E. Swyngedouw and S. Gonzales (2005) - *Towards alternative model(s) of local innovation*. *Urban Studies*

52. Mumford, M.D., 2002 - *Social innovation. Ten cases from Benjamin Franklin*. Creative Research Journal 14 (2) pp. 253–266
53. Naldi, L., 2015 – *What is smart rural development?*, Elsevier, Journal of Rural Studies
54. Neumeier S., 2011 - *Why do Social Innovations in Rural Development Matter and Should They be Considered More Seriously in Rural Development Research? – Proposal for a Stronger Focus on Social Innovations in Rural Development Research*, Sociologia Ruralis
55. Nuur C., Laestadius S., 2010 – Development in peripheral regions: case studies in Sweden, European Urban and Regional Studies, Vol. 17, No. 3, p. 293-307
56. OECD, 2011 - *Regions and innovation policy*. OECD reviews of regional innovation. OECD Publishing
57. Ogburn, W., 1964 - *On culture and social change* (Chicago, IL: University of Chicago Press)
58. Organization of Economic Cooperation and Development (OECD), 2005 - Oslo manual. Guidelines for collecting and interpreting innovation data (Paris: OECD)
59. Otsuka, K., 2007 - *The rural industrial transition in East Asia: Influences and implications*. In S. Haggblade, P. Hazell, & T. Reardon (Eds.), Transforming the rural nonfarm economy: Opportunities and threats in the developing world (pp. 216–236). Baltimore: Johns Hopkins University Press
60. Pelucha, M., Kveton, V., Safr, K., - *Theory and reality of the EU's rural development policy application in the context of territorial cohesion perspective—The case of the Czech Republic in the long-term period of 2004–2013*, Land Use Policy 62 (2017) 13–28
61. Petrescu, C., 2013 – *Economia socială în contextul dezvoltării locale*, Polirom
62. Pol, E. and S. Ville, 2009 - *Social innovation: buzz word or enduring term?* The Journal of Socio-Economics 38 (6) pp. 878–885
63. Pot, F. and F. Vaas, 2008 - *Social innovation, the new challenge for Europe*. International Journal of Productivity and Performance Management 57 (6) pp. 468–473
64. Porter M.E., 1990 – The competitive advantage of nations, Harvard Business Review, March/April, Vol.8, No. 2, p. 73 – 91
65. Porter M.E., 2003- The economic performance of regions. Regional Studies, 37, p. 549 – 578
66. Putnam, R., 1993 - *Making Democracy Work: Civic Traditions in Modern Italy* (Princeton NJ: Princeton University Press)
67. Ray, C., 1998 - *Culture, intellectual property and territorial rural development*. Sociologia Ruralis 38 (1) pp. 3–20

68. Rusali, M.A., 2013 – *Evaluation of the Romanian agricultural products specialisation in the intra-sectorial foreign trade*, Agricultural Economics and Rural Development, New Series, Year X, no. 1, p. 77–83
69. Schumpeter, J.A., 2004 (1934) - *The theory of economic development* (New Brunswick, NJ: Transaction Publishers)
70. Schumpeter, J.A., 1949 - *Economic theory and entrepreneurial history – change and the entrepreneur, postulates and patterns for entrepreneurial history* (Cambridge, MA: Harvard University Press)
71. Ștefan, G., 2012 – *Considerations on the theory of economic growth and development*, SciVerse ScienceDirect
72. Ștefan, G., 2001 – *Aspecte metodologice privind analiza viabilității exploatațiilor agricole*, Lucrări științifice, USAMV Iași, CD-seria Agronomie
73. Tacoli, C., 1998 - *Rural–urban interactions: A guide to the literature*. *Environment and Urbanization*, 10(1), 147–166
74. Teilmann, K., 2012 – *Measuring social capital accumulation in rural development*, Elsevier, *Journal of Rural Studies*
75. Tzanopoulos, J., 2011 – *Agricultural decline and sustainable development on mountain areas in Greece: Sustainability assessment of future scenarios*, Elsevier, *Land Use Policy*
76. Verburg, P., 2009 – *Trajectories of land use change in Europe: a model-based exploration of rural futures*, Springer, Research article
77. Zapf, W., 1989 - *Über soziale innovationen*. *Soziale Welt* 40 (1–2) pp. 170–183;

Articole publicate în reviste:

78. Onesifereanu, N., Ștefan, G., Gîțan, D., 2018 - *The mountain product in the equation of the local economies* – lucrare prezentată în cadrul congresului internațional organizat de Universitatea de Științe Agricole și Medicină Veterinară ”Ion Ionescu de la Brad” din Iași, publicată în *Lucrări Științifice – vol. 61(2)/2018, seria Agronomie*
79. Onesifereanu, N., Gîțan, D., Bocănici, M., 2022 - *Produsul montan în contextul dezvoltării sustenabile a zonei montane – Tendințe și perspective în perioada post-pandemică*, articol submis la *Journal of Montology / Jurnalul de Montanologie*, vol. 15 – 2021, ISSN / ISSN-L 2360-6251
80. Onesifereanu, N., Gîțan, D., Bocănici, M., 2021 - *Research work on the adaptation of the tourist product to the pandemic conditions in the mountain area of the Dorna Basin*, ESPERA 2021, 13 pagini, respectiv de la pagina 492 la pagina 504, ISBN 978-83-66675-88-9
81. Onesifereanu, N., Gîțan, D., Bocănici, M. (2024). *Study on Demographics and Tourism as the Main Economic Activity in the Dornelor Country*. Constraints and Opportunities in Shaping the Future: New Approaches to Economics and Policy

Making. ESPERA 2022. Springer Proceedings in Business and Economics, Print ISBN978-3-031-47924-3, pp 517–526, Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-031-47925-0_42

Lucrări prezentate în cadrul conferințelor:

82. Mioara BOCĂNICI, Dănuț GÎȚAN, Niculina ONESIFEREANU, *Premise pentru cercetări privind lucrări de genetică cantitativă asupra efectivelor de taurine din România cu accent pentru zona montană în contextul dezvoltării sustenabile*, a 15-a Conferință națională științifică și informală a Centrului de Economie Montană CEMONT Vatra Dornei/INCE/Academia Română, cu tema "Dezvoltarea sustenabilă a zonei montane – Tendințe și perspective în perioada post-pandemică", 16 – 17 septembrie 2021, Vatra Dornei, județul Suceava
83. Onesifereanu, N., Gîțan, D., Bocănici, M, - *Analiza privind sfera ocupațională raportată la trendul demografic în zona montană - Bazinul Dornelor*", A 16-A Conferință națională științifică și informală a Centrului de Economie Montană CEMONT Vatra Dornei/INCE/Academia Română, Titlul Conferinței: "PROBLEME ACTUALE ÎN CERCETAREA MONTANOLOGICĂ", 4 – 5 august 2022, Vatra Dornei, județul Suceava
84. Onesifereanu, N., Gîțan, D., Bocănici, M, - "*Procesarea laptelui în condiții de pastoralism cu respectarea normelor privind siguranța alimentară*", a 17-A Conferință națională științifică și informală a Centrului de Economie Montană CEMONT Vatra Dornei/INCE/Academia Română, Titlul Conferinței: "DEZVOLTAREA SUSTENABILĂ ȘI REZILIENTĂ A ZONEI MONTANE ÎN CONTEXTUL CRIZEI ENERGETICE ȘI INSECURITĂȚII ALIMENTARE ACTUALE", 27-28 Iulie 2023, VATRA DORNEI, județul Suceava
85. Ungureanu, D., Onesifereanu, N., Latu, L., 2017 - *Recunoașterea "produsului montan" de calitate la nivel european și național - un pas important în dezvoltarea durabilă a comunităților montane* - lucrare prezentată în cadrul celei de-a XIII-a Conferințe științifice și informale cu tema „Dezvoltarea montană și provocări actuale și previzibile”, Institutul Național de Cercetări Economice, Centrul de Economie Montană CEMONT și publicată în volumul conferinței, Vatra Dornei

Lucrări în curs de publicare:

86. Niculina ONESIFEREANU, Ștefan GAVRIL, Dănuț GÎȚAN, Mioara BOCĂNICI – *The Role of Short Supply Chains in the Context – The Dorna Country as a Supplier of Public Goods*, The 10th International Conference - ESPERA 2023 Europe in the new world economy. Emerging research topics, methodologies and techniques in approaching future economic challenges - SESSION 13 MOUNTAINS AREAS SUSTAINABLE DEVELOPMENT, 23 – 24 noiembrie 2023, Vatra Dornei, județul Suceava

Documente preluate de pe internet și utilizate ca referință bibliografică:

87. *** Anuarul statistic al României 2016
88. *** Anuarul statistic al județului Suceava, 2017 – Institutul Național de Statistică, Direcția Județeană de Statistică Suceava
89. *** Anuarul statistic al județului Suceava, 2022 – Institutul Național de Statistică, Direcția Județeană de Statistică Suceava
90. *** Legea 2/1968 privind organizarea administrativ teritorială a României;
91. *** Legea nr.197/2018 – Legea muntelui
92. *** Recomandarea nr. 1296/1996 a Adunării Parlamentare a Consiliului Europei cu privire la Carta Europeană a Spațiului Rural
93. *** Regulamentul (UE) nr.1305/2013 AL PARLAMENTULUI EUROPEAN ȘI AL CONSILIULUI din 17 decembrie 2013 privind sprijinul pentru dezvoltare rurală acordat din Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală (FEADR) și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1698/2005 al Consiliului
94. *** Strategia de dezvoltare teritorială a României adoptată de către Guvernul României în data de 05.10.2016
95. *** Programul Național de Dezvoltare Rurală pentru perioada 2014 – 2020, Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale
96. *** Legea nr.197/2018 – Legea muntelui
97. *** Legea nr.18/1991 – Legea fondului funciar
98. *** <http://www.azm.gov.ro>
99. *** <http://www.madr.ro>
100. *** <http://www.insse.ro>
101. *** <http://galbazinuldornelor.ro>
102. *** <https://ce-mont.ro>
103. *** <https://sciendo.com/book/9788366675889>;
104. ***<https://montology-journal.eu/the-mountain-product-sustainable-development-in-the-post-pandemic-period>
105. ***https://ince.ro/ESPERA/Agenda_ESPERA_2023_-_BT_22.11.2023.pdf
106. ***<https://ce-mont.ro/wp-content/uploads/2024/01/InvitatieProgram-Conferinta-stiintifica-CE-MONT-16-17-Septembrie-2021-act.pdf>
107. ***<https://suceavalive.ro/cum-a-evoluat-economia-judetului-suceava-si-ce-pondere-a-avut-la-pib-ul-national-in-2017>
108. ***<https://www.obiectivdesuceava.ro/local/suceava-cel-mai-mic-pib-pe-cap-de-locuitor-din-romania/>
109. ***<https://www.obiectivdesuceava.ro/local/suceava-singurul-judet-din-moldova-n-care-pib-ul-a-crescut-n-anul-2011/>
110. ***https://ro.wikipedia.org/wiki/Produsul_intern_brut_al_Rom%C3%A2niei

111. ***<https://www.digi24.ro/stiri/actualitate/ciuca-pib-ul-romaniei-a-crescut-cu-49-in-2022-fata-de-2021-este-o-crestere-semnificativa-2228937>
112. ***<https://www.obiectivdesuceava.ro/local/suceava-cel-mai-mic-pib-pe-cap-de-locuitor-din-romania/>
113. ***<https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy>
114. ***<https://www.ecoruralis.ro/2023/01/19/planul-national-strategic-2023-2027-informatii-generale>
115. ***<https://www.businesspress.ro/dezvoltarea-economica-a-zonei-rurale-romanesti-obiectiv-principal-prevazut-in-programul-de-guvernare>
116. ***<https://taradornelor.ro>
117. ***<https://asociatiaaer.ro/ecoturism-in-tara-dornelor>
118. ***<https://www.economistul.ro>
119. ***<https://ce-mont.ro/wp-content/uploads/2024/01/InvitatieProgram-Conferinta-stiintifica-CE-MONT-16-17-Septembrie-2021-act.pdf>

ANEXE

LISTA ABREVIERILOR

AFIR – Agenția pentru Finanțarea Investițiilor Rurale
ANZM – Agenția Națională a Zonei Montane
APIA – Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură
C&D – Cercetare și Dezvoltare
FAMD – Federația Agricultorilor de Munte Dorna
FEDR – Fondul European de Dezvoltare Regională
GAL – Grup de Acțiune Locală
INS – Institutul Național de Statistică
LEADER - Liaison Entre Actions de Développement de l'Économie Rurale
MADR – Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale
ONG – Organizații Non-Guvernamentale
PIB – Produsul Intern Brut
PNDR – Programul Național de Dezvoltare Rurală
PAC – Politica Agricolă Comună
PNS – Planul Național Strategic
PPP – Parteneriat Public Privat
SDL – Strategii de Dezvoltare Locală
UE – Uniunea Europeană

LIST OF ABBREVIATION

AFIR – Agency for the Financing of Rural Investments
ANZM – National Agency of the Mountain Zone
APIA – Payments and Intervention Agency for Agriculture
R&D – Research and Development
FAMD – Federation of Dorna Mountain Farmers
ERDF – European Regional Development Fund
GAL – Local Action Group
INS – National Institute of Statistics
LEADER - Liaison Entre Actions de Développement de l'Economie Rurale
MADR – Ministry of Agriculture and Rural Development
NGO – Non-Governmental Organizations
GDP – Gross Domestic Product
PNDR – National Program for Rural Development
CAP – Common Agricultural Policy
PNS – National Strategic Plan
PPP – Public Private Partnership
SDL – Local Development Strategies
EU – European Union

LISTA FIGURILOR

Figura 3.1 - Harta județului Suceava	72
Figura 3.2: Harta Țării Dornelor, județul Suceava	74
Figura 3.3: % ocupare populație în Țara Dornelor în anul 2020, la nivelul fiecărui UAT	78
Figura 3.4: Evoluția populației din Țara Dornelor în perioada 2017 – 2022	82
Figura 3.5: % reprezentare a populației din Țara Dornelor în perioada 2017 – 2022 pe criterii de gen	83
Figura 4.1 – Casă din comuna Ciocănești	102
Figura 4.2: Produse montane certificate pe schema de calitate facultativă "Produs montan" ale producătorului, SC DANY LILY SRL și logo-ul "Produs montan"	106
Figura 4.3: Evoluția numărului agenților economici din UAT-urile componente Țării Dornelor în intervalul de timp 2009-2019	108
Figura 4.4: Evoluția numărului agenților economici din UAT Ciocănești în intervalul de timp 2009-2019	109
Figura 4.5: Evoluția numărului agenților economici din UAT Coșna în intervalul de timp 2009-2019	109
Figura 4.6: Evoluția numărului agenților economici din UAT Crucea în intervalul de timp 2009-2019	110
Figura 4.7: Evoluția numărului agenților economici din UAT Cârlibaba în intervalul de timp 2009-2019	110
Figura 4.8: Evoluția numărului agenților economici din UAT Dorna Candrenilor în intervalul de timp 2009-2019	111
Figura 4.9: Evoluția numărului agenților economici din UAT Dorna -Arini în intervalul de timp 2009-2019	111
Figura 4.10: Evoluția numărului agenților economici din UAT Iacobeni în intervalul de timp 2009-2019	112
Figura 4.11: Evoluția numărului agenților economici din UAT Vatra Dornei în intervalul de timp 2009-2019	112
Figura 4.12 Evoluția numărului agenților economici din UAT Broșteni în intervalul de timp 2009-2019	113
Figura 4.13 Evoluția numărului agenților economici din UAT Panaci în intervalul de timp 2009-2019	113
Figura 4.14 Evoluția numărului agenților economici din UAT Poiana Stampei în intervalul de timp 2009-2019	114
Figura 4.15 Evoluția numărului agenților economici din UAT Șaru Dornei în intervalul de timp 2009-2019	114
Figura 4.16 Suprafețe ale Fondului funciar pe localitățile din Țara Dornelor	117
	196

Figura 4.17: Totalul suprafețelor agricole de până la 5 ha în UAT-urile componente Țării Dornelor în perioada 2015-2019	118
Figura 4.18: Totalul suprafețelor agricole cuprinse între 5 și 10 ha în UAT-urile componente Țării Dornelor în perioada 2015-2019	118
Figura 4.19: Totalul suprafețelor agricole cuprinse între 10 și 50 ha în UAT-urile componente Țării Dornelor în perioada 2015-2019	119
Figura 4.20: Totalul suprafețelor agricole de 50 ha și peste 50 ha- în UAT-urile componente Țării Dornelor în perioada 2015-2019	119
Figura 4.21: Totalul fermierilor din Țara Dornelor ce dețin suprafețe agricole de până la 5 ha, înregistrate la APIA – intervalul de timp 2015 – 2019	120
Figura 4.22: Totalul fermierilor din Țara Dornelor ce dețin suprafețe agricole cuprinse între 5 și 10 ha, înregistrate la APIA – intervalul de timp 2015 – 2019	120
Figura 4.23: Totalul fermierilor din Țara Dornelor ce dețin suprafețe agricole cuprinse între 10 și 50 ha, înregistrate la APIA – intervalul de timp 2015 – 2019	121
Figura 4.24: Totalul fermierilor din Țara Dornelor ce dețin suprafețe agricole cuprinse între 10 și 50 ha, înregistrate la APIA – intervalul de timp 2015 – 2019	121
Figura 4.25: Totalul fermierilor din Țara Dornelor ce dețin suprafețe agricole de 50 ha și peste 50 ha, înregistrate la APIA – intervalul de timp 2015 – 2019	122
Figura 4.26: Denumirea comunei/a orașului în care locuiesc respondenții	141
Figura 4.27: Vârsta respondenților participanți la studiu	142
Figura 4.28: Genul respondenților participanți la studiu	142
Figura 4.29: Nivelul de studii al respondenților din arealul Țării Dornelor	142
Figura 4.30: Ocupația respondenților din Țara Dornelor, participanți la studiu	143
Figura 4.31: Starea civilă a respondenților participanți la studiu în Țara Dornelor	143
Figura 4.32: Venitul lunar pe gospodărie în Țara Dornelor în anul 2019	144
Figura 4.33: Gradul de apreciere a nivelului de dezvoltare al Țării Dornelor	144
Figura 4.34: % grad general de satisfacție a locuitorilor Țării Dornelor	145
Figura 4.35: Cele mai importante 3 aspecte socio-economice pozitive ce se regăsesc în Țara Dornelor	145
Figura 4.36: Cele mai importante 3 aspecte negative socio-economice în Țara Dornelor	146
Figura 4.37 Mediul (rural-urban) în care locuiesc participanții la studiu din Țara Dornelor	146
Figura 4.38: Tipul de imobil în care locuiesc participanții la studiu din Țara Dornelor	147
Figura 4.39: Modalitatea de câștig pentru existență a respondenților, locuitori ai Țării Dornelor	147
Figura 4.40: Gradul de satisfacție a locuitorilor Țării Dornelor referitor la elementele de dezvoltare ale arealului	148

Figura 4.41 Gradul de satisfacție a participanților la studiu referitor la rezultatele muncii - satisfacția muncii	149
Figura 4.42: Gradul de accesare a fondurilor europene de către dornenii din Țara Dornelor, în dezvoltarea afacerii lor	149
Figura 4.43: Gradul de satisfacție a beneficiarilor de fonduri europene din Țara Dornelor ca urmare a accesării acestora	150
Figura 4.44: Gradul de apreciere al locuitorilor în ceea ce privește contribuția acestora la dezvoltarea localității	150
Figura 4.45 – Principalele aspecte problematice cu care se confruntă locuitorii Țării Dornelor	151
Figura 4.46 – Principalele resurse care ar putea contribui la dezvoltarea viitoare a localităților din Țara Dornelor	151
Figura 4.47 Gradul de ocupare al unităților de cazare în UAT Vatra Dornei, 2011-2020	152
Figura 4.48: Aprecierea gradului de ocupare turistică din perioada pandemiei (anii 2020 și 2021) comparativ cu anii 2018 și 2019, anteriori instalării situației pandemice, la nivelul structurilor turistice studiate din zona montană Țara Dornelor	155
Figura 4.49: Categoriile de turiști ce au frecventat cu preponderență unitățile turistice din zona montană Bazinul Dornelor în anii pandemici 2020 – 2021	156
Figura 4.50: Capacitatea de cazare și gradul de ocupare a numărului de locuri în restaurantul unității proprii în cele 13 unități turistice din Țara Dornelor	156
Figura 4.51: % grad de ocupare în unitățile de primire turistică din zona montană Țara Dornelor în perioada pandemică 2020-2021 comparativ cu perioada anilor 2018-2019	157
Figura 4.52: Gradul investițiilor pentru confortul turiștilor în perioada pandemiei (2020 - 2021) comparativ cu perioada anilor 2018 – 2019 în unitățile turistice din zona montană Țara Dornelor	158
Figura 4.53: % unități turistice în care au fost realizate investiții în perioada pandemică 2020 – 2021	159
Figura 4.54: Evoluția numărului de unități în scop turistic din municipiul Vatra Dornei, în perioada 2009-2019	160
Figura 4.55: Evoluția numărului de unități în scop turistic din orașul Broșteni, în perioada 2009-2019	160
Figura 4.56: Evoluția numărului de unități în scop turistic din comuna Cârlibaba, în perioada 2009-2019	160
Figura 4.57: Evoluția numărului de unități în scop turistic din comuna Crucea, în perioada 2009-2019	161
Figura 4.58: Evoluția numărului de unități în scop turistic din comuna Dorna Arini, în perioada 2009-2019	161
	198

Figura 4.59: Evoluția numărului de unități în scop turistic din comuna Dorna Candrenilor, în perioada 2009-2019	162
Figura 4.60: Evoluția numărului de unități în scop turistic din comuna Iacobeni, în perioada 2009-2019	163
Figura 4.61: Evoluția numărului de unități în scop turistic din comuna Panaci, în perioada 2009-2019	163
Figura 4.62: Evoluția numărului de unități în scop turistic din comuna Poiana Stampei, în perioada 2009-2019	164
Figura 4.63: Evoluția numărului de unități în scop turistic din comuna Șaru Dornei, în perioada 2009-2019	164
Figura 4.64: Evoluția numărului de unități în scop turistic din comuna Ciocănești, în perioada 2009-2019	165
Figura 4.65: Evoluția numărului de unități în scop turistic din comuna Coșna, în perioada 2009-2019	165

LIST OF FIGURES

Figure 3.1 - Suceava county	72
Figure 3.2: Map of Dorna Country, Suceava county	74
Figure 3.3: % population occupation in Dorna Country in 2020, at the level of each UAT	78
Figure 3.4: Evolution of the population of Dorna Country in the period 2017 – 2022	82
Figure 3.5: % representation of the population of Dorna Country in the period 2017 – 2022 on gender criteria	83
Figure 4.1 – House in Ciocănești commune	102
Figure 4.2: Mountain products certified under the optional quality scheme "Mountain Product" of the manufacturer, SC DANY LILY SRL and the "Produs montan" logo	106
Figure 4.3: Evolution of the number of economic agents in the component UATs Dorna Country in the time frame 2009-2019	108
Figure 4.4: Evolution of the number of economic agents in UAT Ciocănești in the interval of time 2009-2019	109
Figure 4.5: Evolution of the number of economic agents in UAT Coșna in the interval of time 2009-2019	109
Figure 4.6: Evolution of the number of economic agents in UAT Crucea in the interval of time 2009-2019	110
Figure 4.7: Evolution of the number of economic agents in Cârlibaba UAT in the interval of time 2009-2019	110
Figure 4.8: Evolution of the number of economic agents in UAT Dorna Candrenilor in the time frame 2009-2019	111
Figure 4.9: Evolution of the number of economic agents in UAT Dorna -Arini in the time frame 2009-2019	111
Figure 4.10: Evolution of the number of economic agents in UAT Iacobenii in the time frame 2009-2019	112
Figure 4.11: Evolution of the number of economic agents in UAT Vatra Dornei in the time frame 2009-2019	112
Figure 4.12 Evolution of the number of economic agents in UAT Broșteni in the time frame 2009-2019	113
Figure 4.13 Evolution of the number of economic agents in UAT Panaci in the time frame 2009-2019	113
Figure 4.14 Evolution of the number of economic agents in UAT Poiana Stampei in the time frame 2009-2019	114
Figure 4.15 Evolution of the number of economic agents in UAT Șaru Dornei	

in the time frame 2009-2019	114
Figure 4.16 Areas of the Land Fund in the localities of Dorna Country	117
Figure 4.17: Total agricultural areas up to 5 ha in UATs components of Dorna Country in the period 2015-2019	118
Figure 4.18: Total agricultural areas between 5 and 10 ha in the UATs components of Dorna Country in the period 2015-2019	118
Figure 4.19: Total agricultural areas between 10 and 50 ha in the UATs components of Dorna Country in the period 2015-2019	119
Figure 4.20: Total agricultural areas of 50 ha and over 50 ha in the UATs components of Dorna Country in the period 2015-2019	119
Figure 4.21: The total number of farmers in Dorna Country who own agricultural areas of up to 5 ha, registered at APIA – time frame 2015 – 2019	120
Figure 4.22: The total number of farmers in Dorna Country who own agricultural areas between 5 and 10 ha, registered at APIA – time frame 2015 – 2019	120
Figure 4.23: The total number of farmers in Dorna Country who own agricultural areas between 10 and 50 ha, registered at APIA – time frame 2015 – 2019	121
Figure 4.24: The total number of farmers in Dorna Country who own agricultural land between 10 and 50 ha, registered at APIA – time frame 2015 – 2019	121
Figure 4.25: The total number of farmers in Dorna Country who own agricultural areas of 50 ha and over 50 ha, registered at APIA – time frame 2015 – 2019	122
Figure 4.26: Name of the municipality/city where respondents live	141
Figure 4.27: Age of respondents participating in the study	142
Figure 4.28: Gender of respondents participating in the study	142
Figure 4.29: Education level of respondents from the area of Dorna Country	142
Figure 4.30: Occupation of respondents from Dorna Country, study participants	143
Figure 4.31: Marital status of respondents participating in the study in Dorna Country	143
Figure 4.32: Monthly household income in Dorna Country in 2019	144
Figure 4.33: The degree of appreciation of the level of development of Dorna Country	144
Figure 4.34: % general degree of satisfaction of the inhabitants of Dorna Country	145
Figure 4.35: The 3 most important positive socio-economic aspects that can be found in the Dorna Country	145
Figure 4.36: The 3 most important negative socio-economic aspects in Dorna Country	146
Figure 4.37 The environment (rural-urban) in which the study participants live in Dorna Country	146
Figure 4.38: The type of building in which the study participants live in Dorna Country	147
Figure 4.39: The method of earning for existence of the respondents, inhabitants of	

Dorna Country	147
Figure 4.40: The degree of satisfaction of the inhabitants of Dorna Country regarding the development elements of area	148
Figure 4.41 Degree of satisfaction of study participants regarding work results - job satisfaction	149
Figure 4.42: The degree of access to European funds by the Dornes from Dorna Country, in the development of their business	149
Figure 4.43: Degree of satisfaction of beneficiaries of European funds from Dorna Country as a result of accessing them	150
Figure 4.44: Residents' appreciation of their contribution to the development of the locality	150
Figure 4.45 – The main problematic aspects faced by the inhabitants Dorna Country	151
Figure 4.46 – The main resources that could contribute to future development of the localities in Dorna Country	151
Figure 4.47 Occupancy rate of accommodation units in UAT Vatra Dornei, 2011-2020	152
Figure 4.48: Assessment of the degree of tourist occupation during the pandemic period (years 2020 and 2021) compared to the years 2018 and 2019, prior to the installation of the pandemic situation, at the level of the tourist structures studied in the mountainous area of Dorna Country	155
Figure 4.49: The categories of tourists who mainly visited the tourist units in the Dorna Country mountain area in the pandemic years 2020 – 2021	156
Figure 4.50: The accommodation capacity and the degree of occupancy of the number of seats in the restaurant of the own unit in the 13 tourist units in Dorna Country	156
Figure 4.51: % degree of occupancy in the tourist reception units in the mountain area The Dorna Country during the pandemic period 2020-2021 compared to the period of the years 2018-2019	156
Figure 4.52: Degree of investments for the comfort of tourists during the pandemic (2020 - 2021) compared to the period of 2018 – 2019 in tourist units from the mountain area Dorna Country	157
Figure 4.53: % tourist units in which investments were made during the 2020-2021 pandemic period	158
Figure 4.54: Evolution of the number of tourist units in the municipality Vatra Dornei, in the period 2009-2019	159
Figure 4.55: Evolution of the number of units for tourist purposes in the city of Broșteni, in the period 2009-2019	160
Figure 4.56: Evolution of the number of units for tourist purposes in Cârlibaba commune, in the period 2009-2019	160

Figure 4.57: Evolution of the number of units for tourist purposes in Crucea commune, in the period 2009-2019	161
Figure 4.58: Evolution of the number of units for tourist purposes in Dorna Arini commune, in the period 2009-2019	162
Figure 4.59: Evolution of the number of units for tourist purposes in Dorna commune Candren, in the period 2009-2019	162
Figure 4.60: Evolution of the number of units for tourist purposes in the commune of Iacobenii, in the period 2009-2019	163
Figure 4.61: Evolution of the number of units for tourist purposes in Panaci commune, in the period 2009-2019	163
Figure 4.62: Evolution of the number of units for tourist purposes in Poiana commune Stampei, in the period 2009-2019	164
Figure 4.63: Evolution of the number of units for tourist purposes in the commune of Șaru Dornei, in the period 2009-2019	164
Figure 4.64: Evolution of the number of units for tourist purposes in Ciocănești commune, in the period 2009-2019	165
Figure 4.65: Evolution of the number of units for tourist purposes in the commune of Coșna, in the period 2009-2019	165

LISTA TABELELOR

Tabelul 3.1 - Poziția geografică a județului Suceava	72
Tabelul 3.2 - Organizarea administrativ-teritorială a județului Suceava (km ²)	73
Tabelul 3.3 - Situația privind populația localităților din Țara Dornelor, pe grupe de vârstă și gen în 2017	79
Tabelul 3.4 - Situația privind populația localităților din Țara Dornelor, pe grupe de vârstă și gen în 2019	80
Tabelul 3.5 - Situația privind populația localităților din Țara Dornelor, pe grupe de vârstă și gen	81
Tabelul 3.6 - Născuți vii pe localități în Țara Dornelor în perioada 2017 – 2021	84
Tabelul 3.7 - Numărul decedaților pe localități în Țara Dornelor în perioada 2017 – 2021	85
Tabelul 3.8 - Numărul divorțurilor în localitățile din Țara Dornelor în perioada 2017 – 2021	86
Tabelul 3.9 - Numărul căsătoriilor în Țara Dornelor în perioada 2017 – 2021	86
Tabelul 3.10 - Numărul persoanelor stabilite cu domiciliul în Țara Dornelor în perioada 2017	88
Tabelul 3.11 - Numărul persoanelor plecate cu domiciliul din localitățile din Țara Dornelor în perioada 2017-2021– 2021	88
Tabelul 3.12 - Numărul șomerilor înregistrați și rata șomajului pe criterii de gen, în Țara Dornelor în perioada 2017 – 2022	90
Tabelul 3.13 - Ponderea șomerilor înregistrați în intervalul 2017 - 2022 în totalul resurselor de muncă, pe localități în Țara Dornelor	91
Tabelul 3.14 - Situația absolvenților din învățământ pe niveluri de educație în Țara Dornelor perioada 2015 – 2020	94
Tabelul 4.1 - Valoarea adăugată brută, produsul intern brut și produsul intern brut pe locuitor în județul Suceava	97
Tabelul 4.2 - Valoarea adăugată brută pe activități CAEN Rev.2 în județul Suceava	98
Tabelul 4.3 - Suprafețele localităților din Țara Dornelor – situație în intervalul de timp 2016-2022	102
Tabelul 4.4 - Situația privind fondul de locuințe al localităților componente Țării Dornelor	104
Tabelul 4.5 - Cele mai importante evenimente culturale organizate pe teritoriul Țării Dornelor	105
Tabelul 4.6 - Fondul funciar pe localitățile din Țara Dornelor	116
Tabelul 4.7 - ANALIZA SWOT A ȚĂRII DORNELOR	135

LIST OF TABLES

Table 3.1 - Geographical position of Suceava county	72
Table 3.2 - Administrative-territorial organization of Suceava county (km ²)	73
Table 3.3 - The situation regarding the population of the localities in Dorna Country by groups of age and gender in 2017	79
Table 3.4 - The situation regarding the population of the localities in Dorna Country, by groups of age and gender in 2019	80
Table 3.5 - The situation regarding the population of the localities in Dorna Country, by groups of age and gender	81
Table 3.6 - Live births by locality in Dorna Country in the period 2017 – 2021	84
Table 3.7 - Number of deceased by locality in Dorna Country during the period 2017 – 2021	85
Table 3.8 - The number of divorces in the localities of Dorna Country during the period 2017 – 2021	86
Table 3.9 - Number of marriages in Dorna Country in the period 2017 – 2021	86
Table 3.10 - The number of people established with domicile in Dorna Country in period of 2017	88
Tabelul 3.11 - Numărul persoanelor plecate cu domiciliul din localitățile din Dorna Country în perioada 2017-2021	88
Tabelul 3.12 - Numărul șomerilor înregistrați și rata șomajului pe criterii de gen, în Dorna Country în perioada 2017 – 2022	90
Tabelul 3.13 - Ponderea șomerilor înregistrați în intervalul 2017 - 2022 în totalul resurselor de muncă, pe localități în Dorna Country	91
Tabelul 3.14 - Situația absolvenților din învățământ pe niveluri de educație în Țara Dornelor perioada 2015 – 2020	94
Table 4.1 - Gross added value, gross domestic product and domestic product gross per inhabitant in Suceava county	97
Table 4.2 - Gross added value by CAEN Rev.2 activities in Suceava county	98
Table 4.3 - Areas of localities in Dorna Country - situation in the interval of time 2016-2022	102
Table 4.4 - The situation regarding the housing stock of the component localities Dorna Country	104
Table 4.5 - The most important cultural events organized in the territory of Dorna Country	105
Table 4.6 - The land fund in the localities of Dorna Country	116
Table 4.7 - SWOT ANALYSIS OF THE Dorna Country	135